

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

TRABZON İLİ YOMRA İLÇESİ AĞZI (İNCELEME-METİNLER-SÖZLÜK)

YÜKSEK LİSANS

Seda ALEMDAĞ

ŞUBAT-2026
GÜMÜŞHANE

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

TRABZON İLİ YOMRA İLÇESİ AĞZI (İNCELEME- METİNLER- SÖZLÜK)

**DIALECT OF YOMRA DISTRICT IN TRABZON PROVINCE
(EXAMINATION - TEXTS – DICTIONARY)**

YÜKSEK LİSANS

Seda ALEMDAĞ

**ŞUBAT-2026
GÜMÜŞHANE**

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

TRABZON İLİ YOMRA İLÇESİ AĞZI (İNCELEME- METİNLER- SÖZLÜK)

**DIALECT OF YOMRA DISTRICT IN TRABZON PROVINCE
(EXAMINATION - TEXTS - DICTIONARY)**

YÜKSEK LİSANS

Seda ALEMDAĞ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mesut KÜRÜM

**ŞUBAT-2026
GÜMÜŞHANE**

KABUL VE ONAY

Dr. Öğr. Üyesi Mesut KÜRÜM danışmanlığında, **Seda ALEMDAĞ** tarafından hazırlanan “**Trabzon İli Yomra İlçesi Ağzı (İnceleme-Metinler-Sözlük)**” isimli bu çalışma, 06/02/2026 tarihinde yapılan lisansüstü tez savunma sınavı sonucunda **Oy Birliği** ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

.....
Prof. Dr. Fatih ÖZEK (Başkan)

.....
Dr. Öğretim Üyesi Mesut KÜRÜM (Danışman)

.....
Prof. Dr. Cihangir KIZILÖZEN (Üye)

Lisansüstü tez savunma sınavında başarılı bulunarak kabul edilen bu tezin ciltlenmiş hali, /..... /..... tarihli ve / sayılı Enstitü Yönetim Kurulu toplantısında görüşülmüş ve tez yazım kılavuzuna uygun bulunarak onaylanmıştır.

Prof. Dr. Duygu ÖZDEŞ
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “**Trabzon İli Yomra İlçesi Ağzı (İnceleme- Metinler- Sözlük)**” isimli bu tezimin, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, alıntı yaptığım tüm çalışmalarını kaynakçada belirttiğimi ve Gümüşhane Üniversitesi'nin lisanslı kullanıcısı olduğum intihal yazılım programı ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün belirlediği kıstaslara uygun olarak raporladığımı taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

06/02/2026

.....
Seda ALEMDAĞ

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın her aőamasında bilgi, birikim ve akademik deneyimini benimle paylaőarak yol gosteren; yapıcı eleőtirileri, değerli önerileri ve katkılarıyla araőtırmamın őekillenmesinde önemli rol oynayan Dr. Öğretim Üyesi Mesut KÜRÜM'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Çalışma sürecinde karşılaőtığım sorunların çözümünde göstermiş olduğu sabır, anlayış ve destek, akademik gelişimime önemli katkılar sağlamıştır. Ayrıca, bilimsel düşünme disiplini kazanmamda ve araştırma yöntemlerine dair farkındalığımın artmasında sunduğu rehberlik için kendisine teşekkürü borç biliyor ve őükranlarımı sunuyorum.

Bu çalışma sürecinde bilgi ve tecrübelerine başvurduğum tüm hemőehrilerime ve tanıdıklarına őükranlarımı sunarım.

Bunun yanı sıra, eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, her zaman yanımda olan ve bugünlere gelmemde büyük pay sahibi olan anne ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Seda ALEMDAĞ
GÜMÜŞHANE – 2026

ÖZET

Çalışma, Trabzon iline bağlı Yomra ilçe merkezi ile bu ilçeye bağlı farklı yerleşim birimlerinden alınmış olan dil ürünlerinin ses ve söz varlığı açısından incelenmesinden oluşmaktadır. Yerleşim birimlerinden alınan ses kayıtlarının titizlikle deşifre edilmesiyle oluşturulan metinlerden hareketle yörenin fonetik özelliklerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışmanın temel unsurlarından biri olan kaynak kişiler belirlenirken; belirli bir yaşın üzerinde olmaları, buldukları yerleşim biriminden uzun süreli ayrılmamış olmaları, çene ve ağız yapılarının düzgün olması ve konuşmaya engel herhangi bir durumlarının bulunmaması gibi ölçütler esas alınmıştır.

Kaynak kişilerden alınan derlemeler yazıya aktarılırken Türk Dil Kurumunun ağız çalışmaları için belirlemiş olduğu ağız transkripsiyonu alfabesi kullanılmış olup bu alfabede yer almayan bazı sesler için ise ağız çalışmalarının genelinde kullanılan işaretlerden faydalanılmıştır. Çalışmanın temelini oluşturan Yomra ilçesinin ağız özelliklerine ilişkin akademik düzeyde yapılmış bir tez çalışması bulunmamaktadır. Bu nedenle, Doğu Karadeniz Bölümü'nün ağız özelliklerini belirgin biçimde yansıtan Yomra ilçesi üzerine böyle bir çalışmanın yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Çalışmanın “Giriş” bölümünde ilçenin adı, tarihi, coğrafi durumu, kültürel yapısı ve nüfusu hakkında genel bilgiler verilmiştir. “İnceleme” bölümünde ses bilgisi ele alınmış; bu bölümü “Metinler” ve “Sözlük” bölümleri izlemiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda “Kaynaklar” ve “Kaynak Kişi Listesi” oluşturulmuştur. Bu çalışma, Yomra ilçe merkezi ile merkeze bağlı yerleşim birimlerinden belirlenen 26 kaynak kişiden derleme yöntemiyle elde edilen metinler esas alınarak, yörenin ağız özelliklerinin fonetik (ses bilgisi) ve söz varlığı açısından incelenmesine dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ağız, Ses bilgisi, Söz varlığı, Yomra ilçesi.

SUMMARY

This study examines linguistic data collected from the district center of Yomra in Trabzon and various settlements connected to the district, focusing on phonetic features and vocabulary. The main aim is to identify the region's phonetic characteristics through texts produced by carefully transcribing audio recordings obtained from these settlements. While selecting informants, several criteria were taken into consideration, such as being above a certain age, having lived in the same settlement without long-term absence, possessing a proper jaw and oral structure, and having no conditions that could hinder speech.

During the transcription process, the dialect transcription alphabet determined by the Turkish Language Association (TDK) was used. For certain sounds not included in this alphabet, commonly accepted symbols used in dialect studies were adopted. Since there is no academic thesis specifically examining the dialect features of Yomra, the necessity of conducting such a study has emerged. Yomra is considered to strongly reflect the dialectal characteristics of the Eastern Black Sea region.

In the "Introduction" section, general information is provided about the district's name, history, geographical conditions, cultural structure, and population. The "Analysis" section focuses on phonetics, followed by the "Texts" and "Glossary" sections. Based on the collected data, a "References" section and an "Informant List" were also prepared. Overall, the study is based on texts compiled from 26 informants and investigates the dialect of Yomra in terms of phonetics and vocabulary.

Keywords: Dialect, Phonetics, Vocabulary, Yomra district

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	III
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	IV
TEŞEKKÜR	V
ÖZET	VI
SUMMARY	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
TABLolar DİZİNİ.....	XVII
EKLER DİZİNİ.....	XVIII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	XIX
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	2
1.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi.....	2
1.3. Trabzon İli Yomra İlçesi Hakkında Genel Bilgiler.....	3
1.3.1. İlçenin Adı	3
1.3.2. Tarihi	4
1.3.3. Coğrafi Durumu	5
1.3.4. Kültürel Değeri	6
1.3.5. Nüfusu	8
2. İNCELEME.....	11
2.1. Ses Bilgisi.....	11
2.1.1. Ünlüler.....	12
2.1.2. Yomra İlçesi Ağzında Ünlüler.....	13
2.1.3. Normal Süreli Ünlüler.....	13
2.1.4. /a/ Ünlüsü ve Çeşitleri (á, â, ã).....	13
2.1.4.1. /a/ Ünlüsü.....	13
2.1.4.2. /á/ Ünlüsü.....	13
2.1.4.3. /â/ Ünlüsü.....	13
2.1.4.4. /ã/ Ünlüsü.....	14
2.1.5. /e/ Ünlüsü ve Çeşitleri (è, ê)	14
2.1.5.1. /e/ Ünlüsü.....	14
2.1.5.2. /è/ Ünlüsü.....	14
2.1.5.2.1. i>è.....	15
2.1.5.2.2. e>è.....	15

2.1.6. /ɛ̃/ Ünlüsü.....	15
2.1.6.1. ö>ɛ̃.....	15
2.1.6.2. e>ɛ̃.....	15
2.1.7. /ɪ/ Ünlüsü ve Çeşitleri (í, î).....	15
2.1.7.1. /ɪ/ Ünlüsü.....	15
2.1.7.2. /í/ Ünlüsü.....	15
2.1.7.3. /î/ Ünlüsü.....	16
2.1.8. /i/ Ünlüsü ve Çeşitleri (î).....	16
2.1.8.1. /i/ Ünlüsü.....	16
2.1.8.2. /î/ Ünlüsü.....	16
2.1.9. /o/ Ünlüsü ve Çeşitleri (ó, ô).....	16
2.1.9.1. /o/ Ünlüsü.....	16
2.1.9.2. /ó/ Ünlüsü.....	17
2.1.9.3. /ô/ Ünlüsü.....	17
2.1.10. /ö/ Ünlüsü ve Çeşitleri (ö).....	17
2.1.10.1. /ö/ Ünlüsü.....	17
2.1.10.2. /ö/ Ünlüsü.....	17
2.1.11. /u/ Ünlüsü ve Çeşitleri (ú).....	17
2.1.11.1. /u/ Ünlüsü.....	17
2.1.11.2. /ú/ Ünlüsü.....	18
2.1.11.3. /ü/ Ünlüsü.....	18
2.1.12. Uzun Ünlüler.....	18
2.1.12.1. İkincil Uzun Ünlüler.....	18
2.1.12.1.1. /ā/ Ünlüsü.....	18
2.1.12.1.2. /ē/ Ünlüsü.....	19
2.1.12.1.3. /ī/ Ünlüsü.....	19
2.1.12.1.4. /î/ Ünlüsü.....	19
2.1.12.1.5. /ō/ Ünlüsü.....	19
2.1.12.1.6. /ō̄/ Ünlüsü.....	19
2.1.12.1.7. /ū/ Ünlüsü.....	19
2.1.12.1.8. /ū̄/ Ünlüsü.....	19
2.1.13. Kısa Ünlüler.....	19
2.1.13.1. /ǣ/ Ünlüsü.....	19
2.1.13.2. /ě/ Ünlüsü.....	20
2.1.13.3. /ĩ/ Ünlüsü.....	20
2.1.13.4. /ĩ̄/ Ünlüsü.....	20

2.1.13.5. /ö/ Ünlüsü.....	20
2.1.13.6. /ü/ Ünlüsü.....	20
2.1.13.7. /ÿ/ Ünlüsü.....	20
2.1.14. İkiz Ünlüler	21
2.1.14.1. Eşit İkiz Ünlü	21
2.1.14.1.1. /aa/ İkiz Ünlüsü	21
2.1.14.1.2. /ee/ İkiz Ünlüsü	21
2.1.14.1.3. /uu/ İkiz Ünlüsü	21
2.1.14.1.4. /üü/ İkiz Ünlüsü	21
2.1.14.2. Alçalan İkiz Ünlüler	21
2.1.14.2.1. /aı/ Alçalan İkiz Ünlüsü	21
2.1.14.2.2. /au/ Alçalan İkiz Ünlüsü	21
2.1.14.2.3. /ei/ Alçalan İkiz Ünlüsü	22
2.1.14.2.4. /ao/ Alçalan İkiz Ünlüsü	22
2.1.14.2.5. /ou/ Alçalan İkiz Ünlüsü	22
2.1.14.3. Yükselen İkiz Ünlüler.....	22
2.1.14.3.1. /oa/ Yükselen İkiz Ünlüsü.....	22
2.1.14.3.2. /ua/ Yükselen İkiz Ünlüsü.....	22
2.1.15. Kalınlık-İncelik Uyumu.....	22
2.1.15.1. Türkçe Kelimelerde Kalınlık-İncelik Uyumu	22
2.1.15.1.1. Şimdiki Zaman Ekinde	22
2.1.15.1.2. –ken (i-ken) Zarf-Fiil Eki.....	23
2.1.15.1.3. i- Fiilinin Zaman Eki Almış Şekilleri	23
2.1.15.1.4. +ki Aitlik Eki.....	23
2.1.15.1.5. +ki Bağlacı	24
2.1.15.1.6. ile Edatı	24
2.1.15.1.7. için Edatı	24
2.1.15.2. Yabancı Kelimelerde Kalınlık-İncelik Uyumu	25
2.1.15.2.1. İlerleyici Ünlü Benzeşmesi	25
2.1.15.2.2. Gerileyici Ünlü Benzeşmesi.....	25
2.1.15.2.3. İlerleyici-Gerileyici Ünlü Benzeşmesi	25
2.1.15.3. Kalınlık-İncelik Uyumunun Bozulması.....	25
2.1.16. Dudak Benzeşmesi / Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu.....	25
2.1.17. Ünlü Değişmeleri	26
2.1.17.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi.....	26
2.1.17.1.1. a>á Değişimi	26
2.1.17.1.2. a>e Değişimi	26

2.1.17.1.3. a>i Değişimi	26
2.1.17.1.4. ı>i Değişimi:	27
2.1.17.1.5. ı>í Değişimi:	27
2.1.17.1.6. u>i Değişimi:.....	27
2.1.17.1.7. u>ü Değişimi:.....	27
2.1.17.1.8. o>i Değişimi:.....	27
2.1.17.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması	27
2.1.17.2.1. e>a Değişimi	28
2.1.17.2.2. e>á Değişimi	28
2.1.17.2.3. i>ı Değişimi.....	28
2.1.17.2.4. i>í Değişimi.....	28
2.1.17.2.5. i>u Değişimi.....	28
2.1.17.2.6. ö>ó Değişimi.....	28
2.1.17.2.7. ö>o Değişimi.....	28
2.1.17.2.8. ü>u Değişimi.....	29
2.1.17.2.9. ü>ú Değişimi.....	29
2.1.17.3. Geniş Ünlülerin Daralması	29
2.1.17.3.1. a>ı Değişimi	29
2.1.17.3.2. a>i Değişimi	29
2.1.17.3.3. e>i Değişimi	29
2.1.17.3.4. e>é Değişimi	30
2.1.17.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi	30
2.1.17.4.1. i>a Değişimi:.....	30
2.1.17.4.2. ı>a Değişimi:.....	30
2.1.17.4.3. i>é Değişimi:.....	30
2.1.17.4.4. i>e Değişimi:.....	30
2.1.17.4.5. u>o Değişimi:.....	30
2.1.17.4.6. ü>ö Değişimi:.....	30
2.1.17.5. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması	30
2.1.17.5.1. a>â Değişimi	31
2.1.17.5.2. a>u Değişimi	31
2.1.17.5.3. e>ö Değişimi	31
2.1.17.5.4. e>ê Değişimi.....	31
2.1.17.5.5. ı> î Değişimi	31
2.1.17.5.6. ı>u Değişimi.....	31
2.1.17.5.7. i>u Değişimi.....	31
2.1.17.5.8. i>ü Değişimi.....	31

2.1.17.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi.....	31
2.1.17.6.1. o>â Değişimi.....	32
2.1.17.6.2. ö>ê Değişimi.....	32
2.1.17.6.3. u>i Değişimi.....	32
2.1.17.6.4. ü>i Değişimi.....	32
2.1.17.6.5. o>i Değişimi.....	32
2.1.18. Ünlü Düşmesi.....	32
2.1.19. Ünlü Türemesi.....	33
2.1.19.1. Ön Seste Ünlü Türemesi.....	33
2.1.19.2. İç Seste Ünlü Türemesi.....	33
2.1.19.3. Son Seste Ünlü Türemesi.....	33
2.1.20. Ünsüzler.....	33
2.1.20.1. Yazı Dilinde Bulunmayan Ünsüzler.....	33
2.1.20.1.1. /ç/ Ünsüzü.....	33
2.1.20.1.2. /ç̇/ Ünsüzü.....	34
2.1.20.1.3. /ğ/ Ünsüzü.....	34
2.1.20.1.4. /ğ̇/ Ünsüzü.....	34
2.1.20.1.5. /ğ̈/ Ünsüzü.....	34
2.1.20.1.6. /h/ Ünsüzü.....	34
2.1.20.1.7. /ḣ/ Ünsüzü.....	35
2.1.20.1.8. /ḧ/ Ünsüzü.....	35
2.1.20.1.9. /k/ Ünsüzü.....	35
2.1.20.1.10. /k̇/ Ünsüzü.....	35
2.1.20.1.11. /K/ Ünsüzü.....	35
2.1.20.1.12. /K̇/ Ünsüzü.....	36
2.1.20.1.13. /q/ Ünsüzü.....	36
2.1.20.1.14. /P/ Ünsüzü.....	36
2.1.20.1.15. /ṫ/ Ünsüzü.....	36
2.1.20.1.16. /S/ Ünsüzü.....	36
2.1.20.1.17. /T/ Ünsüzü.....	36
2.1.20.1.18. /y/ Ünsüzü.....	37
2.1.21. Ünlü-Ünsüz Uyumu.....	37
2.1.21.1. Ünlü-Ünsüz Uyumunun Bozulması.....	37
2.1.22. Ön Ses Ünsüzleri.....	37
2.1.22.1. /c/ Ünsüzü.....	38
2.1.22.2. /f/ Ünsüzü.....	38
2.1.22.3. /h/ Ünsüzü.....	38

2.1.22.4. /h/ Ünsüzü	38
2.1.22.5. /j/ Ünsüzü.....	38
2.1.22.6. /l/ Ünsüzü.....	38
2.1.22.7. /m/ Ünsüzü.....	39
2.1.22.8. /n/ Ünsüzü	39
2.1.22.9. /p/ Ünsüzü.....	39
2.1.22.10. /r/ Ünsüzü.....	39
2.1.22.11. /z/ Ünsüzü	39
2.1.23. Ünsüz Değişmeleri	40
2.1.23.1. Ön Ses Ünsüz Değişmeleri	40
2.1.23.1.1. Ön Seste Tonlulaşma	40
2.1.23.1.1.1. p>b Değişmesi.....	40
2.1.23.1.1.2. ç>Ç Değişmesi	40
2.1.23.1.1.3. t>d Değişmesi.....	40
2.1.23.1.1.4. k>g Değişmesi.....	40
2.1.23.1.1.5. k>K Değişmesi	40
2.1.23.1.1.6. k>ğ Değişmesi.....	40
2.1.23.1.1.7. s>z Değişmesi	41
2.1.23.1.2. Ön Seste Tonsuzlaşma.....	41
2.1.23.1.2.1. b>p Değişmesi.....	41
2.1.23.1.2.2. b>P Değişmesi.....	41
2.1.23.1.2.3. c>ç Değişmesi	41
2.1.23.1.2.4. d>t Değişmesi.....	41
2.1.23.1.2.5. d>T Değişmesi	41
2.1.23.1.2.6. g>k Değişmesi.....	41
2.1.23.1.2.7. z>S Değişmesi.....	41
2.1.23.1.3. Ön Seste Süreksizleşme	42
2.1.23.1.3.1. j>c Değişmesi.....	42
2.1.23.1.4. Ünsüz Türemesi.....	42
2.1.23.1.4.1. Ön Seste Türeme	42
2.1.23.1.5. Ünsüz Düşmesi.....	42
2.1.23.1.5.1. Ön Seste Ünsüz Düşmesi	42
2.1.23.2. İç Ses Ünsüz Değişmeleri.....	42
2.1.23.2.1. İç Seste Tonlulaşma.....	42
2.1.23.2.1.1. ç>c Değişmesi	43
2.1.23.2.1.2. ç>Ç Değişmesi	43
2.1.23.2.1.3. f>v Değişmesi	43

2.1.23.2.1.4. k>g Değişmesi.....	43
2.1.23.2.1.5. k>K Değişmesi.....	43
2.1.23.2.1.6. k>K Değişmesi.....	43
2.1.23.2.1.7. k>ğ Değişmesi.....	43
2.1.23.2.1.8. p>b Değişmesi.....	43
2.1.23.2.1.9. p>P Değişmesi.....	43
2.1.23.2.1.10. t>d Değişmesi.....	44
2.1.23.2.1.11. t>T Değişmesi.....	44
2.1.23.2.2. İç Seste Tonsuzlaşma.....	44
2.1.23.2.2.1. b>p Değişmesi.....	44
2.1.23.2.2.2. b>P Değişmesi.....	44
2.1.23.2.2.3. c>Ç Değişmesi.....	44
2.1.23.2.2.4. d>t Değişmesi.....	44
2.1.23.2.2.5. d>T Değişmesi.....	44
2.1.23.2.2.6. z>s Değişmesi.....	44
2.1.23.2.2.7. z>S Değişmesi.....	45
2.1.23.2.3. İç Seste Sızıcılaşma.....	45
2.1.23.2.3.1. ç>ş Değişmesi.....	45
2.1.23.2.3.2. k>h Değişmesi.....	45
2.1.23.2.4. İç Seste Akıcılaşma.....	45
2.1.23.2.4.1. g, ğ>y Değişmesi.....	45
2.1.23.2.4.2. k>y Değişmesi.....	45
2.1.23.2.5. İç Seste Sürekli Ünsüzler Arasındaki Diğer Değişmeler.....	45
2.1.23.2.5.1. l>n Değişmesi.....	45
2.1.23.2.5.2. m>n Değişmesi.....	46
2.1.23.2.5.3. ñ>m Değişmesi.....	46
2.1.23.2.6. İç Seste Süreksizleşme.....	46
2.1.23.2.6.1. j>ç Değişmesi.....	46
2.1.23.2.7. İç Seste Ünsüz Benzeşmeleri.....	46
2.1.23.2.7.1. İlerleyici Benzeşme.....	46
2.1.23.2.7.1.1. Yarım Benzeşme.....	46
2.1.23.2.7.1.1.1. nl>nn Değişmesi.....	46
2.1.23.2.7.1.2. Tam Benzeşme.....	47
2.1.23.2.7.1.2.1. ly>ll Değişmesi.....	47
2.1.23.2.7.1.2.2. nl>nn Değişmesi.....	47
2.1.23.2.7.2. Gerileyici Benzeşme.....	47
2.1.23.2.7.2.1. rl>ll Değişmesi.....	47

2.1.23.2.7.2.2. hm>mm Değişmesi.....	47
2.1.23.2.7.2.3. ln>nn Değişmesi.....	47
2.1.23.2.7.2.4. l...n, >n...n Değişmesi	47
2.1.23.2.7.2.5. Is>ss Değişmesi.....	47
2.1.23.2.7.2.6. md>nd Değişmesi.....	48
2.1.23.2.7.2.7. zs>ss Değişmesi.....	48
2.1.23.2.8. İç Seste Aykırılma.....	48
2.1.23.2.8.1. çt>çd Değişmesi	48
2.1.23.2.8.2. kt>kd Değişmesi.....	48
2.1.23.2.8.3. st>sd Değişmesi.....	48
2.1.23.2.8.4. şt>şd Değişmesi.....	48
2.1.23.2.8.5. tt>td Değişmesi.....	48
2.1.23.2.9. İç Seste Ünsüz Türemesi.....	48
2.1.23.2.10. İç Seste Ünsüz Düşmesi.....	49
2.1.23.2.10.1. /ğ/ Düşmesi.....	49
2.1.23.2.10.2. /k/ Düşmesi.....	49
2.1.23.2.10.3. /l/ Düşmesi	49
2.1.23.2.10.4. /h/ Düşmesi.....	49
2.1.23.2.10.5. /n/ Düşmesi.....	49
2.1.23.2.10.6. /ñ/ Düşmesi.....	49
2.1.23.2.10.7. /r/ Düşmesi	49
2.1.23.2.10.8. /t/ Düşmesi	50
2.1.23.2.10.9. /y/ Düşmesi.....	50
2.1.23.2.11. İç Seste Ünsüz İkizleşmesi.....	50
2.1.23.2.12. İç Seste İkiz Ünsüzlerin Tekleşmesi.....	50
2.1.23.2.13. İç Seste Göçüşme	50
2.1.23.2.13.1. Yakın Göçüşme	51
2.1.23.2.13.2. Uzak Göçüşme.....	51
2.1.23.2.14. Hece Kaynaşması	51
2.1.23.3. Son Ses Ünsüz Değişmeleri.....	51
2.1.23.3.1. Son Seste Tonlulaşma.....	51
2.1.23.3.1.1. ç>c Değişmesi	52
2.1.23.3.1.2. k>g Değişmesi.....	52
2.1.23.3.1.3. k>K Değişmesi	52
2.1.23.3.1.4. k>K Değişmesi.....	52
2.1.23.3.1.5. p>b Değişmesi.....	52
2.1.23.3.1.6. p>P Değişmesi.....	52

2.1.23.3.1.7. s>S Değişmesi	52
2.1.23.3.1.8. t>d Değişmesi.....	52
2.1.23.3.1.9. k>ğ Değişmesi.....	52
2.1.23.3.1.10. t>T Değişmesi	52
2.1.23.3.2. Son Seste Tonsuzlaşma.....	53
2.1.23.3.2.1. z>S Değişmesi.....	53
2.1.23.3.3. Son Seste Süreklileşme.....	53
2.1.23.3.4. Son Seste Sızıcılaşma	53
2.1.23.3.4.1. ç>ş Değişmesi	53
2.1.23.3.4.2. k>h Değişmesi.....	53
2.1.23.3.4.3. k>ğ Değişmesi.....	53
2.1.23.3.5. Son Seste Süreksizleşme.....	53
2.1.23.3.6. Son Seste Ünsüz Düşmesi.....	54
2.1.23.3.6.1. /l/ Düşmesi	54
2.1.23.3.6.2. /n/ Düşmesi.....	54
2.1.23.3.6.3. /r/ Düşmesi	54
2.1.23.3.6.4. /t/ Düşmesi	54
2.1.23.3.7. Son Seste Ünsüz Türemesi.....	54
2.1.23.3.7.1. /k/ Türemesi	54
2.1.23.3.7.2. /K/ Türemesi.....	54
2.1.23.3.7.3. /n/ Türemesi	54
3. METİNLER.....	55
4. SÖZLÜK	144
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	156
KAYNAKÇA	158
EKLER.....	160
ÖZ GEÇMİŞ.....	162

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Yomra ağzında kullanılan çeviri yazı işaretlei	11
Tablo 2. Yomra ağzında kullanılan ünlülel.....	11
Tablo 3. Yomra ağzında kullanılan ünsüzlel.....	12

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Kaynak Kişi Listesi.....	160
Ek 2. Metinlerde Kullanılan İşaretler.....	161

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Ar.	: Arapça
Bk. / bk.	: Bakınız
C	: Cilt
Drl. / drl.	: Derleyen
Ed. / ed.	: Editor
Erişim	: Erişim Tarihi
Fr.	: Fransızca
Far.	: Farsça
Haz. / haz.	: Hazırlayan
İtal.	: İtalyanca
İng.	: İngilizce
KK	: Kaynak kişi
Lat.	: Latince
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri, ve devamı
Yun.	: Yunanca

1. GİRİŞ

“Ağız” terimi, bilimsel olarak bir dilin söyleyiş farklılıklarına dayanan küçük kollarını; bir ülkenin çeşitli bölge ve şehirlerinde kelimelerin telaffuz bakımından birbirinden ayrılan konuşma biçimlerini ifade etmek için kullanılan bir terimdir (Ergin, 2009: 10).

Ağız çalışmaları, bir dilin farklı coğrafi bölgelerinde konuşulan varyantlarını, bu varyantların karakteristik, fonetik, morfolojik ve söz varlığı özelliklerini ve konuşurların dili kullanım biçimlerini inceleyen çalışmaları kapsamaktadır. Bu alanda gerçekleştirilen araştırmalar, Türkçenin ses özelliklerinin günümüzdeki izlerini tespit etmeye, kelimelerin tarihsel gelişimini ve arkaik şekillerini ortaya koymaya, dilde meydana gelen değişim ve gelişim süreçlerini anlamaya katkı sağlar. Türkçe çok geniş bir coğrafyaya yayılmış ve tarihsel süreç içerisinde farklı bölgelerde çeşitli kültürel temalarla şekillenmiş zengin bir ağız çeşitliliğine sahiptir. Bu çeşitlilik, standart dilin ötesindeki yaşayan dili ve dilin tarihsel derinliğini anlamak için eşsiz bir veri sunmaktadır.

Bir bölgenin ağız özelliklerini değerlendirirken, öncelikle o bölgenin tarihî arka planının dikkate alınması önemlidir. Trabzon ve çevresi üzerine yapılan araştırmalarda, şehrin hangi dönemde Türkleştiği konusu hâlen aydınlatılması gereken başlıca konular arasında yer almaktadır. “Yomra ağzı”, Trabzon yöresine özgü bir ağız bölgesidir. Yomra, Trabzon iline bağlı bir ilçe olduğu için bu ifade, bölgede konuşulan özel bir ağız biçimini tanımlamaktadır. Trabzon’un farklı ilçe ve köylerinde çeşitli ağız özellikleri gözlenebilir; bu bağlamda Yomra ağzı, genellikle diğer bölgelere özgü ağızlardan farklı ses özellikleri ve kelime kullanımlarına sahiptir. Bu farklılıklar, büyük ölçüde bölgenin coğrafi konumu, tarihî gelişimi ve yerel kültürel değerlerle ilişkilidir.

Yomra ağzı, özellikle söyleyiş biçimi ve bazı kelimelerin kullanım özellikleri bakımından diğer Karadeniz ağızlarından ayrılmaktadır. Her bölgenin kendine özgü ağız özellikleri bulunması nedeniyle, “Yomra ağzı” Yomra bölgesine özgü bir konuşma tarzını tanımlamak açısından doğru ve yerinde bir değerlendirilebilir.

Türkiye Türkçesi ağızlarının tasnifi ile ilgili özellikle son dönemlerde pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada Leylâ Karahan’ın “Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması” adlı eserindeki tasnifler dikkate alınmıştır (Karahan, 2022). Yomra ağzıyla ilgili yapılan literatür taramalarında ise iki çalışma öne çıkmaktadır. Necati Demir’in “Trabzon ve Yöresi Ağızları” adlı eserinde, Yomra ilçesinin ağız özellikleri yaklaşık on sayfalık bir bölümde ele alınmıştır (Demir, 2006). Ayrıca, Adıye Şimşek’in

“Trabzon İli Yomra İlçesi Ağızları Üzerine Bazı Dikkatler” başlıklı makalesi de konuyla ilgilidir (Şimşek, 2020).

Bu çalışmaların incelenmesi sonucunda, Yomra ağzının özelliklerinin ayrıntılı ve sistematik bir biçimde ele alınmadığı görülmektedir. Bu tez çalışması, birinci el kaynaklara ve derlemeye dayalı olarak, Yomra ilçesinin ağız yapısını kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlamakta; böylece Türk dili araştırmalarına önemli bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı, Yomra ilçesinin ağız özelliklerini belirlemek ve bu ağız özelliklerinin Türkiye Türkçesi ağızları içindeki konumunu ortaya koymaktır. Çalışmada kullanılacak derlemeler, Yomra ilçe merkezi ile ilçeye bağlı yerleşim birimlerinin ses ve söz varlığı bakımından dilsel özelliklerini yansıtmaları açısından büyük önem taşımaktadır. Daha önce Trabzon ilinin Yomra ilçesindeki ağız özellikleri ayrıntılı bir biçimde incelenmemiş olması, bu tez çalışmasını alanda özgün ve öncü bir çalışma hâline getirmektedir. Ayrıca, çalışmada elde edilecek bulgular, sadece Yomra ağzının ses bilgisi ve söz varlığı açısından tanımlanmasına katkı sağlamakla kalmayacak; aynı zamanda Doğu Karadeniz ağızlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi ve Türkiye Türkçesi ağız çeşitliliğinin daha iyi anlaşılması açısından da önemli bir kaynak oluşturacaktır.

1.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Araştırma, Trabzon ili Yomra ilçesi sınırları içinde yürütülmüştür; dolayısıyla çalışma, Yomra ilçesinin ses özellikleri ile söz varlığını kapsamaktadır. İlk aşamada, konuya ilişkin yazılı kaynaklar taranmış ve literatür taramasından elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Daha sonra, Yomra ilçesine bağlı Kaşüstü, İkisü, Özdil, Ocak, Kayabaşı, Çamlıca, Namikkemal, Tepeköy, Kıratlı, Taşdelen gibi yerleşim birimlerinde saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya kaynak teşkil eden derlemelerden hareketle metinler oluşturulmuş ve incelemeler bu metinler üzerinden yürütülmüştür. Araştırmada öncelikli olarak “metin derleme yöntemi” (ağızlarla ilgili malzemenin ses kaydı yöntemiyle elde edilmesi) ve “metinleri deşifre etme yöntemi” (önceden sesli olarak kaydedilmiş içeriklerin yazıya aktarılması) kullanılmıştır. Elde edilen metinler transkribe edilmiştir. Bunun yanı sıra, “inceleme yöntemi” ile ses ve söz varlığı özellikleri değerlendirilmiş ve son olarak “sözlük yöntemi” uygulanmıştır; bu yöntemde, metinlerden elde edilen bazı kelimeler abece sırasına göre sıralanmış ve anlamları açıklanmıştır.

1.3. Trabzon İli Yomra İlçesi Hakkında Genel Bilgiler

1.3.1. İlçenin Adı

Yomra adının kökenine ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır. Bu konuda kapsamlı değerlendirmeler yapan Prof. Dr. Bilge Umar, Yomra yerleşiminin tarihsel adının Durana olduğunu belirtmektedir. Umar'a göre, Kapadokya dili kökenli olduğu konusunda şüphe bulunmayan bu ad, D(a)ura-(w)na unsurlarından türemiş olup Ana Tanrıça kültüne gönderme yapan bir yapıya sahiptir. Ayrıca araştırmacı, günümüzde Yomra biçimini alan adın, aslında bölgenin daha eski yer adlarından biri olan Gemora'dan evrildiğini ifade etmektedir (Umar, 2000: 138). Trabzonlu araştırmacı İlyas Karagöz, Prof. Dr. Bilge Umar'ın Yomra adının kökenine ilişkin tezine itiraz ederek farklı bir etimolojik değerlendirme ortaya koymaktadır. Karagöz'e göre, Yunan yazınında Gimera, Gemoura, Gımora ve Goumera biçimlerinde yer alan adın kökeni ve etimolojisine dair açık bir açıklama bulunmamaktadır. Bizans yazınında görülen Goumer sözcüğü ile Yunan kaynaklarında geçen Goumera arasında ise biçimsel ve fonetik bir ayniyet söz konusudur. Karagöz, Bizans kaynaklarında bu adın Kouber/Kuver biçiminde incelendiğini; Kuver adının ise Avar orduları içerisindeki Bulgar birliklerine komuta eden bir Bulgar aristokratının adı olarak geçtiğini belirtir. Buna paralel şekilde Goumer ve Gouber biçimleri de Bizans dünyasında kullanılan ünvanlar arasında yer almaktadır. Ayrıca Macar alimi Gyula Moravcsik'in çalışmalarında da Kuber/Kuver adına sıkça rastlanması, bu bağlantıyı güçlendiren önemli bir unsurdur. Karagöz'e göre, Bizans İmparatorluğu'nun VII-IX. yüzyıllar arasında Anadolu ile Balkanlar arasında gerçekleştirdiği nüfus nakilleri, askerî yerleştirmeler ve aristokratik hareketlilik dikkate alındığında, Bilge Umar'ın adın Drawana, Adrawana veya Adra ülkesi gibi Kapadokya dili temelli açıklamalarının bilimsel açıdan yeterli olmadığını ileri sürmek mümkündür (Karagöz, 2006: 369-370).

Tarihçiler arasında Yomra adının kökeni konusunda henüz ortak bir görüş yoktur. Farklı akademik değerlendirmeler olsa da, Yomra halkı arasında en yaygın kabul gören görüş, ilçeye özgü bir elma türü olan "Yomra elması"nın isminin bölgeye verildiği yönündedir. Ancak, Yomra elmasının isminin bu topraklardan alındığını doğrulayan somut bir kaynak bulunmamaktadır. Bu nedenle, elmanın isminin mi bu topraklardan geldiği yoksa bölgeye mi verildiği hâlâ belirsizdir. Öte yandan, Yomra Belediyesi'nin logosunda yer alan elma sembolü, bölge halkının Yomra adını "Yomra elması" ile ilişkilendirdiğini ve bu bağlantının yaygın olarak kabul gördüğünü göstermektedir (Bal, 2022: 16).

1.3.2. Tarihi

Yomra'nın kuruluş tarihine ilişkin değerlendirmeler, Trabzon'un tarihsel gelişimiyle paralel biçimde ele alınmalıdır. Orta Asya'dan farklı güzergâhlar üzerinden gerçekleşen göçlerin bir kolunun Kafkas yaylaları ve İran platosu üzerinden Karadeniz kıyılarına ulaştığı; Turanî kökenli bu toplulukların bölgeye yerleşerek Trabzon'un ilk çekirdeğini oluşturduğu çeşitli kaynaklarda belirtilmektedir. Yapılan araştırmalar, oldukça eski bir yerleşim yeri olan Trabzon'un MÖ 2000'li yıllarda kurulduğunu ve Roma ile Bizans'tan daha eski bir geçmişe sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Hitit, Asur, İskit, Halib, Makron, Kimri, Amazon ve Kloh gibi toplulukların bölgede yaşadığı bilindiğinden, Trabzon'un kuruluş sürecinin Rum-Pontus veya Bizans merkezli olmaktan ziyade erken Türk/Turanî unsurlarla ilişkilendirilmesi yönündeki görüşler literatürde yer almaktadır. Orta Asya kökenli bu toplulukların ardından bölge, MÖ 756–750 yıllarında Miletlilerin; MÖ 50 – MS 395 arasında Romalıların; 395–1204 arasında Bizanslıların; 1204–1461 yılları arasında ise Kommen'lerin hâkimiyeti altına girmiştir. Fatih Sultan Mehmed'in 1461'de Trabzon'u fethetmesiyle bölge yeniden Türk egemenliğine dahil edilmiştir.¹

Bu bilgiler ışığında, Yomra da Trabzon'un tarih boyunca yaşadığı tüm işgal, imar ve yerleşim süreçlerine ortak olmuş; bölgeye yerleşen toplulukları barındırmış ve tarihsel gelişimini Trabzon ile birlikte sürdürmüştür. Milet, Bizans, Kommen ve Roma hâkimiyetleri Yomra'da da etkili olmuş; Kommenler döneminde bölgeden Anadolu Selçuklu Devleti'ne belirli vergilerin ödendiği belgelerde yer almıştır. Anadolu Selçuklu Devleti'nin güçlü olduğu dönemde, Sultan I. Alâeddin Keykubad zamanında komutanlarından Ertoğuş Bey'in emrindeki kuvvetlerle Trabzon kuşatılmış, ancak bölgenin tamamen Türkleşmesi 133 yıl daha gecikmiştir. Nihayet Fatih Sultan Mehmed'in 26 Ekim 1461'deki fethi ile Trabzon ve çevresi Osmanlı yönetimine katılmıştır. Fethin ardından bölgenin idaresi, Şehzade Bayezid'in lalası Hızır Bey'e verilmiş; Yomra'nın Osmanlı idari yapısına dahil edilmesi de onun döneminde gerçekleşmiştir. Hızır Bey, Trabzon'un ilk valisi olarak Yomra topraklarının gelir düzenlemeleri ve iskân faaliyetlerini yürütmüş; ilk yerleşimlerin de bu dönemde şekillendiği kabul edilmektedir.²

¹ <https://www.yomra.bel.tr/tarihçe/> Erişim tarihi: 17.07.2025

² <https://www.yomra.bel.tr/tarihçe/> Erişim tarihi: 17.07.2025

1.3.3. Coğrafi Durumu

Yomra ilçesi, coğrafi konumu itibarıyla tarih boyunca önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Trabzon'un doğusunda yer alan ve şehir merkezine yaklaşık 15 kilometre mesafede bulunan Yomra, 6 kilometrelik dar bir sahil şeridi boyunca uzanmaktadır. İlçenin toplam yüzölçümü 19183.6776 hektar (yaklaşık olarak 191836 km²) olarak belirlenmiştir. Yüksekten görünüm olarak kuzey-güney doğrultusundaki panoraması ile alan kazanmıştır. Yomra ilçesinin doğusunda yer alan Arsin ilçesi ile mevcut sınırı, Harmanlı Deresi'nin 200 metre doğu kısmından geçmektedir (Ertav vd., 2006: 62).

Trabzon şehri tarafındaki batı sınırı, Zil Deresi'nin batı yönünden başlayıp, Ortahisar ilçesinin Yalınca Mahallesi'nden güneye doğru Maçka ilçesi sınırlarıyla devam etmektedir. Hemen güneyinde yer alan Gümüşhane sınırları üzerindeki bazı yaylalar, Yomra halkının yazlık yaşam alanlarıdır (Bal, 2022: 66). Toplam 207 km²'lik bir alanı kapsayan Yomra ilçesinin toprakları, Yomra'ya kuş uçuşu yaklaşık 23.5 kilometre uzaklıkta bulunan Çamlıyurt-İşhan kavşağından itibaren daralmaya başlamaktadır. Bu daralma, Gümüşhane'nin Seydiyurt Yaylası ile Arsin sınırları içerisinde yer alan 2213 metre rakımlı Kilisetepe'de bir bıçak ucu görünümü olarak sonlanmaktadır. Bu doğrultuda ilçenin güneydoğusu Arsin, Güneyi Gümüşhane ve güneybatısı ise Maçka ile çevrilidir (Bal, 2022: 66).

Yomra'da kıyı tipi, Doğu Karadeniz'e özgü bir özellik olarak boyuna kıyı niteliği taşımaktadır. Bölgedeki kıvrım dağlarının oluşumu, tüm Doğu Karadeniz boyunca paralel bir uzanış sergilediğinden, küçük bir koy görünümündeki Yomra kıyılarında belirgin girinti ve çıkıntılar oluşmamıştır. Dalgaların aşındırıcı etkisi sonucunda, batıda Yalınca kıyı sınırında bir yalıyar (falez) meydana gelmiştir. Falezli kıyılar, Doğu Karadeniz'e özgü tipik jeomorfolojik oluşumlardır. Denize dik olarak inen bu yüksek kayalıklar, bölgenin doğal peyzajına önemli ölçüde estetik değer katmaktadır. Kuzey-güney doğrultusunda oldukça dar bir kıyı şeridinde sahip olan Yomra'da, kıyının hemen güneyinde yükselen dağlık kütleler, ilçenin genel olarak engebeli bir topografyaya sahip olmasına neden olmuştur. Batıda yer alan ve jeolojik dönemlerdeki deniz gerilemeleri sonucunda oluşan Kaşüstü kıyı düzlükleri ile doğuda Harmanlı Deresi'nin denize döküldüğü aşağı çığırını kapsayan alanlar dışında, ilçede geniş ve düz sahalar bulunmamaktadır. Dağlık alanların arasında derin vadiler oluşturarak Karadeniz'e ulaşan dereler, akarsu yatakları boyunca iç kesimlere doğru uzanan çöküntü sahalarının meydana gelmesine imkân vermiştir. Yöredeki engebeli topoğrafyanın temel nedeni, Yomra'nın Alp Orojenezi sırasında yükselen genç kıvrım dağlarının Türkiye'deki uzantıları üzerinde yer almasıdır. Kıyıya oldukça yakın bir noktadan itibaren yükselmeye başlayan ve 1500-

2000 metre rakıma ulaşan bu dağlık kütleler üzerinde, Gümüşhane sınırına doğru uzanan otlak ve meralarıyla çeşitli yaylalar bulunmaktadır.³

Yomra ilçesi sınırları içerisinde toplam 2700 hektarlık bir mera alanı bulunmaktadır. Çamlıyurt ve Madenköy meralarında gerçekleştirilen survey çalışmalarına konu olan alanlar; kuzey, kuzeydoğu ve doğu yönlerinde, 1326 ile 1872 metre rakımlar arasında yer almaktadır. Çamlıyurt, yayla merası niteliği taşıırken, Madenköy merası ise orman içi mera karakteri göstermektedir (Asav, 2011: 88).

Yomra ilçesi, dar bir alanda yer almasına rağmen, sahip olduğu çeşitli doğal güzelliklerle dikkat çeker. Bu doğal alanlar arasında Sincankaya, Seslikaya, Takot Tepe ve Alava Tepe öne çıkmaktadır. Özellikle Sincankaya ve Alava Tepe, buldukları konum itibarıyla geniş bir alanı görebilen seyir terası işlevi görmektedir. Yomra, dik vadileri, tepe ve köyleri, mezraları, ormanları, yaylaları, alpin çayır ve çimenleri, soğuk suları, sıcak ve misafirperver insanları ile Trabzon'un kendine özgü coğrafi yapısının ayrılmaz bir parçasını oluşturur (Korkmaz, 2022: 271).

1.3.4. Kültürel Değeri

Yomra, Karadeniz kültürünün karakteristik ve geleneksel unsurlarını yaşatan önemli yerleşimlerden biridir. Yöre halkı, tarihsel süreç içinde oluşan geleneklerine güçlü bir biçimde bağlılığını sürdürmekte; özellikle yayla kültürü, sosyal yaşamın vazgeçilmez bir parçasını oluşturmaktadır. Yomra'da yaşayan halkın yaz aylarında en çok tercih ettiği yaylaların önemli bir bölümü ilçe sınırları dışında yer almaktadır. İlçe sınırları içerisinde yayla sayısı sınırlı olmakla birlikte, Yomra halkı Gümüşhane ili ile Trabzon'un Maçka ve Arsin ilçeleri sınırları içinde bulunan yaklaşık 60 yaylada yaylacılık faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu yaylalarda toplamda yaklaşık 1500 hane yaz mevsimini geçirmektedir. Yomralılar tarafından en çok tercih edilen ve bilinen yaylalar arasında Gümüşhane sınırlarındaki Taşköprü Yaylası, Camiboğazı Yaylası, Çakırgöl Yaylası, Kürtdere Yaylası, Sarıtaş Yaylası, Kazıklı Yaylası ve Karagöze Yaylası ile Sırganlı Yaylası yer almaktadır. Bunun yanı sıra Maçka sınırlarında bulunan Arnastal ve Gümüski yaylaları da yoğun olarak kullanılmaktadır. İlçe sınırları içinde kalan Üçpınar Yaylası ise Yomra'nın kendi sınırları içerisindeki başlıca yayla alanıdır (Akgül, 2022: 381).

Yomra'nın folklorik özellikleri ve müziği, Trabzon ve çevresindeki diğer bölgelerle birçok benzerlik gösterir. Özellikle yöresel türkü ve maniler benzer özellikler taşıırken, Yomra'da oynanan horonlar özgün ve farklıdır. Özellikle Yomra'nın yüksek köylerinde

³ <https://www.yomra.bel.tr/coğrafi-yapı/> Erişim tarihi: 17.07.2025

oynanan dirvana horonu, atlama horonu, sıksara horonu ve kız horonu gibi oyunlar, bu bölgede kendine has özellikler taşır. Eskiden, düğünlerin ve çeşitli sosyal etkinliklerin vazgeçilmezi olan enstrüman, şimşir odunundan yapılmış altı delikli kavaldı. Kaval havası ile horon, atma türkü, gelin alma havası, uzun hava ve yol havası nameleri çalınır ve oynanırdı. Ancak, günümüzde kaval sanatçılarının azalması nedeniyle bu oyunlar, kemençe eşliğinde icra edilmeye devam etmektedir. Bu değişim, Yomra'nın zengin kültürel mirasının ve folklorik zenginliğinin korunması ve gelecek nesillere aktarılması açısından önemli bir konudur (Erkan, 2022: 393).

Yomra kırsalında el sanatları önemli bir yer tutmakta olup, özellikle dokumacılık geleneği uzun yıllar boyunca yöre halkının günlük yaşamını şekillendiren temel üretim faaliyetlerinden biri olmuştur. Bu kapsamda kırsal bölgede cecim dokumaları, keçi kılından yapılan çul ve koyun yününden üretilen şal dikkat çeken ürünler arasındadır. Şal dokumalarından çanta, zıpka ve peştemal, keçi kılından ise at heybeleri imal edilmiştir. Gündelik yaşamda ihtiyaç duyulan çeşitli kumaş türleri, genellikle ev tipi yerel tezgâhlarda dokunarak üretilmiştir. İlçeye bağlı Özdil beldesinde, yöreye özgü bir dokuma türü olan “Özdil bezi” elde edilmiştir. Yomra’da dokumacılık faaliyetleri ile geleneksel eşyaların üretimi ve kullanımı, 1970’li yılların sonuna kadar yoğun bir şekilde devam etmiş; ancak teknolojik gelişmeler ve hazır giyim ürünlerinin yaygınlaşmasıyla bu geleneksel üretim biçimi zamanla önemini yitirmiştir (Ertav vd., 2006: 148-152).

Karadeniz Bölgesi'nde, Trabzon zengin tarihiyle kuşaklar arası bilgi ve geleneğin aktarıldığı önemli merkezlerden biridir. Trabzon merkezine olan yakınlığı bağlamında, Yomra ilçesi, hem kültürel hem de tarihî açıdan önemli olan geleneksel mimarlık ürünlerinin izlenebildiği bir bölge olarak öne çıkmaktadır. Yomra ilçesinin mahallelerinde, Osmanlı mimari tarzında inşa edilmiş camiler, çeşmeler, köprüler, serenderler, Osmanlıca kitabeler, mezar taşları, ahşap ve taş işçiliğiyle yapılmış evler ve tarihi su değirmenleri gibi birçok tarihi eser mevcuttur. Bu eserlerin bir kısmı zamanla yıpranarak yok olmuş, bir kısmı ise restore edilerek günümüzde hizmete açılmıştır. Yomra sınırları içerisinde yer alan bazı tarihi yapılar şunlardır: Özdil Camisi, Kohali Camisi, Kayabaşı Camii ve Osmanlı Mezar Taşları, Kaşüstü (Kuhla) Camii, Şanlı Mahallesi Osmanlı Mezar Taşları, Oymalı Türbesi, Tepeköy Kalesi, İkisü (Şana) Vadisi Taş Köprüleri, Yanbolu Vadisi Taş Köprüleri, Yomra Vadisi Taş Köprüleri, Serenderler, HacıHamzaoğlu Konağı, Özdil Monçoloğlu (Aydın) Konağı, Kayabaşı (Kan) Tarihi Konakları, Şanlı Mahallesi Evleri. Bu yapılar, Yomra'nın tarihi ve kültürel zenginliğini yansıtan önemli örneklerdir (Öksüz, 2022: 239).

Yomra mutfağı, Karadeniz mutfağının zengin ve kendine özgü lezzetlerini yansıtan önemli bir kültürel unsurdur. İlçede hamsi başta olmak üzere çeşitli deniz ürünleri günlük beslenmede önemli bir yer tutar. Mısır ekmeği, muhlama (kuymak), karalahana çorbası gibi yöresel yemekler ise hem geleneksel hem de güncel mutfak kültürünün karakteristik öğelerini oluşturur. Ayrıca yörede üretilen tereyağı, peynir ve diğer süt ürünleri, hem doğal üretim biçimleri hem de yaylacılık geleneğiyle ilişkili olmaları nedeniyle Yomra mutfağının ayırt edici tatları arasında yer alır. İlçede düğünler, festivaller ve özel günler, kültürel sürekliliğin en belirgin şekilde gözlemlendiği ortamlardır. Bu törenlerde icra edilen horon, hem toplumsal dayanışmayı güçlendiren hem de bölgenin kimliğini yansıtan başlıca kültürel öğelerden biri olarak öne çıkmaktadır. Sonuç olarak Yomra, doğal çevresi, geleneksel üretim biçimleri, yaylacılık anlayışı, el sanatları, müzik ve mutfak kültürü ile güçlü ve köklü bir kültürel mirasa sahiptir. Geçmişten günümüze taşınan bu kültürel değerler, ilçenin kimliğini oluşturan en önemli unsurları oluşturmaktadır ve korunarak geleceğe aktarılması gereken birer kültürel zenginliktir.

1.3.5. Nüfusu

Trabzon'un 1461 yılında fethedilmesinin ardından, Osmanlı İmparatorluğu'nun uyguladığı iskân politikaları Yomra civarında etkili olmuştur. 1486 yılından itibaren, Müslüman nüfusun Yomra'ya yerleştirilmesine başlanmıştır (Bostan, 1993: 155-160). Fetih'in ilk dönemlerinde, 1486 yılında Yomra'da 270 Hristiyan haneye karşılık yalnızca 1 Müslüman hane bulunmaktayken, 1515'te bu oran 295 Hristiyan haneye karşılık 2 Müslüman hane olarak değişmiştir. 1520'de 295 Hristiyan haneye karşılık 4 Müslüman hane, 1554'te ise 202 Hristiyan haneye karşılık 9 Müslüman hane tespit edilmiştir. 1583 yılına gelindiğinde ise, 173 Hristiyan haneye karşılık hiçbir Müslüman haneye rastlanmamıştır (Bostan, 1993: 155-160). Bu rakamlara göre, Hristiyan nüfustaki azalmaya rağmen Müslüman nüfusun artış göstermediği görülmektedir. Bu durum, Hristiyan nüfusun bölgeden zorunlu olarak ya da kendi iradeleriyle göç etmiş olabileceğini düşündürmektedir. Yomra'nın 1486 ile 1583 yılları arasındaki toplam nüfusu sırasıyla 1486'da 1.532, 1515'te 2.090, 1520'de 2.082, 1554'te 1.486 ve 1583'te 901 olarak kaydedilmiştir. 1520 yılında Yomra'daki toplam köy sayısı 15 iken, 1583 yılında köy sayısı 27'ye ulaşmıştır (Bostan, 1993: 155-160). 1500'lü yıllarda Yomra'da Hristiyan nüfusunun azalması ve bu nüfusun Yomra dışına iskân edilmesi gözlemlenirken, aynı dönemde Trabzon dışından bölgeye yeni bir nüfus iskânının gerçekleştiği tespit edilmektedir. Bu konuyla ilgili olarak tarihçi Mehmet Bilgin, Trabzon'un fethinden bir asır önce Eynesil-Görece-Giresun kıyılarına yerleştirilen

Çepnilerin, Trabzon'un fethinden sonra Trabzon yönüne, Akçaabat, Yomra ve Sürmene'deki Rum ailelerin ise Trabzon'un batısına iskân edilerek bölgedeki nüfus dengesinin sağlanmaya çalışıldığını belirtmiştir (Bilgin, 2002: 112). 1902 yılına ait verilere göre, Yomra'nın nüfusu 30.187 kişi olup, halkın büyük çoğunluğu tarım ile meşguldür. Ayrıca, sahil kesiminde yaşayan nüfusun bir kısmı kayıkçılıkla uğraşmaktadır. Nüfusun bir kısmı ise çalışmak ve geçimlerini sağlamak amacıyla Rusya'ya gitmiştir (Siler, 1994: 266).

1916-1918 yılları arasındaki Rus işgali sırasında Trabzon'un nüfus yapısı üzerine yapılan çalışmalarda, Rus işgal komutanlarından Sergey Rudolphovich Mintslov tarafından hazırlanan bir resmi istatistik incelendiğinde, Yomra'daki bazı köylerdeki nüfus dağılımı şu şekildedir: Drona köyünün toplam nüfusu 320 olup, milliyet durumu karışıktır. Kodil (Oymalı) köyünde 416 kişi yaşamaktadır ve bu nüfusun milliyeti Türk'tür (Karagöz, 2006: 373). Komera (Yalınca) köyünde 259 kişi bulunmaktadır ve milliyeti karışıktır. 845 kişilik nüfusa sahip Kuhla (Kaşüstü) köyünün milliyeti karışıktır (Karagöz, 2006: 373-374). 978 kişilik nüfusa sahip Mesehor Uz (Özdil) köyünün milliyeti Türk'tür. 643 kişilik nüfusa sahip Büyük Samaruksa köyü ile 183 kişilik nüfusa sahip Küçük Samaruksa köyünün milliyeti karışıktır. 335 kişilik nüfusa sahip İşkivros (Yenice) köyünün milliyeti Türk'tür (Karagöz, 2006: 371). 532 kişilik nüfusa sahip Suguri (Demirciler) köyünün milliyeti Türk'tür (Karagöz, 2006: 376). 561 kişilik nüfusa sahip Mesanoibala (Yokuşlu) köyünün milliyeti karışıktır. 286 kişilik nüfusa sahip Hozarak (Kıratlı) köyünün milliyeti Türk'tür (Karagöz, 2006: 370-371). 263 kişilik nüfusa sahip Kân (Kayabaşı) köyünün milliyeti karışıktır (Mintslov, 1991: 49-54). Bu istatistik, işgal dönemi Rus yetkililerinin hazırlamış olduğu bir veriye dayanmakta olup, o dönemde nüfusun büyük çoğunluğunun Türklerden oluştuğunu göstermektedir. Cumhuriyet dönemi boyunca Yomra ilçesinin nüfus dağılımı yıllara göre şu şekildedir: 1965 yılında toplam nüfus 25.014 iken, 1970 yılında 26.179'a, 1975 yılında 27.985'e, 1980 yılında 29.579'a yükselmiştir. 1985 yılında nüfus 29.344, 1990 yılında 30.669 olarak kaydedilmiştir. 2000 yılında nüfus 39.736'ya, 2007 yılında 29.083'e, 2008 yılında 31.338'e ulaşmıştır. 2011 yılında nüfus 30.652, 2016 yılında 36.365, 2017 yılında 38.150, 2019 yılında 41.516, 2020 yılında 43.321 ve 2021 yılında ise 45.632 olarak belirlenmiştir. Başta Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri olmak üzere, 2021 yılına ait nüfus istatistikleri incelendiğinde, Yomra ilçesinin en kalabalık yerleşim biriminin 17.109 kişilik nüfusuyla Kaşüstü Mahallesi olduğu, ikinci sırada ise 13.620 kişilik nüfusuyla Sancak Mahallesi'nin yer aldığı tespit edilmiştir (Bal, 2022: 78). Bu veriler, Yomra

ilçesinin Cumhuriyet dönemi boyunca nüfusunun nasıl değiştiğini göstermektedir. Son güncel verilere göre Yomra ilçesinin nüfusu 50.339 kişi olarak tespit edilmiştir.⁴

⁴ <https://www.yomra.bel.tr/sosyo-ekonomik-durumu/> Erişim tarihi: 17.07.2025

2. İNCELEME

2.1. Ses Bilgisi

Ses bilgisi, bir dilin seslerini; bu seslerin oluşum biçimlerini, boğumlanma özelliklerini, sıralanışlarını, işlevlerini ve geçirdiği değişimleri inceleyen gramer dalıdır (Korkmaz, 2007: 183). Ses bilgisinin Yomra ağızındaki görünümü şu şekildedir:

Tablo 1. Yomra ağızında kullanılan çeviri yazı işaretleri

İşaretler	Ses Değerleri	İPA'daki karşılığı
(̄)	Ünlüler üzerinde uzunluk işareti	:
(̂)	Ünlüler üzerinde kısalık işareti	˘
(')	Kalın ünlüler üzerinde yarı incelme işareti	+
(°)	Ünlüler üzerinde yarı yuvarlaklaşma işareti	˙
()	Geniş ünlüler üzerinde yarı daralma işareti	˙
(˘)	Ulama işareti	˘
(˘)	İki ünlü (diftong) işareti	˘
(.)	Ünsüzler altında belirsizlik işareti (Ünsüzlerin düşmek üzere olduğunu belirtir.)	˙
(_)	Süreksiz ünsüzler altında yarı sızıcılık işareti	
(˘)	Titrekliliği uzatılan ünsüz	
(')	Ünsüzler üzerinde telaffuz noktasının daha öne kaydığını gösteren işaret	j

Tablo 2. Yomra ağızında kullanılan ünlüler

İşaretler	Ses Değerleri	İPA'daki karşılığı
ā	Uzun a ünlüsü	a:
ă	Kısa a ünlüsü	
á	a-e ünlüleri arasında boğumlanan ünlü	a
à	a-ı ünlüleri arasında boğumlanan ünlü	o
â	a-o ünlüleri arasında boğumlanan ünlü	ɑ
ē	Uzun e ünlüsü	e:
ĕ	Kısa e ünlüsü	
è	e-i ünlüleri arasında boğumlanan ünlü	e
ê	e-ö ünlüleri arasında boğumlanan ünlü	ɛ
ī	Uzun ı ünlüsü	
í	ı-i ünlüleri arasında boğumlanan ünlü	ɨ
ĩ	Kısa ı ünlüsü	ɨ̃
î	ı-u ünlüleri arasında boğumlanan ünlü	ɨ̃
ī	Uzun i ünlüsü	i:
ĭ	Kısa i ünlüsü	ɨ̃
ï	i-ü ünlüleri arasında boğumlanan ünlü	ɨ̃
ō	Uzun o ünlüsü	o:
ó	o-ö ünlüleri arasında boğumlanan ünlü	ɛ

Tablo 2. (Devamı)

İşaretler	Ses Değerleri	IPA'daki karşılığı
ó	o-u ünlüleri arasında boğumlanan ünlü	o
ō	Uzun ö ünlüsü	ö:
ö	ö-ü ünlüleri arasında boğumlanan ünlü	Ø
ū	Uzun u ünlüsü	u:
ů	Kısa u ünlüsü	
ú	u-ü ünlüleri arasında boğumlanan ünlü	u
ü	Uzun ü ünlüsü	ü:
ű	Kısa ü ünlüsü	ű

Tablo 3. Yomra ağzında kullanılan ünsüzler

İşaretler	Ses Değerleri	IPA'daki karşılığı
ç	c-j ünsüzleri arasında boğumlanan ünsüz	dʒ ³
Ç	ç-c ünsüzleri arasında boğumlanan ünsüz	ʃ
ğ	Arka damak g'si	g
ġ	Ön damak g'si	ʒ
ġ	g-c ünsüzleri arasında boğumlanan ünsüz	ʒ
h	Nefesli h ünsüzü	h
ħ	Sızıcı h ünsüzü	x
ĥ	Sızıcı h ünsüzünün ön damaksıl karşılığı	ç
k	Arka damak k'si	k
ḳ	Ön damak k'si	c
K	k-g ünsüzleri arasında boğumlanan ünsüz	ç
Ķ	k-ğ ünsüzleri arasında boğumlanan ünsüz	
ḷ	Düşmek üzere olan l ünsüzü	
P	p-b ünsüzleri arasında boğumlanan ünsüz	p
ṛ	Düşmek üzere olan r ünsüzü	
S	s-z ünsüzleri arasında boğumlanan ünsüz	ʂ
T	t-d ünsüzleri arasında boğumlanan ünsüz	ʈ
y	Düşmek üzere olan y ünsüzü	

2.1.1. Ünlüler

Ünlüler, yalın ya da ünsüzler ile birleşerek anlamlı kelimeler oluşturmayı sağlayan bir dilin melodili sesleri ve dolayısıyla da dile estetik özellik katan öğeleridir (Korkmaz, 2023: 239). Türkiye Türkçesinde ölçünlü dilde a, e, ı, i, o, ö, u, ü olmak üzere 8 ünlü yer almaktadır. Yöre ağzında bu temel ünlüler dışında şu ara ünlüler bulunmaktadır: á, ā, ă, â, à, ē, ê, è, ě, ĭ, ĩ, í, î, ï, ð, ó, ô, õ, ö, ū, ũ, ú, ů, ű.

Yöremizde diğer Türkiye Türkçesi ağzlarında olduğu gibi, temel ünlülerden çeşitli sebeplerle gelişen pek çok ünlü bulunmaktadır. Seslerin birbirleriyle olan etkileşimi, vurgu, tonlama, eskicil özelliklerin etkisi vb. sebepler ünlü çeşitliliğinde önemli rol oynamaktadır.

Yomra ağızında yer alan ünlüler ve bu ünlülerin kullanım biçimleri, elde edilen metinlerden hareketle detaylı bir şekilde incelenmiş ve bölge halkının konuşma özelliklerini yansıtan örneklerle açıklanmıştır.

2.1.2. Yomra İlçesi Ağızında Ünlüler

Türkçedeki ünlüler, boğumlanma süreleri bakımından kısa, uzun ve normal süreli olmak üzere üç gruba ayrılır (Buran, 2008: 289). Trabzon ili Yomra ilçesi ağızında bu ünlülerin görünüşleri şöyledir:

2.1.3. Normal Süreli Ünlüler

Bu ünlüler, ortalama bir konuşma temposu içinde ve normal bir süre boyunca boğumlanan ünlülerdir (Buran, 2008: 289). Yomra ilçesi ağızında, derleme metinlerden hareketle tespit edilen normal süreli ünlüler ve türleri şunlardır:

2.1.4. /a/ Ünlüsü ve Çeşitleri (á, â, ǎ)

2.1.4.1. /a/ Ünlüsü

Kalın a ünlüsü, geniş, düz ve arka dil ünlüsüdür. Bir sözcüğün başında, ortasında veya sonunda yer alabilir:

ğadın “kadın” (1/1), olari “onları” (3/3), sora “sonra” (4/8), yığarduǰ “yığardık” (4/47), ğara “kara” (10/5), ğantar “kantar” (19/64), yanluz “yalnız” (11/14).

2.1.4.2. /á/ Ünlüsü

Açık (geniş), kısa süreli, düz ön dil ünlüsüdür. Genellikle /a/ ve /e/ arasında yer alan orta damak ünlüsü olarak değerlendirilir (Ercilasun, 2002: 51). Tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

gitmádım “gitmedim” (11/1), báraber “beraber” (11/14), cánaze “cenaze” (11/82), Ğardášım “kardeşim” (12/48), baǰzán “bazen” (13/5), ğaydásı “kaydesi” (24/24).

2.1.4.3. /ǎ/ Ünlüsü

Yarı dar, yarı geniş, kalın ve düz olan bu ünlü, /a/ ile /ı/ arasında bir ses niteliğine sahiptir. Yöre ağızında yapılan derlemelerden elde edilen metinlerde nadiren rastlanan bu ünlü, genellikle /a/ > /ı/ veya /ı/ > /a/ değişimi sonucu ortaya çıkar (Demir, 2006: 135). Bazı durumlarda ise /y/ ünsüzünün daraltıcı etkisiyle kendini gösterir. Yomra ağızında tespit edilen örnekler şunlardır:

yaKaçağā “yakacağı” (16/4), ağāt “ağıt” (17/49), yaylāya “yaylaya” (2/4), káğāt “kağıt” (11/76), orāya “oraya” (16/5), burāya “buraya” (3/6).

2.1.4.4. /â/ Ünlüsü

Geniş, kalın ve yarı yuvarlak bir ünlü olan bu ses, /a/ ile /o/ arasında yer alır. Genellikle /a/ > /o/ veya /o/ > /a/ değişiminin bir evresi olarak ortaya çıkar. Derleme metinlerden hareketle tespit edilen bazı örnekler şunlardır:

âl “ol” (2/5), bâbamın “babamın” (6/3), õndân “ondan” (10/20), pântol “pantolon” (19/62), bâbasinin “babasının” (11/27), maydânoz “maydanoz” (24/26), cımârtesi “cumartesi” (12/55).

2.1.5. /e/ Ünlüsü ve Çeşitleri (ê, ê)

2.1.5.1. /e/ Ünlüsü

Geniş, düz ve ince bir ünlüdür. Açık /e/ ünlüsü bir kelimenin başında, ortasında ve sonunda bulunur:

çekersun “çekersin” (1/70), eKraBa “akraba” (4/37), hevva “havva” (4/60), erazi “arazi” (6/44), severeK “severek” (13/59).

2.1.5.2. /ê/ Ünlüsü

Kapalı ê ünlüsü, ince, yarı geniş ve /i/ ile /e/ arasında boğumlanan ön dil ünlüsüdür. Kapalı e (ê) sesinin varlığı zaman zaman tartışmalara konu olsa da, A. von Gabain “Eski Türkçenin Grameri” adlı çalışmasında bu ünlünün Brahmi yazmalarında ve Yenisey Run yazılarında yer aldığını belirterek Eski Türkçede mevcut olduğunu vurgulamıştır (Gabain, 2007: 257). Muharrem Ergin de kapalı e (ê) sesinin varlığını savunan dil bilimciler arasında yer almıştır. Ergin’e göre, Türkçede özellikle konuşma dilinde açık e’nin yanında bir kapalı e bulunmakta, ancak İstanbul Türkçesinde yalnızca açık e kullanılmaktadır. Ayrıca, Ergin kapalı e’nin i-e değişiminin bir aşaması olduğunu ve açık e ile i arasında bir ses niteliği taşıdığını ifade etmiştir (Ergin, 2009: 57).

Tekin, Orhun Abideleri’nde yer alan beş/biş, et-/it-, yeti/yiti gibi sözcüklerin hem e, hem de i ünlüsü ile kullanıldığını belirtmiştir (Tekin, 1988: 117-190). Trabzon ili Yomra ilçesi ağzında ise kapalı e (ê) ünlüsü genellikle sözcüklerin ilk hecesinde ortaya çıkmakta olup, bu sesin tespit edilen örnekleri şunlardır:

2.1.5.2.1. i>é

éniŒe “iniŒe” (7/29), éndım “indim” (1/55), gétmiŒler “gitmiŒler” (4/17), gétıK “gittik” (11/94), éhtiyaÇını “ihtiyacını” (2/15), caméden “camiden” (14/37).

2.1.5.2.2. e>é

ésKiden “eskiden” (16/3), déyil “değil” (18/2), né “ne” (5/34), téyzem “teyzem” (13/25).

2.1.6. /é/ Ünlüsü

Yarı düz, yarı yuvarlak, geniş ve ince olan bu ünlü, /e/ ile /ö/ arasında yer alan /e/ sesidir. Bu ses, genellikle /e/ > /ö/ veya /ö/ > /e/ değıŒiminin ara bir evresi olarak kabul edilmektedir (Demir, 2006: 139).

2.1.6.1. ö>é

éldírecekler “öldürecekler” (4/18), éyle “öyle” (5/6), émrumi “ömrümü” (6/38), nébeTCi “nöbetçi” (6/55), éldi “öldü” (8/47), ébir “öbür” (11/50), éteki “öteki” (12/65), éttırıŒsın “öttürürsün” (18/47), énceden “önceden” (14/2), ézlerini “özlerini” (14/46).

2.1.6.2. e>é

yévmiye “yevmiye” (6/43), évlen “evlen” (11/33), taŒérön “taŒeron” (15/39), éylülün “eylülün” (16/18), çémber “çember” (18/45), gétür “getir” (19/28).

2.1.7. /ı/ Ünlüsü ve ÇeŒitleri (í, î)

2.1.7.1. /ı/ Ünlüsü

Düz ve dar bir art ünlü olan bu ses, Anadolu ağızlarında farklı biçimlerde yaygın olarak kullanılmamaktadır (Sağır, 1995: 382). Sözcüklerin baŒında, ortasında ve sonunda bulunabilmektedir:

fındıKlardan “fındıklardan” (23/19), çıKın “çıkın” (23/28), çıkıP “çıkıp” (26/11), Pıçan “bıçağın” (24/21), Kaldığını “kaldığını” (26/26).

2.1.7.2. /í/ Ünlüsü

Bu ünlü, /ı/ ile /i/ sesleri arasında yer alan bir ara ses niteliğine sahiptir ve hem /ı/ hem de /i/ özelliklerini kısmen taŒır. Derlemelerden tespit edilen bazı örnekler Œunlardır:

nası “nasıl” (26/2), dedím “dedim” (1/3), mısır “mısır” (8/66), Kelín “gelin” (3/19), yèTmiş “yetmiş” (5/1), mevsími “mevsimi” (5/31), Keldím “geldim” (6/33), mezarını “mezarını” (11/83).

2.1.7.3. /i/ Ünlüsü

Kalın, dar, yarı düz, yarı yuvarlak /ı/ ile /u/ arasında boğumlanan bir ünlüdür.

Yomra ağzında belirlenen bazı örnekler şunlardır:

furín “fırın” (1/29), yağmırTa “yağmurda” (3/17), diyélím “diyelim” (4/17), altín “altın” (4/39), mısır “mısır” (5/8), yírmí “yirmi” (9/34), mehtîP “mektup” (10/21), fındık “fındık” (11/3).

2.1.8. /i/ Ünlüsü ve Çeşitleri (i)

2.1.8.1. /i/ Ünlüsü

Düz, dar, ince bir ünlüdür. Bir sözcüğün başında, ortasında ve sonunda bulunabilir:

biTTi “bitti” (26/15), şinTi “şimdi” (8/13), Kişi “kişi” (20/45), işTe “işte” (23/14), PişirirdiK “pişirirdik” (18/12).

2.1.8.2. /i/ Ünlüsü

İnce, dar, yarı düz ve yarı yuvarlak bir ünlü olan bu ses, /i/ ile /ü/ arasında yer alır (Demir, 2006: 147). Yöre ağzında ise sık rastlanmamaktadır:

ístine “üstüne” (18/10), köyí “köyü” (19/2), ístí “üstü” (20/29), öldí “öldü” (21/6), çünkü “çünkü” (22/15), türki “türkü” (25/5), kaşisTüne “Kaşüstü’ne” (26/19), silyman “Süleyman” (6/50).

2.1.9. /o/ Ünlüsü ve Çeşitleri (ó, ò)

2.1.9.1. /o/ Ünlüsü

Kalın, yuvarlak ve geniş bir arka dil ünlüsüdür. Dilin ağız boşluğunda biraz yukarı kalkması ve geriye doğru çekilmesi sonucunda ortaya çıkar (Demir, 2006: 149). Yomra ağzında tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

sora “sonra” (1/2), soni “sonu” (2/12), doKtor “doktor” (8/13), hoca “hoca” (14/15), olari “onları” (10/22).

2.1.9.2. /ó/ Ünlüsü

Yöre ağzında sıkça karşılaşılan bu ses, geniş, yuvarlak ve yarı kalın özellikte olup, /o/ ile /ö/ arasında yer alan bir ünlüdür. Yomra ağzında tespit edilen bazı örnekler şunlardır:

óyle “öyle” (1/21), bóyle “böyle” (3/14), kóy “köy” (4/17), dónüm “dönüm” (5/20), ónÇe “önce” (7/6), dórT “dört” (6/9), şöyle “şöyle” (7/40), sóyler “söyler” (9/21).

2.1.9.3. /ó/ Ünlüsü

Kalın, yuvarlak, yarı dar ve yarı geniş bir ünlü olan bu ses, /o/ ile /u/ arasında yer alır. Yomra ağzında tespit edilen bazı örnekler şunlardır:

ónnarun “onların” (1/9), óriya “oraya” (4/40), óni “onu” (6/3), bóbamın “babamın” (8/3), ónun “onun” (10/58), ağóstoS “ağustos” (11/59), istanbóla “İstanbul’a” (12/27).

2.1.10. /ö/ Ünlüsü ve Çeşitleri (ö)

2.1.10.1. /ö/ Ünlüsü

Açık (geniş), ince ve yuvarlak bir ünlüdür. Genellikle ilk hecede yer alır:

döKer “döker” (13/29), dórT “dört” (14/1), Tókiysın “döküyorsun” (14/55), Kötür “götür” (19/48), böreK “börek” (20/35).

2.1.10.2. /ö/ Ünlüsü

Yuvarlak, ince, yarı dar ve yarı geniş bir ünlüdür. Yomra ağzında çok az sözcükte yer alır:

böyüklerimizi “büyüklerimizi” (3/11), böyük “büyük” (4/16), böyüme “büyüme” (8/19).

2.1.11. /u/ Ünlüsü ve Çeşitleri (ú)

2.1.11.1. /u/ Ünlüsü

Yuvarlak, dar, kalın bir arka dil ünlüsüdür. Bir sözcüğün başında, ortasında ve sonunda yer alır:

oħusun “okusun” (1/3), uyuşuKluK “uyuşukluk” (4/30), KuyruK “kuyruk” (7/13), Kuru “kuru” (5/7), KuruTuP “kurutup” (15/23).

2.1.11.2. /ú/ Ünlüsü

Yuvarlak, dar, yarı ince ve yarı kalın bir ünlü olan bu ses, /u/ ile /ü/ arasında yer alır. Ağız içinde, u ve ü seslerinin arasında yer almakla birlikte, ü sesine daha yakın bir biçimde oluşur. Ön damak kısmında daha fazla örneğe rastlanırken, Doğu grubu ağızlarında arka damak örnekleri de sıkça görülmektedir (Özek, 2016: 60). Yomra ağızında tespit edilen bazı örnekler şunlardır:

súleyman “Süleyman” (2/6), şúkúr “şükür” (3/9), úÇ “uç” (17/41), kúçüK “küçük” (6/52), büyüklerimizden “büyüklerimizden” (3/16), KaşúsTi “Kaşüstü” (4/1), dúún “düğün” (25/4).

2.1.11.3. /ü/ Ünlüsü

İnce, dar ve yuvarlak bir ünlüdür. Bir sözcüğün başında, ortasında ve sonunda yer alır:

döküldü “döküldü” (10/56), Kün “gün” (11/70), bölümünü “bölümünü” (12/66), üzülürüm “üzülürüm” (13/7), büyüKleri “büyükleri” (17/16), büüK “büyük” (26/21).

2.1.12. Uzun Ünlüler

Uzun ünlüler, boğumlanma süreleri normal bir ünlünün boğumlanma süresinden daha uzun olan veya normal uzunluktaki iki ünlünün boğumlanma zamanını kapsayan ünlülerdir. Türkiye Türkçesinde, yabancı kökenli sözcükler dışında uzun ünlülere rastlanmamaktadır. Ancak Türkçenin eski dönemlerinde, hem aslı kökenli hem de ses değişimleri sonucu oluşan uzun ünlülerin varlığından söz edilebilir (Korkmaz, 2023: 235). Uzun ünlüler, birincil (aslı) uzun ünlüler ve ikincil (dolaylı) uzun ünlüler olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır (Buran, 2008: 289). Derlenen metinler incelendiğinde, Yomra ağızında birincil (aslı) uzun ünlülere rastlanmamıştır.

2.1.12.1. İkincil Uzun Ünlüler

İkincil uzun ünlüler, bir dilin bilinen ilk örnekleri itibarıyla uzun olmadığı hâlde zaman içerisinde ünsüz erimesi, ünsüz düşmesi, hece kaynaşması, ünlü birleşmesi vb. ses olayları, vurgu ve tonlamaya bağlı olarak uzamış olan ünlülerdir (Buran, 2008: 289). Yomra ağızında tespit edilen ikincil (dolaylı) uzun ünlülü örneklerden bazıları şunlardır:

2.1.12.1.1. /ā/ Ünlüsü

āşe “Ayşe” (4/59), mācır “muhacir” (6/1), lānayı “lahanayı” (7/9) pāli “pahalı” (6/43), āmeT “Ahmet” (10/65), Kāve “kahve” (12/96).

2.1.12.1.2. /ē/ Ünlüsü

ēvela “evvela” (8/37), nēsa “neyse” (12/55), mēmed “Mehmet” (25/10), ēlencesi “eğlencesi” (16/42), inēn “ineğin” (18/51).

2.1.12.1.3. /ī/ Ünlüsü

nasī “nasıl” (5/16).

2.1.12.1.4. /ī/ Ünlüsü

īy “iyi” (7/4), bī şey “bir şey” (7/43), nasī “nasıl” (11/75), īşallah “inşallah” (17/37).

2.1.12.1.5. /ō/ Ünlüsü

ōrda “orada” (1/1), ōlar “onlar” (4/17), sōra “sonra” (5/16), dōri “doğru” (6/30), çō “çok” (7/4), alıyō “alıyor” (17/40), ōuz “Oğuz” (19/47).

2.1.12.1.6. /ō/ Ünlüsü

ōle “öyle” (17/23), şōle “şöyle” (18/10), bōle “böyle” (4/19).

2.1.12.1.7. /ū/ Ünlüsü

būlara “bunlara” (1/76), mūacir “muhacir” (4/16), Kūvetleri “kuvvetleri” (16/56), tūran “tuğran” (22/1), mūacirliKTen “muhacirlikten” (4/31).

2.1.12.1.8. /ū/ Ünlüsü

dūün “düğün” (20/14), dūüni “düğünü” (10/9), bişirūP “pişirip” (23/10).

2.1.13. Kısa Ünlüler

Kısa ünlüler, boğumlanma süreleri normal süreli ünlülere kıyasla daha kısa olan ünlülerdir. Yomra ağzında yapılan çalışmalar ve derlemeler sonucunda tespit edilen kısa ünlüler şunlardır:

2.1.13.1. /ă/ Ünlüsü

Boğumlanma süresi normal süreli /a/ ünlüsüne göre daha kısa olan ünlüdür. Kısa /ă/ ünlüsü düz, geniş(açık) ve kısa süreli dil ünlüsüdür:

măşi “maaşı” (6/26), zăten “zaten” (22/10), tăze “taze” (25/2), âdeTler “adetler” (21/2), hăbile “habile” (26/12).

2.1.13.2. /ẽ/ Ünlüsü

Düz, yarı açık, boğumlanma süresi normal süreli /e/ ünlüsüne göre daha kısa olan ön dil ünlüsüdür:

mēmēt “Mehmet” (1/21), çekērsin “çekersin” (9/33), elēktırıK “elektrik” (11/17), teraziyē “teraziye” (15/42).

2.1.13.3. /ĩ/ Ünlüsü

Düz, dar ve boğumlanma süresi normal süreli /i/ ünlüsünden daha kısa olan ünlüdür. Düşmek üzere olan /ı/ sesidir:

orıya “oraya” (12/74), var ĩsa “var ise” (11/36), oliyĩ “oluyor” (11/60), başlāyısın “başlıyorsun” (25/11), var ĩdi “var idi” (3/12).

2.1.13.4. /ĩ/ Ünlüsü

Normal süreli /i/ ünlüsünün boğumlanma süresinden daha kısa olan ünlüdür. Yomra ağzında tespit edilen örnekler şunlardır:

yemiyĩ “yemiyor” (10/51), metĩre “metre” (17/8), tutāyĩ “tutuyor” (9/34), var ĩdi “var idi” (16/42), hedĩye “hediye” (8/41).

2.1.13.5. /õ/ Ünlüsü

Normal süreli /o/ ünlüsünün boğumlanma süresinden daha kısa olan ünlüdür.

Yomra ağzında örneğine çok rastlanmaz:

sõra “sonra” (8/16).

2.1.13.6. /ũ/ Ünlüsü

Normal süreli /u/ ünlüsünün boğumlanma süresinden daha kısa olan dar ve yuvarlak arka dil ünlüsüdür. Yomra ağzında örnekleri fazla değildir:

oğũsun “okusun” (1/3), yoğũ ĩdi “yok idi” (6/48), habũle “ha böyle” (11/48), ğavurũrum “kavururum” (13/15).

2.1.13.7. /ũ/ Ünlüsü

Normal süreli /ü/ ünlüsünün boğumlanma süresinden daha kısa olan ünlüdür. Bu kısalma çoğunlukla ek fiilde belirgindir:

çürüyũ “çürüyor” (3/18), öksürtiyũ “öksürtüyor” (12/84), söylüyũ “söylüyor” (22/12), ölüyũ “ölüyor” (22/13), şükũr “şükür” (14/61).

2.1.14. İkiz Ünlüler

Tek bir ünlü değerine sahip olan ve aynı nefes baskısı altında boğumlanan çift ünlülere ikiz ünlü denir (Özek, 2016: 72). Derlemelerden elde edilen metinler incelendiğinde, Yomra ağzında bu tür ünlülerin oldukça sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, ikiz ünlülerin yöre ağzında yaygın bir kullanım göstermediğini ve daha çok belirli sözcüklerde ortaya çıktığını göstermektedir:

2.1.14.1. Eşit İkiz Ünlü

Bu ünlüler, bünyesinde aynı yapıda iki ünlü bulunduran eşit ikiz ünlülerdir (Özek, 2016: 73). Yomra ağzında tespit edilen eşit ikiz ünlüler şunlardır:

2.1.14.1.1. /aa/ İkiz Ünlüsü

laana “lahana” (11/93), saa “sana” (26/23), maalesi “mahallesi” (11/100).

2.1.14.1.2. /ee/ İkiz Ünlüsü

deeri “değeri” (26/3), beenmeme “beğenmeme” (15/30).

2.1.14.1.3. /uu/ İkiz Ünlüsü

duuni “dügünü” (11/44).

2.1.14.1.4. /üü/ İkiz Ünlüsü

büüK “büyük” (26/21), düünler “dügünler” (25/4), büüKlerım “büyüklerin” (4/1).

2.1.14.2. Alçalan İkiz Ünlüler

İkinci ünlünün, birinciye göre daha dar ve kısa olduğu ikiz ünlülerdir (Ercilasun 2002: 64). Yomra yöresi ağzında tespit edilen örnekleri şunlardır:

2.1.14.2.1. /aı/ Alçalan İkiz Ünlüsü

ğuymaı “kuymağı” (1/22), Pıçain “bıçağın” (24/21), iştamız “iştahımız” (8/22), aşai “aşağı” (15/53).

2.1.14.2.2. /au/ Alçalan İkiz Ünlüsü

haule “ha böyle” (8/4), austoS “ağustos” (1/70), uşauni “uşağını” (9/10).

2.1.14.2.3. /ei/ Alçalan İkiz Ünlüsü

deişiK “değişik” (10/64), ei “iyi” (25/13), deil “değil” (12/7).

2.1.14.2.4. /ao/ Alçalan İkiz Ünlüsü

saol “sağ ol” (24/26).

2.1.14.2.5. /ou/ Alçalan İkiz Ünlüsü

çounluKla “çoğunlukla” (24/2).

2.1.14.3. Yükselen İkiz Ünlüler

Yan yana gelen iki ünlüden birincisi dar, ikincisi ise birinciden daha geniş bir ses değerine sahip olduğunda, bu tür ünlülere yükselen ikiz ünlü denir (Demir, 2006: 159). Yöre ağzında yapılan derlemeler ve metin incelemeleri, bu ses türünün sınırlı sayıda kullanıldığını göstermektedir. Yomra ağzında tespit edilen bazı örnekler ise şunlardır:

2.1.14.3.1. /oa/ Yükselen İkiz Ünlüsü

soanı “soğanı” (25/2).

2.1.14.3.2. /ua/ Yükselen İkiz Ünlüsü

muacirlik “muhacirlik” (17/15).

2.1.15. Kalınlık-İncelik Uyumu

Bir kelimenin ilk hecesinde kalın bir ünlü varsa ondan sonra gelen hecelerdeki ünlülerin kalın olması veya ilk hecede ince ünlü varsa ondan sonra gelen heceler ünlülerinin ince olması durumudur.

Yomra ağzının kalınlık-incelik uyumunu çoğunlukla sağladığını söylemek mümkündür fakat kalınlık-incelik uyumuna uymayan örnekler de vardır.

2.1.15.1. Türkçe Kelimelerde Kalınlık-İncelik Uyumu

Türkçe kelimelerdeki kalınlık-incelik uyumunun Yomra ağzındaki görünümü şu şekildedir:

2.1.15.1.1. Şimdiki Zaman Ekinde

Ölçünlü dilde şimdiki zaman eki olarak kullanılan “-yor” eki, Türkiye Türkçesi ağızlarında genellikle uyuma girerek kullanılır.

Bu ek, Yomra ağzında uyuma ek ünlüsünün genellikle incelleme ve düzleşmesi sonucunda girer. Ekin uyuma girdiği örneklerden bazıları şunlardır:

gidiyle “gidiyorlar” (6/12), diyeler “diyorlar” (11/47), geliy “geliyor” (11/68), ediy “ediyor” (5/6), vermiy “vermiyor” (6/10).

2.1.15.1.2. –ken (i-ken) Zarf-Fiil Eki

Yomra ağzında genellikle “i-” fiili düşmüş ve ekleşmiş durumdadır. Bu süreç sonucunda fiil kökü ile ek arasında birleşme meydana gelmiş ve bazı biçimler kalıplaşmıştır. İlginç bir biçimde, bu ekleşme sırasında ortaya çıkan örneklerin çoğu, Türkçede sık rastlanan kalınlık-incelik uyumuna uymamaktadır; bu durum, Yomra ağzındaki ekleşmiş fiil biçimlerinin yöresel özelliklerini ve özgün fonetik yapısını ortaya koymaktadır. Tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

yaparKen “yaparken” (22/1), çocukKen “çocukken” (7/23), dərken “derken” (16/22), gidiyKen “gidiyorken” (8/64), Konişiyken “konuşuyorken” (12/95).

Bu bölgedeki diğer bir yapı ise “-kene”dir. Bu ek “-ken” zarf fiil ekinin üzerine bir pekiştirme eki olan “+e” getirilmesi ile oluşmaktadır (Korkmaz 2000: 57-62).

Metinlerde tespit edilen örnekler sınırlıdır:

çalışiyKene “çalışıyorken” (12/67), giderKene “giderken” (13/57).

2.1.15.1.3. i- Fiilinin Zaman Eki Almış Şekilleri

Yomra ağzında zaman eki almış “i-” fiili, kalın ve ince ünlülü kelimelerle genellikle uyum içerisindedir:

çıkarcı_ımiş “çıkarmış” (9/12), dururlar_ımiş “dururlarmış” (12/58), var_ımiş “varmış” (7/27).

2.1.15.1.4. +ki Aitlik Eki

İyelik ve aitlik bildiren eklerden biri olan -ki, isim kök ve gövdelerine doğrudan gelir. Bu ek, isimlerin ilgi ve bulunma durumu eki almış biçimlerinden sonra da görülebilmektedir (Korkmaz, 2003: 263). Yomra ağzında ince ünlülü kelimelerle genellikle uyuma girmektedir:

şindiki “şimdiki” (16/1), içindeKi “içindeki” (23/12), bizimki “bizimki” (15/15).

Bununla birlikte, -ki aitlik eki bazı durumlarda kalın ünlülü kelimelerle de kullanılmaktadır. Kalın ünlülü kelimelere geldiğinde ek, ünlü uyumunu bozmaktadır. Yomra ağzında tespit edilen bazı örnekler şunlardır:

şu andaki “şu andaki” (11/45), bu yanKi “bu yanki” (19/39), ordaki “oradaki” (12/28), zamanki “zamanki” (26/3).

2.1.15.1.5. +ki Bağlacı

Bu ek, genellikle kurallı bir biçimde “+ki” şeklinde kullanılmaktadır. Ancak bağlaç işlevi gördüğünde ve kalın ünlülü kelimelerle bir araya geldiğinde, ek ünlü uyumuna uymayarak beklenen kalıbın dışında kalmaktadır. Bu durum, Yomra ağzında +ki ekinin ünlü uyumu kurallarına her zaman sıkı bir şekilde uymadığını ve bazı istisnai biçimlerin ortaya çıktığını da göstermektedir:

diyelm ki “diyelim ki” (15/34), dedi ki “dedi ki” (1/2), alıymış Ki “alıyormuş ki” (5/2), deduK ki “dedik ki” (8/26), dèrler ki “derler ki” (11/99), diyırım ki “diyorum ki” (8/46), celeceK ki “gelecek ki” (1/13), yoK ki “yok ki” (1/51), ona ki “ona ki” (4/14), bana ki “bana ki” (10/15).

2.1.15.1.6. ile Edatı

Yomra ağzında tespit edilen örnekler şunlardır:

dayımlan “dayım ile” (10/42), Kızmalan - küreKlan “kazma ile - kürek ile” (12/3), arabalan “araba ile” (12/46), taşlan “taş ile” (15/13), dedèmlan “dedem ile” (20/1).

2.1.15.1.7. için Edatı

Yomra ağzında “için” edatı, ince ünlülü kelimelerden sonra geldiğinde kalınlık-inceciklik uyumuna girer:

istediğimiz için “istediğimiz için” (26/7), bizım için “bizim için” (14/48), ilerisi için “ilerisi için” (15/30), benim için “benim için” (16/27).

“için” edatı, kalın ünlülü sözcüklerden sonra kullanıldığında uyum söz konusu değildir. Yöremizde tespit edilen bazı örnekler şunlardır:

bakmaK için “bakmak için” (1/58), tanımadığımız için “tanımadığımız için” (12/6), Kuruduğu için “kuruduğu için” (13/51), Koyulduğu için “koyulduğu için” (16/44).

Korkmaz, “*Uçun~Üçün~İçin v.b. Çekim Edatlarının Yapısı Üzerine*” adlı çalışmasında, sebep gösterme edatı olarak kullanılan bu sözcüğün bazı ses değişimleri sonucu Türkçenin hem tarihî hem de yaşayan lehçelerinde “için”, “üçün”, “uçun”, “üçin” vb. biçimlerde kullanıldığını belirtmiştir (Korkmaz, 1961: 31-35). Bununla birlikte, Zeynep Korkmaz’ın işaret ettiği bu değişim, Yomra ağzında yapılan tespitlerde gözlemlenmemiştir.

2.1.15.2. Yabancı Kelimelerde Kalınlık-İncelik Uyumu

Yomra yöresi ağızlarında, diğer dillerden alınmış pek çok sözcük kullanılmaktadır. Bu sözcükler, Türkiye Türkçesi'nin diğer ağızlarında görüldüğü gibi, Yomra ağızında da ilerleyici, gerileyici ve hem ilerleyici hem de gerileyici benzeşme kurallarına uygun olarak uyuma girmektedir:

2.1.15.2.1. İlerleyici Ünlü Benzeşmesi

Yomra ağızında diğer benzeşmelere göre daha çok örneği bulunmaktadır:
nüfus “nüfus” (9/25), mezeresini “mezrasını” (1/58), sahaPlandım “sahiplendim” (4/26).

2.1.15.2.2. Gerileyici Ünlü Benzeşmesi

Yomra ağızında örnekleri fazla değildir:
dene “tane” (8/65), nufus “nüfus” (4/41).

2.1.15.2.3. İlerleyici-Gerileyici Ünlü Benzeşmesi

Bir sözcükte hem kalınlaşma hem de incelme yönünde değişimler görülebilmektedir. Yomra ağızında bu duruma örnek teşkil eden bazı sözcükler şunlardır:
barabar “beraber” (24/15), cenezesi “cenazesi” (1/83).

2.1.15.3. Kalınlık-İncelik Uyumunun Bozulması

Yomra ağızında çeşitli ses olayları nedeniyle kalınlık incelik uyumunun bozulduğu görülmektedir. Bunlardan biri çok heceli kelime sonlarındaki i'leşme temayülüdür. Bu doğrultuda yöre ağızında kalınlık incelik uyumunun bozulduğu örneklerden bazıları şunlardır:

oKudi “okudu” (1/4), oldi “oldu” (2/4), vardi “vardı” (4/35), aldi “aldı” (6/2), durmazdi “durmazdı” (8/65), yıKmadiler “yıkmadılar” (8/42), attiler “attılar” (8/27), oynadiler “oynadılar” (10/10), olmamiş “olmamış” (10/35), oni “onu” (10/4), buni “bunu” (1/17), ğızı “kızı” (5/2).

2.1.16. Dudak Benzeşmesi / Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Bir kelimenin ilk hecesinde düz bir ünlü varsa ondan sonraki hecelerin düz ünlülerle yuvarlak bir ünlü varsa, sonraki hecelerin ya düz-geniş olan /a/-/e/ ya da dar-yuvarlak olan /u/-/ü/ ünlüleri ile devam etmesi kuralıdır (Korkmaz, 2023: 117).

Yöre ağızında çoğunlukla düzlük-yuvarlaklık uyumunun aykırı durumları mevcuttur. Bu uyumun bozulduğu bazı örnekler şu şekildedir:

olmuş “olmuş” (12/65), görmüşim “görmüşüm” (10/47), öldi “öldü” (12/9), vurdi “vurdu” (14/4), duriy “duruyor” (21/31), aylıK “aylık” (12/21), hazırluKlar “hazırlıklar” (19/24), olur mi “olur mu” (19/58), göriy “görüyor” (19/72), vuriy “vuruyor” (9/37), doli “dolu” (7/10), rahatsız “rahatsız” (1/16), dedemüS “dedemiz” (6/3), yazıK “yazık” (9/45), bişirüP “pişirip” (23/10).

2.1.17. Ünlü Değişmeleri

Türkiye Türkçesi’ nin hemen tüm ağızlarında görülen bu durum, ünlülerde meydana gelen genel değişimleri ifade etmektedir (Caferoğlu, 1964: 1-33). Ünlüler, çeşitli nedenlerle, özellikle diğer ünlüler ve ünsüzlerin etkisiyle değişime uğrayabilmektedir. Yomra ağızında gözlemlenen ünlü değişmeleri ise aşağıdaki başlıklar altında incelenebilir:

2.1.17.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi

Yomra ağızından derlenen metinlerde, kalın ünlülerin ince ünlülere dönüşmesinde en etkili faktörün, ünlü ve ünsüzlerin inceltici etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda kalın ünlülerin incelmesiyle ilgili tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

2.1.17.1.1. a>á Değişimi

Bu tür değişimler, çoğunlukla /y/ ünsüzünün inceltici etkisi veya /a/ > /e/ yönündeki inceltme ile /e/ > /a/ yönündeki kalınlaşma süreçleri sonucunda ortaya çıkmaktadır:

burayá “buraya” (1/66), oriyá “oraya” (4/6), oriyá “oraya” (13/21), Táne “tane” (19/53), árazi “arazi” (12/80), buriyá “buraya” (15/55).

2.1.17.1.2. a>e Değişimi

Bu değişimin yöre ağızlarında tespit edilen örneklerinden bazıları şunlardır:

dene “tane” (6/26), Tenesini “tanesini” (1/33), mezerluğumuS “mezarlığımız” (4/33), emicesi “amcası” (4/15).

2.1.17.1.3. a>i Değişimi

Metinlerden elde edilen örnekler, /y/ ünsüzünün inceltici ve daraltıcı etkisinin bazı sözcüklerde /a/ ünlüsünü /i/ ünlüsüne dönüştürdüğünü göstermektedir:

oriye “oraya” (4/10), buriye “buraya” (15/10), yayliye “yaylaya” (6/14).

2.1.17.1.4. ɪ>i Değişimi:

Yöre ağzındaki i'leşme temayülünün etkisiyle /ɪ/ ile bitmesi gereken kelimeler çoğunlukla /i/ ünlüsü ile kullanılmıştır:

mali “malı” (8/64), yapamadi “yapmadı” (20/41), Kalmadi “kalmadı” (9/33), parasi “parası” (10/62), onlari “onları” (11/98), siğır “sığır” (9/1), arKadaşı “arkadaşı” (4/19), ğalmış “kalmış” (1/18), almiş “almış” (4/6).

2.1.17.1.5. ɪ>ɪ Değişimi:

Kalın /ɪ/ ünlüsü yarı ince /i/ ünlüsüne dönüşmektedir. Yomra ağzında tespit edilen bazı örnekler şunlardır:

mısır “mısır” (1/21), nasıl “nasıl” (3/4), ğızları “kızları” (4/4), odasına “odasına” (6/25), altı “altı” (11/70).

2.1.17.1.6. u>i Değişimi:

Yomra ağzında kelime sonunda bulunan dar-yuvarlak /u/ ünlüsü, genellikle /u/ > /i/ değişimi sonucunda /i/ ünlüsüne dönüşmüştür:

odunini “odununu” (11/49), turşı “turşu” (8/57), oğli “oğlu” (12/11), tuzi “tuzu” (15/30), oyuni “oyunu” (19/23).

2.1.17.1.7. u>ü Değişimi:

Yomra ağzında tespit edilen örnekler sınırlıdır:

nüfüS “nüfus” (9/25), usül “usul” (11/89).

2.1.17.1.8. o>i Değişimi:

Bu değişim Yomra ağzında genellikle şimdiki zaman ekinin kullanımında görülmektedir:

dëyim “diyorum” (11/18), vuriysin “vuruyorsun” (1/81).

2.1.17.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması

Yomra ağzında ince ünlülerin kalınlaşmasına yol açan çeşitli etkenler bulunmaktadır. Bunlar arasında ilerleyici ve gerileyici ünlü benzeşmesi ile /c/, /d/, /g/, /h/, /k/, /k/ gibi ünsüzlerin ünlüleri kalınlaştırıcı etkisi sayılabilir. Ünlülerin kalınlaşma süreçleri, aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

2.1.17.2.1. e>a Değişimi

yına “yine” (6/40), Çızarduk “çizerdik” (23/15), artvinda “Artvin’de” (9/13), Kardaşımın “kardeşimin” (8/61), barabar “beraber” (24/15), haman “hemen” (4/10).

2.1.17.2.2. e>á Değişimi

eviná “evine” (1/36), bazán “bazen” (2/2), vèrmás “vermez” (6/28), amáliyaT “ameliyat” (6/39), ètmá gitmá “etme gitme” (8/43), sarálle “sarella” (9/3).

Bu değişimin, şart ekinin kullanımına yansımaları ise şu şekilde gözlemlenmektedir: dersán “dersen” (11/3), istersán “istersen” (11/65).

2.1.17.2.3. i>ı Değişimi

getırırız “getiririz” (13/51), geçınıdıK “geçinirdik” (11/74), bellıdır “bellidir” (14/19), pişırırđıK “pişirirdik” (18/13), gidın “gidin” (4/7).

2.1.17.2.4. i>ı Değişimi

gelırler “gelirler” (1/84), evimín “evimin” (3/2), bizím “bizim” (4/1), ineKleríne “ineklerine” (5/23), Keldí “geldi” (7/36), vèrsín “versin” (8/21), senín “senin” (9/11), eşím “eşim” (10/61), mevsím “mevsim” (12/76), vèrirsín “verirsin” (25/12), ÇizıK “çizik” (8/51).

2.1.17.2.5. i>u Değişimi

Yomra ağzında /i/ > /u/ değişiminin görüldüğü örneklerden bazıları şunlardır: bınduk “bindik” (4/23), rum_udi “rum idi” (26/23), geÇuduğum “geçirdiğim” (5/24), geluduK “gelirdik” (8/46), Kiderduk “giderdik” (4/35).

2.1.17.2.6. ö>ó Değişimi

Yomra ağzında tespit edilen bazı örnekler şunlardır:

óyle “öyle” (3/3), kóy “köy” (4/17), ónÇe “önce” (5/7), óteKi “öteki” (6/2), dórT “dört” (10/21), Tókerım “dökerim” (7/15), bócek “böcek” (8/59), bóyle “böyle” (9/1), kómúr “kömür” (12/60), řóyle “şöyle” (15/9), řofóru “şoförü” (17/25), bóle “böyle” (5/3).

2.1.17.2.7. ö>o Değişimi

Genellikle Doğu Karadeniz ağzlarında görülen bu değişimde, “böyle”, “öyle” ve “şöyle” sözcüklerinin ilk hecesinin kalınlık-incelik uyumunu tam olarak sağlayamadığı

gözelemlenmektedir. Bu nedenle yöre ağızlarında bazen *boyle*, *oyle* ve *şoyle* biçimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Yomra ağızındaki örneklerin sayıca sınırlı olduğu söylenebilir: oyle “öyle” (7/38).

2.1.17.2.8. ü>u Değişimi

musaiT “müsait” (1/34), nufusuma “nüfusuma” (4/14), büyüK “büyük” (19/53), otobuslar “otobüsler” (1/55), köyunde “köyünde” (6/17), gunum “günüm” (7/7).

2.1.17.2.9. ü>ú Değişimi

KúÇúK “küçük” (4/55), úÇ “uç” (6/26), büyüdüğüm “büyüdüğüm” (8/56), yúz “yüz” (9/41), túrli “türlü” (11/4), dúğünü “dügünü” (12/14), şúkür “şükür” (14/7), sút “süt” (14/42), núfus “nüfus” (17/61), KüçúK “küçük” (21/29), súleyman “Süleyman” (2/6), KaşúsTi “Kaşüstü” (4/1).

2.1.17.3. Geniş Ünlülerin Daralması

Yomra ağızında /a/ > /ı/, /a/ > /i/, /e/ > /i/ ve /e/ > /è/ yönündeki daralma örnekleri belirlenmiştir. Bu değişimlerde özellikle /y/ ünsüzünün daraltıcı etkisi dikkat çekmektedir. Ayrıca /e/ > /è/ değişiminin yaygın olduğu görülmektedir. Yomra ağızında bu ses olayı, aşağıdaki başlıklar çerçevesinde ele alınmıştır:

2.1.17.3.1. a>ı Değişimi

anlatıyım “anlatayım” (7/12), öriya “oraya” (6/3), yaylıya “yaylaya” (18/6), öriya “oraya” (4/40), başlayacaK “başlayacak” (1/15).

2.1.17.3.2. a>i Değişimi

oriye “oraya” (18/49), yayliye “yaylaya” (6/14), buriye “buraya” (15/10), oriyá “oraya” (15/31), ori “ora” (6/30).

2.1.17.3.3. e>i Değişimi

şiy “şey” (2/2), söyliyim “söyleyim” (21/23), patatiS “patates” (4/50), bi şiyler “bir şeyler” (5/33), şiyisi “şeyisi” (7/27).

2.1.17.3.4. e>é Değişimi

dédi “dedi” (1/2), yèni “yeni” (2/1), tèyze “teyze” (3/14), sène “sene” (4/12), Sèkiz “sekiz” (5/19), èrmeni “Ermeni” (6/5), èvi “evi” (7/2), dèyfl “değil” (9/45), yèdi “yedi” (10/60), yèmeK “yemek” (14/48).

2.1.17.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi

Metinler üzerinde yapılan incelemelerde, bu ses olayında ilerleyici ünlü benzeşmesi örneklerinin yanı sıra, /y/ ünsüzünün daraltıcı etkisine rağmen geniş ünlülü biçimlerin de ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Yomra ağzında bu ses olayıyla ilgili tespit edilen örnekler aşağıda sunulmuştur:

2.1.17.4.1. i>a Değişimi:

sahaPlandım “sahiplendim” (4/26).

2.1.17.4.2. ı>a Değişimi:

çıkay “çıkıyor” (1/81), aşığa “aşığı” (1/25).

2.1.17.4.3. i>é Değişimi:

èyi “iyi” (14/46), èndiyi “indiği” (18/37), gètmişler “gitmişler” (4/17), nènè “nine” (4/18), ènerdim “inerdim” (1/58).

2.1.17.4.4. i>e Değişimi:

came “cami” (11/92), heç “hiç” (22/18).

2.1.17.4.5. u>o Değişimi:

istanbolda “İstanbul’da” (21/21).

2.1.17.4.6. ü>ö Değişimi:

böyük “büyük” (1/81).

2.1.17.5. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

Düz ünlülerde görülen bu yuvarlaklaşma, /b/, /m/, /v/ ve /f/ gibi dudak ünsüzlerinin yanındaki ünlüleri yuvarlaklaştırıcı etkisi sonucunda meydana gelmektedir. Yomra ağzında bu ses olayı, aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

2.1.17.5.1. a>â Değişimi

bâbamın “babamın” (6/3), bâba “baba” (11/21), cimârtesi “cumartesi” (12/55), maydânoz “maydanoz” (24/26), pântol “pantolon” (19/62), òndân “ondan” (10/20).

2.1.17.5.2. a>u Değişimi

bubam “babam” (14/61), bubasinín “babasının” (12/16).

2.1.17.5.3. e>ö Değişimi

yövmiye “yevmiye” (19/41).

2.1.17.5.4. e>ê Değişimi

yêvmiye “yevmiye” (6/43), taşêrôn “taşeron” (15/39), êylülün “eylülün” (16/18), çêMBER “çember” (18/45), êvlen “evlen” (11/33), gêtür “getir” (19/28).

2.1.17.5.5. ı>î Değişimi

altın “altın” (4/39), mîsîr “mısır” (5/8), çorbalık “çorbalık” (7/14), fînduk “fındık” (11/3), artîk “artık” (12/50).

2.1.17.5.6. ı>u Değişimi

yazuK “yazık” (21/10), furunu “fırını” (5/33), funduk “fındık” (4/50), hastaluğum “hastalığım” (19/18), ũşuğum “uşağım” (21/12).

2.1.17.5.7. i>u Değişimi

benum “benim” (1/9), gitTuğumuz “gittiğimiz” (12/56), benu “beni” (6/41) getirdüğümüz “getirdiğimiz” (19/52), deduğuni “dediğini” (6/41), asKerluK “askerlik” (12/21), yèrduk “yerdik” (4/33).

2.1.17.5.8. i>ü Değişimi

PişdüKden “piştikten” (5/8).

2.1.17.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

Yomra ağzında düzleşme bazı sözcüklerdeki yuvarlak ünlülerin çeşitli ses olayları sonucunda düz ünlülere dönüşmesidir. Bu ses olayının Yomra ağzında görünümünü şu başlıklar altında ele alınmıştır:

2.1.17.6.1. o>â Değişimi

kilât “kület” (19/62), âl “ol” (2/5).

2.1.17.6.2. ö>ê Değişimi

êldfrecekler “öldürecekler” (4/18), êyle “öyle” (5/6), êmrumi “ömrümü” (6/38), êldi “öldü” (8/47), êbir “öbür” (11/50), êlmeyen “ölmeyen” (11/73), êldi “öldü” (14/8).

2.1.17.6.3. u>i Değişimi

oni “onu” (7/4), yoli “yolu” (12/46), suyi “suyu” (1/81), buni “bunu” (1/17), olmiş “olmuş” (12/65), doğri “doğru” (19/70), oldi “oldu” (20/47), doli “dolu” (8/67).

2.1.17.6.4. ü>i Değişimi

güni “günü” (11/40), çünKi “çünkü” (8/2), tuzi “tuzu” (15/30), istine “üstüne” (1/38), müfTi “müftü” (1/5), ölmüş “ölmüş” (21/12), türlü “türlü” (11/50), köyi “köyü” (11/99).

2.1.17.6.5. o>i Değişimi

diyiler “diyorlar” (1/76), istiyi “istiyor” (1/44).

2.1.18. Ünlü Düşmesi

Yomra ağzında ön, orta ve kelime sonundaki ünlülerin düşmesine sıkça rastlanmaktadır. Metinler üzerinden yapılan incelemeler, bu ses olayının birden fazla nedene bağlı olarak gerçekteştiğini göstermektedir. Ünlü düşmelerinin başlıca nedenleri arasında, konuşma hızının etkisi, vurgusuz orta hece ünlüsünün kaybolması, ön hecedeki dar ünlülerin düşmesi ve ünlü ile biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde ortaya çıkan düşmeler yer almaktadır. Ayrıca ünlü düşmesinin, sözcüğün fonetik yapısı ve çevresindeki ünsüzlerin etkisiyle de ilişkili olduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, Yomra ağzından derlenen metinler üzerinden tespit edilen ünlü düşmesi örnekleri, söz konusu ses olayının özelliklerini ve kullanım biçimlerini daha net bir şekilde ortaya koymaktadır:

sırđan “ısırgan” (1/75), sırđanın “ısırganın” (15/25), burda “burada” (21/33), biliy “biliyor” (1/60), dışarda “dışarıda” (20/31), iy “iyi” (15/59), ediy “ediyor” (5/6), bunla “bununla” (12/32), ordan “oradan” (22/11), şurda “şurada” (15/61), nerde “nerede” (19/37), ilerden “ileriden” (8/63), yiyceK “yiyecek” (9/42), Kõparatif “kooperatif” (19/37).

2.1.19. Ünlü Türemesi

Yöre ağzında, çeşitli etkenlere bağlı olarak kelimenin başına, ortasına veya sonuna ünlü eklenmesi sonucunda ünlü türemesi meydana gelmektedir. Yomra ağzında tespit edilen ünlü türemeleri ise, kelimedeki konumlarına göre ön ses, iç ses ve son ses olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir:

2.1.19.1. Ön Seste Ünlü Türemesi

urum “Rum” (12/10).

2.1.19.2. İç Seste Ünlü Türemesi

filimden “filmden” < İng. film (16/7), eleKtiriK “elektrik” < Fr. éleKtrigue (12/83), apartumanda “apartmanda” < Fr. appartement (3/1), kòmpile “komple” < Fr. complet (15/17), hepsi “hepsi” (8/63).

2.1.19.3. Son Seste Ünlü Türemesi

çalışiyKene “çalışıyorken” (12/67), giderKene “giderken” (13/57).

2.1.20. Ünsüzler

Türkiye Türkçesi yazı dilinde kullanılan temel ünsüzler -b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z- Yomra ağzında da genel olarak korunmuş ve aynı biçimde kullanılmaya devam etmektedir. Bununla birlikte, Yomra ağzında Türkiye Türkçesi yazı dilinde bulunmayan, yöreye özgü bazı farklılaşmış ünsüz biçimleri de tespit edilmiştir. Bu ara ünsüzler arasında ç, Ç, ğ, ğ, ğ, h, h, h, k, k, K, K, l, P, r, S, Ş, T, y gibi örnekler yer almakta olup, yöredeki fonetik zenginliği ve ünsüz çeşitliliğini ortaya koymaktadır. Bu ünsüzlerin Yomra ağzındaki görünümü şu şekildedir:

2.1.20.1. Yazı Dilinde Bulunmayan Ünsüzler

Türkiye Türkçesi yazı dilinde yer almayan fakat yöre ağzında kullanılan ünsüzler şunlardır:

2.1.20.1.1. /ç/ Ünsüzü

Bu ünsüz /c/ ile /j/ arasında boğumlanan bir sestir (Demir, 2006: 214).
piçama “pijama” (16/50).

2.1.20.1.2. /ç/ Ünsüzü

Tonlu, patlamalı, diş eti ünsüzü /c/ ile yine katı, patlamalı, tonsuz diş eti ünsüzü /ç/ arasında boğumlanan yarı ötümlü bir ünsüzdür (Sağır, 1995: 393).

genÇ “genç” (2/15), úÇ “üç” (4/17), kemeñÇe “kemençe” (24/23), hiÇ “hiç” (26/22), aÇıKöğretim “açıköğretim” (23/1), ÇığlıK “çığlık” (22/6), iÇinde “içinde” (26/10).

2.1.20.1.3. /ğ/ Ünsüzü

Patlamalı, tonlu bir arka damak ünsüzüdür (Sağır, 1995: 395). Yöre ağzından tespit edilen örnekler şu şekildedir:

ğadın “kadın” (1/1), ğız “kız” (2/1), ğışın “kışın” (3/17), ğumul “kumul-yığın” (4/12), ğına “kına” (5/16), ğama “kama” (6/11), ğurT “kurt” (6/34), ğoyarım “koyarım” (7/13), ğafatasını “kafatasını” (8/17), ğapisini “kapısını” (9/25), ğara “kara” (10/4), ğurandan “Kur’andan” (11/2).

2.1.20.1.4. /ğ/ Ünsüzü

Ön damak /g/ ünsüzüdür. Yöre ağzında tespit edilen örnekler şunlardır:

ğavur “gâvur” (1/13), ğuğúm “güğüm” (14/51), ğuran “Kur’an” (11/89).

2.1.20.1.5. /ğ/ Ünsüzü

Ön damak ünsüzü /g/ ile diş eti ünsüzü /c/ arasında boğumlanarak bir ses değeri kazanan ünsüzdür (Karahana, 2022: 100).

Yöre ağzında tespit edilen örnekler şu şekildedir:

ğünü “günü” (1/1), ğider “gider” (19/71), ğitmişler “gitmişler” (14/29), ğemi “gemi” (11/71), yenge “yenge” (11/35), ğittim “gittim” (10/60), ğelın “gelin” (7/6), ğün “gün” (1/84).

2.1.20.1.6. /h/ Ünsüzü

Bu ses sızıcı, tonsuz ve boğaz boşluğu ünsüzüdür (Sağır, 1995: 398). Yöre ağzında tespit edilen örneklerinden bazıları şu şekildedir:

ğamsi “hamsi” (5/7), dağa “daha” (1/66), bağÇe “bahçe” (4/30), Tağa “daha” (6/3), musTağfa “Mustafa” (4/13), ğaburda “ha burada” (1/1), mağalle “mahalle” (3/11), lağana (5/7), inşallah “inşallah” (17/56), ğafız “hafız” (19/47).

2.1.20.1.7. /ħ/ Ünsüzü

Arapçadaki /خ/ sesine karşılık gelen bu ünsüz; tonsuz, sızıcı bir gırtlak sesidir. İnce sıradan ünlülü kelimelerde orta damağa doğru kayan, kalın sıradan ünlülü kelimelerde ise arka damakta yer alan hırıltılı bir ünsüzdür (Sağır, 1995: 78).

allah “Allah” (2/11), rahmetli “rahmetli” (4/32), horon “horon” (2/16), ahlāt “ahlat” (4/25), sabaħ “sabah” (6/7), ħoca “hoca” (8/38).

Yomra ağzında sızıcılaşma nedeniyle meydana gelen örnekleri ise şunlardır:

oħusun “okusun” (1/3), çoħ “çok” (3/11), alsaħ “alsak” (7/25), yoħ “yok” (8/66), oħıysin “okuyorsun” (9/31).

2.1.20.1.8. /h/ Ünsüzü

Tonsuz, hırıltılı ve sızıcı bir ön damak ünsüzüdür (Ercilasun, 2002: 100). Tespit edilen örneklerinden bazıları şu şekildedir:

êhtiyaÇını “ihtiyacını” (2/15), iħtiyaÇ “ihtiyaç” (16/24), iħtiyatlıKa “ihtiyatlığa” (11/74).

2.1.20.1.9. /q/ Ünsüzü

Tonsuz, patlamalı, normal bir arka damak ünsüzüdür (Kürüm, 2021: 98). Yöre ağzında tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

yok “yok” (1/19), ħompile “komple” (15/17), çoħ “çok” (1/32), torpaħ “toprak” (10/48), funduħ “findık” (8/57).

2.1.20.1.10. /k/ Ünsüzü

Ön damak /k/ ünsüzüdür. Yomra ağzında tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

hıkayeler “hikâyeler” (22/13), gidiykân “gidiyorken” (6/10), Tükani “dükkâni” (1/3), kâğıTsız “kâğıtsız” (8/1), kâr “kâr” (14/45), mukâyese “mukâyese” (19/42), mekâni “mekâni” (1/5), ŧikâyetçidur “ŧikâyetçidir” (19/42).

2.1.20.1.11. /K/ Ünsüzü

/k/ ve /g/ sesleri arasında boğumlanan bir ünsüzdür. Yöre ağzında tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

yemeK “yemek” (1/41), büyüK “büyük” (2/5), esKiden “eskiden” (3/15), eKmeK “ekmek” (4/3), beKir “Bekir” (6/49), seKsen “seksen” (8/1), asKer “asker” (24/20), yükseK “yüksek” (1/37), herKeS “herkes” (20/30).

2.1.20.1.12. /k/ Ünsüzü

/k/ ve /g/ sesleri arası oluşan ünsüzdür. Yöre ağızında tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

çoK “çok” (1/1), ilkoKul “ilkokul” (3/1), Kalmış “kalmış” (4/12), doKuS “dokuz” (6/1), KırK “kırk” (8/1), KuymaK “kuymak” (10/3), artıK “artık” (11/36), findıK “fındık” (12/88), KOnserve “konserve” (10/50).

2.1.20.1.13. /l/ Ünsüzü

Gevşek boğumlanmalı, düşmek üzere olan ve zayıf telaffuz edilen /l/ ünsüzüdür (Ercilasun, 2002: 101). Yomra ağızındaki örnekleri sınırlıdır:

belki “belki” (26/4).

2.1.20.1.14. /p/ Ünsüzü

/b/ ve /p/ arasında boğumlanan, yarı ötümlü bir ünsüzdür. Yöre ağızında tespit edilen örnekler şunlardır:

KaPidan “kapıdan” (1/1), yaPar “yapar” (5/29), Patlıcan “patlıcan” (7/15), heP “hep” (8/6), sePeti “sepeti” (9/33), PeK “pek” (6/58).

2.1.20.1.15. /r/ Ünsüzü

Düşmek üzere olan /r/ ünsüzüdür (Demir, 2006: 222). Yöre ağızında tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

gelmiyor “gelmiyor” (5/35), veriyorlar “veriyorlar” (9/5), dèyleğ “diyorlar” (11/69), Kadarğ “kadar” (12/32), oluşsun “olursun” (12/29).

2.1.20.1.16. /s/ Ünsüzü

/s/ ve /z/ arasında boğumlanan, yarı tonlu, sızıcı bir ünsüzdür (Sağır, 1995: 405). Yöre ağızında tespit edilen bazı örnekler şunlardır:

herkeS “herkes” (1/14), otuS “otuz” (20/33), biraS “biraz” (24/9), bilmiyoruS “bilmiyoruz” (8/17), yapıyoruS “yapıyoruz” (22/22).

2.1.20.1.17. /t/ Ünsüzü

/t/ ve /d/ arası, yarı tonlu bir ünsüzdür. Genel olarak Yomra ve yöresi ağızlarında tonlulaşmadan dolayı gelişme /t/ > /T/ şeklindedir (Demir, 2006: 223). Yöre ağızında tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

Tane “tane” (1/1), işTe “işte” (4/18), dörT “dört” (9/31), usTa “usta” (6/16), isTediler “istediler” (4/40), çoKTu “çoktu” (5/31), rahmeTli “rahmetli” (11/10), limiT “limit” (15/55).

2.1.20.1.18. /y/ Ünsüzü

Düşmek üzere olan /y/ ünsüzüdür (Demir, 2006: 223). Yöre ağzında tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

böyle “böyle” (1/11), şeyler “şeyler” (4/60), öyle “öyle” (5/4), büyüklüğünde “büyüklüğünde” (24/21), neysa “neyse” (7/19).

2.1.21. Ünlü-Ünsüz Uyumu

Türkçe için sağlam ve genel bir kural olarak kabul edilen ünlü-ünsüz uyumu, ince ünsüzlerin ince ünlülerle, kalın ünsüzlerin ise kalın ünlülerle kullanılması ilkesini ifade etmektedir (Ercilasun, 2002: 104). Yomra ağzında bu kurala uygun olarak gözlemlenen örneklerden bazıları şunlardır:

geldiler “geldiler” (8/12), yemeKlerimiz “yemeklerimiz” (24/7), doKSan “doksan” (5/20), ğazan “kazan” (8/38), severdi “severdi” (18/16), daha “daha” (1/66).

2.1.21.1. Ünlü-Ünsüz Uyumunun Bozulması

Türkçenin sağlam kurallarından biri olan ünlü-ünsüz uyumu, bazı fonetik sebeplere bağlı olarak yer yer bozulmaktadır (Kürüm, 2021: 104). Yöre ağzındaki örneklerden bazıları şunlardır:

küçüK “küçük” (6/52), güzel “güzel” (7/14), kötü “kötü” (6/45), elimdá “elimde” (10/57).

2.1.22. Ön Ses Ünsüzleri

Türkçe kelimelerin başında /ğ/ ve /ñ/ ünsüzlerinin bulunmadığı bilinmektedir. Ayrıca, Türkçe kökenli kelimelerde başta /c/, /f/, /h/, /ħ/, /j/, /l/, /m/, /n/, /r/, /z/ ünsüzlerinin yer almadığı, yalnızca bazı istisnai durumlarda bu ünsüzlerin kelime başına gelebileceği belirtilmektedir (Kürüm, 2021: 104). Trabzon ili Yomra ilçesi ağız özellikleri incelendiğinde, yöre ağzının bu kurallara büyük ölçüde uyum gösterdiği; ancak bazı yöresel sözcüklerde kelime başındaki ünsüzlerin ölçünlü Türkçeden farklılaşabildiği tespit edilmiştir. Bu durum, Yomra ağzında Türkiye Türkçesi ölçünlü dil yapısının korunduğunu, aynı zamanda yöresel fonetik farklılıkların varlığını göstermektedir:

2.1.22.1. /c/ Ünsüzü

Genellikle yöre ağzında yabancı dillerden alınan kelimelerin ön sesinde görüldüğü söylenilebilir:

cenaze “cenaze” < Ar. cenāze (11/84), cahil “cahil” < Ar. cāhil (24/14), ceviz “ceviz” < Ar. ceviz (19/38), çeyiz “çeyiz” < Ar. cihāz (8/41).

2.1.22.2. /f/ Ünsüzü

Yöre ağzında /f/ ünsüzünün, çoğunlukla yabancı dillerden alınmış sözcüklerin başında ve yansıma sözcüklerde kullanıldığı tespit edilmiştir:

fındık “fındık” < Far. funduğ (9/33), filan “filan” < Ar. fulān (13/8), fazla “fazla” < Ar. faḍl (17/32), fasulye “fasulye” < Yun. fasúlia (20/8), faTma “Fatma” < Ar. fātima (24/2).

2.1.22.3. /h/ Ünsüzü

Yomra ağzında genellikle Farsça ve Arapçadan alınan sözcüklerin ilk sesinde kullanıldığı tespit edilmiştir:

hediye “hediye” < Ar. hediye (8/41), hafTaya “haftaya” < Far. hefte (3/5), hiÇ “hiç” < Far. hiç (26/22), havasında “havasında” < Ar. hevā (23/41), hemen “hemen” < Far. hemān (23/13).

2.1.22.4. /ħ/ Ünsüzü

Bu ünsüzün, Yomra ağzında alıntı kelimelerin ön sesinde kullanımına ilişkin örneklerin sınırlı olduğu tespit edilmiştir:

ħoca “hoca” < Far. ħōca (14/14), ħoron “horon” < Yun. horos (2/16), ħarman “harman” < Far. ħarmen-ħirmen (26/1).

2.1.22.5. /j/ Ünsüzü

Bu ünsüz, Yomra ağzında alıntı kelimelerde sınırlı örnekte karşımıza çıkmaktadır: jandarmadır “jandarmadır” < Fr. gendarme (12/54).

2.1.22.6. /l/ Ünsüzü

Genellikle yabancı dillerden girmiş kelimelerin ön sesinde görülmektedir:

laħana “lahana” < Yun. lakhano (24/5), lise “lise” < Fr. lycée < Lat. Iyceum < Yun. Lykeion (8/55), lastiK “lastik” < Fr. élastique (23/24), lokanta “lokanta” < İtal. locanda (15/34).

2.1.22.7. /m/ Ünsüzü

Bu ünsüz, Yomra ağzında genellikle alıntı kelimelerin ilk sesinde görülmektedir: müdürleri “müdürleri” < Ar. mudîr (12/66), muhtar “muhtar” < Ar. muhtar (12/71), mahalle “mahalle” < Ar. maḥall (11/2), misafir “misafir” < Ar. musāfir (4/36), mevsimi “mevsimi” < Ar. vesm (26/1).

2.1.22.8. /n/ Ünsüzü

Metinlerde, çoğunlukla “ne” sözcüğü ile bu sözcükten türemiş kelimelerde /n/ ünsüzünün kullanıldığı görülmektedir:

neden “neden” (16/27), nasıl “nasıl” < ne+asıl (3/14), nedir “nedir” (12/9), ne “ne” (11/100), nerde “nerede” (14/42).

Tespit edilen aşağıdaki alıntı kelimelerde de kullanılmıştır:

nüfûS “nüfus” < Ar. nufûs (9/25), namazi “namazı” < Far. nemâz (12/19), nazar “nazar” < Ar. nazâr (18/3), nasiP “nasip” < Ar. naşîb (5/14).

2.1.22.9. /p/ Ünsüzü

Bu ünsüz, Yomra ağzında alıntı kelimelerde sınırlı örnekte karşımıza çıkmaktadır: pantol “pantolon” < Fr. pantalon (12/50), peygamberimiz “peygamberimiz” < Far. peygām-ber (7/41), para “para” < Far. pāre (1/35), projeleri “projeleri” < Fr. projet (17/34).

Türkçe kelimelerin ilk sesinde b>p değişimi ile ilgili örnekler ise sınırlıdır:

PıçaK “bıçak” < ET. bıç-ak (1/54), Paklava “baklava” < ET. baklaġu (20/9).

2.1.22.10. /r/ Ünsüzü

Yomra ağzında ilk sesi /r/ ünsüzü olan kelimeler, çoğunlukla yabancı dillerden alıntı olup tespit edilen örneklerden bazıları şu şekildedir:

rahmeT “rahmet” < Ar. raḥmet (2/11), reis “reis” < Ar. ri’āset (12/89), rüzgar “rüzgâr” < Far. rûzgār (16/25), radyo “radyo” < Fr.- İng. radio (22/13), resim “resim” < Ar. resm (8/37).

2.1.22.11. /z/ Ünsüzü

Yomra ağzında tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

zati “zaten” < Ar. zāten (26/11), ziyareT “ziyaret” < Ar. ziyāret (22/22), zevK “zevk” < Ar. zevk (22/18), zaman “zaman” < Ar. zemān (23/28), zaten “zaten” < Ar. zāten (15/28), zor “zor” < Far. zūr (25/16).

2.1.23. Ünsüz Değişmeleri

Bu bölümde; sızıcılaşma, tonlulaşma, tonsuzlaşma gibi ünsüz değişmelerinin Yomra ağızındaki görünümleri incelenecektir:

2.1.23.1. Ön Ses Ünsüz Değişmeleri

Yomra ağızında ön seste görülen ünsüz değişmeleri şu şekildedir:

2.1.23.1.1. Ön Seste Tonlulaşma

Tonlulaşma, ünsüzlerin boğumlanması sırasında ciğerlerden gelen havanın ses tellerini titreştirmesi sonucu, ünsüzlerin tonluluk özelliği kazanması olarak tanımlanmaktadır (Korkmaz, 2023: 228). Yomra ağızında ön seste tespit edilen tonlulaşma örnekleri ise şu şekildedir:

2.1.23.1.1.1. p>b Değişmesi

bişer “pişer” (8/31), bişirūP “pişirip” (23/10).

2.1.23.1.1.2. ç>Ç Değişmesi

ÇizKi “çizgi” (22/24), Çarliston “çarliston” (1/75), ÇünKü “çünkü” (23/40).

2.1.23.1.1.3. t>d Değişmesi

dane “tane” (8/1), daş “taş” (26/12), daTli “tatlı” (9/33), duzuni “tuzunu” (5/8), dene “tane” (6/26), deneyi “taneyi” (8/59), darTi “tartı” (6/41).

2.1.23.1.1.4. k>g Değişmesi

gendi “kendi” (24/3), gişi “kişi” (1/42).

2.1.23.1.1.5. k>K Değişmesi

Kendi “kendi” (1/15), Kendımız “kendimiz” (2/13), Kendım “kendim” (10/32), Kimse “kimse” (22/18), Kişiye “kişiye” (5/32).

2.1.23.1.1.6. k>ğ Değişmesi

ğadın “kadın” (1/1), gızım “kızım” (2/1), gışın “kışın” (3/17), gumul “kumul” (4/12), guşini “kuşunu” (4/53), gına “kına” (5/16), gurT “kurt” (6/34), goyarım “koyarım” (7/13), garnım “karnım” (8/29), goca “koca” (10/38).

2.1.23.1.1.7. s>z Değişmesi

zebze “sebze” (1/24).

2.1.23.1.2. Ön Seste Tonsuzlaşma

Tonsuzlaşma, ses tellerinin ciğerlerden gelen havayı titreştirmemesi, ton vermemesi sonucu ünsüzlerin boğumlanma sırasında titreşimlerini kaybederek tonsuzluk niteliği kazanmasıdır (Korkmaz, 2007: 215).

Yomra ağzında ön seste görülen tonsuzlaşma örnekleri şu şekildedir:

2.1.23.1.2.1. b>p Değişmesi

paşında “başında” (4/51).

2.1.23.1.2.2. b>P Değişmesi

Paklava “baklava” (20/9), PıçaK “bıçak” (1/54), Pırakti “bıraktı” (8/4), PuhlarıK “buğularız” (10/5).

2.1.23.1.2.3. c>ç Değişmesi

çeyran “cereyan” (12/29).

2.1.23.1.2.4. d>t Değişmesi

tiken “diken” (11/57), tikiş “dikiş” (13/39), tikduK “diktik” (8/25), tükani “dükkanı” (10/63).

2.1.23.1.2.5. d>T Değişmesi

Tükani “dükkanı” (1/3), ToKuTmuşTum “dokutmuştum” (21/19), Tükanim “dükkanım” (15/34), Tik “dik” (8/53), Tiktırdım “diktirdim” (21/17).

2.1.23.1.2.6. g>k Değişmesi

kibi “gibi” (5/11), közü “gözü” (1/66).

2.1.23.1.2.7. z>S Değişmesi

Saman “zaman” (4/26), Samanında “zamanında” (5/2).

2.1.23.1.3. Ön Seste Süreksizleşme

Sürekli ünsüzlerin süreksiz ünsüzler haline gelmesi olayına süreksizleşme denir. Yöre ağzında ön seste görülen süreksizleşme örnekleri şunlardır:

2.1.23.1.3.1. j>c Değişmesi

candarma “jandarma” (12/54).

2.1.23.1.4. Ünsüz Türemesi

Bu ses olayı, kelimenin ön, iç ve son seslerinde, kelimenin aslında bulunmayan bir ünsüzün ortaya çıkması şeklinde tanımlanmaktadır (Korkmaz, 2023: 243). Yomra ağzında, ön seste ünlülerin önünde genellikle /h/ ve /y/ gibi ünsüzlerin türediği metinlerden tespit edilmiştir. Bununla birlikte, yöre ağzında ön seste ünsüz türemesine ilişkin örneklerin sınırlı olduğu görülmektedir.

2.1.23.1.4.1. Ön Seste Türeme

yiğnelerimi “iğnelerimi” (19/20), yucundan “ucundan” (18/42), heveT “evet” (19/4), yıрмаKı “ırmağı” (16/7).

2.1.23.1.5. Ünsüz Düşmesi

Ünsüz düşmesi, kelime içinde (bir ünsüzden önce), kelime sonunda veya kaynaşma süreciyle iç seste ortaya çıkan bir ses olayıdır. Bu süreçte /r/, /n/, /l/, /f/ gibi sızıcı ve akıcı ünsüzler ile /y/, /g/, /ğ/, /k/, /h/ gibi ünlüleşme veya sızıcılaşma eğilimi gösteren ünsüzler kaybolur (Korkmaz, 2023: 242).

2.1.23.1.5.1. Ön Seste Ünsüz Düşmesi

Yomra ağzında ön seste görülen ünsüz düşmesi örnekleri sınırlıdır. uķari “yukarı” (6/9).

2.1.23.2. İç Ses Ünsüz Değişmeleri

Yomra ağzında iç seste meydana gelen ünsüz değişimleri şu şekildedir:

2.1.23.2.1. İç Seste Tonlulaşma

Yomra ağzının dikkat çeken özelliklerinden biri, iç seste görülen tonlulaşmalardır. Bu ses olayı kapsamında, yöre ağzındaki ünsüzlerin çoğunlukla tonlu veya yarı tonlu

ünsüzlere dönüştüğü tespit edilmiştir. Yomra ağzında iç seste meydana gelen tonlulaşma örnekleri aşağıda sunulmuştur:

2.1.23.2.1.1. ç>c Değişmesi

çiftTciler “çiftçiler” (12/88), KeciY “geçiyor” (6/52).

2.1.23.2.1.2. ç>Ç Değişmesi

kemenÇe “kemençe” (24/23), iÇine “içine” (4/18), hiÇbi “hiçbir” (8/45), úÇ “üç” (9/39), KeÇemeduK “geçemedik” (4/23).

2.1.23.2.1.3. f>v Değişmesi

ğavurlar “kâfirler” (1/13).

2.1.23.2.1.4. k>g Değişmesi

esgiden “eskiden” (1/6), bitgimiz “bitkimiz” (16/33), esgisi “eskisi” (26/11).

2.1.23.2.1.5. k>K Değişmesi

asKer “asker” (24/20), seKiz “sekiz” (14/6), ÇünKü “çünkü” (23/40), erKeKlere “erkeklerle” (22/22), eteK “etek” (4/34).

2.1.23.2.1.6. k>K Değişmesi

başKa “başka” (19/36), ÇaKılı “çakılı” (22/3), arKadaşlar “arkadaşlar” (24/17), daKKa “dakika” (15/19).

2.1.23.2.1.7. k>ğ Değişmesi

Korgay “korkuyor” (1/1), ğarmağarışık “karmakarışık” (11/39), başğa “başka” (1/21), ğuğar “kukar” (19/35), dakğa “dakika” (1/30).

2.1.23.2.1.8. p>b Değişmesi

yabardiler “yapardılar” (18/34), iltihablí “iltihaplı” (15/25).

2.1.23.2.1.9. p>P Değişmesi

yaPdık “yaptık” (6/19), KaPidan “kapıdan” (1/1), toPlar “toplar” (20/44), sePete “sepete” (19/36), sahaPlanmış “sahiplenmiş” (4/27), araPlar “Araplar” (5/4), dolaPlar “dolaplar” (7/10), dePremden “deprennden” (10/63).

2.1.23.2.1.10. t>d Değişmesi

işde “işte” (24/25), Pişdikten “piştikten” (1/28), büyüdüK “büyüttük” (3/10), PişdüKden “piştikten” (5/8), badumdan “Batum’dan” (4/21).

2.1.23.2.1.11. t>T Değişmesi

üniversTe “üniversite” (6/53), şartları “şartları” (17/58), işTe “işte” (20/2), zaTen “zaten” (3/16), istediler “istediler” (4/40), elbisTan “Elbistan” (12/24).

2.1.23.2.2. İç Seste Tonsuzlaşma

Yomra ağzında iç seste görülen tonsuzlaşma çeşitleri şu şekildedir:

2.1.23.2.2.1. b>p Değişmesi

sohpet “sohbet” (3/13), pempeleşinceye “pembeleşinceye” (1/28).

2.1.23.2.2.2. b>P Değişmesi

sohPet _ étmeK “sohbet etmek” (17/5), muhabPetimiz “muhabbetimiz” (19/17), aPdullah “Abdullah” (20/48), tenPel “tembel” (21/18), raPbim “rabbim” (1/48).

2.1.23.2.2.3. c>Ç Değişmesi

çoÇuKlar “çocuklar” (23/30), eylenÇe “eğlence” (24/5), görüÇü “görücü” (26/8), önÇe “önce” (23/16), inÇe “ince” (25/2), işKenÇe “ışkence” (22/3).

2.1.23.2.2.4. d>t Değişmesi

dèmeSti “demezdi” (4/45), çeKerti “çekerdi” (5/2).

2.1.23.2.2.5. d>T Değişmesi

arkaTaşları “arkadaşları” (4/10), isteTim “istedim” (1/73), KağTım “kâğıdım” (4/41), oturTuk “oturduk” (5/19), KeçırTım “geçirdim” (6/38).

2.1.23.2.2.6. z>s Değişmesi

gitmessan “gitmezsen” (6/7) dokunmassa “dokumazza” (6/54).

2.1.23.2.2.7. z>S Değişmesi

déyemeSmiş “diyemezmiş” (4/13), dèmeSdi “demezdi” (13/36), biSi “bizi” (5/13), temmuSun “temmuzun” (2/12), ÇeySini “çeyizini” (3/19), leSSetli “lezzetli” (4/56), televiSyon “televizyon” (5/34), meSara “mezara” (6/12).

2.1.23.2.3. İç Seste Sızıcılaşma

Yomra ağzında iç seste sızıcılaşma örnekleri şu şekildedir:

2.1.23.2.3.1. ç>ş Değişmesi

iştiler “içtiler” (20/21), işKi “içki” (12/35).

2.1.23.2.3.2. k>h Değişmesi

oğūsun “okusun” (1/3), yoğTu “yoktu” (7/40), bağtığini “baktığımı” (9/21), oğūysin “okuyorsun” (9/31), çoğūmiş “çokmuş” (10/36).

2.1.23.2.4. İç Seste Akıcılaşma

Akıcılaşma; /b/, /g/, /k/ gibi patlamalı ünsüzlerden biri ile /ğ/ gırtlak ünsüzünün /r/, /l/, /m/, /n/, /y/ gibi sesli ve akıcı ünsüzlerden birine dönüşmesidir (Korkmaz, 2023: 69). Yomra ağzında iç seste görülen akıcılaşma örnekleri şunlardır:

2.1.23.2.4.1. g, ğ>y Değişmesi

deyiştiler “değiştiller” (11/39), deyişiyor “değişiyor” (15/14), diyerleri “diğerleri” (26/25), diyer “diğer” (17/10), düyun “düğün” (6/26).

2.1.23.2.4.2. k>y Değişmesi

verecydi “verecetti” (12/86), gideceyduK “gidecektik” (12/22).

2.1.23.2.5. İç Seste Sürekli Ünsüzler Arasındaki Diğer Değişmeler

Benzeşmeler ve sözcüğün ses yapısından kaynaklanan bazı durumlar, sürekli ünsüzler arasındaki değişimin başlıca sebeplerindedir. Yomra ağzında, sürekli ünsüzlerin birbirlerinin yerine kullanıldığı iç seste bazı örnekler şunlardır:

2.1.23.2.5.1. l>n Değişmesi

onnan “onun ile” (10/41), milletiynan “milleti ile” (4/17).

2.1.23.2.5.2. m>n Değişmesi

şindi “şimdi” (26/3), şindiki “şimdiki” (16/1).

2.1.23.2.5.3. ñ>m Değişmesi

ğomşulardan “komşulardan” < ğonşu, < koñşu (11/67).

2.1.23.2.6. İç Seste Süreksizleşme

Söz konusu ses olayı, sürekli ünsüzlerin süreksiz ünsüzlere dönüşmesi şeklinde ortaya çıkan bir fonetik hadisedir. Yomra ağzında örnekleri fazla değildir:

2.1.23.2.6.1. j>ç Değişmesi

piçama “pijama” < Fr. pyjama (16/50).

2.1.23.2.7. İç Seste Ünsüz Benzeşmeleri

Kelime içindeki bir sesin, boğumlanma yeri ve biçimi açısından başka bir sese kısmen veya tamamen benzeştirilmesidir (Buran ve Oğraş, 2003: 89). Bu hadisenin Yomra ağzındaki görünümü şu şekildedir:

2.1.23.2.7.1. İlerleyici Benzeşme

Benzeşme olayı, özellikle ağızlarda yaygın olup, yan yana bulunan ünsüzlerden ilkinin, kendisinden sonrakini etkileyerek boğumlanma durumu bakımından kısmen veya tamamen benzetmesi şeklinde ortaya çıkar (Korkmaz, 2023: 160). Yomra ağzında ise benzeşme, yarım ve tam benzeşme olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir. Bu bağlamda bazı örnekler şunlardır:

2.1.23.2.7.1.1. Yarım Benzeşme

Bir kelime içinde yan yana veya aralıklı olarak bulunan seslerden birinin, diğerini boğumlanma özelliklerinden biri veya ikisi açısından kısmen kendisine benzetmesi olayıdır (Korkmaz, 2007: 241).

Yöre ağzındaki örneklerinden bazıları şunlardır:

2.1.23.2.7.1.1.1. nl>nn Değişmesi

annadın “anladın” (1/18), zamanna “zamanla” (8/17).

2.1.23.2.7.1.2. Tam Benzeşme

Yan yana veya aralıklı bulunan ünsüzlerden birinin boğumlanma noktası ve niteliği bakımından diğer ünsüzü kendisine tam anlamıyla benzetme olayıdır (Korkmaz, 2007: 207). Yomra ağızında tespit edilen tam benzeşme örnekleri şunlardır:

2.1.23.2.7.1.2.1. ly>ll Değişmesi

fasulle “fasulye” (8/22).

2.1.23.2.7.1.2.2. nl>nn Değişmesi

onlarla “onlarla” (24/1), onnan “onunla” (10/41), bunnu “bunları” (22/1), günnüg “günlük” (26/4), önnarı “onları” (26/15).

2.1.23.2.7.2. Gerileyici Benzeşme

Kelime içindeki seslerden birinin kendisinden öncekini etkileyerek çıkış yeri ve biçimi bakımından kısmen veya tamamen kendisine benzetme hadisesidir (Karaağaç, 2012: 121).

Yomra ağızında ilerleyici benzeşmeye nazaran daha çok çeşidi olan bu ses olayının yöre ağızındaki örneklerinden bazıları şunlardır:

2.1.23.2.7.2.1. rl>ll Değişmesi

yāmullu “yağmurlu” (18/30), yapallar “yaparlar” (5/5), mācillik “muhacirlik” (17/13).

2.1.23.2.7.2.2. hm>mm Değişmesi

memmeT “Mehmet” (14/31).

2.1.23.2.7.2.3. ln>nn Değişmesi

yannıS “yalnız” (26/21).

2.1.23.2.7.2.4. l...n, >n...n Değişmesi

milletiynan “milleti ile” (4/17).

2.1.23.2.7.2.5. Is>ss Değişmesi

ossun “olsun” (20/48).

2.1.23.2.7.2.6. md>nd Değişmesi

şindiki “şimdiki” (16/1), şindi “şimdi” (23/1).

2.1.23.2.7.2.7. zs>ss Değişmesi

dokunmassa “dokunmazsa” (6/54), olmassa “olmazsa” (15/57), gitmessan “gitmezsen” (6/7).

2.1.23.2.8. İç Seste Aykırılma

Bir dil biriminde bulunan seslerin çıkış yeri ve çıkış biçimi bakımından birbirinden uzaklaşması hadisesine aykırılma denir (Karaağaç, 2012: 119). Yomra ağzında iç seste görülen aykırılma örnekleri şu şekildedir:

2.1.23.2.8.1. çt>çd Değişmesi

içdiK “içtik” (13/9), geçduK “geçtik” (12/1).

2.1.23.2.8.2. kt>kd Değişmesi

yakdiK “yaktık” (12/59), gaynadikdan “kaynadıktan” (1/30), TökduK “döktük” (14/11).

2.1.23.2.8.3. st>sd Değişmesi

kesduK “kestik” (8/35), tarasda “terasta” (18/14).

2.1.23.2.8.4. şt>şd Değişmesi

işde “işte” (24/25), çıkmamişdi “çıkمامıştı” (12/20), anlaşıduK “anlaştık” (18/16), KkonuşduK “konuştuk” (12/96), PişdüKden “piştikten” (5/8).

2.1.23.2.8.5. tt>td Değişmesi

bitdi “bitti” (9/32), unuttum “unuttum” (7/34), artdıKça “artıkça” (6/24), atdım “attım” (19/60), etdım “ettim” (14/23).

2.1.23.2.9. İç Seste Ünsüz Türemesi

Yöre ağzında iç seste ünsüz türemesi örneği tespit edilmemiştir.

2.1.23.2.10. İç Seste Ünsüz Düşmesi

Türkiye Türkçesi ağızlarının birçoğunda görülen bu olayın yöre ağızlarındaki örnekleri de oldukça fazladır. Yöre ağızında iç seste gerçekleşen ünsüz düşmeleri ise genellikle söyleyiş kolaylığı ile ilişkilidir.

Yöre ağızında iç seste görülen ünsüz düşmesi örnekleri şu şekildedir:

2.1.23.2.10.1. /ğ/ Düşmesi

düünler “dügünler” (25/3), deeri “değeri” (26/3), beememe “beğenmeme” (15/30), dōri “doğru” (6/30), deişik “değişik” (10/64), duuni “dügünü” (11/44), deil “değil” (12/7), austoS “ağustos” (1/70).

2.1.23.2.10.2. /k/ Düşmesi

Kaçacasın “kaçacaksın” saKlanacasın “saklanacaksın” koşacasın “koşacaksın” gizlencesin “gizleneceksin” (16/14), soracasan “soracaksan” (12/94), gidecesin “gideceksin” (11/4).

2.1.23.2.10.3. /l/ Düşmesi

atmış “altmış” (24/1), māzeme “malzeme” (12/27), Kakti “kalktı” (9/31).

2.1.23.2.10.4. /h/ Düşmesi

pāli “pahalı” (6/43), āmeT “Ahmet” (10/65), lānayı “lahanayı” (7/9), Kāve “kahve” (12/96), mācir “muhacir” (6/1), memeT “Mehmet” (12/71).

2.1.23.2.10.5. /n/ Düşmesi

işallah “inşallah” (17/37), olari “onları” (10/22), bular “bunlar” (14/31), buları “bunları” (7/27), olardan “onlardan” (14/19).

2.1.23.2.10.6. /ñ/ Düşmesi

saa “sana” (26/23), ondan sora “ondan sonra” (18/10), soraKi “sonraki” (6/30).

2.1.23.2.10.7. /r/ Düşmesi

oludum “olurdum” (7/35), geluduK “gelirdik” (8/46), süzduruduK “süzdürürdük” (18/10), geÇuduğum “geçirdiğim” (5/24), vurudun “vururdun” (1/40).

2.1.23.2.10.8. /t/ Düşmesi

çiflIK “çiftlik” (12/13), raslamadıK “rastlamadık” (12/8), assubayımız “astsubayımız” (12/30).

2.1.23.2.10.9. /y/ Düşmesi

āşe “Ayşe” (4/59), òle “öyle” (17/23), şòle “şöyle” (18/10), bòle “böyle” (4/19), büüK “büyük” (26/21).

2.1.23.2.11. İç Seste Ünsüz İkizleşmesi

Bu ses olayı bir kelimenin iç sesinde iki ünlü arasında bulunan bir ünsüzün tekrar edilmesi durumudur. Ünsüz ikizleşmesi, Türkiye Türkçesi ağızlarında çok yaygın değildir (Demir, 2006: 259). Yomra ağızında karşımıza çıkan bazı örnekler şunlardır:

hemmen “hemen” (11/77), yanni “yani” (26/18), eşşeK “eşek” (6/49), iKKi “iki” (1/35), şekker “şeker” (6/40), ikki “iki” (26/7), Kaddar “kadar” (3/1).

2.1.23.2.12. İç Seste İkiz Ünsüzlerin Tekleşmesi

İç seste yan yana bulunan ve eşit boğumlanma özelliğine sahip ünsüzlerin, muhtemelen daha az çaba ile telaffuz edilebilmesi amacıyla, tek bir boğumlanma noktası ve süresi kazanarak tekleşmesi durumudur (Günay, 2003: 91).

Yomra ağızında iç seste tekleşmenin görüldüğü örnekler sınırlıdır:

evela “evvela” < Ar. evvel (12/49), Tükani “dükkanı” < Ar. dukkân (1/3), Tükânım “dükkanım” (15/34), vala “valla” < Ar. va’llâh (9/31), yövmiye “yevmiye” < Ar. yevmiyye (19/41).

2.1.23.2.13. İç Seste Göçüşme

Göçüşme, bir sözcüğün ses yapısı içinde bulunan komşu veya uzak seslerin karşılıklı olarak yer değiştirmesiyle ortaya çıkan ses olayıdır (Korkmaz, 2023: 146).

Yer değiştirme olayı, birbirine bitişik iki ünsüzden ikincisinin birincisi yerine geçmesi şeklinde ortaya çıkıyorsa buna yakın göçüşme veya komşu ünsüzler arasında yer değiştirme adı verilir. Bazen birbirinden uzak iki ünsüzden ikincisi, birkaç boğumlanmayı atlayarak daha önce boğumlanması gereken birinci ünsüzün yerine geçip onu kendi yerine atar. Bu yer değiştirme olayına da uzak göçüşme veya komşu olmayan ünsüzler arasında yer değiştirme adı verilir (Gülensoy, 1988: 69-70).

2.1.23.2.13.1. Yakın Göçüşme

Yöre ağzında tespit edilen yakın göçüşme örneklerinden bazıları şunlardır:

- ml > lm** : çölmeK “çömlek” (23/33).
pr > rp : torpaK “toprak” (10/48).
sk > ks : püksül “püskül” (14/17).
rv > vr : sevrıs “servıs” (17/25).
br > rb : Kırbıs “Kıbrıs” (11/80).

2.1.23.2.13.2. Uzak Göçüşme

Yöre ağzında tespit edilen uzak göçüşme örneklerinden bazıları şunlardır:

- l-r > r-l** : ireli “ileri” (16/46).

2.1.23.2.14. Hece Kaynaşması

İki ünlü arasında yer alan yumuşak /ğ/, /y/, /h/ ve /v/ ünsüzlerinin düşmesi sonucunda, yan yana gelen iki ünlünün diftonglaşması, diftongun tek bir ünlüye dönüşerek uzaması ve uzun kaynaşma ünlüsünün normale dönmesi ile hece kaynaşması meydana gelir (Günay, 2003: 99).

Yomra ağzında tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

mācir “muhacir” (6/1), yapacaz “yapacağız” (1/6), gidecem “gideceğim” (13/13), verecem “vereceğim” (6/27).

2.1.23.3. Son Ses Ünsüz Değişimleri

Yöre ağzında, ön ses ve iç seste görüldüğü gibi, son seste de bazı ünsüz değişimleri gözlemlenmektedir. Yomra ağzından derlenen metinlerin incelenmesi sonucunda, başta ve ortada görülen ünsüz değişimlerinin çeşitliliğinin son seste azaldığı anlaşılmaktadır.

Yöre ağzında son seste görülen ünsüz değişimleri ise şunlardır:

2.1.23.3.1. Son Seste Tonlulaşma

Türkçe kelimelerin son sesinde genellikle /b/, /c/, /d/, /g/, /ğ/ ünsüzleri yer almaz. Türkçeye giren yabancı kökenli kelimelerde ise son seste bulunan tonlu ünsüzler, Türkçenin ses yapısına uyum sağlayarak tonsuz karşılıklarıyla kullanılmıştır. Yazı dilinde görülen bu durum, Yomra yöresi ağızlarında da geçerliliğini korumaktadır. Yomra ağzında, son seste tonlulaşma örneklerine de rastlanmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır:

2.1.23.3.1.1. ç>c Değişmesi

Kılıc “kılıç” (17/1), genc öldü “genç öldü” (14/8).

2.1.23.3.1.2. k>g Değişmesi

günnüg “günlük” (26/4).

2.1.23.3.1.3. k>K Değişmesi

Küçük “küçük” (23/28), erkeK “erkek” (21/6), işçiliK “işçilik” (11/95), çeliK “çelik” (15/5), büyüK “büyük” (26/21), evciliK “evcilik” (10/38).

2.1.23.3.1.4. k>K Değişmesi

yazmaK “yazmak” (15/1), ğuymaK “kuymak” (16/36), artıK “artık” (17/21), fındıK “fındık” (18/30), çubuK “çubuk” (21/30).

2.1.23.3.1.5. p>b Değişmesi

sebeb “sebeb” (7/41), heb “hep” (22/17).

2.1.23.3.1.6. p>P Değişmesi

geliP “gelip” (1/11), heP “hep” (4/2), toP “top” (6/2), alıP “alıp” (22/2), tiP “tip” (22/22), getiriP “getirip” (25/3).

2.1.23.3.1.7. s>S Değişmesi

herKeS “herkes” (21/13), domateS “domates” (1/24), patateS “patates” (19/46).

2.1.23.3.1.8. t>d Değişmesi

armud “armut” (4/25), damad “damat” (1/42), şehid “şehit” (16/55).

2.1.23.3.1.9. k>ğ Değişmesi

çoğ “çok” (25/7), yoğ üdi “yok idi” (6/48).

2.1.23.3.1.10. t>T Değişmesi

āmeT “Ahmet” (10/65), dörT “dört” (26/2), çift “çift” (23/23), ziyareT “ziyaret” (22/22), şehiT “şehit” (16/14).

2.1.23.3.2. Son Seste Tonsuzlaşma

Yomra yöresi ağızlarında son seste görülen tonsuzlaşma olayının, ön ses ve iç seste meydana gelen ünsüz değişimlerine kıyasla oldukça sınırlı sayıda örnekle temsil edildiği görülmektedir. Türkçenin genel ses yapısında, kelime sonunda tonlu ünsüzlerin bulunmaması yönündeki eğilim, Yomra ağızında da büyük ölçüde korunmuştur. Bu nedenle, son seste tonlu ünsüzlerin tonsuz karşılıklarına dönüşmesi biçimindeki değişimler, yöre ağızında yaygın bir özellik olarak karşımıza çıkmamaktadır:

2.1.23.3.2.1. z>S Değişmesi

biraS “biraz” (24/9), sêkiS “sekiz” (7/1), karadeniS “Karadeniz” (17/51), beyaS “beyaz” (12/50), yüs “yüz” (26/27), biS “biz” (4/49).

2.1.23.3.3. Son Seste Süreklileşme

Süreklileşme, süreksiz ünsüzlerin sürekli ünsüzler haline gelmesi olayıdır. Yomra ağızında son seste süreklileşme örneği tespit edilmemiştir.

2.1.23.3.4. Son Seste Sızıcılışma

Yomra ağızında son seste tespit edilen sızıcılışma örnekleri şunlardır:

2.1.23.3.4.1. ç>ş Değişmesi

aaş “ağaç” (15/14), hiş “hiç” (19/49).

2.1.23.3.4.2. k>h Değişmesi

çoḥ “çok” (1/36), yoḥ “yok” (4/25), alsah “alsak” (7/25), yasadıḥ “yaşadık” (18/4), hayvancılıḥ “hayvancılık” (26/14).

2.1.23.3.4.3. k>h Değişmesi

yoḥ “yok” (10/20), çoḥ “çok” (4/42).

2.1.23.3.5. Son Seste Süreksizleşme

Sürekli ünsüzlerin süreksiz ünsüzlere dönüşmesi sonucu oluşan bu ses olayı Yomra ağızında son seste tespit edilmemiştir.

2.1.23.3.6. Son Seste Ünsüz Düşmesi

Yomra yöresi ağızlarında bazı sözcüklerin son sesinde /l/, /n/, /r/, /t/ ünsüzlerinin düştüğünü söylemek mümkündür. Derlenen sözlü metinlerin incelenmesi sonucunda, bu ünsüz düşmelerinin belirli ünsüzlerle sınırlı olduğu ve sistemli bir yaygınlık göstermediği anlaşılmaktadır. Yöre ağızında son seste görülen ünsüz düşmesi örnekleri şunlardır:

2.1.23.3.6.1. /l/ Düşmesi

nasi “nasıl” (6/45), nasi “nasıl” (17/50).

2.1.23.3.6.2. /n/ Düşmesi

zate “zaten” (19/21).

2.1.23.3.6.3. /r/ Düşmesi

Ƙada “kadar” (23/13), hiÇbi “hiçbir” (1/47), hiçbi “hiçbir” (13/44), bi “bir” (21/25), bi “bir” (1/1), ğada “kadar” (12/97), geldile “geldiler” (4/40).

2.1.23.3.6.4. /t/ Düşmesi

serbes “serbest” (15/36), üs “üst” (18/15).

2.1.23.3.7. Son Seste Ünsüz Türemesi

Yöre ağızında son seste ünsüz türemesi örnekleri az olmakla birlikte /k/, /K/, /n/ ünsüzlerin türediği görülür:

2.1.23.3.7.1. /k/ Türemesi

şimdik “şimdi” (18/49).

2.1.23.3.7.2. /K/ Türemesi

şimdiK “şimdi” (19/38).

2.1.23.3.7.3. /n/ Türemesi

dahan “daha” (6/27), gibin “gibi” (19/33), keren “kere” (1/42).

3. METİNLER

Derleme Numarası: 1

Anlatan : Fatma ÇİÇEK / Yaşı: 54 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : Ocak

Konu : Genel Konular

1 / nazar var. / haburda geçen günü birisi celdi. buraya celdi. buraya bi kadın “çoğ müşteri var burda vay anasını.” orda o citmeden müşterinin biTdi. üç Kün müşteri KaPidan içeri cirmede sanKi Korgay cirmeye buraya Korgay 2 cirmeye burā. ondan sora bi Tane oğlumuz vardır celdi bura şeye dedi ki “Tost yiycem ben.” Karşısında bi Tane gene ayni onun yaşında oturiy dedi ki “habu var ya.” dedi habu sanKi allah KonuşTiriyi. dedi “habu var ya habu 3 seni oğusun ölisin dirilirsin.” dedim ki sefa ben dedim var ya kaç Kün _oldi dedim Kafayi yiycem haburaya geldi bi kadın bi Tane birisi benim müşteri yok daha. bana de bi akıl _oKusun bu Tükani o gitTi. oKudi, ne 4 oğudi. bilmiriy cirdi hourada oKudi. ne oKudi bilmiyrim herhalda fatiha oKudi. ondan sonra başladı cene müşteri 5 celmeye. var bu bi gerçek mesela benim tanıduğumun arKadaşın _eşinin arKadaşı müfTi sormişler. “ona nazar derler var mi?” demiş “var.” bazısı çoğ haves eder ki burda bunun mekani var benim da olsa cibi biliyosun hayaT 6 şartlarını. haule bi şey geldi başıma. / köyümüzde yaşam zor geçTi. büyüklerimiz vardı. esgiden biz deyemezduK ki başımız ağriy kadınların başı ağrımaz. deyemeyriK ki mesela afedersın doğum yapamaz doğum _ağrularımız 7 var. mesala hastaneye cideceğiz. hastane mi vardı? ben mesela ikinci çocuğumi üçüncü çocuğumi köyde doğurdum getirtiler beni hastaneye. ölümden döndüm ben. hele da büyüklerle duriysan yani yaşlılarla 8 gayınpederin falan hayatun çoğ zor. mesela hakan bi gardeşi hastaneye getirme yüzünden öldü. Kocaman bi 9 doğumda öldü cansız. onlar bizim aKrabamız annesinla ayni akrabayız. / benim babaannem onnarun gününden 10 gelmişler rumlar. babaannem on yaşlarında geçmişler heP şeylere Taşların aralarına, ormanlıklara, gafulların altlarına geçmişler. habule çocukları ellerine geçurduKlerini ataymışler yuKariye doğri süngüyü tutaymışler _ 11 altuna çocuk geliP geçiymiş ondan sora. yāni çök böyle geçmişler geçmişler galan galmış ölen ölmüş yani. çoğ 12 acımasuzmışlar gız çocuKlarını şeker veriymişler, taciz ediymişler. ondan sonra babaannem onlar gaça gaç onları yaşamış. babaannemin dedesi hocaymış. demişler ona babaannem dedesine “Korgayrik bular

celeceK cene **13** bizi öldürecek ğavurlar celeceK bizi öldürecek dedé.” demiş. “ğızım ular celdi citdi. daha celmeyecekler onlar yapacanı yaptı gitdi ama zaman celeceK ki insanlar yerinde ğavur olacak.” “zaman ğeleceK ki kimse **14** babasını tanımaycaK, babası çoCuğunu tanımaycaK, ramazan bilmiyceK, din bilmiyceK, iman bilmiyceK herkeS **15** Kendi yerinde Kendi Kendine zarar vermeye başlaycaK.” demiş. yani daha celmez. ular celdi citTi. ulari geçin cendilerinizi Keliştirin. ğendileri insanların ımadımı yavaş yavaş geçiyor. / hâşimdi ben veya bi başKasi çocuğuna dese oğlum beni niye aramaysın? anne senle mi uğraşayım? işim başūmdan aşmış. sen desen Ki oğluna **16** bu aKşam hastayım bu aKşam sen de ğalayım Korgayırım. anne eşim rahatsız olur. eşimle aramı açma. var mı bular? var. yüzde doKSan doKuSunda var. baK ben çoCuklarımı köyde doğurdum. çok zor büyüTdum. ben ufaK **17** oğlumi kemer ile dövdüm. haKan dedi bana “öldürecen ını fatma yenge biraK.” dedim ben buni oKula yollamışım okulda biliyrim. milletin ğaful diplerini ğazimişim habı ellerime baK. bu adam oKula citmemiş, **18** ğalmış oKuldan atılmış. buni ben öldirecem dedim. annadın mı? oKumadı. böyüğü oKudi dā ne oldi. yani **19** çocuKlarımız hayir yok. hayir yok. /valla ğız çoCuKlarına şimdi esKisi gibi deyil. esKiden ayşe, fatma, emine **20** herkeS ıstediği ismi ğoyabiliyor. erkeKlerde aynı şimdi baK benim çocuKlarımın isimleri deyişiğ. esgiden **21** mēmēt, ramazan, ali, hasan, hüseyin şimdi deyişdi. ben Koymadım öyle bi şey. benim bi Tenenin adı güney bi Tenenin adı arıKKan. deyişiğ adları var. /ğara lağana, mısır ekmeKi başęa hamsi, fasulya yāni ğuymak. **22** ğuymaı da çok biz çok yapmış yemişig sor baęa hāburada yapar yer misun? asilda menüm da var buKün yapdum **23** uÇ Tane ama ğendumuz sevmiyoruz. çünkü çok haşır neşir olduk ya ben mesela şimdi on beş sene yaylaya **24** ğitdum. hep ını yedıK. o zaman var mıydi ki? sana bi zebze ğelsin bi domateS bi salatalık Kelsin. yaz, baharın ğelir **25** idi ya şey ederdi ya çıkardı domateS şimdi ki gibi ğışın olmazdi o zaman. yaz başi ğelirdi derdiK Ki aşığa ğiden bi kilo salataluk ğetuse, bi kilo domateS ğetusa da yeSeK bi Tane. ucuzdu da yokdu ğışın olmazdi. benim **26** annem ğardaşime aşerdi domateS geldi aKlına bulamaduK./ ğara lağanayı tarladan alırız. alduğumuz zaman yıKarız. Küçük Küçük keseriz. ondan sora ını suyu ğaynatırız. onun içine Koyarız, bastırırız aldığı ğada **27** ğabımız aldığı ğada onun üstine yarım saat Pişiririz ını o su da. ğaynadıktan sonra Koyarız lağanasını. ondan **28** sonra o orada yarım saat Pişdikten sonra süzgeç gibi bir şeye dökeriz. acı suynı alırız. ondan sora yağni yaparız. Kuyrik yağa, tereyağa, zeytinyağ, pul biber, soğan yaparız. yaKarız güzel şeye soanları böyle pempeleşinceye **29** ğadar. sonra lağana Koyarız, fasulya Koyarız ona. mısır

yarmasi Koyariz. gışin biz furin mısırı yapariz. furunlariz **30** mısırı sonra çorbaluk yapariz. ondan ona goyariz. tuzini goyariz. suyuni goyariz. suyuni yüzlenene Kadar goyariz. suyini gaynatılmış Koyosan daha güzel olur daha lezzetli olur. gırk dakğa Pişer. önce gaynadikdan sonra **31** gırk dakğa Pişer. ondan sora bi de bi mısır ekmeği yaparsın onun yanına çok güzel olur. / haşimdi mi? . / önceden önceden bizim zamanımızda ben evlendim üç gün düğün yapıldi bağa üç gün. bi Tane gına geçem **32** yapıldi çok güzel eski düğünlerimiz çok güzel gızım çok güzel. esgiden düğünler çok güzel olurdu. yemeK yedırırdıK herkeSe düğüncü hep yemeK yerdı. bi Tane Koyun keserdi, hayvan keserdi alırdı ya alırdı. en az yirmi **33** kilo et giderdi o düğünde, sarmasi sarılırsı üç dört gün gazanlarla büyük tencerelerle sarmasi sarılırdı, etli yemeKi Pişerdi, gavurmasi, pilavi gavurma goyarduk pilavun üstine yāni eski yemeKler eski düğünler yāni haşimdi hiçbi şey deyil. ben çok istedim çocukların bi Tenesini yemeKli yapam düğününü ama olmadı yerimiz **34** musaiT deyil. köyümüz da var mi? bi güzel yer yapasın. çok istedim çok. şimdi benim gaynatam bize var benim **35** zamanımda iKKi Tane koyun kesmişTi. hep millet gıvurma yemişTi. bi düğün yapıldi babamın evinde orda yapılırdı. düğün gündüz saat üçlerde düğüncü gelirdi Kapiya. Kapini keserdi gardeşin. ordan bi para alırdı senden **36** az çok. ordan seni alırdı, gardeşin teslim ederdi adamlara, sen giderdin yürüye yürüye. / araba yok. araba olan çok az. yürüye yürüye giderdin yol yokTi ki. araba yollarımız yokTi yürüye yürüye ciderdin. geçerdin evinā **37** evinā geçmeden habule yükseK bi yerden bi avuç buğday, şeker, leblebi şemşiyeye açardiler başına bi yükseK **38** yerden öni atardiler şemşiyenin istine dökülürdü yerlere çocuklar orada beklerdiler ölar toplardiler alırdiler. **39** öndan sonra giderdin evine girende Kapının önüne goyardiler bi bardak mesela ona tekmeK vuracan Kıracan. **40** vurudun gıradın. ondan sora gelirdin Kapının önüne gardeşin gine odanın Kapisini keserdi. öndan sonra **41** goyardiler seni içeri nişan KıyılacaK. evde toplanırdı herkeS yemeK yerdı. gene aynen yemeKini yerdı o nikah on **42** gişi olurdi bi keren. senin yakınından da biri olurdi orda. seni aldığın adamla eşin olacak olan adamla içerdesin odanda bi gelinin tarafından bi de damad tarafından gelirdi bi adam gelirdi. sorardı sana bunu adın **43** gıbul etdin mi? üç sefer adım gıbul ettim. aldın gıbul etdin mi? aldım gıbul etdim. aldın gıbul etdin mi? **44** aldım gıbul etdim. üç sefer o sana soracaK sen diyen. ondan sonra dırdıler ki on Tane ne istiyi geline mühür goyarlardı. gelinin mühri vardı. ister bi haç ister bi altın ister bi māl ister bi yer ister bi şey işde. bi deyerli bi **45** şey işde. buna dırdı ne istıysın sorarladi sağa. / ben ne istemişTim biliy mısın? ben demişTim ki teyzemin eşi. ben ben Karişmam sen söyle amça. / o dā demişTi ki buna on Tane dane

altın edecen elin başına yettikÇe. / **46** māğleşef Kendimizinkileri de aldiler. yoğ yā yoğ yā yoğ. bizi ğızım ğari diye Kullanmadiler ki o evlerde bizi **47** köle, hizmeTçi, hizmetKar. bizim hiÇbi haKkımız olmadı çi. yō yoğ yoğ annen Kıurban olsun hiÇbi haKkımız **48** olmadı. yani hāle dā olmadı. bizim erkeKlerimin yāni alah ōlari afēylesın. allah ōlari afēylesın. / ğayinvalidem ile çok iyi anlaşırdım. / yoğ hiç öyle dēyildi. / hiç öyle dēyildi. allah mekânını cennet ēylesın. raPbim ona **49** o tarafta şefahatini hiç eKsık etmesın. benim ğayinvalidem o ğada yāni anlatılmayacaK şekilde iyiydi. yani sana bī faydasi olmazdi ama hiç da zarari olmazdi. yatsan, kalKsan, gezsens demezdi bi şey. / yōk ğaynatam çok **50** işi severdi dērdi dünya işi için deyer mi? / hiç tanışmadım babam vērdi. hiç tanışmadım. / yoğ gidene ğadar bilmem. ğıTım da tanıdım işde keşke da tanımasam öyle./ ben rahatsızım böbreKlerim rahatsız. / tansiyon **51** hastasıyım, sinir, sitres. / yani ne yoğ ki. bizde geçmişimiz çok aci geçTi ğızım. geçmişimiz var yā ğızım yani./ **52** boşvēr anma zaten./ hē ben Kendi ekmeğimi burada Kazaniyirim. her ğadına da dērim ayaKlarınızın istinde durun boşvērın. erkeKler on iki aylık dēyil onlarda bizim gibi doKuz aylık. / ya köylerde işde babamdan çok **53** KıorKardım yoğsa onlara Katlanmazdım yine gider yapardım. babam bizi yumruK altında yaşatığı için Kıortuk **54** işde. yapacaklarımızı yapamadık en son ne zaman ki PıçaK kemiğe dayandı çocuKlarımızı sırtıma yuKlendım ğeçe ğaştım o köyden ğaştım ğaştım. / ikisi buyuKTiler gelebilirdiler jkisi KuçuKTiler gelemezdiler. öyle yağmur **55** yağmış sel gelmiş hiç gidilmez. ğabura Kıadar çamur endim deremiz var çocukların biri bi tarafıma o çamurlardan bata çıKa endim sahila. geçen otobuslar zaten çamurum almaz beni ğabu aylar bu aylar. soğuK **56** yağmur yağar adamlar almaz beni arabaya alır mı? ha ğada çamuri. ondan sora bi tane ğene tanıdıK geldi üstTen **57** aşa esKi bi arabası var, aldı beni endidi yomraya. çocuklarımızı Kıurtardım. / eşimlan mı? ayrılmadım ama o aydında belediyede çalışıydı ben sürüniydin. şimdi sen af eder misin? benim yerimde olsan. / yoğ yollasa öyle **58** olurmuyduk tuturdım bi taksi enerdim yomraya. yazın babasının yaylasini edecen, mezeresini edecen, köyünü edecen babasını baKacan anasi yirmi dört sene ğaynanam fençli yaşadı. sadece beni o evde olara bakmaK için **59** sakladı. ğomara satılan ğariya nē Kıadar deyer vērilir ki. babam beni ha köprüünün istinde ğomara vērdi ğomara. / **60** yā o Kıadar aci hikayem var. hikayem çok aci haKan beni biliy da ondan sana söyledi. / on yıl çalışmışlığım var on yıldan beri çalışıyırım. / burayı ben oğluma açTım. oğlum çalıştırdı üç sene. sora evlendirdim oni. eşi **61** hemşire kaşüstüne atanmış. nagihan ile orada tanışmışler. ondan sora şey etmiş. istemedi burada eşinin **62**

çalışmasını ōndan sonra başKa iş Kırdiler gelin. beraber birlik ōldiler. ben da yardım ō
etTim ōlimden geldiği **63** Kıadar ōlduK ōna bi araba. o hau Kıolay gelsin. / Kıargo taşıy.
/ güzel Kendi işi. / çoÇukluğumda ne oynardı bili mısın? şey saKlambaÇ oynardıK çoK
bi de Taşlardan ģabile fotuK yapardıK yapardıK beş Taş oynardıK. / **64** ōimdi diyelim ki
beş Tane şey yapardık her birimize iki Tane eşerdıK topraK yuvarlaK her birimize iki
Tane. **65** dönerdıK Taşları dağaltırdıK nerde çift Taş Kıalmıssa onu alırdın dağıtan alırdı.
nerde çift Taş Kıalmıssa. Taşını **66** Kıoydun bi Tane Kıoydun bi Tane daha Kıoydun ōiki
Tane var ōni alırdın. bura ģelırdın diyelin ģene dağaltırdın ģelırdın burayá dörT Tane
Taş var ōonlari alırdın. öyle kim alırsa kimun Taşı azalısa onun bi közü kör ōlurdu. o **67**
yani çoK şeydi bizum ōçun sevilen bi oyun. / saKlambaç ōoynarduk ōndan sora, körebe
oynardık ōndan sora birbirimizi Kıovalamaca oynardık. kim vurud isa ona ebiri onun
Peshine düşer ōdi dokunduğu zaman. / **68** hayvancılıkTı önceden. / ōimdi hiÇbi şey yok
herkeS gurbet. / ōimdi köyler ōinsız. // abla merhabalar merhaba hoş **69** ģeldın hoş
buldum. // esgiden hayvan çiftçilik vardi hayvan vardi. ōimdi köyumüzde Kıafasını alan
gitti. / tarım ōolarak hiÇbi şey yok sade arada fındık işde yāni o da yoK . / herkeS KıaçTi
köyden hayaT bezdurdu **70** milleti. / çeKersun dali aşıKa toplarsun bóyle. / austoS ō
ayında toplanir. / onlari daldan çeKersun toplarsın ya da **71** yere Tökersın yerden toplar
gidersın. ondan sōra patoza virusun çuvalar koy Kıapiya Taşırsın ōndan sora patoza
vurursun. patozlarımız var ondan sora harmana Kıoyarsın seresin Kıurutusun. / vardi ben
yetiştıKTen sōra **72** vardi el patozu eleKtiriğe Takardın ōni sırtımızda Taşırdık bi
Kapidan diyer Kıapiya iki yüz kilo vardi. Taşırdık kimi altTan dökerdi üstTen dökerdi
altTan ōalırdı. Kıarıştırdı öyle el patozları vardi. / babannem bize anlatırdı **73** ama ben ō
oni biraz ōunutTum. şey hiç gelmiyor ōaklıma. ben ōoni oğluma ģızıma anlatmak ō
isteTim ōama **74** unuTmışım. he unufTum ōevet ģeçmiş ōolsun. / esKi adi bacılar. / ben
ne bileyim biri dēmişse da unutmışım. / rumlar Kıoymuş adını. / tarlada mısır, fasulya,
pırasa, maydonoS, marul. yazın yazın da ben köyuma diKiyirim, **75** benim köyumda
dolma biberi oliy, Çarliston oliy, ōndan sōra patlıcan ōolliy, domatiS ōolmay. / sırgan. /
sırgandan **76** yapayrız da çorba. / sırgan Kıanserlere iyi dā. / tābi tābi Kıollostrola bóyle
hastalığı olana diyelim ki şey ne hastalığu diyiler bōlara. / he olara iyi ģelir. ciğer
hastalarına iyi ģelir. benim Kıayınpederi mesela Pişirirdi onun **77** suyuni içerde. balKamını
sōkTi. /peştimal bağlarlardı keşan ōatarlardı. / KıuşaK vardi. KıuşaK bağlarlar hiç hasta
78 olmazlardı bili mısın? tābi sıcak tutardı. / erkeKler da ne giyerdi. erkeKler da aynen
pantol. / yoK normal Çeket, pantol. / var ōdi evet. / dantel vardi işleme Kıanaviçe,
çarçaflarımız çoK güzeldi. havlularımız çoK güzeldi. **79** bi Tane havlum ģelinluđumdan

birisi gördi de çok havas etdi. eski havlular ne aray. çoraP çok yaparduk Tokurduk, boncuK oyalari yaparduk. beyaz türbent vardı, esgiden ondan sora hase alırdıK, o dantelleri verirdıK 80 dikTırdıK. piko soradan çıkTı. önceden normal maKinaya çekilirdi. sonra piko çıkTı. yapardiler götürürlerdi verirlerdi. saran hanımlar vardı. olar sararlari verirlerdi. / götürürer seni yaylaya hayvanlari sağaysin. maKinaya 81 vuriysin peynirini ayri yapaysin yağını ayri yapaysin ayranını ayri Pişiriysin. büyük variller var basaysin olari ayri yapıp Tuzladıktan sora duruyo Taş Koyaysın üzerine aCı suyi çıkay onun ondan sora basTıriysin oni 82 varile. ondan sora sataysin yiysin. / çok çok çok ben küçüK gızımı yaylada doğurmuşım. / evet cénaze évinde üç 83 gün Kuran okunur. ondan sora yemeK verilir. ya pasta içeceK ya da yemeK verilir. / cenezesi olan yök yök goli Komşi. ama şey diyelim ki yāni genelde goli Komşi yaKinlari. / PişmeS Komşular getirir. / iKi üç mezara 84 giderler gelirler. üç gün sora herkeS hayatına devam ediy. ölenle ölünmüyi gızım. / ben de teşekkür ediyırım gızım.

Derleme Numarası:2

Anlatan : Ayşe ALKAN / Yaşı: 53 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : Namıkkemal

Konu : Genel Konular

1 / ayşe alkan. / elli üç. / evet beş. / güneyzazana./ güneyce olmuşTur yeni ismi yoh. / ne biliyim ne diyim sana. / gızım mesela Küçük gelinim bi tane gız etTi büyüğü bi tane daha ikinciye etTi ondan sora o büyük gızım 2 Konuşmuyor ablası. ondan işTe bazán da şey ediyorum yāni ne biliyim. / görmüşTür bi de çok küçüKken 3 Konuşturdum oni. bebekken Konuşirdi benlan. / sora sonra Konışmadi işTe ne biliyim öyle. / ordan buraya 4 evlendim ama. / ne biliyim iyi geçiyodu. / vardı. hayvanlarımız vardı. yaylaya giderdik. / yok gelmedi gelmedi. / ya ne biliyim Çok esgiden babam mesela rahmetli oldi. biz yaylaya gitTiğimiz zamanlar ben on iki, on üç 5 yaşlarındaydim. babam araba Kazasından öldü. / sağ al ne biliyim iyi Keçerdi. / büyük baş öle fazla yokdu. / evet ineKlerimiz vardı. / evet ablam, ben Kardeşlerim. / ben o gada derinleri bilmem. / yok yok ben öyle. / 6 okunan ayşe, fatma, reyhan, serra, fatma, ayşe ne biliyim esma, asiye yāni. / erkeK çocuKlarına da ahmet, süleyman, mustafa yāni. / bayramlar nasıl geçiyor. bayramlar normal bayramlaşıyosun. / yani evet. / baklava 7 başKada bi şey yok işde baklava hazırlıyon. gelen yani bayram şekeri alıyon dağıtıyon çocuKlara. evet mezarlara gidiyon. / büyükleri ziyaret ediyon. / fasülye, lağna ne biliyim. / Kuymak bak sen

benden çiyi biliyon. / lağanayı 8 haşlıyon. / lağana Katisını. / lağanayı haşlıyon yağını Koyuyon savanını tekrar lağanayı Töküyon tencereye suyuni Koyuyon salÇasını suyini ondan sora yarmasını Koyuyon Pişiyoyon. / düğün çadeTleri. / gızım yok 9 gelinim var. / yok hiÇbi şey da isTemediler. / ben her şeyısını yapTık. eşyasını, yataK çodasını, altınıni olar hiÇbi şey istemedi. hiÇbi şey dèmedi. yāni şuni şuni yap. / hiÇbi şey hiÇ hiÇbi şey gızım, hā bu tarafTan gēne bi şeyler ç10 ordan da Çeyizim var çidi. bulaşık maKinasi, çamaşır maKinasi öyle bi şeyler yok çidi. sora burda eşim çaldi. / Kına geÇesi sonra üç Kün dörT Kün sora düğün ç olur çidi. / evet. / olur çidi arada ama yoo şey èTmezdim yani. 11 / iyiydi, allah rahmeT çeylesin. / Keçirdiğim hastalık yok gızım. goğatıra ameliyatı olmişim ç o şekil. / iP çatlardıK çondan sora beş Taş ç oynardıK ne bileyim. / evet. / findiğuyon findiğumuz var mesela bi de çalışıyon 12 gızım çalışmağla findik çneK baKın baKıyoğ öyle. / findik çağustoSTa başlanır. mayıs, haziranın soni doğri mayıs, haziran, temmuS temmuSun sonında başlıyo. mesela bu sahiller ç o zaman başlıyo sonlarına doğri 13 ağustosun biri biz de başlıyoS. ağustosun soni yere dökiliyo dallari silkeliyon yerlere Tökülüyo yerden topluyoz. / yok Kendımız topluyoS. / sora harmana KoyuyoS zulufli patoS vuruyoS gen ediyoS KurutuyoS satıyoS. / yok 14 yok her şey pahali ama fidiKğa para yok. / ev yapan ç eve yatırırđı. mesela ben geldiğimde bizim samsunda arsamız vardı mesela toplar ç oraya yollardıK. öyle yani bi şey yapan yapardı yapmayan geçimi bi şeyi çalışmayan ç15 almasa mesela satar satar ihtiyaçlarını görürdü. evın çêhtiyaçını. / ben esKileri bilemeycem ç esKiden. / gitTım ç ama normal ç oynarlardı. baK mesela Kaşık çoyuni bi şeyler vardı ama ben ç onları bilmiyorum ç ama. / genÇ gız ç16 olduk normal çoyun çoron, Köçek çöyle gol basTı mol basTı gaydeleri yoKTi. / olar dağa sonra gaydeleri çıkTı. / fasulyamıs, mısır, marul her şeyimiz oluyor gızım./ bahçem patateSTe diKsem ç olur ç ama yapmıyorum 17 ben. / patateS yapmıyom. / bezelye külür dèriz biz dèriz. külürün mesela habule doruğuni toplarsın Tavasını yaparsın. başKa da otTan ben yemeK yapmıyorum. / sırğan çsırğan çondan da olur ç ama ben yapmıyorum çoni 18 yok yok. / çoğ sağ çol.

Anlatan : Feride PALA / Yaşı: 50 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : Kaşüstü

Konu : Genel Konular

1 / feride pala. /yēTmiş _úÇ doğumliyım. / gitTım biliyorum gitTım. / bēşe. / ilkoKul _o zaman bēşe Kaddar var _idi. / yomra kaşüstü./ çoK güzel yani şehirde yaşa dersan bana yaşamam _apartumanda asla yaşayamam. / sabah 2 KalkıP çoÇuklarımın Kahvaltısını hazırlayım. onlari işe gönderiyım. évimín _ işini yaPayım, aKşam yemeğimi o tür _işleri. şey yapayım her _ işi yapayım. şu an masa örtisi yapayım çeyizlik, örgü öriyım, bahÇeye iniyım, 3 tavuKlarım var olari yediriyrım _ öyle. / ineKim yok benim. ineKim vardı rahatSızlandı satTım. / yirmi dörT yaşında evlendim. / ben halamin oğli ile evlendim. ben de isTeme yokTu ben de. hikayem çoK komiK. / sabah ineKi 4 çıkardıK babamla beraber ē Kıpının önüne çıktıK tabi ineKimizi çıkardık. halam geldi. halamın geliniyım. abi dedi biz Karar _etTik ferideyi gelin götüreciğik. babam da olsun Kardeşim nasıl Karar _etmişsanız. babam _5 ablami Çağardı. feridenin Çeyizini hazırlayın hafTaya Çarşamba düğünü var. öyle Kelin _oldum _isTeme falan yok. aKra olduğu için bizde öyle şeyler hiç _aranmadı öyle yāni. arsin güneyciK köyünde düğünüm _oldi. 6 buraya Kelin geldim kaşüstine güzel yani ne bilëyim her şeyim güzel KeçTi. / çoK şükür tabi muhakKak olıy bazı yönleri ama çoK şükür. ondan _ iyisi olamaSdi yāni. / yā iyi yönü de var kötü yönü de Kayınvalide Kelin _arasında. 7 / ya ne biliyim _ablası anlaştığım hiç bi yönü olmadı. / Kayınvaliden çoK böyle işKüzardı. / çoK _ iş yapTırdı bize. ineKimiz vardı. tabi tabi. / sabah erKenden KalkardıK çoÇuklari hiç umursamaSTık zaten. çoÇuklar vardı 8 yoHTi. çünkü çoÇuklarımıza hizmeT hiç _ edemeTık. Kayınvalide ne dediyse oni yapTık. ineKlere oT PiçTık sabah saat beşte, dörtTe hani hiç Kimse şey deyıldı. çoK zor KeçTi gelinlik dönemlerimiz _ama yapacaK bir şey 9 yoHTi. idare etTik geldiK bu döneme Kaddar çoK şükür. / çoK şükür büyüK _ eltım _ile burda küÇuK _eltım burdan _iki sene önce bozTepeye Taşındi burdaydi. onun çoÇuKlarını baktı. Kayınvaliden biraz zorumlu tutTı 10 bizi. o çalışTi onun çoÇuKlarını baKtıK büyüttük _aldi gitTi çoÇuklarını. tabi hiç bi sıkınTımız _olmadı yāni. bi Kavgamiz hiç _olmadı. / bayramlarda sabah Kalkar _évimizin _işini yaparıs, Kahvaltı hazırlarıs. erkeklerimiz 11 bayram namazına Kider gelirler. ondan sora büyüklerimizi ziyarete çıkarıK, maħalle arasında geSerıK. / çoK farklıydı esgiden daha güzeldi. / tabi ki esgiden daha çoK gezerdik büyüKlerimize aKra ziyaretlerine daha çoK 12 var _di.

geniş aKraBa mesela babamın Kayınvalide tarafı aKraBa olduğu iÇin daha çok büyüklerimiz var idi. heP gider görürdüK onlari ama şimdi yoK yani onlar yoK . zaTen çoÇuKlarımız artıK aKraBa bağlarını hePTen 13 Kopardı. hani çoÇuğa mesela dediğin zaman bu benim teyzemin gızı çocuK bi anda şey yapay tuhaf oliy. yani biz mesela teyzemın kızlarını, çoÇuKlarını gördümüzü sevinirdiK oturuP muhaPet, sohbet ama şimdi 14 çocuKlarda yoK gençlerde. / hayır hayır asla şu ellerindeki telefon sayesinde çok her şey yani bağ kopuldi gibi yāni. tēyze, amca, hala çocuKlarıyla sanKi böyle yani bilmiyrim nasıl anlatacağımı da bilmiyrim ama çok tuhaf 15 yani. biz esKiden heP beraber otururduk. amcamın kızlarıyla, halamın kızlarıyla oturur el işi yapardıK. ÇeyiS, dantel, tülbenT işleme kanaviÇe yani ama onlar yoK yani. şimdi genÇ kızlar bir arada oturuPTa bunları 16 yoK. / valla yoK biz zaTen büyüklerimizden nerde aKşama Kadar çalışTılar çalışTılar yorgun düşerdiler herKeS. / şimTi benim torunum olmadığı iÇin bilmiyrim. torunları olanlara sor. / Konservalar yaPayrık reÇerler 17 yaPayrık turşilar Kurayrık odun haSırlayrık gışın sobada yaKmaK iÇin böyle yani. / fındık. / yoK. bizde yoK o. / fındıkağustoS ayında fındıKa başlayrık toPlayrık Kurutiyrık tabi meşakaTli çok yağmırTa toplamam 18 KereKiy Çünkü toplamaSan çürüyü yitiy. öyle yani tabi agostoS ayında toplaysın Kurutiye sataysın parasini da o 19 gışın yiysin. Kelin edeceksen Kelin götürüysin o parayla. kız vereceksen kızın ÇeySini hazırlaysın tabi onun parasini bi yerlere bi eksiğini Kidiy tabi o da bir Kelir Kaynağı. öyle. / bi şey deyil ablası eşyallah faydam 20 olmuştır.

Derleme Numarası:4

Anlatan : Helime DIŞLI / Yaşı: 60 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : Kaşüstü

Konu : Genel Konular (Trabzon'daki Rum - Türk İlişkileri ve Savaş Maceraları)

1 / helime dişli. / atmış yaşında. / biliyorum. / gitTim biraz tam deyil yani. / KaşusTi yomra, evet. / büyüklerim ben he babannem benim babamın babanesi onlarla çok güzel Komşuluk yapmışler. babanemın bizim deyelim ninem 2 ona yardım edermiş. gızı yoKmuş üç Tane oğli varmış. heP yardım ederlermiş ona. ondan sora bi KocaKaricik varmış. o ölemiş buni benim ninemın ismi şe ulve bu gadıncağaz öliRkan şey yapmış. çağariymiş ulve ulve 3 sıcak ekmeK vermiş ona sobadan ateşTen çıkarırmış da ulve ulve demiş gadının adı da bi şey mariya mı? bi şey deyler unuttum da gitmiş

oriye helalıK _alacak _ondan SıcaK eKmeK SıcaK _eKmeK vériydın bana da. **4** esah gerçeK yaşanmış bir _olay. óyle işde onlarla çoğ güzel şey yapmışler. dedem _onlar _ineKlerini beKlermiş. bizim _o taraflar biz tam bozTepeye baKarız. o taraflarda ineKlerini baKarlarmış rum gızları bağarirmiş _ineKlere **5** “gel _oha oha” dèruK ya onlar dèrmışler “aravere aravere riiiv riv.” benim dedem _ondan sora vurılmış bi rum gızına benim babamın babasi. gızın _ismi sıranK. / sıranK haşidi benim babamın évi o sıranKın babasının yerinde **6** onun _aşKına orayı almış dedem. tabi şey yapmışler _ama dedem Kelmiş bi Kün _ève ki rumları Toplamışler bozTepede bi yere yığmışler. sıranK sıranKıda almış giTmişler _oriyá. yollamış _abisının hanımını Kène köyden **7** birini dā “gidın sıranKı alın da Kelín.” giTmişle tabi yúrúme tabi bizim _ora yúrúme inilir tabi yaKındır değirmendereye bunlar _inmişler _inèymişler kí şeyleri rumları doldurmuşlar Kemiye gemi ayrılmış limanda **8** Kidiy. sırank gitTi yani. / sıranK gitTi rusyaya. hee rusyaya. ondan sora işde bu dedem _onlarda tabi rus savaşına **9** Katılmışler benim babam, annemín babasi, babamın babasi bu şeyde KafKaS cephesinde ordan _annemin babasi onlar biraS yuKarda bi Kulibe varmış _orda ordan yani onlarla savaşıymış. babamın babasida aS daha **10** aşığdaymışler bu ruslar bomba ataymışle oriye orda arKaTaşları bi Tane o bomba haman Patlamaymış yère dúsTúğü gibi arkaTaşları haman alıy _ataymış bu yana Tışarida bomba PaTlaymış. ondan sora anlamışlar Ki bu **11** atay bonbayi patlay bunlar şey yapay. atTuğu gibi bomba Patlamış dedemın habírası yanmışTi o şarapnelden yani iz vardı onda. ondan sora teslim _olmuşle bunları almış Kitmişler rusyaya. sürmişler _işde rusyaya dedemín **12** habu foÇada habu trabzonun tam Karşısında da úÇ sene esir Kalmış. òndan sora ordan çoÇuKu olmayan zenKin bi rusun yanında bunı almış şey deyelim hizmeTkar işini yaPTiriy işde. bu dedem _orda tarlalarını biz gumul **13** dèriS burda horon dèrler. gumul éTmiş mısırlerini ondan sora ineKlerini bakarmış _işlerini yaparmış. bu dedemi óyle severmiş Ki dedemin _ismi da musTafa musTafa deyemeSmiş “musTahfa” dèrmış. òndan sora şey demiş **14** ona ki “sen Kitmá” yani bi şey Kelmiş Ki esirler toplaniy yollanacak türkiyeye “sen Kitmá” demiş “seni yazdırayım _istime benim çoÇuKum _ol” yāni “benim çoçuğum yok nufusuma Kèçireyim.” dedemde ístememiş, **15** dedem _olarda úÇ Kardeş _en büyüKleri gitmiş bu şeye haleP, şam _o tarafın savaşına ha şindi deyler ya bağdaT _oralarda savaşımış doKuS sene isTine Kelmiş _ordan büyüK _emicesi babamın, ortanca olanda o zaman **16** Ki zamanda zabit çıKmış. o da azerbaycana gitmiş _o dönmedi şehiT _oldi. bu dedem de demiş Ki “geride kimse yoh” annesi, o büyük _ağbèsi evli onunda var _úÇ Tane gızı onlar gitmişler müacir çıKmışler bu Taraflara **17** neşehir _o Taraflara o diyelim kóy milletiynan Kitmiş heP getmişler _olarla.

bizum _oralara celaPoğli dèrler ya bu dèdèm de dèmiş “ben burada nasıl Qalayım.” “biz _
 úÇ Qardeş uçumuz de savaştayız _ annem nenem _olar **18** ne oldı.” nènè dèrlerdi da
 esKiTen. işTe bulari toPlamişle getirmişle batumda bi binanın _ içine yığmışle esirleri
 burayı iyi dinle ha ha ha . / bular işTe Qorkay ki bizi èldfrecekler mi ne yapacaklar yırmi
 otuS Kişi belKi da daha **19** da fazla bóyle dèdèm de bóle Kısa boyli o Qadar _uzun boyli
 dèyildi. habu Çoşara dèrler ya sayvan köyına ordan da bi arQadaşı vardı o daha bóyle.
 dèmiş _o dèdeme şiy nebeTÇi habile uyuymuş QaPinin tarafında. esKiden **20** camlar
 KüÇük de habile demir Qoyardiler dèmiş _ona Ki “musTafa dèmiş nebetÇi dèmiş uyidi
 habırdan Kel QaÇalım.” sen dèmiş boyun kısa şey zayıfısın habırdan sen Kir _adam güjli
 ya demirin birini yuQari birini aşığı **21** çıQarmış dedem de belinden Qayışını çözmüş
 kemerini Takmış demire Süzilmiş ağımış Qapiyi iKisi Qaçmışler. batom badumdan _o
 tarafTan Kelmışler Çoruh nehrine Keç bakayim köPrunun _o yanında türk _asKeri bu
 yanında **22** rus _asKeri KeÇemiyler da şey yapmayle. aScuK gıtTuk yuQari doğri örda
 dıy _ işde sıgır beклиyle çocuQlar bi Kaç Quriş vardı paramiz vèrdik _olara “bizi
 habıradan _atla KèÇın.” atları, eşşekleri vardı yanlarında biz **23** Keçelim burdan bınduk _
 atlara atlar Kidiy Çoruh nehrinin yarısına dönüyle Keri. neysa oradan KeÇemeduK yine
 bir, iKi aQşam _oralarda QaldıK _ormanda mormanda. ordan bi tanıduK bulmuşler işTe
 ne èTmişseler _o rus **24** asKerlerinâ para yedirmişler _o KèÇe oradan geçirmişler. Çoruh
 nehrından Keçmişler bu yana. ördan _o şeyde habu artvinTen zafonoSa on beS Künde
 Kelmışler yürume. gece dèrdi yürürduK günduS _ormanTa yatarduK. **25** aqlaT _armuTi
 dèrler _ahleT _armud yiye yiye Kelmışle bizim zafonoSa. Kelmış ki evleri yanmış,
 ortaluk tarumari Kimse yoğ teK bi Kişi dönmiş şiyden məcir Kitmişler ya ordan bi Kişi
 dönmiş _o da benim _annemin **26** tarafından daha yakın _aQrabamız. onun bu dedem şey
 yapmış sıranQıda seviy ya o sıranın yerini hāhā şimdi o Saman bizim _oranın çoğı èrmeni
 yeri. o zafonoSun çoğı èrmeni yeri ben Keldım habıraya sahaPlandım **27** alabiliysin ne
 Qada şey yapabiliysa. bu dedem gitmiş babasının _adı arakel gızın _adi sıranQ. arakel
 gitmiş _orayı sahaPlanmış dedem. ebilerden haber yoğ _işde gitmiş Kelecekler mi
 Kelmeyecekler mi bilmiy yā annesı **28** milletle Kitmişle öndan sora bu dedem _işTe úÇ
 orda şey yapmış. önÇe dèdım ya o bi Kişi Kelmış _onun yanında **29** yatmış _alTimiSda
 ne hiÇbi şey yok yarmaÇa odun başumuSun _alTında “bi çuval _isTimiSde” // gitiy
 mısın? **30** Küle güle KöruşuruK sevilay. // “örda úÇ _ay yaTmışım bi Qalçamın _isTine
 sane derim Ki o uyuşuQluK burda QalmışTır.” öyle yāni orda şey çekmiş. ondan sora
 dedem bağ bahÇe yaPmış _èTmiş bu ondan sora dönmiş **31** bu nènèm _olar dèyelım.
 şeyden müacirliKTen Kelmışler Ki dèdèm her şeyi yapmış. olar hiÇ şey Çekmemişler
 buraya KeldükTan sora yāni öylè. / öyle anlatırTi bize devamli anlatırdi öları. / bayramlar _

esKiden çok güzel **32** olırTi da şimTi o Kıada Kúzel déyil yavrum ne bílim. / esKiden şimTi Kıurban bayramında biz babamla dédem işTe biz Kıoyun iki Tane Kıoyun keserTi rahmetli amcam KelirTi keserdi iki Tane biri babamın biri dédemın. o **33** Kıurbani keserTi harmanTa onun etinden haman şeye Kıavurun yérduk mezerluğumuS yuKarda soğuksuyi bíliy misın? orda oKul vardır. / orasi bizim köyın baş Tarafi orda mezarlığumuS oraya yaKun. órđan yuKari aliTiler **34** bize yeni ayakKabi, eteK bi şey amcamın gızlari halamın gızlari sevine sevine çıKarduK mezarluKa. óndan **35** sorada şey mezarlara Kiderduk. halam vardı. halamın évine Kiderduk. babamın amcalarinin çoÇuKlari óralari **36** Kezerduk akşam işTi Kelurduk éve. halam ólarda Kelirdı bize misafir. ólari hiÇ unuTmam KerÇekTen olar hiÇ unutulmay. óndan sora işTe KıonuşırTık içerdık bayram işTe nē biliyım yavrüm. / āyнен óyle şimTi **37** eKrabalar habule birbiriyla. / senun olmaSun benum olSun. / óyle işTe yavrum KúnlerimiS óyle KeÇmiş. ben **38** annem iki erkeK bi gız ben Tabi KüÇukTen beri ben heP yemeği eKmeği ben yaPardım annemın orda búraya Keldım gine ben devam. burda kimse yoğ idi işTe óyle. / bizüm burda haşinTi yoğ ama esKiden dağa **39** çoK var idi. o olacaK şu olacaK şu Kıadar altın yapaÇan benüm zamanım déyil ama annem óların zamanında bu Kıada baKır yapacan bu Kıada altın yapilacaK ona diretirlemişler yıKılında ondan da iş bozulan var. / var yāni **40** tanıTıklarım var benim óyle işi bozulan şeyde. / benim düğünüm benim KórumÇem vardı zafonoSTa. burdan óriya Kitmiş gene akrabalarımızTan ó beni buraya yapTi. Keldile isTediler óndan sora geldile gördiler bi daha **41** Keldiler isTediler. bi dağa Keldiler nufus KağTım. ónceTen üç Kereydi ama iki Kere gelTiler. ondan sora nufus kağıdımi vérdiler. haule aramızda bi nişan yapTık. dörT ay durTum sorada nişanım oldi işTe. / oldi oldi. / **42** Kıına geçem dédem rahmeTli yeni ólmişTi Kıuranli yapTık óyinli olmadı. / he Kıuranli yapTık. babam bana bölindan eşya yapmışTi. işTe haşindiKinden bile dağa fazlaydı benim eşyam hā. bizüm óranın milleti çoğ güzel **43** eşya yapar. eşyami yapTi étTi. bunlar da yapTiler ólarda yapTiler. illa da bu altın bu altın yapilacaK diye bi şey démedi biz da démeduK işTe. Keldular gelin alıcı aldılar beni Keldiler arabayla. sonraKi Kún cumaluK **44** dérler burada ha yuKar Ki harmanda yéngem, amcamın óra dağa düS órda cumaluğumi yapTiler. ondan sora évlenduK ne biléyım yavrum. / Kıayınvaliden baK hala benimle hala dağa ha ha ha ha. / bi sorun yoğ illa ki arada **45** ufaK tefek tartışmalar ólmişTır illa ki olmamiş désem yalan dérim ama. / var. var. / yok illa ki habini da yaP habini da yaP démeSti. yoK yoK . /iKimuz beraber yaparduK. / anlaşırdık āynen óyle ha ha. haşimdi var **46** işTe bi Tane ineKım var haşindi. dağa ne déyım. / çoÇukKen yaylaya yaylaya giderTık.

çoÇukKen yaylada ğızlarla yakar toP _ oynarduK bi da şey dunbala dèrduK bilmem
haşimTi var mi o? . / habile düS bi Taşın ĞisTine **47** bi şey yığarduK KüÇuK gucuK toP
bulsaK topla atarduK bulmaduK mi? lastiKla atar yıKılıdı. diğelim ben _ebe ya o yıkılıdı
şimTi ebileri KaÇardi. ben _oların Peşına şey yapar _olar _onları Kurardi. olar Kurdile
mi? bi çul **48** dèrduk. bi de lambaza. / lambazada gene ayni habile düS Taşın Ğistine bi
Taş Tikiysın _oni da gine ataysin düşiy. guggu oynardiK, yakar toP ğızlarla otururduk
dağlara Kiderduk Piknik yaparduk. gezerduk tezeK toPlarduk çoK **49** güzel. / hayvanlari
yaylaya önceTen biS çoÇukKen yurume KetirirTi babam _olari. biz yetişKin _olduKtan
sora meryem _ananın dibine Kadar _arabayla ordan yuKari yürume. şinTi direK yaylaya
araba ile çıkayle yāni. / **50** bura işTe funduK var. fasulye, mısır Kendumiza yetecek Kadar
yapayruK _işTe. patatiS dikeyoruS. lahanam, PaSim. / esKiden daha verimliydi çok güzel
verimliydi. şimTi o Kada dèyil bence. / fınduK işTe. ağıSToSun **51** paşında toplaniy.
ağıSToSun beş, altısında burda başlaniy. / toplaniyor harmana bizim fazla yok yani
harmana seriysin, işTe patoSa vuriysin, ondan sora bi KaÇ Kün Taneyi KurutuP
çuvallatıP Kaldiriysin _işTe. / satiyosun **52** parasini aliysin Koyaysun ÇePine hahaha. /
karadenize özgü yemeK hamsi Kuşu da sabire hamsi Kuşu işTe Kara lahana dolmasi,
sarmasi, çorbasi sizinKiler der da Katisi bunun zazanalar katisi dèrler biz lahana yemeği
dèruK **53** olar katisi dèrler. ondan sora işTe daha ne var. fasulyemiz var _işde. / hamsi
Kuşının tarifini vèriyım sana. hamsi guşini mısır _ıla biraz beyaz _uni KarişTiriysin. oni
bi KüSel geldiriysin. ondan sora oni mayalamaya **54** bırakıysin. hamsi guşini habi ğarılara
sor. olar bilirler habınların Kaynanalarına. ondan sora tarladan yeşulluK _alıyorum.
maydonoS, PaSi, taze soğan, nāne olari bi güzel dağrayım harmanlayım. hamsilerında
KılÇıKlarını **55** çıkariyım. harmanlayım ya olari ondan sora yumırta Kırayım bi KaÇ
Tane o hamırın _çine oni Katayım. hamurlanda harmanlayım. ondan sora böyle KúÇúK
KúÇúK _alıyım Tavada Kısartıyık. / o Çok güzel _oluy. / **56** çok leSsetli oliy. / eşimTe
herkeS çoÇuKlarım seviy ha KúÇuK _oğlım bile seviy. annen Kurban _ossun _onun
ciyerlerine. yoh burda şeye yalinÇağa Kitmiş. / ğışa Konservamızı yapayruk yavrum
reÇelimizi yapayruk turşimizi **57** yapayruk fasulyemizi patatiS burda köye ben
Tikmiyım patatiS _ aliysaK da parayla. reçel yapıyoruz funduğumuzu ayırıyruk her
şeyimizi hazırlayık ğışa. oTunumuzu Kömürümüzü alıyoruz KoyuyoruS _aşağıya **58**
yavrum. / öyle bi şey yok Safra Kesesinden _ameliyaT _olmuşım. / belimda rahaTsızlık
var tābi. o her Karadeniz **59** ğadının şeysi. ağı var tabi ağır bi hasTalık Keçirmemişim.
iki Tane doğun yapmışım. biri sezeryan biri normal hahaha. / haūrdan aşıKa dağ gibi

uşaKlarım var. / benim babamın tarafında şimTi āşe, emine öyle daha çok da bu **60** taraflarda daha çok _ arsin marsin _o taraflarTa hevva, elmaS bi şeyler bizim tarafTa yohTur. erkeKlerde ise muhammeT, ahmeT, ali, hasan babamın ismi mesela hasandi benim _ annemin emineydi. öyle yāni isimler. / heP **61** köyde yaşaTım şehirde yaşayamam yavrum. / şehir Kapaniysin _evin _iÇine da köy daha KüSel. ya ben seviyrim köy hayatını yavrum. / ben da sana helal _ossun. baK ne güzel KonuşTum sabire.

Derleme Numarası:5

Anlatan : İrfan ALİYAZICIOĞLU / Yaşı: 76 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : İkisü

Konu : Genel Konular

1 / irfan _aliyazıcuoğli. / yéTmiş _alTı. / gitTım beş yıl _oKudum. / ikisü köyünde. / iyi fena déyil _alışKımığ. / evet doğduK doğali köydeyim. / ben o Kadarını bilemiyorum da ama babanne var _idi burda. işTe onların **2** döneminde bi ğızı bi oğli varmış babannenin. o rumların Samanında mācir çıkmış. Kideymişler burdan çok dikKatimi çeKerti. babanne ğızı aliymiş Ki dedem ğızı atar. oğlani aTmaS ğızı aTar diye. ha şimTi bu savaşlar **3** çıKay bu çocuKlari görüyorum da o Keldi aklıma ki bizumkiler da bóle ortamları yaşamışler _o zamanlar da **4** çöÇuKlari KurtarmaK _iÇin Kaştiler buralardan. öyle fazla bi şey bilemem biS buralarda geldiK geleli öyle bi şey _olmadi. yabancı insanlar şimTi Keliyle araPlar bi şeyler. onlarla da bi şiyimiS yo. / bayramlar ğıSım. / geleneK **5** bayramlarımızdır. aynı şiyleri yapallar bayramlarda bizTe Tatlılar, süTlaÇlar, sarmalar bi şeyler yāni o tür şeyler. / esKi bayramlar daha güzelTi. daha çok Kelen Kiden _olırTi. insanlar birPirine daha bağli _idi. şimTi insanlar çoğu **6** birbiriyle Konişmuyo. valla éyle yani esKi bayramlar daha iyiydi. e biS da yaşlandıK bi yere giTıP bi yeri ziyareT _edemiyoruS. / bizi ziyareT _ediyle şimTi háyaT devam _edi bi şekilde. / KaradeniSın yemeKleri ne **7** olur _işTe Kuru fasúlye ne bileyim yeşulluK Turu Kara lahana sarması, Kavurması, Çorbasi hanKisini yaParsan yaP ha ha ha. / hamsi, baluK _eveT. / süli lanayı. / lana Çorbasına önÇe Kabani Koyarız Çiđ KabaK yarma KoyarıS **8** misir yarması efendim sođa Kaynar biraS lanasını inÇe inÇe doğrar basarıS. fasúlyası KoyarıS. Pişmiş fasúlye varsa yoKsa Çiđ KoyarıS. Pişer _işTe o Saman Pişer yarması fasúlyası PişdüKden sorada yağani duzuni KoyarıS. **9** biPerli isTeyen biPerli Koyar. yanide işTe iKi türlü KuyruK yađi Koy Tereyađi Koy zeyTın yađi Koy. yağlida olur yağınida biraS faSla Koyarım. ğúSel _olur yāni. haşlı haşlı bi TabaK _olsa içerdım hahaha. / allah seni iyi **10** eTsın ğızım. beni oli olmaS şiyelere Koniş. / Tuđun adeTleri şimTi salonlarda oliy

düğünler. esKiTen évlerde olirTi. Kına gècesi cuma dèrler cuma yaPardiler soġaKi Küni şimTí Kına KeÇesi salonda duġun salonlarTa óyle işTe bi **11** KálabaluK. esKi duġunler daġa iyTi. benum duġnum óyle dediuġum gibi olTi işTe. hē Kına Kecesi yaPTiler babamın evinde. / yoh óyle bi şey yaPTuġumuS yoK . biS _allahın _emríyla isTemuşuK benum eşum sėkís **12** ġıSın bi erKeyídır. ēfendım çocuKluġumuSTa yāni Kayınvalidem ile annem Konişmişler Ki annem ġız oġlum oluġ **13** isa annemın deġişeceKlermiş biSi. allahın taKtiri. sėkís ġızdan sora beni bunlan deyişeceKler díye olí erkeK _o zamanda utlaSyon falan yoh _idi. çocuK doġar da belli olir ne olduġu. bu oldi erkeK ben _oldım ġız bu seferde **14** KayınPederim demiş Ki bulari düşüneceS Samanla allah nasiP _eTersa evlendiK bula işTe. şimTi sėkís ġızın bi erkeġi buTur. benumda olTi bēş Tane çoCuġum _úÇ ġızım _iKi oġlum var. / búyuK ġızım burdaki haşindi giden **15** ötekilerde buralardadır _işTe iki Tane oġlum var. búyuġu polistir ġabu yuKarıda evde daġa emekli olmaTi. Kuçúġumda çimāta fabriKasında çalışır. evli o da bi çoCuġu oldi yirmi sene sora. olmaTi çoCuKlari yirmi sene **16** sōra yaPTiler bi oġlımız var. búyúK _oġlımın bi ġızı bi oġli var. oġli savÇi anKarıda Çalışiy ġızı da ünivesTeye hazirlaniy. óyle işTe hayatımız bóyle ġızım. / Kına geÇelerımız nasī oliġ _idi işTe. ġına yakarTiler _eylenceli **17** oyunlar yaPılırdı. yani güġüm götine vuracayTın Çalacaytın. sonralari teyíPler bi şeyler çıKdı. yani amān yine haşindiKi düġünlerden daġa iyi. / bana göre óyle. bóyle erkek merkek Karişık yoK _idi. bu ġada insanlar **18** aÇilmaSTiler mesela Kıpaliydi. daġa iydi da o yönden yāni. / Kayınvalidemin Kayınvalidesi de yaşaydi ben **19** Keldiġimde. on Sėkiz sene yaşadi ben KeldikTen sora iki Kaynanaya bakTım ben. ōndan sora bunun _annesi da bunun _annesiyile da otuS sene Kaldım bi arada. bi évde de oturTuk. başKa gelin yoK _idi. benlan Kaldiler. sėkís **20** Tane gorumÇemda var _idi. hePsiTa gitTi Keldiler _ama bunların burda var _idi sėkSen doKSan dönüm **21** araSileri KimSe yer _almadı hiÇ _almadı burdan. Kardeşlerine vėrdi o ġızlar seKís ġızTa haKlarını anladın mi? **22** yāni bizTe onların _annelerini, babannelerini baKduK. rahmetli olTiler geÇunTuK. nasıl bi şeyluġumuSTa olmadı şimdikiKiler gibi deġulduK. şimdikiKilere onlar buyuKlerımız bize ne dese biz ona baKarduK. sormaTan bi **23** şey yaPmazduK. şimdikiKiler sormaSlar sana bi şey demeSler óyle. óyle olsaK _anlaşamazduk zaTen. / bi da Kaynanam rahmetli çok düşKündü ineKleríne. Kendíne hizmet étma ineKíne yaP. yāni óyleydi rahmetli. ne **24** biléyim _işTe. / bóyle bi şey geÇuduġum hasTaluġum _evlenene Kadar bi şey yoKdı. evluluKdan sora işTe ġene da şükúr olsun doġumlarım heP şey oldiler sezeryan _olmadı normal doġum yapTım heP. yaşlanmaya durduK **25** şimTi başladı bi şeyler sağdan soldan. hiPerTansiyon, şeker hasTasi ēfendim ne biléyim var bi şeyler. Kalbumde piroblem _oldi.

anju oldum. / KaP damarım birbirlerini teTiKliymişlerde çarpıntı çok oliymiş. Tamarimi yahtiler. **26** herKeS aÇTıriy benimKini yaKTileş. darlanTım Kene. iyim ama allaha şükür. / onın Ki daha çok geliy deKil mi? / çoÇuKlarlan mı? / çocuklarımız zaTen okur yanımıSdaydi alTi yaşında oldile yollarduK onlari. / ha ben **27** çoÇukKen benim çoÇukluğum gurbanım ne bilëyim ben de çoÇuKluğumuzda düğünlerde milleti biz oynaturduK. turkiler radyolarTan öğrenurduK söylerduK oynaturduK milletu düğünlerde. nedur adi? horon oynamayi çok **28** sevmeSduk da. / çoÇuK oyunÇaKlarını bize çok yaşaTmadiler ki gızım iş yapTirilerdi bize çocuKluğumuzTan beri. ineKe giT buzağa giT eyle okula gitTık işTe ama illa Ki bebeKlerle bi şeylan şimdikilar **29** gibi oyuncak mi vardi? yaPma bi şeyler bebeK yaPar oynarduk. arKaTaşlarım heP rahmetli oldilar oynaTuğum arkadaşlarum. / gış hazırluklari odunlarumuzi, kömurlerumuzi KoyduK yiyeceklerimiz var allaha **30** şükür. / tarla bi şey yapamayruk daha. / biz heP hazırdan aliyruK adamın māşi var aliyruK alağ razi olsun devletten. funduklari yeri verduK çocuKlarımıza gızlara oğlanlara. / var var idi da verduK çocuklara. / funduk **31** nasıl toPlanur gızım ? funduğun bi mevsimi vardır. ausToSun onunda beşinde başlarsın Kendımız toplayamazdıK çokTu fındık içÇi alırız. onlar da işTe gelir giderler her arabalan bile. gene iKi oyun yemeK **32** verirdiK sabah KahvalTi öyle yemeği işTe çok da funduğumuz olurdi. on ton funduk yaPTuğumuS zaman olurdi. otuS KırK Kişiyeye yemeK Pişırırdım ben. furunda ekmeK yapardım. soralardan alduk hazir ekmeK. ey **33** giTi ne gunler yaşaduK. / furunu yakmaKTan mi? / işÇilerlan mi? olurdu illa ki ne biliyim yani bi şeyler Konuşulurdi. ama nasıl deyım geçTi zamani. / eveT. / Kurban olTuğum eskiden vardi buyuklerimiz öyle bi **34** şeyler anlatırdiler televiSyon yok idi da öyle bi şeylerden ama aklımda yok anlatayım ne derduK ne gülerduK. / benim kendi annem böyle çok fıkralar Konuşırti. hikayeler çok anlatıdi ama şimdi da sana anlatacaK **35** şekilde de bi şey bilemiyorum aklıma gelmiyor. / gelmiy. / sen de saol gızım şey olan yerleri sil heP KonuşTum.

Derleme Numarası:6

Anlatan : Cengiz ÖZTÜRK / Yaşı: 59 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : İkisu

Konu : Genel Konular (Trabzon'daki Türk- Rum- Ermeni Hikayesi)

1 / elli doKus. / cengiS öztürk. / tabi ki. / yomra ikisu köyü. / benim yaşadığım bi olay yok ama büyüklerimiz macir gitTigini benim babamın halasini yeşil ırmağın kenarında ağbisinin elinTen toP mermisi aldığini söylerler. 2 ismi merziye merziyenin

birini toP mermisi aldı öteKi Kardeşi öldü onın ismini ona verdiler. onı söylerler oraya Kıada bilürüm işTe. boyuK nenemın baKırları gömduğı yeri ben da buKun giTsam bulurum. oraya gömmişler 3 məcirTen sora Kelmiş çıKarmişler. büyüK dedemuS yeşil ırmağın Kenarında ölmüş öni öriya gömmişler ama Taħa sōra buyuK bābamın mezarını alıP Ketirmaya giTmiş bulamamış. mısır tarlası olmış. o Kıadarını biliyım 4 ondan sōrasını bilmiyım. / işTe olacaK meliha yēngem da anlatacaK yahuT Kıaniye halam. biS rumlarla burda 5 yaşadığını hiÇ KörmadıK bilmiyırık tanımadık. rum, ermeni bilmiyırık. // rumlarla yaşayan var burda ama bi 6 şıyler anlatırdi aklımiSTa KıalmaTi ya. // önÇeTen anlatırdi işTe. isTari dēnen isTari dēnen işTe ermeni varmış 7 burTa bağrırmış Ki yağın sabah on Kişi bellemeye geleceK önTe Keleni isTersan KiTma gitmessan evTa ne var isa KıalTırır. // Kıafanı keser. // / tabi ki. / meÇbur gidecen azınlıkTa tırKler burda o zaman. /// TeK PaSar 8 hikayesini biliy misin? TeK PaSar hikayesini biliy misin?/// //biliyım tabi.// burdan giderKen ne Kıada rum, ermeni 9 evi varsa yaKTiler zaTen. benum dedemın evini yaKmışlar mesela. //baK şurda bi mezar vardır. şu ileride bir mezar var. dört Tane ineKi varmış. ordan uçarı oları çıkariy şu KıarşıTa evi bu tarafta dereden Kıarşıya KeÇmiş 10 ordan yukarı çıkayıKen ermeniler öni durduriy malları vereÇen ineKleri vereÇen diy tamam mı? / ineKleri vermiy biraz yumruğune güçlü bi adam bu tabi bi islatiy döviy yani ama sonunda ne oliy gidiykan gidiykan 11 arKadan ğama yani o zaman Kıama deyla oyle anlatılar yaşlılar. Kıamalayle öldriyle adami. bütün mallarını ali 12 gidiyle. ah o mezarı orda işTe. öni orTan alıP meSara getfremedilar Kıorkudan yani. KıortuKları için alı 13 Ketfremedilar öni oraya gómTiler. /// mezarı ahan orda derenin Kenarında. / ben asKere nasıl gitdım öni da 14 anlatayım. ben yaylacılık yapaydım. ineKleri yaylıye getdım geri döndüm çantamı aldım asKere gitTım. Peşime kimse gelmedi. zaten kimse yoKTi öyle gitTım. denizlide acemi birliğı yaPTım. hiÇ Kelmadan ordan 15 Kıbrısa gitTım. hiÇ izin Kıullanmadan asKerluğumi biterdım. / acemi birliğinde aleykum selam. acemi birliğinTe 16 yaşamadım usTa birlüğunde yaşadım. / beşParnaK dağlarında yanKın çıkTi. yanKın sóndurmaya gitTık ama yanKın yanKına paTlamayan bombalar yüzunTen yanaşamadık hiÇ yandı bitTi. onun Tışında bir olay 17 yaşamadım yani ama ben nil buraKın köyunde asKerdım. nil buraK var idi ya. sanaTÇi onun köyunde 18 asKerluğumi yapdım. / evliyım. / ğızım bizim düünler o zaman dul Kıarlı düğünü gibi oliydi Kıusura bakma. ğeÇe 19 düğünü yap ğeÇe ğeÇe bir ğına Kēcesi yaPdık gitdik aldık hanımı Keldık. / yoh isTeme normal isteme. yani o Kıun tabi yoKluK. ben evleneli otuS beş, KıırK sēne oldu. yani o ğun yoKluK yoK zaman. bi Tene ceKyaT bi 20 yatağın bi gugumun oldi mi? tamam. şınTi öyle deyl. şindi seni isTesela Kıusura baKma gider

misin? / şindiki önÇeden ğnsanlar şinTi bizum malede maħalleye ilk televiSyon bizim ğ
ève KelTi. ben bazen ğ otutmaya yer **21** bulamaS Kider yatarđım. onlar ğ o zaman ğ
insanlar çok daha samimiydi. bi aKşam birinin ğevinde bi aKşam **22** birinin ğevinde.
mesela benim Komsım mesela. öyle deýil miydi yusuf? yani insanlar birbirine çok daha
23 samimiyiTi. şimTi bayramlar camide daha iyi görüy. camide herkeS herkeSle görüy.
saf tutay ğ ama o Kún ğnsanlar **24** birbirine daha yaKın daha iyi ğidi. para milletTe
artdıKÇa insanlar birbirinden ğ uzaklaştılar. //// ya da teknoloji. //// teknoloji ve para.
teknoloji çok deýil de teknolojiyi engellersın. mesela benim ğevimde kimse telefonla
bile **25** aliy da oturma odasına KiremeS yeri vardır. öni Koycan telefonun çalarsa Kider
gonışısın tekrar ğora Koycan. öni enKellersın ğama şeyi engeleyemeSSın. ēy yani parayı
engellemezsin. her ğeve şimTi emekli māşi Kiriy. **26** her ğeve emekli māşi girdiği için
adam ğevde hanımıyla bile telefonla Korişiy. o da var yani siS bendan daha iyi bilırsınS.
/ şu anTa fındık ğama şu anda fındık ğile benim zamanımda ben üç Tene üç dene düyun
yaPTım. **27** her sene üst üstüne alışveriş yaPTığım ğadama her KitTuğumda dedım ki
paranı bir daha Ki sene verecem. tamam dedi verdi. tamam dedi ver. şimTi funduğa
giTsen da funduKÇi ben funduK ğayında bana yüz bin liralık **28** bi şey ver vermeS. bi
liralık vermás sana. //// fındık şimTi yan gelir. //// o bitTi yani. şu an bizim burda yani
funduKTan bir gelir var. onun dışında hayvançılık yok. yok ben yaylaçılık yaPTım
đızım. on Tane ineğum **29** oldiği zaman ğoldı. şindi hiç yok. / gece çıkardıK geÇe
çózerdik ğneKleri geÇe beki çağliyi mağliyi biliysin? **30** / hē. geÇe çıkartık sabah sabah
çağliya veya üç bahara Kada yúrurduk. Kún ğaçarTi soraKi Kün sürme ineKlerle dōri
biS Taş kōPriye Kiderdik. ori yaylamıS ğora işTe. erKen çıkarsan bir günde çıkamazSan ğ
illa bi **31** yerde KonaKlaman laSım. genelde giTemeyenler süremeyenler gúmişKilde
KonaKlardı. öndan sora sōnraKi gün çıkardı sürerTi yaylaya. / mesela arabanın giTmáTıđi
zamani bilırım yaylaya araba giTmeSTi yaylaya yol **32** yoKti. sene bir ğaraba giTerdi o
da yakın merkeSi bir yere. Taş kōPriye veyā cami boğaSına. / şöyle bir şey yani **33**
ineKleri súrTık çokTık çağliya. bir Tene yāni dana dēler doğurmamiş ineKe. sen kōyli
đızı isān bilısın ğoları hē. çağliTan Keri dōndi keldi ğeve bir daha Keldım ğöni aldım
KitTım. onda daha aCı yani çok ğo yorKunluKta **34** hiç ğunuTamam ğıCımdedır yani
o ğada yormiştır beni. / yok ğurT yaylada Kōdum ğama öyle ben ğöyle bi salsırma
maldırma öyle bir şey görmeTım đızım da ayıyı çok yaKından ben arıcıyım ğayni
Samanda çok **35** yaKından Kōrdum ğayıyi. bir metreden bir metreden arKadaşım silahi

dayadi ayının arabanın ÇamınTan dedim **36** ona ki “nè yapmış sana da buni öldirecen.”
“biş şey yapmamış.” “bıraK giTsın o zaman.” / domuS var gızım domuS balkonun alTına
Keliy. ayi var. domuS var. her şey var. / evladım burda şımTi odununi yaPTİmi çok ev
37 Kaliferli şehır dıye biş şey Kalmadi. köy dıye şehir diye. şehirde aParTman dayresinde
zaTen duramam. ben **38** alışmışım emrumi burda KeçırTım ama yani şınTi duraların
şehırdan bi farkı yok. yani benim yaylaya gitTiğim **39** zaman yüz yüz elli tane yüz kırK
doKuS tane ineK vardı. şımTi sèkıs tane ineK var Kurugöl yaylasında. / ya işTe nasıl
dıyım biş amaliyaT oldum. aPantısım paTladi. ameliyaT oldum. / şu an işTe tansiyon
hasTasiyim. **40** şeker, KolosTurol sınırda ilaÇ Kıllaniyım ama şükurler olsun Kene
gene çalışabiliyım yani. / yani harekeT etmáK için. yüz otuS kiloda Keliyım. / o
kiloya rağmen yına da çalışmaya çalışıyım. tabi doKtor birazda daha **41** yeni doKtora
KitTım. biraz gözumi korkitTi biş bayan doKtor “yema” dedi. “yatağa düşecesın.” dedi.
dedim Ki “benu korkutmaya çalışıysın anlaTum da dedüğuni yaPacağım. üç ay sora
Keleceğim.” darTi beni gantarda **42** yüz otuS kilo not alTi bilgisayara şiy bilgisayara.
bakaÇım işTe bende onlara uymaya çalışıyım. benim iyiliğim için sóyliy. / bizum
funduK genelde sèkiSinci ayın beşinde başlar yani sahilde daha erken başlar. yuKari **43**
doğri devam eder. şey yaparaK genelde yemiye ile toPlanır. / ē pāli gızım kaç lira bu
sene yedi yüz elli lira mı verduK? yedi yüz elli lira yevmiye çok Kişi mesela yedi yüz
elli liralıK funduK toplamay. //// sabah yedi akşam **44** altı. //// toPlamay yani ama bizum
bu erazilerde de maKina ile funduK toplanmaS mecbur insanla yani Kelı toplayle allah
razı olsun. Kelmesalar o da toplanmayacaK. yani o da var. mesela gız uşakları Keliyle.
genelde **45** bizum buralara gelenler şeyler çayKaralılar. nasi biraS daha Kırsal mi? işTe
olar biraS daha beceriyler. altTan toPlama işi daha iyi onlar için ama iyi kötü biz
onlara razıyuk toPlayle. çayini iç. / //// alemdağlardan **46** alemdağlardan.//// ////
alemdağlardan kimden? //// ////alemdar var alemdağ da. //// / bekir sen taniy mısın? /
47 sen taniysın dā. //// hoş geldın. nabēr?//// / sen nerden atandın bu işe? //// / hē
hayırlı olsun. //// önceden gızım bura merkeSTi. burda üç Tene dört dene Kave vardı.
ikisu, sayvan, pınaralTı, yeşilyurt, kaşisTi burdaydı. **48** herkeS herkeSi tanırdı. bekir abi
şımTi sonlarından öyle deyil miydi bekir abi ? //// bura merkeS idi biş de çataK
merkeS idi. //// he biş de çataK. //// daha başKa yoğ üdi. //// benum çoCuKluğumda
burda yirmi Tene **49** eşşeK olurTi. //// hē at, eşşeK. //// her yerde eşşeK bağırır biş biş
yerde biri biş yerde. bana soraysın ona sor beKir abi benTen büyüKTur. //// seni de

biş yerde görmüşüm ama. // // hamzanın kızımı. // // 50 boK canlı sen iKi numara mi? // siliyman biş çay ver. // // senin ismin neydi. // // sabire. haydar maydar var olar benim halamın uşakları. benim halamın oğlı. / yukarTa benim halamın uşakları onlar. / süreKli 51 köydeyim. yazın arıçım dağa Kiderim ğışın burada. // // cengis. // // efendum abi. // // burası bizim köyden 52 ayrılmadır ha öni da bilesin. // // abi öni biliyım zaten. // // biliysin da. // // büyük samarusKa diye Keci. // // büyük samarusKa ondan sora küçük samarusKa Keçi. // // büyük samarusKa ayrılınca küçük samarusKa 53 geçiy. // // he hey. // // buıra mı abi? // // bura küçük samarusKa. bu rumça biş isim ğızım. sen daha iyi bilsin yani. üniversite öğrencisin ben ilkokulu zorla bitirmişim. / bizim zamanımızda şey vardı. ateşli vardı 54 ateşli. yani koşacan bi çizki çekarsın o çizkiyi Keçene kadar biri sana dokunmassa oyini sen galip geliysin. bi de lambaza denen bi oyun vardı. taşları birbir istine düserduK genelde düs kiremit taşlarını belli biş 55 çizgiden taş atarduk ona. öni devirisan ben devirdim ben Kazandım. devirene Kada atardın. son gala nebeTçi 56 Kalır onın başında işte taş atacak alacak. şinti şey olsaTa şey yapsak ğızım yani. oynarduk hep biz aynı 57 boydaş he beraberuK aynı mahallenun uşagi hep beraber oynarduk yani. onları oynarduk ateşli, aras kesme. 58 aras kesme ne demek yani tutulmaTan sana dokunmaTan geçecen biş çizki var o çizkiyi Keçtin mi oyini sen Kazaniysin. öteki nebeTçi olıy. yani PeK anlatamayım ama sen anlamaya çalış. / ben teşekkür ediyım. 59 helal olsun ne demek.

Derleme Numarası:7

Anlatan : Yıldız PALA / Yaşı: 58 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : Kaşüstü

Konu : Genel Konular

1 / yıldız pala. /elli sêkiS. / evet. ilkokul mezuniyim. / yomra Kaşüstünde. / Kına geçemdeki biş animi anlatayım sana. / tabi akşam herkesi çağardıK duğune Keldiler. benim duğünume ses göğ yüzünâ çıkay dedim oturun aşaka bakayım kim benim hiç kimsenin duğninde sesimi çıkarmamışım. ne oldi size burayı Kaldırıysınız evi. ev yıkılacak sanKi. milleT öyle 3 biraz otidi biraz kimine darildi. öyle şey etduk işte o animi hiç unutmam yani. milleT öyle söylediğime pişman oldum soradan yani duun bu da duğune Kelene hiç öyle söylenir mi? duğunune seni sevmişle duğune 4 Kınaya gelmişler. oni hiç unutmam yani. / iy Kayınvalidem halam zaten çok şükür zaten şu an

hasta yataKda **5** oni bakayım. Kanser hastası. / otuS SèkiS sene olTi benlan biledir. oni bakayım. / sabah Kalkayım ilk onÇe o **6** sèkSen yaşındaKi KAyınvalidemi ilk önÇe oni yedirip içeriırım. yaralari var olari temiSliırım. onTan sora ineKimi şiy yapayım. Keliırım Kavaltımı yapayım. évde yemeKler hazırlayım. çocuK torunlarım var. gelin 7 okula gitTiğinTan onlari bakayım. oKuldan geldiKlerinden onlara bakarım baSan. öyle yani haıyle gunum öyle **8** Keçer aKşam olur. / he hayvanım var ineKım var bığ Tane oni bakarım. oni yedururum. onlanda uğlaşırım yani. / bizim KaradeniSde en çok hamsi eşime sorsan hamsiyi çok sevár diyelım hamsi. ondan sora lānayı çok **9** sever eşim ben da severım. lānanın her Çeşitini severım. genelde karadenizliler demeK lānayı mi çok seviy? **10** bizda aynen öyle ama tabi eT şeyi olaraK her şeyımız var. şimTi esKisi gibi deyil allağa şükür dolaPlar doli **11** etTan ne ararsan. tavuKundan etinden çok şükür ama biz lānaya bığ de sarmaya çok düşkünük. / hē lana **12** çorbasını anlatıyım. he lana çorbasini önÇe soğanli bol soanni ben yaparım oni. soğaninla yağni bıras Kavururum **13** ondan sōra tereyağni Koyarım. ondan sora şiy iç yağ biz deruK bilmem bilir mısın? herkeS bilmeyebilir ama karadeniSte genelde herkeS bilir. iç yağ. / he KuyruK yağı oni Koyarım ondan sōra biber gōyarım ē suyuni **14** Tokerım lanasini inÇe inÇe Kıyarım oni ona Koyarım. çorbalık Koyarım. öyle Pişirırım yāni çokTa güzel olur. / sever sever severler diyırım sana da biSde lananın her çeşitini hemen hemen sevilir. / mēsela gışın ē diyelım **15** odınıni Taşırsın odununi yığarsın. ondan sora baTa baÇede neyin olur sa onlari Koyarsın. buSluğu dolduruşun işTe. mēsela diyelım fasulyeni Koyarsın. ondan sora biber, Patlıcan melemen yaparsın. bi süri **16** melemen yapayruK mesela. ondan sora çok bi şeyler yapayruK da şimTi aKlıma Kelmedi. Kōnserve çeşitleri **17** yapayruK çokreÇel çok incir reçeli PişiriruK çok severuK oni. hē turşımıS olur. fasulyá turşisi guraruK. / evet **18** yapayruK. / mısır ekiyım fasulye ekiyım. patlıcan, biber, domatis ē diyelım laana dikiyruK. / **19** esKiden çok verimliydi gızım. şimdi şimdi da veriy çok şükür esKiden neysa daha çok berekeT var idi. / esKiden daha çok **20** tabi bereket var idi her yerde. / ya bizim çok fındığımız olmaS ama genelde fındık olan var. ama eşim çalışiy diyelım onlan çok şükür. o emekli onlarla geçiniyruK yāni. fındığımız çok yoh bizim çok olmaz. / **21** sèkiSinci ayın başında başlay burda fındık işTe toplayruK. / ondan sora oni seriP Kurutup KaldırıyruK. çuvala **22** KoyuP satmaya yollayruK. / aSlında çok var idi da şu anda diyelım asans bizim başKa bi köy var idi. biz orda **23** çocukKen bunun Kaynanasiyle amcamın gızıdır diyelım. oninla mart bakKal

var idi. eski bakıllardan var idi. biz topladık fındık bakıllımız ortak idi. zaten birlikte yaşadık. o bunun Kardeşi başka şu anda 24 almanyadadır. onun diyelim bakılda o duriti. isTerdik ondan o zaman nerden bi şey alıP da yiceydık. 25 bakılda olan şeyleri çoğ seviydık. şinti alsah yemiyrik onlari. şey biS finduK götürüyrık ona topladığımız 26 fındıkTan aynı ortaK fındıktan götirydik sataydik alıP yiydik. öyle çoğ şeylerimiz vardı diyelim. / masal yoğ da ben sana bi tane şey anlatayım. bizim babannemiz var idi da. onun diyelim iki amcası bir babası haymanada 27 şehit olmiş oni anlatayım. / derti ki diyelim bular dedeleri yaşarmış. üç üç dedi şiyi var. oğli var imiş işde. e buları Kitmiş işte seferberlık vermişler o zaman Kitmişler harPa üçuda harPda ölmüş. birinin iki gızı 28 varmış. birinin üç gızı. biri beKarmış çocukların. dedem dedi öyle bağraraK habile evde yenişe yoKuşa koşaraK bağarıP ağlarmış ki ben hāla da derken bile yüregim dolar. “āmeTım ameTım, miktadım miktadım, 29 alibüm alibüm.” dermiş. koşa koşa ağlarmış enişe yoKuşa. ben hala hiÇ ömrümde unutmam oni. deyrım gene bu Kada bu vatanda böyle güzel yaşayrik. allah binlerce şükrediyrik olarada çoK rahmet dilememiS lazım. 30 / var iki tane oğlum pek ağlamamışım. / ben Kuran okuttum. ben öyle gendi aralarında çocuklar şey etti ama biz Kuran okuttuk yani. öyle başKa bi eylence çocuklar Kendi aralarında haule pasTa falan şeyler aldı 31 yediler. biS yapıK. bi da Kuran okuttum diyelim. olar asKere gidiyken. / biz beş Taş dertdik. / beş tane Taşımız 32 var idi. e diyelim önce birler dertdiler. birer birer taplarduK Taşlari yerden. ondan sora sererduK oni yere iki tane iki tane alurduk ona da ikiler dertdik. bi de üçler dertdik üç tanesi bir, bir tanesini tek alırdık. ondan sora 33 dört taneyi yere Koyar alırdık. habile elimizin iştine şey yapar. ne biliyim habile Kurardık elimizin bi şey ordan atardık biS kazandık oludi yāni. / cizik Taş dertdik. habile Çizgi çizerdik yere onda oynardık. haule 34 oyunlar şindi unutmada unuttum yāni. / yoğ. benim geçirdiğim hastalı. yani doKtora gıtdım ama böyle belırlı bi 35 hasTalığım yoK yani. hani bu hasta ama doKtora çoğ gıTım. gırıP oludum gıttım. mesela şey oldum nedir onin adi. korana oldum. öyle gıtdım yani. çoğ gıdiPda hastanelerde çoK şükur öyle bir sıkınti olmadı. / koronayı 36 zaten hiç anlamayacğıdım oğlum gelmeseydi şeyden bursadan oğlum geldi da anladı. bursadan derim mersından oğlum Keldi. gidiyken tesT yaptirdiler ki olar korona biSde olara sebeP yaptidik ki biz de korona oğlan 37 gelmeseydi hiç anlamaycadık korona olduğunu. hani bi ilaÇ bi şey kullanmadık. / ne bileyim. çoK eski e mesela benim ismimden pek yoKtur. ama genelde çoğ emine, ayşe öyle isimler daha çoK. fatma. / erkeklerida 38 ne bileyim çoğ yusuf var. fatih var. benim oğlum enes öyle isimlerde var. ömer öyle

yani. / ēvet. óyle hiç bilmiyrim. hiç bilmiyrim _oyle. yōh _oyle ben bilmiyrim. / óyle bi şey bilmiyrim. / önÇe bi tatlılarımızı yapayruK. **39** ondan sora bayram ğeldimi hep birbirine ğidiyırıK. hep beraber geziyırıK búyuKleri ziyaret _ediyırık. bizdan búyuK _olanları. küÇuKler bizi ziyeret _ediy. óyle çoK güzel geçiy bayramlarımızdan. / şimTi esKi bayramlar **40** şöyle esKiden _arabamız yohTu. pek gidíP ziyaret şinTi araban _olduğundan her yere gidíP yani o yónden daha **41** iyi diyelim _esKiye oranla. / ulaşım daha Kōlay. / hē var tābi. / inanmayırım olur mi? / yoh batıl. nazara peygamberimiz dedíğı için “hayvan _insani mezara hayvani Kāzana.” peygamberimiz demiş Kōyar. ona sebeb **42** nazar var. dínımızda nazar var. / óyle bi şey _anlatamaycım. olmişsa da şu _anda aKlımda yoK . hiç yāni bilmem. / **43** bī şey dēyíl. saol. teşeKKur _ederim ben da.

Derleme Numarası:8

Anlatan : Pamuk BORAN / Yaşı: 84 / İlkokul Mezunı.

Derleme yeri : İkisu

Konu : Genel Konular

1 / ğızım sēKsen, sēKsen bir, sēKsen iKi. o KırK, KırK iki baK _ilk nufús kağTımdan KırK _iKi yazılmıştı. öni soradan niye dēyişdiler. ablama ben elti gelmişim. ablam da şeysüz nufús kağıtsız büyümiş. evlendi bir dane nufús **2** kağıTı çıkardı ona eşi. yā ondan dēyrim çünKi biSi iKiz gibi şey yaptı. / çünki o ğada değildim _ama KırK _iKiydim KırK yaptılar. ama yapamazlar dēyler nasıl yani onun _için yani onun _için _olabilir. / adım _adım benim **3** bōbamin _evinde pamuK dişliydi. buraya Keldim burda hau Kārşıda deli bi Kari vardı. ğızının _adi pamuKdi. bular dedi ki biS senin _adını dēyişecuK. dilden dilden dēyiştiler. halide Koydiler. halide. / he ama baş yazılışı şey **4** pamuK. / soy _adım burda boran. / orda dişliydi bura geldiK boran. / işTe biliyorum ben bēşte çıkar beni abim bēşten çıkardı. gencecuK girdi toprağa. bēş Tene çocuğu Pırakti. girdi toprağa. / haule çoK şeyi ğaldıramazle. / **5** nēy diyim ne yapayım ğızım. işte ben _ölseydim da dēyrim _ö ölmeseydi. / köyün buranın esKiden küçúK samarusğa **6** dērdiler. bu köylerin isimlerini dēyişTiler. şinTi bura ikisu köyü. / ē he ikisu köyü. / heP köyde yaşayruK _aşada ben durumuyruK biz _aşada. durulumu orada dórT duvar _arasında. hē burdan türkleri sürmişler. benim bōbam _**7** on altı yaşındaymış _ordan Kāşústinden Kelmişim ben buriye. tam hastanenin _aS bu yanındayım bōbamin evi. **8** ya sürmişle da gelmişler burda hep baK buranın _adi esKi rumlar banÇo. şinTi yuKarlarda dēseler nereye gidiysin? **9** banÇoya gidiyrim. yāni şinTi baK bōbamin _orda var. onun Kārşısında banço var. totonun yeri var. bilmem hepsi aKlımda Kalmaz. yāh ya o rumların _isimleri orda. / tabi o macurluKtan sorarsan tabi ordan çoğ sıklinti çekmiş **10** bōbam. on _altı yaşında

çocuK birine çobanluK yapmış. ebirine iş yapmış işTe idare etmiş annesinlan. bi de bir **11** gız Kardeşi varmış. öni vermiş bir adama şey ne deydi. diyemem Ki kelkiT kelkiT. kelkite vermiş öni. bi adama vermiş. işTe baKmamış ki neyin nesidir. öyle yā annesiyle bila işte Kene ordan gelmişler tabi rumlari **12** sürdiler. gene geldiler yerleştiler buraya. o Kada biliyırım. anlatıdı da anlatıdı babam. gözümde şey vardı. katarak **13** vardı aldırdım. dedı doktor ki “göz Kanalın yaş kanalı tkali. çiziP açTiracasın.” dedi. gitTım bi defa soktı ineyi sokti buralara. sokti sokti akti ağzıma yutdum. bi defa gidecekTım gene da şinTi onun için gözlerımdan **14** heP yaş akay. bu gözümden ebir gözümnden katarak. / başKa hastaluKum allahıma şükür şindi. KucuK Kelıne geldim bu sabah da deyki “anne sen de bir şey yoK benim annem çok hastalıKı var.” KalP hastasi genÇ gadın **15** genÇ gadın ama genÇede bakmay yā. üzuldüm yāni allah şifasını versin. ne yapalım gızım. Kaktım gitti. o da **16** çıkTi isTine da gızım var evde benim. en büyüK çocuKum. oldi büyüdiK. büyüdüKten söra büyümesi oldi. boyu **17** uzadı. ayakları, elleri büyüdi. bilmiyruK ya o zamana öyle bi şey bilmiyoruS. Ketidiler öni doKTora doKTora ki büyümesi var. işTe tedavi oldi. kestile baş gafatasını açtiler. o beynin altında büyüme organı var. salKi bezi **18** ona salKi bezi deyler. yāni o büyütiy. kimisi da hani cüce Kaliy da. şindi onun için Kaldı gitmedi. isTedisilar da **19** almanyadan emekli istedi öni gitmedi. yapay hizmetimizi ama biraz Kalçaları ağrıy. ama ne yapayım. gitTi doKTora ama ilaÇ vermiş ona ama bilmiyırım yiy ilaçları. kendi ilacı var zaten öni temelli kullanacaK o büyüme **20** ilacı. / öyle işte. / bayramlar güzel olur. ne bileyim. herkeS gider adamına şeyine. yani nē bileyim. has güzel olur. hē. / ne bileyim ne deyim sana. ne ne yönden. / giyinme giyinme ilerden giyinme var mıydı? ne giycez gızım. **21** ey gidi gızım. ne giyeceduK. haule kötü möti bir şey giyerduK. / ne bileyim. gene allahım sağluK versin da şinTi da yaşlandıK işTe arabalar var. araba var. KideyruK işte mezarlarımıza babamızın annemizin mezarlarına. **22** āhan istiyırım gene gitmeye oğluma diyım da deyım ki geti beni oraya dönüšte alısın. / ne biliyim. Kuru fasulle, sulı fasulle, maKarna ne bulsaK PişiriyruK. neye iştamız çekiysa öni pişiriyruK. hē. bu sene yani gene geçen **23** senekine rağmen bir şey daha iyi oldu yāni fasulye biraS daha da. geçen sene hiç olmadığı. şindi mēsela burda **24** iki eviyuK buna da biz yapayruK. ne yapaysaK ona da verurum. sağ olsun. allah razı olsun. o da bi şey demeS vermäsam da bi şey demeS. işte buraya domates dikiyruK. bi teK burda domates olur. hābirda olmaz. habiraya **25** dikelim. hāu tarafa dikelim orada fasulye olur. burda biber, Patlıcan olur. buraya TikiyruK domates. çoK güzel olfy. bu sene tikduK parasine alduK bi kaç tane. habile haule olmuştıle. yamur yağdı soKüK etdi. onlar **26** habile Kaldi bi teK saPlari. deduK ki

“bunlari bari koparalım da dikelim fasulya.” dediler ki “bırakın onlar 27 oluler.” onlar
 bir oldiler bir oldiler çubuğu attiler gitTiler. bağladı bağladı yedüK işTe haşindiye
 gada 28 yedüK. bir kaç tane vardı hamlari yapduK onlari turşi. yedim onlardan aKşam
 haves etdim yedim. dokindi 29 bana bir az garnım o yana bu yana yorzaladi ama daha
 da yemem deyrim he he. / suli lana suyuni Koyarsın 30 üstine. yarmasini dökersin.
 mısırden yarma yapıyoruz ya biz. öni Tokerik ondan sora. gabak da Koyarik biS. 31
 gabak Koyarız. he hē seni yabancı bilmedi ablası. gabak Koyarız o bişer. fasulye Pişmiş.
 mesela haşindi bişirir 32 Koyarum dolaba. Pişimediysen sobanın yan tarafına Koydunmi
 orda hemen bişer. öni da bi lanayi doğrar Koyaris içine. hePsi bir Pişer. fasulyayi
 bişmişsa daha geç Koyarız ki dağılır da he he ondan sora ne isTersan 33 Koy. yağlıni iste
 guyrük yağı Koy ister tereyağı Koy. guyrük yağı daha iyi yaKıdır ona. / guyrük yağı
 çoğ pāli 34 alamayrik ki. alamayrik gızım. deyrim eşime da diyki şey ne gadaymış
 kilosi. ēy bir yemesine değer. bağriy bana. şimdi burda ablamın gızı, halasının Kelini oldi.
 halası da hollandadaydı. hollandalı o şimdi gurbanini verdi 35 bize göyünü kesti. kesduK
 guyrüğuni alduK. erittim göydum KavanoSlara. ben beyaz güzel. ondan al Kaşıkla 36
 göy. / he hē yiyle yiyle çocuklarda yiyle. ama habırda bi Kaç gızım var o yemez. o da
 gitti çıktı istine halasına. 37 resim yapaydı. bu sene ana oKulına başladı. daha haule işte.
 dünya dünya boş, boş dünya. yeter ki allam imanımı benden aldırmasın yeter. başKa
 hiÇbiş şey istemem. / düğün adetleri ēvela yemeK yapardiler. kōy 38 düünü yemeKler
 gazan gazan milleti hep yedirile. en sevabı hoca zaten deyki en sevabı o. ama şimdi
 giyiyler 39 salona dambara dam dambara dam çoğ günah erKeK oldimi günah. erKeKler
 ayrı olsa dey o günah deyil ama 40 erKeK gadın bir. / ben gitmem. / düğünüm işTe
 haule haurda aKşamdan geldim sabahtan haurada harmanda ayam iyiydi otudum. orda
 oynadile oynadile oldi gitti. Keçti gızım. / nāsi? / para bağaşılandı da hē. para verān 41
 hediye verān mesela neysa tabi öyle oldi. / çeyiz ēvela çeyiz yohti ki çoğ. / nēnde ileri bi
 ganatli halılar vardı da. 42 birbirine Tikerdiler da dā ondan serdiler. serdiler hāuyan ki
 tarafa bak o esKi ev hala duriy. elli beş seneyi geçti. hau hauni yıKmadiler. yıKın
 deyrim öni ordan yıKmayle. hau aşıki büyüK oğlumun oğli da tavuK 43 saklamış.
 hinT horozlari hinT tavuKlari oğlum Kaybet bunlari etmā gitmā sen git bi mesleK edin.
 oKumadi çalış 44 bi mesleK edin da dā ne bileyim yoğ. giriy bi işe ben çoğ geç çıkacım
 da yoğ bilmem ne geliy uğraşır onlarla bile. allahım yarebim. on sēkiS yaşında. gayret
 etTi gayret etTi çalışdı bi şeyler etdi. aldı bir şey. / 45 rahmeT olsun ruhuna. onun yeri
 cennetir gızım. / ne gaynatam ne o bana hiÇbiş şey demediler. hepisini yaptım. 46 hepisini
 yaptuK beraber. giderduK tā burdan yuKari uzaklarda ormanlar var. gider odun

yaparduK. yúkleni gelurduK hauradan  aşağı geluduK. haşindi diyırım ki nasi geluduK. yā ğız vardı. ğorumum vardı  vde ğorumum. **47** úÇ dene  oÇuđum vardı. ğorumum    vlendi. K ynatam  ldi. ğaynanam  le  abaladuK  iřTe ne yapayım. aha baK  eřim   almış  omzina odun geliy. // onunda sağlığı y rinde. /// saklambaÇ  oynarduK lambaza Taşı **48** oynarduk. / /// hoş geldınız. /// baK habu ğızlarımıza hoş geldin desena. / dedi mi? benim K laklarım duymay da **49** bağriy arada bana. / şindi habile bi Taş K oyaysın habiriye bi Taş habiriye bi Taş habiriye ordan   o mesela **50** atacaK buni burdan yuvarlandığından  ordan Taşı alıP Kaçabilusa Kaçamazsa ebe.  ođ severduK  oynarduK. **51**  ocuklarla oynarduk ğız  ocuKlar   erkeK  ocuKlari o ğada sever ki. b ř Taş   oynarduk.  ızıK Taş  oynarduk. **52**  ızıK Taşı haşindi hiç g rmiyırım. kimse oynamay. o ğada okulda bile oynardım. anam yakındi okula habile **53** Karşımızda. haule oKul bize haule h u  v gibi ama o ğada Tik d yil d z ğızım  ızıK  oyneysın  ızıK  oynama. **54** senın ğada ğız. K zardi bana oKulun  arka tarafına ge erdım da. şindi oKulı yıkmışlağ yapayleğ. işte şey  ocuklar da hau yuKarda Kuran K rsı var ya h u sırtlamada g riniy burdan. ordaymiş  oKul. sordum da d diler **55** ki “ o okul şindi orda.” o oKuldan  ocuKlar  ordan gidiy  oKula aşasi yapiliy. hem  ortaoKul hem  ilkoKul y ni. lise da olabilir. ğat ğat  atacaKlađ şimdi ne biliyim nasıl yapacaKlar.  piy zamandır gitmedim. gitmeK **56** istiyırım. doğduğum y rler da. doğduğum b y d ğum y rler. /   ne biliyim ğızım bi şey  iřTe ne var isa yeneceK **57** biş şeyler turşi ğızım doğradi. domates doğradi. bostanlardan baK K riy  di asmaları K almış haurada. yapduK turşi yiyruK şindi işte y meKlerl n. yapabildiğune var isa yapaysun işte yok isa ne yapacan. / h  tabi / funduk **58** he bu sene az oldi ama ne edecesın gene sağluK  olsun da. / ne bil yım ğızım. finduK   ağustoS  yl le bitiy yani K riy. ğuritiyruK ğalduriyruK. bu s nede funduK seyrekli ya yiri oldi. yani i inde  ođ  uruk  ldi. ha bi şey **59** b cek var da bi kokuli b cek  onun   adi batsın. perdemde benim  ki Tane vardı bu sabah vurdum vurdum bi deneyi  ld rd m de bi deneyi K ybettım. bi y re Ka ti. ne pis biş şey buni buraya T ktiler. allahtan bulsınlar. / **60** nası? h  tabi ben da durmişim.  y gidi ğızım.  y gidi ğızım tabi. geldi bize biş ğadıncağaz funduK d şimeye. biş **61** K çük ğızı var. onlan biş K ardaşımın  len K ardaşımın ğarisi bubamın  vindeykan bi de anam ağlaya ağlaya yaptiler ne yaptisalar. o ğızcuğaz  iřđı yakti ki yatTuğu odada ışıK da mesela bezini d yişecek  iři geleceK **62** sabalan K alKti ki ğızcuğazın h biralari h biralari ğap ğara. K rom ışığın ş ysi buralari ğap ğara g liyruK haşindi **63** deruK da g leruK.  y gidi y . / el  ři ben yapmadım da. yapardım bubamın  evinde ama g nize yapabilisem yapardım   aKşamdan bayili d şerduK aşa. biş s ri iş yap. g n z yap. uğraş uğraş hepisi ilerden.  ali şinTi  alilari **64** mesela yakayruK hauralarda bah ede yakayruK. ileri  ali mali yığarduk K apiya ateř

yakarduK. ineKlere yal yaparduK. gidiyKen çoğ zordi tabi. haşindi ne iş yapayruK ne iş yapayruK. / hē bubamın  evindeyKen var idi. **65** burda da var idi da. / habu bubamın  evindeyKān benim  anam durmazdi. uç dene drt dene ineK olur idi. ama satardi. yağ satardi. peynir satardi. yemede yerduK. bahçelerde faslya, mısır yetişiy yaparduK. ben da mısır **66** eKmeKini sevmezdim. drdım ki bubama “bi çuval mısır sat da al bi çuval buğday.” “yoK ızım mısır almayleş.” yoğ halbu ki andırıydi beni. almazlar mi ama araba yoğ haşindi ki gibi at  arabaya nerde. ne arabasi **67** at  arabasi vardı. gelı geçerdi biğ doli yağdi biğ doli yağdi. hau funduKtan yiri at  arabasi da gidiy. bbam bağirdi ona ki getır ddi ati getirdi. Koydi ahıra ama lr at. hiç aklımdan çıkmaz o da. / at arabasi vardı. işde haule **68** dnya işi ızım. / dnya işi bitmez. / çoğ saol.

Derleme Numarası:9

Anlatan : Necati YILDIRIM / Yaşı: 60 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : Kaşust

Konu : Genel Konular

1 / necati yıldırım. / atmış. / evet. ortaoKul terK. / mamuT am mahallesi. / bizım bizım kyumz ne ky ne şehir. mahalle gibi byle yani. ama ky hayati da var. ama ky hayati akti bitti. şimdi gençler siğır bakmay. geçe on **2** birden teS Kkmayler. Kvaltiyi hazirlaysın Kvaltiya geliyer ne yiğcuK dyler. yirmi çeşit var ama beğenmiyle **3** hiçbirini. eğer salam varsa bi dilim  ndan aliyle sarlle varsa eKmeğın  stine sriyer. byle yapacaK biğ şey yoğ. / o ada tarihi bilgım yoK. / yoK yoK. / yni dediKodi gibi bi şey. bilmeduğum biğ şeyi nasi Konişayım. **4** karadeniz doğal şeyi ayşe, fadime, emine. son zamanlar dyişTiler. aleyna işTe atıyorum muhammeT hazreti **5** muhammeTin   ismini vriyorlar daha çoğ. ali esKiden   ali işTe byle daha çoğ vriliydi. şindi onlari peK  esKisi **6** gibi vrmiyleş genelde artıK. // arma oldilar arma olunca o isimler Kktiler hemen hemen. // şimdi heP yeni nesil   isim. // alya dyişK dyişK. benim yeğenime alya Koydiler. ben iKi senede zor   ğrendim. alyanın **7** ne olduğuni alya isminin ne olduğuni. dyişK yni. // zden uzaklaşmaK. // şindi yresel peK biğ şey Klmadi. // temel çoğ Klmadi. // teze eklem. // o rum yazısini niye Koymişler ki oraya. // o zaman Ki zamanda buni **8** yazan  adam daha iyi bilmesi lazım  oni. // şu anda onların varlığından zaten kimsenin haberi yoğ. // benim **9** hanımın kynde var. // geçmişi dnmişle trk kimliğine kim? nedir? belli dyil ki. // anlatır babannem   işTe rum, **10** rmeni uşauni ahıra saKlamişle grmesin diye. he he maçKa tarafı. // bu sahilde rizeden bu tarafa çoğ ndir bulunan Kişiler burda. // tonyada olabilir. // rum dyil de rmenilerden  olabilir şey pardon rumlardan  rmeni **11** yoKtur. // o dnem baK şey

bin doKus yüz yirmi üçten önce. // // senin dediğin kırk doğumlu kişilerde geçerli o. // // cumhuriyetin kurulduğu bir sonraki dönemde burda vardı yani. // // elli sonrası bir şey bilmiyor **12** bizim gibi. // // bize de anlatıdı babalarımız dedelerimiz yani. // yani bunlar genelde de yükseklerde yani çıkarılmış. **13** sahilde de fazla yok yani. // o savaş esnasında olan şeyler. // // göç vardı burda. // //öyle bi vatandaş ile karşılaştım ki annesi onlar kaldı gürcistanda kendi kaldı burda maçkada. // artvinde var o. artvinda bi nehir var **14** karşısi taraf gürcistan köy köy bu yani türkiye ama azeri onlar gürci çoğu gürci. // gürcilerden türk olanda var biz de gürcide var. // benim asker arkadaşım var mesela. // hopa tarafı. // boçka tarafı. // bizimdi zaten **15** gövaladiler bizi ordan. // gürci çoh var mesela o boçka tarafında gürcice konuşiy. gitTim onunla Pazara aynı **16** habu şeylerin yapığı işi yapay. halı işi var ya buni yapay. kemer kayada yapay. nedir? kemal paşa midir o? // kemal **17** paşa. // hala orda bir yeri var. orda pazarlık yapay. gitTim yanına bi gızciğaz var. o zaman on beş, on altıyaşlarında var yanında. bir şey konuşdı babasınlan. dedim “mustafa ne konuşiy ?” dedi ki “biz gürci konuşuruz **18** necati.” // gürcice ayrı baş rumca ayrı. // gürci konuşiy gürci. // çaykaranın bi yüksek kesimleri rumca çoh **19** konuşur. // // özleri o asıl orda galanlar soradan türkleşmişle. // // ama kökeni rumlar. // // yani onların kökeni **20** öyle. // kim onlar ? // çaykaranın yüksekleri. // // yomrada öyle bir şey yok. // yükseklerinde belki. yirmi kilometre yukarsına gadar ben çok samimiyim. // hiç duymadım. // hiç duymadım. oymalılarda duymadım. ama **21** benim hanım çağlayan akoluğ gamışli köyündendir. o anlatır. o zaman işte ruslar, ermeniler oraya Kelduğu zaman iç içe yaşadıklarını. babanesi anlatırmış ona. hatıa bir ermeni çocuğunu türkler bahtığını söyler orda **22** yıllarca. iç içeydiler hē. // maçka maçkanın mesela köyleri var. // // galyan var. // //eski ismi ulasan diyelim şinti. // // oranın zaten rum köyü olduğu belli. // // adamların su akarları tã belki iki yüz sene önce hala orda **23** duruyorlar. // // onun için orada heyelan çoh olur. // // bilmem farkında mısınız? gulağınıza geldi mi? afetlerde **24** konutlar oraya verilmiştir. // // o köy kayar yani her zaman. // // onlar orda yaşadıkları belli. // // zaten diyorlar. // // ordan göç etmişler. // // yukari yukari ordan gitTiler. // // varlığı var ama içimizde mi? maçkada da var. // **25** // şu anda var. // // ama nüfus yandıktan sora silindi Kittiler. // büyük adada kiliseye ben gitTim. orda polis eniştem vardı. Ketti beni gezdiriy. kilisenin gapisini habile çaldı. tabi kilise açıldı. papaS çıktı. onlar tanışiy tabi **26** polis orda birbirini tanıyleş. dedi ona ki ispinayT abi dey ona. trabzondan gayincom Keldi. // hem da mikrofona da yakın dur. // aynen bana şu o benim hemşom gelmiş. türkçeyi çoh iyi biliy hã. hã onlar öyle **27** Kabul ediyorlar. orda da oni demışTim ondan. // yaşadiler. // // şimdi bu savaş olunca haliyle gitTiler yani. // // **28** neticede bizim buralarda bizim deyildi. // // savaş esnasında savaşla

ğazanılan şeydir bu yani. // // çok esKisi var. // // kimler yaşadı? türklerin hangi ortaK onlarla beraber iç içe. // // oni dedim az önce. // // köyde heP **29** beraber yaşardiler. // // ama böyle bir şey aralarında sürtişme olmazdı. // // çok da iyi geçinirdiler. // // dedem oni **30** babam onlar iyi anlatiler. // // başlarından geçen olaylar. // // çocuklara KılıÇ sokmamış bilmem ne o kars tarafında geçiy. // // ermeniler kars tarafında yaptıkları olay. // // buralarda öyle pek nadir olay olmadı. // // o da **31** bir duyum gene gelmiş bizim burda anlatiler. // // bizim yaşay elli beş. // sen ne olıysın orda. dört yıllık midir o? orda mi? hē güzel. vala burda bayram Kakti. bayram diye bir şey Kalmadı. ne büyükler kucuKlerine **32** kucuKler büyüklerine ziyaret ediy. kucuKler büyüklerini. o esKiden idi yani. haurada bayram namazına gider. orda sıradan birbirinle bayramlaşır. en yakın büyüğüne gider. bayram bitdi. mezar Kaldı. başKa bir şey yok. **33** o esKidendi abisi. daTli yiyesin, oturacasın. bir büyüğün şeker verecek, para verecek. o işler heP bitti yani. ben Kideyim zamanım Kalmadı. karadenizin geçim Kaynağı fındık fındık. fındık dali çekersin aşa sePeti takarsın **34** golına. agostoSda toplanır. bāzen çok sıcak tutāyī buğa. temmuzun yirmi beşinā ğadar düşer. genelde agostoSun beşinde başlanır. genel olarak. eylüle ğadar Kidebilir. // burda bir yıl önce ğar yağarken funduk toplayler. // **35** yok. ğar yağar. // geçen sene yağıyordu topladiler da yukarıda. // çok serindi ya yukarları biraK çok yukarlar **36** belki yani onlar tabiy ki agostoS sonunda doğru başlay. yirmi beşinden yirmi sekizinden sora başlayınÇa adami **37** olmadimi adam bir ay toplay. adam olan aliy on günde dönüy on beş günde dönüy aşa hemen. hē. patosa vuriy. ya şimdi funduğu beş (...) yedi (...) olan kendi toplay. ama bir ton, iki ton, iki buçuk ton olan mecbur amele **38** alacak. aliyor yirmi Kişi on beş Kişi oni on günde on beş günde beş günde toplatıyor yani. şimdi funduğu önce **39** getiriysin harmana zulufu bi serer bi yayar. güneş ona biraz vurur üç beş Kün. ondan sora patosa vurur. ondan **40** sora oni serer betona. Kuruyana ğada orda oni Kurutur ama havanın durumuna göre bir hafta kurur. üç Künde beş Künde yirmi Künde ne zaman Kurur isa. oni ğırsın bakarsın içine eğer serT ise Kuruduğuni anlarsın. **41** Kurudu ise çuvalar ğaldırısın. şu an memnun tabi. bir avuç funduk altın. yüz lira. bir ton fundukyüz milyar daha **42** ne olacak bu. ē bundan fazla bu insan nası yiyecek. hani bugün ceviz yüz elli milyon olmuş. funduk olmuş. sen almaya kalK adam sana yüz otuz yüz kırK lira dey ğabuğla beraber. içinden alsan üç yüz dört yüz **43** dey nasi yiycen buni. bence pālidir. ama hayat pāli. yapacak bir şey yok. hayat pāli. bu insanlar funduk da yemeli **44** yani. biS tamam toPladuk funduğu ayırduk

otuS kilo bi kenara kendimize bádava yiyceK belki. ama olmayan da buni yemeli. yemeli ki tükensın. ama bi (...) úÇ yüz lira oldi mi nasi yiyceK _ oni. yiyebilecek mi? /// toplayan _ 45 adam yiyemiy _ oni ğaldi ki başKası. /// bilmiyorum. ğari dèy ki bu ğada funduğ niye ayiriysın. ne yapacam _ ayırmayacam da. bu yazuK ğunah dèyíl mi? satalum. neye satalum biS yémeyelum mi? haKlı. esKiden bi çuval 46 ayırabilsen şindi on kilo anÇa ayırabiliysın. fazla ayırdın mi sora ğariyla dógüşıysın.

Derleme Numarası:10

Anlatan : Nejla PALA / Yaşı: 53 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : Kaşüstü

Konu : Genel Konular

1 / nejla pala. / yètmış doğumlıyım. / ilkoKuli bitirdım. / ilkoKula ğittım. / yomra kaşústinde. / çoğ güzel. / kóyde ğünúm sabah kalktığimde évimun biraS işini toparlayıp ineım var ineKmi yedurup ğidiyım ineyi yeduruP 2 ğeliyım éve ondan sora torunuma baKayrum. doKuSdan üçe ğadar. Keliní çalişiy. torunumla beraber évde év 3 işi. ondan sora iniyım bahçelere bahçelerde işim var. Kene iş oliy. öyle ğunlerımız çoğ güzel geçiy. / evet. hí hí öyle ğünúm geçiy. hafta soni kóye ğiderım. öyle yani. / karadenizde yapılan karadeniz KuymaK var. muhlama 4 dèyle ona. Kaymaktan ben yaparım. ineğım var. oni yaparıK. ğara laana yaparıK mısır ekmeKi yaparığ. ondan 5 sora hamsimiz var. hamsi PuhlarıK KızartırıK. olari yaparıK. karadeniz yemeKleri olar benim bildiKlerım. / Kuymağı vèriyım. hepsini vèrebilırım. KuymaK Kaymaktan yapayrım ineKimden. maKinaya vuriyım oni 6 Kuymağını aliyım. Kuymağı Kaynatıyım. ondan sora mısır unini vuriyım ona. òndan sora yağı çıktıktan sora 7 peynirini atayım. ondan sora tamam Pişiy. ğoyrım masaya yiğrıK. Kuymağın tarifi o. / ēvet evet herkeS de seviyoğ oni. kesınlukle öyle bī şey yoğ. / önÇeden esKiden olurmiş. esKiden bu ğada altın olacaK. şimdi 8 bizden sora benum dünümde öyle biş şey _ olmadı. yani bu ğada bana olsun diye bī şey yoğ. bizde ğenellukle öyle 9 biş şey yoKTur. bu ğada olsun _ o ğada olsun öyle bi şey yoğ. ne ğada ğüÇi yetersá o ğada. / benim düğünüm ğışın birinci ayında oldi. ğışın kóyde oldi. köy düüni oldi. ğınam _ oldi. ondan sora e bi ğün sonra da ē dünüm oldi. 10 eşimín tarafında. oynadiler évının üstinde beton üstinde oyun oldi. öyle Keçti. yedi sene eşimlá bile sevdiK birbirini. severeK _ evlendiK. o var. / oldu oldu. ağilem istemedi. çoğ güzel _ oldu Kına geÇem. aiylem istemedi. 11 biraS zor _ oldi düğün. yani düğünüm _ oldi ama zor _ oldi. aiylem _ istemedi. annem, babam dayımın _ oğliyla. / aKraaba evluluğu

istemedi. abim var. istemedi. / dünüme Kelmedi abim. / tabi tabi barıştıK. soradan çoğ _
iyi oldi. **12** evet _aKraaba evluliği olduğundan _istemediteler yāni. istemeye da dayım _oğli
benim _istemeye da _gelmediler. çekindiler. babam vėrmem dėdí. / yoğ yoğ Kaçma
Kaçmadım. düünle oldi Kėne. / evet KüçüK _abim şey yapTi. **13** her şeymi yaptıK. ē
düünlá oldi yani. ben _illa da o olsun bu olsun dėmedim. ne yapabildiysá eşim. / evet
seviydiK yā. pıslıK paklansın diye bir _an önce olsun. / tābi tabi telefon bir şey yoğ _idi.
KaçaK KaçaK.telefon şey **14** yapTi eşim. ğablo çeKti benum durduğum babamın _
ėvinden geldi ėvun _istine. penÇereden _aşa vėrdi bi ğablo. onda bi şey vardi gece
KonuşurduK _onla bile. telefon yoğ _idi. tabi tabi. buluşabildiğimiz yerde KonuşurduK. /
15 havada sudan. bızım kiler _istemeSdi işTe o da olacaK dėrdi. soradan korkardım.
duyarsalar ne ėderim diye. / hiç Kaçma düşünmedim. düşünmedim. dayımın ğızı Kaçma
gitmişTi. dėdí bana ki ne ğada seversen sev sakın **16** Kaçma dėdí. / tabi tabi dėdi ki hau
Kapıdan çıkTıktan sora hemen pişman _oldum dėdi. ablası ne ğada seversen **17** sev sakın
şey yapma. / ama nişanlandıKtan sora eşimi istemedim ben diyelim. **18** nişan severák _
oldi ama başKa şeyler vardi işTe. nişan _olduktan sora eşim _almaSam daha çoğ
sevinirdim _istemedim hiç. asKere ğitti. **19** ayilelerden dėil da nė oldi anlamadım
soğdum. / evet _evet. asKerdeydi eşim ben nişanlananda eşim yoğ _idi eşim **20** yanımda.
asKerdeydi. / he he. o asKerdeyKen geldi başKası beni istedi. illa çocukluğumdan beri
almak _istiydi. Komşı vardi. ondān sora bu asKerdeydi nişan yapıldi. eşin haberi yoğ.
nişandan sora da ben _istemedim. **21** istemádım. mehtıP da önceden mehtıP vardi. mehtıP
bir şey yazmadım dórT _ay hiç. istemádım nişanlandıKtan **22** sora. / asKerde mi? yazdıK
yazdıK yazdıK. tabi tabi heP _attım _olari çöpe. / nasısın? iyi mısın? sevgili işte da. tabi
tābi istanbul hep _attım _olari çöpe. gelirken _istanbulda attım _olari çöpe. burdan _
ėvlendim. yėdi ay sora **23** istanbula ğittim. ondan sora istanbulda on _altı senem bitti. on
yėdi senede trabzona dónduK. ğelirken mehtıPları ğoydum _orda ėvun yanında çöp var _
idi. alı ğelmádım. nė bulmuş da yazmışım bilmiyırım _artıK. o **24** bana yazmış ben _ona
asKerde. ē hiçbiş şey _aramızda olmamıştiy yani ğaynanamla bile. ben búbamın _evinde
25 daha sesız _idim. biraz sonradan daha şey _oldum. ama ğayinvalidemi son zamanda
ben baktım bėş sėne. yatalaK _oldi. ğaynanam başKasıyla duriy _idi. eltımlán _otuS sėne
onunla durdi ben _ėvlenduKtan sora. ondan **26** sora hasta olduğunlan ben _aldım _oni. al
da baK beni dėdí. ben dá aldım bėş sėne yataKta baktım oni. benim burda öldi ğaynanam.
/ ğaynanam Kalçası Kırıldı. çoğ da yaşlı dėyildi. yėtmış üç yėtmış dórT yaşında yāni. **27**
ğaynanam yaşlıluKtan dolayı Kalçası kırıldı. şekeri var _idi. tansiyoni KalPi var _idi. ama
ayaKtaydi, bir _anda **28** öyle çöKti. ayaKta doKtor dėdí Kırılmış Kalçası. / eşimin abi iKi
Kardeşi ölmüş. eşimin _abisi öldi, KırK doKuS **29** yaşında KalP Kırizi. bir de on dórT

yaşında Kardeşi öldi. başKa kız Kardeşi var _ iKi tane. eşim teK başKa yoĥ. / bana ğalmadı ben _aldım baKtım. baKmadiler ben _aldım baKtım hē. baKmadiler ben _aldım baKtım. aramızda **30** da bir siKinti olmamişti. ğaynanamla hiçbir sikintim yoK _ idi. / he he. / yapayler _ama yoĥ benimla bi sıKinti olmadı. ben bi şey demeSdım _ona. / tabi önceden tabi tabi. / zor oliy mesela halam _işTe ğızlarla şey _ettin ya **31** olar da halasina Kelín. halam _olara daha çoĥ şeyliK yapmış _eziyeT. yani çalıştırmış _olari daha çoĥ. / hē tabi **32** tabi tabi öyle şeyliK olmuş. ben Kendim _ineK _aldım da baKtım. istanbuldan Keldim. Kendim _ineK _aldım baKtım. şu anda da var _ineKım bi tane. yani bana ğaynanam _illa ineK _al baK demedi. o bana o yönden ben bir **33** şey görmemişim ğaynanam yani. / evet bahÇe mahÇe yaparım. ineK baktım _onunda o zaman _ineKi var idi. ineK bakarKen ğaynanam da eltimle duriydi. o da ineK _orda bakaydı. yani o da bakaydı ineK süt sağay _onun **34** çoÇuklarına yeduriydi. ben Kendum baKtım kendi çoCuKlarıma yedurdum. / evet yani orda bana ğaynanam yardımcı. ğaynanam merhameTliydi ama bana bir şeyliK yapamadi. yani yardım bir şey yapamadi bana. anladın **35** mı? öyle. başKa sıKıntımıS _olmamış _allaha şükür _onla bile. / tarlaya laana diKerim mısır diKerim fasúlyá diKerim maydonoS, marul diKtim şimdi soğan diKtim. öyle bī şeyler. kürül ektim. / fasúlyám esKiden daha **36** çoĥmış. domatêS _esKiden çoĥ _olmuş. şimdi çoĥ _olmay. bi salatalara KoyabiliyırıK _o ğadar. fasúlyem _oldi bu **37** sene benim. esKisi gibi verim yoĥ _ama. demelerine esKiden daha çoK _olmuş. öyle dēyler he öyle dēyler _esKilerimiz öyle dēy. burda büyük _ablalar var _olar öyle dēy. daha çoK _olurdi. / he esKiden _oynardıK. evciliK _ **38** oynardıK halamın ğızı vardı. evciliK oynardıK. birimiz şey _olıdı. Kelín _oludı. birimiz ğaynana, ğari, ğoca da oluduK. birbirini evciliK _oynardıK çoÇuKKen hatırlayırım _olari. öndan sora beş Taş _oynardıK. aKşamda **39** oturuduK. hep bi arada oturuduK. ğara lanba ile bile. el _iş yapardıK. işleme yapardıK. o zaman da. / ışık yoĥ _ **40** idi. / elektrİK yoĥ _idi ki. elektrİK geldiKten sora zaten bilmiyrim daha öyle işleme bi şey yapmadıK. ğara lanbayı **41** koyarduK _ortaya hem da KonuşurduK. annelerimiz babalarımız yatdıKTan sora halamın ğızı vardı işte onnan bir de bi arKadaşı vardı. úÇumuz ya benum _orda KalduduK ya da onun _orda KalduduK. heP beraberdiK. otururduK **42** KonuşurduK _o öyle oldu bu böyle oldu. çocuklukta ğızlı ğızlı Konuşurduk. / ninem annánem vardı. annánemi doĒru dúrusT görmeSdım. annem duriydi dayımlan. desem ki çoĥ görmüşim çoĥ görmemişim yoĥ. böyle **43** büyüduKten sora dēyelim çoCuKlarım _olduKtan sora geldim. istanbuldan ben Kaldım, döndüm buriye. annanem **44** bi kaç sene durdiy. yani yaşaydı. ğeldi buriye dedı “ ğızım dedı ben dedi nenemíz var _idi.” “nenemízın Kólunda tutupta dedı tuvalete götürüyırıK.” oni nenem dedı ki “başım başım başım _aĒriy.” biz de dedı “nenemi gülerdıK.” **45** teyzemın ğızınlan

“başım başım başım.” “başTa ağrır mı? dedı ğızım.” “ama benim da başım çoğ ağrıy.”
annanem dedı şimdi benim da başım ağrıdımı rahmetli annanem byle dedı. yani ağrıy.
o zaman ağrırdı da **46** drdı yle. o da annesini annanesini glermiş. ben da şimdi dyırım
annanem byle drdı. annnemi çoğ fazla **47** grmişim desem yoğ . o ğada grmişim. /
esKi vler var kyde Kne. benim bbamun babasının vi. ondan sora **48** annemın
annnemın vi. esKi yani byğ vler. esKi odalari kck tahtadan vler. o vler duriy
bizim. şindi bizım dyil da başkasının. / stı torpağ dyil kremiT _ altıda dşeme
girişleri torpağ. / torpağtı evet. şindi dşeme **49** yaptılar _ olari. / evet evet he he h. ben
yle vde hić yařamadım. hić yařamadım. yařamadım yle vde. / burda ğıřa nasıl
hazırlığ çoğ _ odun yaptığ. bu sne Kne odun yaparığ. kmir alıyırığ _ ama çoğunluğla
odun _ **50** raziden işte. kymiz var. kyden ğidiy alıyırığ. yle alıyırığ yani  yandan
bu yandan toparlayırığ ğışa hazırlık. kmrumızda bışaz var yle. turşi evet evet. turşimi
yaptım. ndan sora Knserve yaptım. Knserve **51** dedığim esKiden faslye yapaydığ.
oni yemiyı şindi tayfa. çoćuklar yemiyı. ben biz yemiyırığ. Kvonozlara ğor **52** Piřiridiđ.
esKiden _ vlenmeden ben oni yapardığ _ annmlan. şindi yle dyil. şindi domatiS
melemenlik **53** yapayırığ. ondn sora Kavaltılığ yapayırığ daha çoğ. esKiden _ oni
yapmazdığ yle şindi oni yapayırığ. yle b **54** şeyler yapayırığ. yani ğışa hazırlığ oliy.
turřimizi yle b řeylerimizi. çođ da ğıř _ olmay řindi zaten. / gećim kaynađı ne ineđım
var.  stumi, yağımı, peynirimi ondan _ alıyırım. eřim da ćalıřıy. Kuriy şeyleri o aliy. yle
55 gećim. burda finduđumuz yođ gibi bi řey. kyde de az var. / var biraS var. / oni kyde
burda ydinci ayının beşinde **56** toplayırığ diyelim _ oliy b Kova finduğumuz burda. o
toplanmasi tabi finduğun zor o gneşlerde. olan yle zor toplay. kynkini toplayırığ bu
sne oldurduğ. altına dKld altdan topladığ. ondan sora oni seriyırığ patoSa **57**
vuriyırığ. bu sne vurmadığ gećen sne vurmadığ elimda ayıtladım ben _ oni. az _ oldu. /
evet evet. yle Kne bi az **58** da olsa gelir yani. bi deliğ tıkadığ. ineğımın ćayırını aldım
ondan. / esKiden finduğu kyde satardılar. nun parasiylan ğışın yerdiler. kylerde 
yapılacađsa bi řey yapardıler. yani finduđun parasiylan gećinilirdi. esKiden **59** daha çođ
gurbeT ćıkardı ama ondan da bi řey yapardı. / tabi dđnleri onlan yapardıler. çođ
finduğu olan dğnuni onlan yapardı. tbi. / v yapılacağ dğn yapılacağ heP
finduđlan. tabi tabi iki ton, ć ton finduđu olan **60** var kyde olar heP _ onlan yapar.
dğn _ olacağ finduğu satalım dğn yapalım yleydi. / ben srekli bu kydeyim. evet _
 ben _ on _ altı sne istanbulda Kaldım _ evlendim. ydi aylığ vlıydım. istanbula ğittim.
on ydi **61** sne de oldu bu kydeyim. evet. he he. / dşnmedim Keldim _ istanbldan _ on
altı sne ağladım. on _ altı sne ağladım. / istanbula ğitTim eşim  eşim _ ablası aldı. orda

evi var idi. “bu evden haberin olsun.” dedi. “burda 62 gir işe.” bende mecbur eşim gitti. eKmeK parasi ben da onun peşine gittim ama hiç istemedim. istanbulda durmak istemedim. / yoK . / avÇılarda durdum. avÇılarda durdum. çocuKlarım istemedi. e çocuKlarımı geldim 63 burda doğum yaptım tekrar istanbula gitTım. e Kendi evim yoK idi. görümÇemin eviydi. istemedim durmak orda. eşim mobilyaÇıydı. çalıştı. mobilya tükani açtı. dePremden üç sene sonra büyüK dePremden üç 64 sene daha durduK. şey olmadi taTi tuzı yoK idi. KeldiK bu tarafa. döndüK bu tarafa. evet. / trabzona döndüK. yāni önceden esKiden ayşe, fatma daha çoK idi. heva, hava daha çoK idi. şindi deşik deşik isimler. yani Kene 65 haşindi biraz biraz dönülmüş esKiye. evet evet. şindi yani herkeS yeni isimler. yeni isimler ayşe, fatma daha yoK. / erKeK çocuKlarına da işte muhammet, āmeT Kene var burda bir iki muhammet, āmeT. erKeK çocuKlarına 66 da yeni isimler yoK. Kene Kene biraz biraz esKi isimlerden veren var şindi. / evet evet biraz var. verilmiş. / bir şey deyil.

Derleme Numarası:11

Anlatan : Hasan AYAS / Yaşı: 71 / Okur-yazar değil.

Derleme yeri : Ocak

Konu : Genel Konular (Trabzon’daki Türk- Rum- Ermeni Hikayesi)

1 / adım hasan ayaS. / ben asans doğum tarihim kırK altıyıym ama nüfusa yazilişi elli ikili. / yoK okula gitmádım ilkoKula gitmádım. yanlıS haule şurdan burdan öğrendim bir şeyler yāni. ben asans hafisluKa 2 çalışmışım da gurandan da onun için şey etmemişim yā. / köy yomra ocaK köyi. / ocaK mahalle şindi mahalle 3 oldi orasi. öyle yani. / köydeki yaşam şindi tabi haliyle çarşidakine uymaz gızım. mesela orda bağ bahÇen var. anladınmi onlarda çalışacasun. mesela dersān mahsül desān finduK, mısır ekersin. finduK edersun finduK 4 toplarsın yani o. başKa türlü hayvan bakarsın. yaşayışın o başka bir şeyi yoK. gurbete gidecesān gurbete gidecesin. 5 mesela almanyaya malmenyaya giden çoK var mesela. biz öyle almanyaya malmenyaya gitmádıK yani. / dönenda var dönmeyanda var. kimisının zaten elisi Keliy ordan yani. / nasi hē esKiden öyleymiş öyleymiş 6 yani rumlar o zaman ki zamanda bizim mesela köyde rum evleri mesela diyelim ki orda var idi. bi iki tane var idi. tabi soradan olari yıKtılar geldiler yaptılar adamlar. yani o zamanlar varmış yani esKiden. iki iki ya da 7 üç Tāne yani. / yoh benim onlarla beraber duyduğum rumlarla beraber öyle yaşaduklerini rahmetli babam şöyle dērdi. mesela o zaman babam rus burayi alanda altıyaşındaymış. babam

diyelim ki hani o zaman _ alti **8** yaşındaymış. onun _ için babam dèrdi mesela “ruslar burayi alduğu zaman bizum bu yomra deresini bóyle dē **9** yuşariya doğri onların _ afèdersun _ onların hayvanlarını aT, Katana efendim _ eřeK dère yani řey _ etmezdi **10** sışmazdı.” dèdi soradan tabi ilerinde Kendi ilerinde bir řey çıktı dèdi rahmetli babam. hani KavKa diyelim **11** biraS KaruřuKluK tabi olarda rum var _ idi. ermeniler mesela diyelim var _ idi. olar ruslarla b̄raber biraz řey _ **12** etduKleriyle dūřtiler birbirine. dūřtikleri zaman çekildiler. yani bizim _ o k̄yden dèreden rahmetli anlatış _ idi **13** rahmetli. babam diyelim ki ruslar haKıKi ruslar çocuKlara şeker dağaltıymışler. şeKer veriyimışler yanluz _ **14** ermeniler _ onlar _ afèdersın mesela hamile ğadınların sūngil̄n b̄raber ğarınlarını yırtay çocuKlarını alıymışler bu **15** yana ermeniler _ oyleymiş yani ermeniler. ondan sora bóyle çođ _ asabiymişler vuruP ldiriyimışler. hakiki ruslar bir řey dèmiymiřler yani. sadece çocuKlara şeker yani. ufaK yani habırda evde bırakmış Kamışler _ olara şeker **16** veriyimışler. ama en _ asabi onlar _ ermenilermiş yani. oyle anlatışdi rahmetli ne biliyim ben ğızım yani. oyle bir **17** řey _ o Kada bilmiyriK _ ama k̄y yaşayıKler k̄yleri mesela bizim _ orda orman mesela diyelim ki odun yapayız. bóyle elektirriK sèksen _ ikide geldi. sèksen b̄r, sèksen ikide Keldi. elèktirriK _ işide k̄ylerde yāni. **18** başKa t̄rli bir řey yođ yani. / şindi burda ben sana dèyim çocuKlara çeşiT çeşiT _ isim veriyleş. isim çoK çeşiT **19** mesela diyelim ki oyle okunaKli isim fazla vermiyorlar. diyelim ki mesela baK _ asiye, āyře, fatma, hatiçe mesela bunlari var mesela. esas okunaKli isim bunlar mesela diyelim ki. habibe, sude, ayře, zeyneP, memnune, **20** civriye, reyhane onun mesela hanımlari ğocalardan bunlari řey etdiK ama her çeşiT takayle. elif Koy mesela adını **21** ğız oĉuĝunun ismini. ē yani ne bileyim _ oyle. isim _ iři çođ dèyiřiK çođ _ okunaKli isim _ az ğoyuyorlar mesela ğocalarımız dèyler _ okunaKli isim ğoyacaksız diyorlar. yani o oĉuĝun _ ismini b̄ba koyacaK _ ana dèyil _ ana **22** sadece bakmasına mesela diyelim oĉuĝu yapması bakmasına ama oĉuĝun _ ismini baba ğoyacak. oni da babanın **23** diyelim ki hani şoyle babanın şindi evledın haKıKı var. bu evladında babada haKıKı var. ama oĉuĝun babadaki haKıKı řu birincisi doğduğu zaman _ isim _ okunaKli bir _ isim takacaK ona. ikincisi dini islamiyeti oĝreteceK **24** namaz Kılmayı, oruç tutmayı bulari oĝreteceK. úüncisida babanın ğörevi evlendireceK. onun yuvasını **25** KurduracaK. babada olan haKıKı oĉuĝun _ ama bu babada oĉuĝun babada, babanın çocuKta olan çođ haKıKı var **26** yani olari biz sayamayruK yani. hepsinin birebirinde haKıKı var _ ama dèrsan çocuKlara yani isim _ olarak dèyrim sana ben çođ çeşiT çeşiT mesela. / yā ne bileyim mesela baK _ en çoK mesela diyelim hasan, hūseyin mesela **27** diyelim ki erKeKlerde mesela hasan, hūseyin mesela yusuf, muhammeT yani bular mesela ğoyulması lazım _ okunaKli ama KıyametTe eđer b̄ba evlatına tam _

okunaKlı isim gomyasa kıyametde evladi bābasinin yakasını **28** tutacaK niye efendim _ismimi doğri Komadın. / tābi niye mesela diyelim ki okunaKlı yani islamiyetde uygun isimler _ama gomyale işte ēvellerden ğene bir şey _araştırdılar şindi oni da araştırmıyale doğri. / şindi bizim _esKi **29** esKi adeTlerimizde esKi kóy _usullari zaten şindi dēyişiy. esKi usullari mesela dūğun _adeTlerinde diyelim ki hāni ana bōba diyelim ki ğideceK ğız _isteyecek diyelim ki KelınlıK _isteyecek. ana baba oni beğenısa oni şey **30** ēder isa oğlina oni teklif _ēderdi. oğlum felanlının bir ğızı var _oni KelınlıK _isteyelim. yani oni da diyemez ki istemiyırım diyemeS. evlaT diyemiy. bōylelıKla razı olursalar _ondan sora gider _ilk _once diyelim ki hani sóz **31** keserler. diyelim ki Konişirlar sóz keserler. ondan sora da ne zaman ğelın götüreceğini ayarlar. o zaman ğeldimi oni götüreceK. o zaman _eşyasını iKi taraflı ēderler. ēvini mesela donatılar. ondan sōra diyelim kóyliyi çağıriler. **32** esKi bizim _usulı dēyrim ben. çağrıdiler _ondan sora efendim _o dūğun yapacaK olandan yani érkeğin taraflı ēvinde yemeğ ettir idi. hēr çeşit yemeğ her çeşit yemeğini ettir idi. ondan sora diyelim ki çağrıdi. kóylüyü çağrıdi. **33** Komşisini çağrıdi. o ğün ğelır _efendim herkeS efendim ğelır. ē ēvlen zamanları evlına Kadar diyelim ki ne oynarsa oyunda vardi tabi. ondan sora yer iğer ondan sora giderdi. dúncú dūğun sahibi diyelim ki geçerdi **34** dúncúnun _önüne giderdi ğızın Kapisına. o zaman mesela diyelim ki şindiki gibi dēyil ki damaT geleceK da **35** ğelını evden çıkaracak. óyle yoğ _ordan giderdılar _o zaman _orda ğardaşları mesela var isa ğardaşları ēmicesi var isa ēmicesi dayısı var _isa dayısı ğızın yani. olar ğızı çıkartırdiler. ordan bir yenge diyelim ki yenge dērler bi bayan. **36** bi da bu yanki taraftan _erKeyin tarafından _olar alıdiler _óylelikle bārabar Kötürür. efendim diyelim ki oğlanın Kapisına diyelim ki gótürüler _oraya. gereken _efendim ne istekleri var _isa ne yaparsalar _orda artıK Kelın **37** artıK şiy nēdur adı? ğardaşlık dērdiler onun _adi úÇ beş Kuruş var _isa para veridiler. o zaman _efendim _oni hani gótürürler hani oni yēngeler gótürürdiler Kelını odaya. damaTla bārabar görüştürürler ondan sora çeker **38** çıkardiler. soraki ğün soraki ğünü ğadınlar _oynarlardiler yani dūğun yapardiler. soraki ğün _evlerde yani. bōyle **39** çarşıda salonda malonda yoğ. şindi hep deyiştiler. heP ğarmağarışık. / cumaluK. nāsi? / ha cumalıK _el _öpmeye **40** mi? cumaluK. cumasi dērlerdi cumasıná. yani diyelim ki cumasina burda bugún diyelim ki cumasi Kına dūğünü dērler _ona cumasi bugún yapardilar oni soraKi ğünü dūğunini yapardilar yani. o cumasi o ben _óyle biliyırım yani. **41** / nasi? benim _ēvluluğum ben Kendim sevdum _açık yani. ben Kendim sevdim _ondan sora tabi isTeduK vermediler. kaçıdıK yani. / ya kaçıdıK mesela dedim mesela diyelim ki ğıza dedim ki. / he ben _onla iki ğünde bir **42** Konuşurdum. / óyle Konuşurdum yani telefon melefona _işiyale dēyil mesela konusurduK. mesela gayreT _etduK ki babasi vermiy. ne

yapalum vermiysa Kaçalım. adıK efendım götürduK Kendi evumize. öndan sora efendum **43** topladile babam, amcam neysa gızım dayısı mayısı toplandiler. onlar da Konişti halaştiler. ondan sora efendum **44** hazırluğuni yaptiler. duuni yapduK başKa bir şey yoğ. / hē barıştıK tabi tabi he he. yani sevmişte almışım yani. / benim mı? bēnım hastaluK şu midemden ameliyat olmışım. yetmiş sekizde yetmiş sekizde midemden **45** ameliyat olmışım. başKa hastaluğumda şu anda öyle bir şey im yoğ. Kan düşüklüğü şu andaki hastaluğum o **46** var yani. / Kan düşüklüğü var. onla uğraşıyım. başka bi şey yoğ allaha şükür. / çocukKen hē oynadığımız şeyler **47** diyelim ki oyunlar onları sayamam ki nasıl sayayım sana yāv? / şimdi oyunların bi Tane şey diyler habile diyelim ki ē istanbul tahtası derlerdi ona dört kişi diyelim dört kişi diyelim ki habırdan iki kişi haböyle iki kişi **48** sırtlarını çevirdiler haböle birbirine onların istinden atla geçelim. ona istanbul tahtası derdiler. istanbul tahtası. oyun dersan çelik oyunu derdiler mesela çelik oyunu eski mesela usul öndan sora tuz habukada habukada **49** oyunlar yapardiler. üç dört kişi koydiler hauraya hauraya habile bu yandan habile atardiler ona yerde vurusalar demeK o zaman yenerdi demeK. böyle bir oyun isim olarak tuS derdiler. oyun odunla bäreber ā **50** ebir türli ne bileyim her çeşit oyun var idi yani. o şeylerde yoğ çok bir kaç çeşit var ama eski usullar. sen şimdi çelik oynamayı ne olduğunu bilmezsin. çelik oynamayı ne anladın mı? habile keserdile iki Tane odun **51** soba odunu gibi habukada habukada ondan sora habırdan ona diyelim ki deynekle ona bir Tane vurur giderdi haü öteye doğru. işte böyle ne bileyim ben. / gışa gışa hazırluK odununi hazırlayacaksın gızım. odununi **52** hazırlayacaksın. yiceğini mesela diyelim ki hazırlayacaksın. ē hayvanın var isa hayvanın yiyeğini ayarlarsın. / **53** benim şimdi şu anda bir Tane var yani bir Tane. / ineK hē. / yāv haliyle yoğ bi Tane zor deyil da edecek olan **54** haşindi hanım biraz rahatsız yani da o biraz şey ediy da. / yani yoksa o da bizim zamanımız geçti gızım daha **55** hayvan edemeyiz. uşaklar zaten efendım iki Tanesi öğretmendir. bi Tanesi izmirde o orda çalışır. göçü möçü **56** ordadır. bi tanesi rizededir. çayesinde öğretmen. ufağuda habü şey nedu çimenlide din kültürü öğretmenidir. enver **57** oni tanır hakan zaten yabancı deyil. hē bi şey hazırluK o. mesela diyelim ki hayvanın yiycēğ işte onlardır. başKa ne bileyim. başKa hanKileri. / şimdi finduK finduKla başKa burlarda olur çay. bizum oralarda mesela tiken **58** var ama bizum oralarda yok da bu taraflara rize taraflarına onlarda ē arsın taraflarda var yan çay işi. ē benüm çoğu finduKtur gızım ya. / var biraz ederiK bi ton ederiK yani. / o dā aşağı yukarı oKullar

açılıy 59 eylülde ē eylülde önce hanKi ay? / ağostoS mu? haziran, temmuS, ağostoS, eylül. ağostoSta yani ağostoSta yani 60 eylüle yakın hau arada toplanmaya başlay. sêkiSinci aylarda o aralarda. bazen geÇ oliyî yani bazen geÇ oliyî. eylüle girmeden toplanıy gızım toplanıy. ellán toplanıy maKina bi şey yoK . / ondan sora hani diyelim ki hani 61 esKiden patoS yoĥ idi yani. şindi patoS var. veriysin patoS. / esKiden oni sererdiler harmalara güneşlere 62 sererdiler. güneşde Kırurdi. Kıruşturirdiler çıkardı Teni diyelim ki çıkmasa oni diyelim çubuKlardileĥ 63 çubuKlardileĥ öyle çıkartidileĥ. ondan sora efendim oni savurudiler böyle Kıl sebeTleriyle bábaber hafifden 64 rüzgar esmeye başladı mi oni Tókerdiler habile yükseKten o zaman efendim o şey ederdı, o savruldi o 65 zaman alırdiler oni. hē / şindi patoS diyelim. maKina diyelim onla bábabe vuriy temizliy. ondan sora sen ister oni Kırut istersán efendim yaş saT. o senin bileceĥın. / çokTan satmışım ben. o zaman ki zamanda ilk zaman 66 ki elli, elli beş liraya yaş olarak. / yaş yaş tabi hiç patoStan temizlemeden haule sattuk ama haşindi sêKsen, sêKsen beş haule aliyle Kırusini yani. / biz Kendımız toplarız çocuklarla beraber yani. bizim öyle Kılabalık 67 olmadığı için günlükçu alıp da öyle toplamayız. Kendımız gomşulardan bazıları gelir efendim. onlar bize gelir 68 biz onlara. benim zaten çocuklar geliy. çocuklar geldimi efendim toplay gidiy. toplayle he. / askere mi? ben mi? / asKere gidışım. ilk gidışım tabi o zamani geldiĥu zaman onun bi şeysi vardır. seni çağriyle mäneye. o 69 zaman efendim seni çağriyle mäneye. o zaman sana mesela dēyleĥ ki mesela sana gün veriyleĥ. bi sene sonra 70 yaĥut altı ay sora seni alacuk asKere. o zaman seni çağriyeler. o zaman efendim gidiysin oraya gidiysin o da sana bi Kün veriyy. o Kün efendim onlan bábaber ister arabayla onlar şey veriyyler. bazi diyelim ki nereye 71 gidecesın? anKıraya gidecesun. bazısi para veriyy. bazısi ĥemi ile bábaber burdan istanbullara. ama ben arabayla 72 gittim burdan. / ben direKmen manisaya. / manisaya gitTum. ordan manisadan yetmiş iKide martda üçüncü ayın iKisinde burdan gittim ben. direKmen gittim manisaya. manisada KıldıK üç ay. üç aydan sora daĥıtım 73 yēduK orda. āsas āsas edirne de asKerluĥu bitērdım. / askerde yaşadığım yav iyisi da var kötüsü da var gızım. / arKadaşlarımla bábaber çok iyi geçinduk. arKadaşlarımızla bábaber ya haşindi elmeyen var onlarla görışiyrim 74 ĥene. komutanlarla da iyi geçinidik ama bazısi tabi haliyle biraz disiplini fazla asKeriyenin sora ne şey olduĥu belli dēyil. ben sora ikinci bir dönem kıbrıs olayında ihtiyatlıKa gittim ihtiyatlıKa. KırK beş gün gittim. 75 / nasi? / o zaman birinci ordu. / hē kıbrıs olayı. / o zaman bir anda işte bir an finduk ayı zamaniydi işTe sêkizinci aydı. finduk toplamaya daha yeni

başlanmıştı bular. bir _ anda muKtar _ efendim şey _ etTi. háman bi **76** kağat gönderdi bize ki yarın şube istiy sizi. yarın trabzonda şube. o zaman gelduK. yol mol yoK burda yaya yol. **77** araba maraba çoğ yoK . / yaya yol _ ama araba yolu da var _ ama o zaman devamli bóyle araba işi yoK . geldiK _ ordan şu nedir _ onun _ adi. şubeye gelduK _ ataparkın _ oraya. orasi bizi hemmen gönderdi. direkmen ihtiyatluKa **78** yani gitduK kırK bês gün Kaldum _ orda. kırK bês gün _ ama gece gündüz _ uykumuz yoğ. çadırlarda çadırlarda bóyle ama kibrisa girmediK yani. Kıbrisa girenler da var _ orda gazi olanlarda vardı _ ama biz _ öyle olmaduK. **79** gazi olmadıK biz sadece KırK bês gün _ orda ama tabi haliyle çok zorluk gördük yani. esas _ asKerluK _ o zaman **80** yapTuk yani eğitim verdiler _ adamlar _ eğitim. mesela Kırbıs _ o zaman dediler ki efendim ki eğitim yani görülecek eğitim _ öyle tam ehil _ etmadan yollamaylar seni oraya. ama biz Kıbrısa girmediK. sadece öyle bi árazide **81** siper _ aldıK. orda KaldıK KırK bês gün. tabi dediğün gibi istediğün gibi yoK yoK eğitim çoğ. eğitim mesela nasıl burda okulda eğitim yapay ya çoÇuKlar ya eyitim yāni. / on sēKıs _ ay. haşindi asKerluK bir şey yoğ ki. **82** bizim zamanımız _ uÇ sene iki buçuk seneydi asKerluK. haşindi öyle deyil ki. / cânaze. / ilk başta cânazānın **83** mezarını yani ölünün mezarını köyli hemen keser. bazen yerlerde tabi hani paraylan kestiriler ama bizum orda **84** yoktur o bizum _ orda. Komşılar gider hemān keser hazırlarlar. ondan sora efendim cenaze eğer köyde yani evinde **85** yıkanacaKsa Komşular bi kişi iki kişi ayarlarlar kefinlerler _ ondan sora efendim tabi beKlerler yani. evliğinde mi KaKacaK kindiğinde mi KaKacaK ondan sora oni ayarlarlar. eğer evliğinde KaKacaKsa sela okundimi söyleniy **86** zaten. hani evliğinin Peşine mesela KaKacaK diyelim cēnaze. namazi mesela nerde KılınacaK _ ona göre oni ayarlarlar. ondan sora alı götürü milleT _ efendum mezarlığa oni defn _ ederler. ondan sora efendim guranı okunur **87** orda. herkeS _ ondan sora āmin dēr. guran _ oKunduKtan sora herkeS KaKar gider. ilk hoca baş sağlığı diliy zaten herkeS mesela adam _ eldi mi baş sağlığı dileniy başKa öyle bi şey yoK. / şindi onlarda öyle bi şey bizum **88** hocalarda vardı. oni bana da sorayle ama onun KırKı mırKı yoğ. elli ikisi dērler _ elli iKinci gece bilmem ne öyle bi şeysi yoğ. / yoK yoK ben hocalara sormışım. yani biz _ o meselelerle çok _ uğraşmışım da o elli iKinci **89** gece KırKıcı yani gendi adetleri onlar köylünün gendi gendine gendi köyde oni bi usul _ etmiş diyelim ki kitaplarda öyle bi şey yoKtur. sonra guran _ okunur mesela diyelim ki KırKıcı

günüğuran oğu bilmem ne oni **90** oğursan her zaman oku. oni bi seferlen ġiki seferlen oğuma. ama bunlar var yani ġuran oğutular mesela **91** diyelim ki yani cānaze olduğu zaman cānaze evinde sahabinin evinde yani cānazenın sahabinin evinde ġuran **92** okutturular yani veya came yağınsa came de okuturlar. anladın mı başka o adelerden ebirleri kitapta oyle bi şey yoğu yani. anladın mı. / bitki yani yenecek bi bitki mi? / yāv genelde deyelim ki patatis olur. mısır olur. **93** fasulye olur. laana olur. ē efendim diyelim ki maydonos ekersin olur. marul olur. anladın mı fındık olur. dā ne deyim sana başka bunlar ġiřte olur yani. / benim meslekim ben ēy şey ustalığ yaparım yani. Ėalıp ġ işlerinde **94** çalışırım. inşaatta çalışır. ben ordan emekliyim zaten. sigortadan emekliyim da sigorta o zaman sigorta inşaatlarda inşaat. / o işe diyelim ki ġetiĖ habile bi Ėomřuya aldı ġitTi bizi inşaata orda ilk zaman efendim **95** diyelim ki işçilik ameleçilik yapmaya ameleçilik işçilik yavaş yavaş yavaş yavaş onlardan oyle öğrendim. **96** öğretiler bizi oyle başladığ hē. / ölçme. hā o zaman şey vardı. Ėantar Ėantar vardı. Ėantar Ėantar vardı. ondan sora terazi terazi. mesela diyelim ġiki Ėöz şoyle ama o Ėantar dediğum asilidi Ėantar olarak Ėara Ėantar **97** dērdiler esKiden mesela diyelim ki şindi hep dēyiřtiler Ėantar ġiřleri da başka bilmiyrim. / esKiden yani esKi **98** ismi bacılağ ama şindi orayı çeviridiler ocağ maallesi şindi yazili ocağ. / ben ne bileyim. o zaman heralde onları ben bilmiyrim. ama rum adıdır onları ben bilmiyrim. sincan arka tarafta mesela bizim arkada sincan **99** maħallesi köyi var. mesela onlar dērler ki onlar rumların ġisimleri sincan ama bizim köy bacılağ ama bu ne anlamıdır. ben oni bilmiyrim. esKi yani ilk önce bacılağ dēyle soradan çevirdiler ocağ köy olarak. şindi da **100** ocağ maallesi köyler şey e bağlandı ya büyük şehir oldu ya çarşı onin için ocağ köyü ocağ maallesi yani. ama anlami oni siz bilirsiniz ben oni bilmiyrim. helal olsun tornum ne dēmek. başka ne biliyim benim bildiğlerim **101** bular.

Anlatan : Rüstem Ali YAZICIOĞLU / Yaşı: 75 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : İkisü

Konu : Genel Konular (Trabzon'daki Rum - Türk - Ermeni İlişkileri / Askerlik Anıları)

1 / rüstem _ ali yazıcıoğlu. / yetmiş beş. / ortaokula da gitTuK biraz _ ama okumaduK. geçduK gelduK köye. / burası iKisu. / iKisu tābi mahalle olarak geçiy. burası da sırT mevki diyelim. / yani mevkimiz diyelim. mahalle 2 olaraK yani. / kóydeki yaşam _ işTe bildiğün gibi kóyde çalışır _ adam şehir gibi deyil. kóyde temiz _ elbise olmaz 3 arkanda. lastiK _ ayağanda işte Kızmalan, küreKlan, bellán böyle çalışısın kóyde. ama kóy hayatııdır. bilahSa bizim yaşlılar _ için. sade hayat gürúlti yođ bir şey yođ. / bazı bir şeyler _ anlatılar _ ama yani biz tabi bu devire 4 yetişmeduK. benim şimdi KırK beş, KırK beşte dedem öldü. KırK sekizde ben doğdum diyelim. bizum şimdi sekiz 5 Tane gız Kardeşim var benim. erkeK bir Tane olduğu için rahmetli bóbamla çok _ ū ó yana bu yana giderduK _ o vesiyle anlatırdı yani. efendim _ işte fêlancı mahallelerin _ ismi çok rum, ermeni ismi. haşindi ordan Kalmıştır 6 onlar. işTe başka da kimseyi tanımadığımız _ için bir şey da bilmiyoruz _ işte. ama bu rumlar çok şeymişler _ 7 ermeniler _ óyle deil. ermeniler gaddardır. rumlar çok _ insancıl yani. / dêrler _ óyle şeyler ama bilmiyoruz tabi. 8 biz _ óyle bir şey raslamadıK. habı şeyler var. ē şey _ arayle ne dêrler ona. / yoK yoK . para arayle. bilmem ne ederler. var bazıları. bizim bir _ arKadaşımız var _ idi. hafız _ idi hem da. öldi o. geldi hâu yuKari ki meşede gitTi 9 Kaldiler. bilmem para arayle nedir Taşların _ altında bilmem ne bi şeyde bulamadiler. rahmetluKda oldi. öldi geçTu gitti. ben _ inanmayrım _ óyle şeye adam parasini oraya gönmez. efendim _ işte. habı yuKarda hâu 10 gördüğümüz dađ var ya oraya kürdün dağı dêrler yani. o da urum _ ismidir. orda eren _ eren varmış _ isim yani 11 urum _ olarak da . habı deredeki muhtarın dedesi var _ idi hayri emice o anlatıdı oni. orda iKi Tane ođli varmış. 12 onun davul zurnali düün yapay _ orda baK _ urum. orda bir su da vardır. evide varmış _ orda adamın. habı yuKarda 13 bi çiftlik var. orda dereden Karşıya cevdeT var. etrafi çevrilmiş. onun yanında bî rahman _ emicemiz vardı. biz _ oni tanıdıK tabi rahman _ emiceyi tabi. onun bi şeysi ölmüş. ama bu tābi ben doğmadan _ önce bu olmuş beki var 14 yúz sene ēvela. ölmüş _ adam gelmiş _ elini Koymuş Kapiya demiş ki “felan Komşimiz _ öldi. dúğünü çalgıyı davul zurna.” fesK _ etmiş yani daha ondan sora iki Tane oğlı var. ikisini da bir _ evlendiriymiş _ adam. gitmiş 15 çalgısız _ almış Kelini getmiş _ eve óyle da gelmiş gitmişler. bu rumlar _ o derece

éydiler. ama érmeniler kötü onlar **16** yaramazlar. / õ neler yapmişler burda. habının bir şeysi var idi. bubasinın dedesi vardı. oni kesme bile kesmişler. haū yukarda meşede. vurmuş atmişler başaKa. öyle işte rumlarla bu müsliman türk halkın şeysi **17** diyalogu éydi. / érmeni yoħ. érmeniler zaten kóyün içinde déyil haule yüksekte تنها yerlerde yani. onlar bi yere **18** yaramadiğu için onlar haule uzaklarda durmişler anladınmi. / yā bayram işte sābalan KalKaysın. Kılaysın sabah namazini. bir kısmı gidiy camide Kılای namazı. biz mesela KılایruK sabah namazini vaKıta bir saat Kala **19** biniyırK Kapıdan arabaya ben zaten yürüme gidemem rahatsızdır bir az dizlerım. KılایruK bayramı namazı efendim bayramlaşısın. mezarluKlarına gidiysın. geliyruK éve o Kadar. / yav eskiden tābi bir az şey oliy daha **20** Kalabaluk oliydi. şindi köylerde o Kadar fazla insan yoħ. eskiden dışarıya çıkmamışdı milleT. bundan élli sene ēvela şindi hep dışarı açıldı. / asKer yapduK tabi yapmaduK olur mi? biz asKere gitduğumuz zaman yirmi **21** dört aydı asKerluK. altı ayduK düşTi yirmi aya. // évlenduktan sonra gitti asKere. // bir anda on ayluk asKer olduk. nāsi seviniy insan. ben bahriye asKeriydim. istanbulda şeye gideceyduK biz yassiy adaya **22** gideceyduK aslında orda şey vardı. nedir? bariyenin Kursorı ordaydı. bariyenin acemi birliği sora askerluK düşeceK **23** diye istanbulda rumeli Kavağında açtılar. rumeli Kavağına gitduK biz orda eğitimini görduK. ordanda anadoli Kavağına tayin olduk. efendim işte. / yāv yoK işte asKer ocaKı. asKerde var tabi yoħ oli mi. bir Tāne şeyli **24** ē bölük Komutanımız rizeliydi. betmen astsubay antiKa bir adam idi. acayıP bi adam öyle bir insan olmaz. o şindi Karadenizli yā tabi bariyede hep Karadenizden işte. maraşın elbisTan Kazasında adil soysal diye **25** bir oğlan var idi. o bizden bir, iki devre daha şey. iki ayda bir he iki ayda bir aliniy şey zaten asKer diyelim. o bizden iki, üç devre önceydi yāni. oni bölük çavuşı yaptı. bu pēzevenk Te bir tatbiKat oldu. tābi biz telsizdeydiK. **26** yani bu istanbulun aKdenizin telsizini bāriyenin bizim orda ki birluK veriydi şeye anKaraya. genelKurmaya bağlardı. efendim bu bir akşam işte tatbiKat oldu. aldı şeyden öyle çoħ da muazzam bi yer déyildi. barakalarda **27** marakalarda şey ediyruK. arabaların arkasına takar getirisin rómork ordaydı cepaneluğumuz. efendim adi ordan yēdi atmişbēş tabi devlet māzeme ofisi yazay. Koydı cebine gitTi istanbōla. gittiler bir pavyona otudiler **28** aşaya yaKalandiler, anladın mi? ordaki anımız öyle ama ondan sora da ona bilmiyırım vurdu mi? ne etti çoK aksiydi. bir değneKi var idi. habile dērdi ki aç elini vurdu ki eline iki Tāne yanardın. / dayaK gene de vardır. **29** dayaKsız olmaz. // okullarda var idi. // bi de o şöyle yapardı. ēę derdi Kafani aşaya habıraya ensenin habırasına vurdu. insanın

damarlar burdan geçiy ya çeyran çarpmış gibi olursun _ o sana vursa. betmen _ **30** assubayımız _ öyleydi ama iy bir herif _ idi. / yoğ pek dayağ yemediK yani. yav verilen vazifeyi yapduK yani **31** asKer _ ocağıdır. asKer _ ocağında acemi birliğinde gitduK _ et soyduK, patatiS soyduK _ anladın mı? hePisini **32** yapıK _ onların. tabi usta birliğine gelince orda orda o Kadar şey _ etmediK yani. yemeK _ işleriyle onla bunla **33** uğraşmadıK. ama askerluK nedir bili mısın? askerluKde verilen vazifeyi yapacasin bir dá yalan sóylemeycesin. **34** asKer _ ocağının şeyliğı odur. ben burdan giden _ uşaklara hep tenbe ederim. yalan sóylemeyin. bir da ne verisalar “git haü tuvaleti yıKa.” git yıKa. senin gibi biri yıkayacaK _ orayi. en _ azından yıKamasan göze çarparsın. **35** herif çeker sana iki tokat. ama yıKarsan bir şey yapmaz sana. yani öyle işTe askerluKda öyle. / yāv düğün burda esKidan davul, zurna oludi. işKi oluğ idi diyelim düğünlerde şindi tâbi o işKi işi KaKti. biraz da pālandi oni da **36** kimse Kōlay Kōlay _ içemez. ben hiç _ işKi Kullandüğüm yoKTur. bi Sigara içmişim _ o da oldi otuz sene biraKdıK. **37** efendim _ işTe öyle düğün _ esKiden bóyle telefonla yahuT davetiye dağat git herkeSın baS ziline geç git. **38** esKiden _ öyle yoğ _ idi. çıkardi on, on beş yaşlarında deliKanlı uşak gider çağrıdır düüne. felancının selami var. **39** düğuni var. buyrun gelin felan günü. ē şimdi davetiye işi var zāten. kóyde düğün yoK . şindi salonlarda. e úç, dórT **40** sene oldi ki ben salon _ işini Kaldıdım. ben biraz rahatsız _ olduğum _ için _ anlatdim _ oni. bizim nefes yollarımız çoğ randimanli deyil. gıriP _ olunca birisinden _ alırsan bir gıriP mikrobu balğam oliy _ oni da anlayamaysın. **41** anlayamayınca oksiŞen harcaysan bir Tāne aliysin. bazı da öyle Tikandüğün zaman düşiy _ oksiŞen yétmiş **42** aslında doKsani aşa düşmeyecek yani. sağlam şindi sizde yétmiş seksene düşse zarar _ etmez _ ama birde yétmiş **43** düşse ne oliy. ğan basıncı artay fırlay gidiy ğan göyden yuKari. ben zaten çoğ terlerim. neler çekduK biz biliy mısın bir bir buçuK _ ay ēvel. içerde bi şeyimiz var. nedur o? kılımız var. açayruK _ oni on sêkize bizde buz gibi **44** geçiyrim _ onun Karşısına bir havlu peşkiri ğafamı siliyrim terliyrim. // neysá çoK _ ayrintiya. // anlatiyrim _ ona o şeyin durumu o. // hā. // çoğ çile çekduK. ondan sora gitduK da düzeldiK. şindi da bir şey yapmayrim. // kısa kes. **45** // efendim ğabile gidiyrik ne bileyim. / ya bizim düğünde çalgı malğı yoKdi işte. toplandı beş, on, yirmi Kişi yemeK mèmeK yédiler. gitTi aldiler geldiler _ arabalan. esKiden _ at var _ idi. ata bindiridiler. sonra at _ işi kalKtı. **46** her tarafta şindi araba yoli var. arabalan şindi zaten _ oldi şindi şey. bir da şindi esKiden gider _ isterdın _ adamın ğızini. şindi öyle bi şey yoğ. ğızlan oğlan _ anlaşıy. gerçi bu daha iy. iysi bu ama çoğ da

boşanma oliy. aslında **47** yapmamaları lazım ını. çünkü eskiden kız oğlanı görmezdi ki. kör midir? sakat midir? anladın mı? ana baba verdi **48** mi? verdi. bitTi. şindi öyle deyil. efendim benim peşime olan bir kız Kardâşım vardı. rahmetli babam ı diyelim ki kız Kardâşının oğluna istiydiler ını. kız istemiydi. ben dedim ki vermâ ona. vermâduK ını ona. istemeduğu **49** yere niye verecesun adamı. ama aslında şindi daha iyi da şindi boşalmalar çoğ yani şindi. / bizim habu aşagda bi fındıkçumuz var ıdi. onlan bir kızcuğaz Konişmişlar meydan parkında iki, üç sene evela. demiş ona kızcuğaz **50** ki “beyaS pantol giynâcasın.” demiş. “saçlarını uzatacasın.” üçüncü da “annenlân bubanla durmayacuK ı ayrı duracuK.” işte artıK çay içTiler ında ne içtiler Kâve içtiler. vurmuş omzuna demiş “gızım ıllah senin bahtını **51** açıK ıtsın.” o o yana bu bu yana. o oğlan bu sene evlendi da ben rahatsız olduğum için ufaK oğlan var neşat çimento fabrikasında yollayacadum ını düşününe ını. kızcağaz evlendi. kızcağazın var ıki, üç Tane oğli. iki **52** Tane mi? üç Tane mi? ne oğli var haşindi. yâni şindi bazı de öyle oliy. e canım hâ o uşak akıllı uşak aşaka yukari **53** kırk beş yaşlarında var o. iyi uşaktır o. orda fındık alır şanadan, anladın mı? o da bu sene dört beş ay ıoldi. bilmem nerdândır hanımı Kaşüstunden mi? bilmiyrim. düşününe gidemediK. // haurda üç Tane araba durdi. trafiK **54** durdi orda. // hâ peki trafik jandarmadır. // yoğ candarma arabasi deyil. // arkadan giden ıosmanın pikaPi dey midir? // bilmem. yoğ. // o araba çıkamay öndeki araba habırdan yukari eşene eşene gidiydi. hau arkadanki **55** osmanın pikaPidir beki dá. nêsa gidiy yoldur canım cimârtesi ya hafta soni ya Kalabalik ıoluğ yoğun. / çocukKen **56** peK ıoynaduğumuz yoğ ıoyun moyun. bizim habile eskiden yaylalara gitTuğumuz zaman ıoynardıK. habile bir deynek yere çıkarsın. habile çelık kesilir bi Karış Kadar ını oynardıK diyelim yaylalarda. / top oynardıK bir **57** da. // Taşlarla habile araba sürerlerdi Taşlarla. hâ // yâv yoK piyasa Kendi Kendimize oynarduK Kapılarda. yani şindiki çocuklar gidiyleş şey ıediyleş. benim bi tornum var haurada haşindi deminceK gitTi habu gızlan ıaşâ **58** yüzmeye gidiy. havuza gidiy habu haşindi. / böbasının arabasi var ı işTe alığ gider. getiriler. hem da o şeyâ oKula da gider. trabzonda dururlar ımiş bunlar. / neye? gış odun keser hazırlarıK işte odun. geçen sene aldıK şey bu banka **59** deyiştirdiK. bizim zıraaT bankamız var. emekli olduK olalı üç yüz lira, iki yüz lira, yedi yüz lira veriy ın son. aKbank veriy yedi bin lira. gitduK ıaldıK ıordan yedi bin lira aldıK ıotuz kilo kömür. yirmisini yakdıK ını **60** duriy. habırdâ bugün doldurduk. biraz kız da getidi içerden.

búyúK bi kutu var ına KomuşuK. ō kómúr odun kómúr. esKiden odun yapardık. şindi tâbi teknolojiye biraz şey oldu. biraz da bu rahmetli ózal sèKsen yèdide **61** bizi şey yaptı çifçi bağKuri. oradan da ēpiy kárımız oldu yani. doKtor parası vèrmiyruK. ilaÇ parası yoĥ. maaş **62** aliyruK. oni da her namazda dua ediyrim. / burası finduK. geçim kaynağı findıK. nere gidiysin? / bak hāu. /// **63** arabada var arabada. /// bizim sularımızda fena dèyil. neysa tamam tamam al. aç kapiyi aç aç. /// sen geçim **64** kaynağını anlat bize. /// geçim kaynağı findıK işte. burda gurbet işi yoK da şindi esKiden yoĥ idi. biĥ évde var **65** idi altı kişi. hepsi bi évde duriydi. şindi mesela hep yetişen benim şindi búyuk oĥlan özál hareketTa polisTir. olmiş emekli ama biĥ iki sene daha duracaK. habu yuKardaki évi yaptıran odur. éteki de ufaK da sanat oKulu **66** mezunudur. tornacıdır o. efendim sanat okulini ē teK teknisyen bölümünü oKudu. dörT sene mi? bès sene mi? oKudu. haşimdi ordadır. eyden emekli oldu. müdürleri var onların. o da emekli oldu. bırakmadılar oni **67** çalışiyKene. efendim yāni herkeS o yana bu yana tabi esKiden yōĥ idi. şindi imkanlarda var. efendim esKiden **68** benim habu yuKarda torunlarım var biĥKaç tane efendim ortaokulí, liseyi aşıĥda yomrada okidiler. bizim akrabalarından biri aliyazicinun helim vardı. habırda biĥ èlli iki şavroli kamyonu var idi onun. ayazmadan yuKari **69** yol yoĥ. hací malleye yol yoK. şeyde var yol. Kaşistinde var yol. ruslar buraya Keldi. // ĥızım su getireyim sana. // su var mı arabada? ruslar burayı işKal etdiĥi zaman yollari heP yapmiş yol. anladın mı? bütün millet **70** ayazmaya gelír toplanırdı. sabír dayı mabir dayı var idi. şeydán caminin yanında búyuk samaruksada. efendim **71** ĥara memet vardı. muĥtar orda muĥtar esKi muĥtar. şana ayazmaya gelírdi onlar. işte óyle yani esKiden oradan yuKari yer yoKTi. hamsi arabasi mamsi arabasi ĥamyon oraya Kadar giderdi. /// benim babannem **72** anlatıyor. esKiden diyoĥ “ yürüme giderdik şeye.” trabzona tâbi ya. “sırtımıza yüklerdik hamsileri yüklenirdik **73** oradan yürüme gelirdik.” diyor. esKiden habile biĥ yükseĥe çıkıp bori çalardiler oradan. hamsi habi Kadarçukmiş **74** biz yetişmeduK o devire. nè olur ondan nesini kesecesin, nasí?Tuzlayacasin ama o zaman óyleydi ama haşindi de nèrdeyse orıya düşiy. haşindi biraz daha yirilendi hamsi. /// peki rüstem amca hani kaçınıcıayda findıK **75** toplanıyor? ne zaman başlanır? nasıl Kurutulur? ne yapılır? /// finduK aĥustos ayının. / aĥustos ayının birinde, **76** iKisinde, úCünde, bèsinde. bu sene dèyişti. mevsim hava mevsim bu sene yaz iki ay sonradan

gitTi. ben bi ay dēmiřtım ama soradan iKi aya çıktım. anladın mi? işte burda finduK işi bđ da mesela árazisi az olan 77 esKiden ey finduKlularda çoğ çalıştı adam alışturuduK. /// yögmiyeci olaraK. /// ē on Kişi on beş Kişi azıma 78 yaparduK. şindi óyle biş şey yoK . adam habile taraklı azma ile habile alışdıK. şindi al hauradan bi kepçe bi 79 Künde sana Kořsun on dönüm yer ama kim işleyecek orayı. alışacaK adam yoğ. /// çoK arazin var mı? /// 80 hā. /// çoK arazin var mı? /// árazimiz var. aşaKa yuKari sēksen, yúz dönüm vardır. árazi dağatmişuK. dağatduK uşaKlara. /// baya varmış. /// he he. bişaz árazimiz fazla idi. bişaz çoğ alışmişız. /// günlüKü alıyor musunuz 81 fındıK ayında? /// he he aliyler. aliyler uşaklar bizim arsēnin ardaKli kóyü vardı. ordan bana gelirdi adam. bize 82 çoK sēne otuz sēne, otuz beş sēne devam etTiler. ayrıldiler daha gelmediler. bayan erkeK Kelir jdi. arabayla Kelidiler. sabah gelir aKşama giderdiler. ondan önce dá gelirdiler da habi sırande iki Katlıdır haurdaki. habırdaki 83 sırande tahtadan. eleKtirik meleKtirik bağlamıştuK. işçiler orda yatarı. bayan yoğ idi. soradan bayan olunca arabalan gelip gittiler işTe óyle dóřurduK. // sen da gırıpsın dā ızım. // şimdi dá aliyle tabi. işçi aliy. // 84 Konuřtuđun zaman ıcık yapay öksürtiyü seni. // kimisi az aliy. kimi fazla aliy. iki Tane daha ız var. efendim 85 onlara on ikişer dönüm burdan vermişiK. ēbir alan yeri ikiye bölmişiK burda. oğlanlara fazla verduK yer. /// senin sağlığın el vermiyor toplamaya dēyil mi? /// elmi bi yere sürmiyirim. benim maaşım var. aliyrim aşaKa 86 yuKari yēdi buçuK bin lira maaş. haşindi habırda artacaKti bişaz. biraz da beşer bin lira para vereceydi bize. árazi 87 parası aldığımız için tayip hata ettiler yani. tāminin onı verecekler yine. /// benim babamda alacaktı da o sebepten dolayı alamadı. /// yāv şindi iy bu milletin túrkiyenin şindi aradeniz diyelim finduK samsundan bu yana 88 sēKiz milyon nüfuz var burda. túrkiyenin yarından çoğu zaten fındıK, üzüm, incir, çay herkeS devletTen biş şey aliy. canım bu belli zaten alan. /// iftciler alıyo. /// yav alsa fındıK ne olur. ben alıdım on üç milyar on 89 beş milyar fındıK árazi parası alıydıK biz. ē adamın var üç dönüm yeri ne alacak o ordan. hiçbi şey. sora dēysin ki reis cumhur olaraK efendim “ben vatandaşa bi refağ payı beşer milyar veriyrim.” e sen bilmiysin ki 90 dünyada haberin var. Parmuđunun isTinde dolandriysin dünyayı. bilmiysin ki herkeS devleTden bi şey aliy. // 91 doğri Koniş lā. // doğrisi eğrisi yoğ óyle. oy vermişiK ona Kaç sēneden beri o ada dēmeye haKım var benim. başKa adamda yoğ vermeye mecbur. bi Kılıdar oğlumuz var jdi. o da gitti. bi Tene geldi o da ondan 92 kötü. Kēne Kılıdar oğlu iyiydi. /// gelen gideni arattı. ///

onda da iş yoK hiÇ. o da anca selahatTin demirtaşa 93 selam yollay. lâ anlamay mısınız? gittiniz onla iş birliğı yaptınız zaten zarar gördün ondan dā. /// siyaset işi stresli 94 iş. /// ben zaten siyaset Konuşmam. /// tansiyonunu çıkarma boşvér. /// öyle. // Kapat konuyí. // daha bir şey soracasan sor. / belki iKi, üç sene önce olsa bi şeyler olur idi. haşindi haşindi sanki habi agzeym başlangıcı var 95 ya. biz şimdi yaşlanınca olduk böyle. mesela birinlân ben Konuşiyken telefonla KonuşiyruK. diyelim birinin ismini deycím aKlıma gelmiy ki söyliyím ona ismini. / uy yani unutiyruK. deyrım ki Kâvede bazen. // gızlar 96 hep KonuşduK. ğarnınız aç miydi? nêrden geliysınız? /// êvden geliyoruz teyzeciğim. /// // bi çay, Kâve bir şey 97 yapmaduK size gızım. // /// allah razı olsun. êvden geliyoruz teyzeciğim. /// helal olsun. o ğada KonuşacuK.

Derleme Numarası:13

Anlatan : Müzeyyen PALA / Yaşı: 60 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : Kaşüstü

Konu : Genel Konular (Bayramlar / Yöresel Yemekler / Düğün Adetleri)

1 / müzeyyen pala. / altmış yaşında. / he he tabi hê bêşinci sınıf ilkoKul mezunu. / kaşüstü köyü yomra. evet. / burda. / çok güzel isteye göre dışarda bahçeye çıkarım. orda toprakla eğlenir gibi yani êv işleriyle güzel çoğ 2 güzel mutlu, huzurlu bir günüm geçer. / yoğ. vardı yâni daha yapamadım. satdıK onî. / yoğ hiç inanmam. yani 3 nazara bilemem öyle bi şey başıma da gelmedi. / yâni yoK . êvet batıl inanç bazıları şöyle oldu, böyle oldu. 4 ben onlara hiç dikKat êtmem. / allaha sığınırız yani. / valla bardaK gızım her zaman kırar o da nazar bilmem. 5 yani baĝzân Kırar. köye gider gelirim ki hani ya baĝzân borcamlar olur bir şeyler olur. eKsilmiş zaman zaman 6 sôra bi hatırlarım onî bakarım ki yoğ. “ê gızım sen mi Kırdın?” “bilmem anne heraldá yani.” bakarım hiç onun 7 umrunda olma. ben Kêne biraz üzülrüm ama kızma Kızmam tabi. yoğ. öyle şey yapmam da. / bayramda baK, ramazan bayramında çoğ güzel geçer. tatlılar birbirine girer çıkarız. şekerler, tatlılar birbirimize iKram êder. 8 oturur Konuşur. çay filan her şeyle çok güzel. ğurban bayramında desen o da aynısı. artıK biz bu sene kesmediK 9 hep verdik hani ya şey ğurbanlarımızı verdiK hani ya bu deprem bölgelerine ama Kêne kesenler geldi. otuduK, yedıK, içdıK. yani her şey çoğ güzel. / esKiler daha farklı canım. esKiler çoğ daha güzeldi. ya şimdi 10 gelinlerin êvine randevúsüz gidemiyorsun. öncede öyleden deyil çâT Kapı. benim şimdi bu êvimde ê bu bitişiK 11 êvlen ikisiydi. ben êvlendım o iki êv burdaydı. bizim o arada Kapı ordan oraya terlik bile giymezdik ayaĝmıza. Koşa Koşa atlardık onun êvine. o ne yiycek ona iKram êder. bu aKşam

biz ne Pişirelim. yani **12** birbirine ama şindi öyle deyil. şimdi esKi şeyler yoK daha yani yā. esKiye göre çok yani geri. şindi baK ben **13** sabireye gidecem _ ama baK çok seviyom _ ama bak randevu alacam, çalışıyor. evde midir? var. yoK . öyle yāni **14** ama önceden _öyle yoK deyildi ki. / burda en çok bu aylarda hamsi bi da Kara lanasi meşhurdur. Kara laana böyle sarmasini yapar, yaparsın. valla başka diyer yemeklerin _ özel _laraK _onlar daha çok. hamsi balığa daha **15** düşünüz biz. yani Kara laanaya da bu yaşlılarımız daha çok düşün, sarmasini yaparız _oni. öyle bi şeyler. / sarmanın mesela he hē. / sarmanın mesela ben şimdi bunun soğan bol bol soğan doğrar _ oni gāvurūrum. ondan sora **16** teKrar _üstünü artıK salçası Koyarız bol böl. onun _üstüne tereyağ da Koyarız valla et KoyacaKsaK _et etli böyle küçük küçük _et kuş başı kuş başı miniK miniK Koyarız. onun _üstüne fırın yarması deriK mısırdan gāvurur **17** böyle fırınlara vērır, gāvutTururuz. oni yarma halinde inceciK _inceltir _oni Koyar yaprakıda haşlar sararız böyle. tencerenin _altına da büyük büyük kemiKler Koyarız, o da ona lezzet versin diye di mi? ben şimdi et **18** yemediğime göre ben sevmem _ama yaparım yāni. bunda üç sene önce Kaynatam _öldü. onun gününde ben her **19** şeyi bol bol yapardım, o severdi diye. ben Kendim _et yemem, beyime de yasaKladı doKtor. o da öyle ama Kene dá bulundururum, yaparım yani. misafirim geleceği zaman yaparız yani. / laanalarda Kullanırım _ama çoluk **20** çoÇuğum yemediğine göre hi hi gizli KaçamaK Koyarım bazen. / valla önceden vardı. / önceden valla gelinin önünü keserdi, Kardeşi ayrı para alacaK bilmem dayısı alacaK bilmem babaya analıK haKkıdır, çok fazla. şimdi **21** öyle şeyler KalKtı. ben şimdi sivasdan gelin yaptım, gittim _oriyā yani da yüzük keserler, bi bahşış tepsiye Koyarsın, _asla öyle bi şey yoK _orda. hiç böyle gelinime beş lira dahi bi şey vērmedik. bahşış birine olsun, **22** Kapıdan çıkarırKen _aha bunun Kaynanasi hep gelmişlerdi, asla öyle bir şey yoK _ama önceden çok vardı. gene **23** dá bu yüksek köylerden yapan var var yani. / mesela Kapıdan gidersin gelini almaya Kapıyı hemen keser kardeşi şu Kadar vereceKsin, biş milyar vereceKsin. adam zaten düğün yapıyor, bakıym var mı? de mi? yani ona illa da **24** diretirler. onun önünü keser, tabi o bi geleneK _onu seve seve yani bi şey vērısın geçersin. yāni öyle bi şey ler _onlar hep Kakti, zaten salonlar düğünler valla bi şeyler yapıli. / yoK şimdi daha yoK de mi sabire? daha yoK yani, **25** yoK _öyle şey yoK . / benim düğnüm nasıldı anlatsam gülersiniz. / bak şimdi benim düğnüm burda tēyzem var, tēyzemin gızını biz _abime gelin yani abimlá evlendi, geldim buraya gelin _almaya geldiK. beni bunlar gördüler **26** bunlar _arsinin bi köyünden gelmiş buraya yerleşmişler. burda geldiler gördüler tābi gelin _almaya beni orda **27** gördüler, benden _önce da ablam vardı, ablam _ama nişanlıydı, neysa beklediler _ablam _

evlendi ondan beş ay **28** sonra Keldi bunlar beni istediler, illa da istediler. ben dá yaşıım on altı daha küçüK. / yoK yōK. hiç hiç. ondan **29** sora o dönemlerde bir şey var. benzin yoK, benzin ğara borsa o zamanlar arabalar hiç bóylá hareKet denen bi şey yoK yani hiç yoK benzin. bidonlarla bi yerden alıP arabasına döKer. o zamanlar ben dá şey yapTım, **30** Keldiler beni istediler, tabi biraz şey etTıK. gelinim dá buraya şey olduğuna göre tanyor ya bunlari, çok şey **31** ettiiler, “çok iyiler.” dedi, “çok iyiler müzeyyen hiç sorma sen küçüksün ama hiç şey etmeyelim.” iy nasiPmiş. şey etmedim, sonra gitdiK, bu cuma günü sözümü kestiler, görüşmemişiz hiç. bi daha cuma aKşamı da ben geldım. **32** o diyelım ki şeye gideceKdiK, hazırlıK yapmaya oralarda görüştüK tabi. artıK büyüKler vérince biz de bir şey demediK. yani ama allah razi olsun, çok çok iyiler. / oldu tábi. / ğına geçem oldu, tabi köyler hep küçük yaşta **33** evleniyorum diye herkeS toplandı. meraKlân böyle herkeS bana şey ediy ki bu nêreye gidiyor? küçüK yaşıım çok **34** küçüK, bu nêreye gidiyor? diye o Kadar Kalamalık oldu, tabi güzel bi şeyle oldu işTe. sonraki gün geldiler beni almaya, iki araba bir taksi üç araba yoK çünkü benzin, hani ya kimse arabasını şey edemiy ki yoK yani öyle geldi, **35** aldılar beni. bi sonraki gün da hani cumalıK derler onu da yaptıK, tamam bitti. ondan sora durdum işleri yapmaya, hā ha ha. hē sonraKi gün gittim odun taşımaya bahÇelerden tabi. / he he tabi tabi Kayınvalidemlen çok **36** iyi çok iy. / yoK yoK hahā, yoK yapacan öyle bi şey demeSdi ama ev işi mecbur yapılacak, évdeki bir iş, dışarda bi iş olsa yengem ile Kayınvalidem beraber giderlerdi, bize de bağzen dêrdiler bitişiKteki gelinle **37** beraber işte ikimiz amca gelinleri da deyil ama böyle uzaktan akrabalığımız var ama amca gelinleri olsak daha **38** da yaKın olamazdıK, o Kadar menşüre yengen. siz gelin işTe bi yerde bi şey hazırladıK, böyle ineK yiyeĝi gibi onları gelin alın. illa da buni yapacan öyle asla yoK yoK yani beni Kaynanam, Kaynatam çok çok iydiler. / **39** geçirdiĝim hastalıK valla öyle. // her yıl bi yerini keser. // o başKa canım, dizlerimin ikisinde pilatin var. / hē ondan sora dedıĝi gibi ayda bir bi yerimi kesmiş, dikiş atırmışım. burami kesmiş tikiş atırmışım, bu ellerimin **40** içi heP ameliyatTır. yāni o türlü bi şeyler allahıma şükür çok büyük bi şey geçmemiş ama o türlü şeyler geçmiş. / önceden oyunlarımız böyle dört tane yer eşelerdiK, fotuK gibi yapardık yuvarlaK oraya yirmi tane **41** taştan Karşılıklı yirmi taş oynardık. böyle ellerimizin üstünde tutardık, bilmem bir şeyler yani. çizik çizerdik, ip atlardık, çizik çizerdik aKşamdan gelirdik éve annem dêrdi “tabi atladınız atladınız ip şindi baÇakların **42** ağırır tábi.” yani öyle yatar, dinlenirdik öyle. / anlatırdı tabi. / mesela ne biliyim böyle nasretTin hocadan böyle bi şeyler çok anlatırdı ama aKlımda da Kalmamış, öyle bi şeyler anlatırdı annemiz aKşamdan sonra annem ğuran **43** öğretirdi, annem çok bize bak bu “inna enzennau” çok sevaP okunan bi

ğurandır. oni annem böyle yataırdık, bizim babamız çoğ erkenden ölmüş, otuS üç yaşında. annem böyle bizi yatırırdı yanında hep bize ğuran öğretirdi 44 gece. hep ezberluğ da haşindi aklımda hiçbi şey kalmaz, o zamanlar öyle deydildi, ezberlerdik. yani çoğ güzel tabi babasız yaşadık ama annemiz bize çoğ sahip çıktı. annem çoğ çoğ yani bize şeylik yaptı, üç ğızdığ 45 bir erkeğ, hepimizi çoğ güzel evlendirdi, allahıma şükür hep iyiz. çoluğ çocuğ büyütTük hep evlendirdik, bi tane ğızım var şimdi evde beğar o kadar. / ğısa turşı yaparız, melemenler bilmem o Kavonozlara. sen de 46 bilirsin herhalde oni? / bu Kahvaltılığ türü patlıcan, biber közler Kavonozlara doldurur, Kuru fasulye Kuruturuz, 47 öyle bi şeyler yani. / he tabi odunumuz tabi, biz soba yaktığımız için odun, Kömür zaten. çoğunluğla Kömür alırız. / var bahçem. / bahçemde haşindi bak bezelye dikmişim. patlıcan, biber, mısır, fasulye bunları hep dikeris 48 yani. diğerim böyle, bağ bu sene şey ekdim, e nohut o bile oluyor burda. patateş yani öyle bi şey bamyaya bile oluyor yani. ekTinmi her şey olur. tabi az az yaptık, yani yaparım. / yoğ yoğ haha eskinin üçTe biri 49 dörtTe biri yoğ eski verim yoğ ki. / benim he bizim. / beyim emekli, ondan sora kira alırız, e bir da fındık var, 50 öyle bi şeylân. / fındık yedinci ayın sonunda sekizinçi ayda burda toplarız. doğuzuncu ayda da köyümüzde toplarız, arsinin bi köyü orda toplarız. / ya fındığı topladığın zaman tabi biraş zor bi iştir, yağmur çamur oni gidip 51 toplayacağsın çünkü dökülür, bilmem Kaybolur, onu topladığın zaman gelip böyle depolar evimizin üstünde çatıda depolarız. gelir artığ patoş vurur, alıp getiririz buraya burda daha rahat Kuruduğ için evin başında serer 52 onu Kurutuğ koyarız çuvallara. / tabi tabi. / yapılırdı. tabi, öncelerden öyleydi. çalışan da çalışırdı ama çoğunlukla fındık. / tabi fındığı beklerledi şimdi öyle bi şey yoğ yoğ yani. burdayım burda dururum sürekli. / 53 valla düşünmedim yoğ. / valla köy. / köyümün özelliğ çıkarım Kapımın önünde çayımı demler semaveri 54 yağarım o orda bi otururum, her tarafa seyredirim, özelliğ o ama şehirde öyle deyil ki di mi? benim köyümüzde 55 bile Kapımın önü Kosğocaman bi alan. sabire sen geldin mi oraya hiç? gelmedin. o orda Kosğocaman çay yaparız, sabamızda bi köşesinde yanar evimin önünün Kuzine, orda da çoğ güzel zaten köyleri seviyoruz. biz 56 yaşlandığça zaten köyleri seviyoruz. biz yaşlı insanlar daha zaten şehirde durmaz, duramayız biz da, durmadım 57 duramam da yani. / evet. / he he tabi o anlatırdiler gidermişler bilmem inekleri yola Koyduklarında yürüyereğ iki günde üç günde yaylaya çıkarmışler giderkene böyle yollarda bi küçücüğ ahır gibi duvar aralarında 58 inekleri orda yatırır, Kendileride bi batTaniye batTaniye yoğ da eski bi şeylerle Kapanıp sabah eder, tekrar

sabah yola girermişler. öyle bazân yağmur yağarmış _ islanırmışler. yanî önceden perişanlıK çoKtu ama çoK da 59 böyle severeK yapardiler. mutlu, huzurlu olurduler. yani öyleydi önceleri. / çoK saolasın, ben teşeKKür _ ederim.

Derleme Numarası:14

Anlatan : Emine AYAS / Yaşı: 64 / Okur-yazar değil.

Derleme yeri : Ocak

Konu : Genel Konular (Nazar İnancı / Bayramlar / Yöreye Ait Yemekler)

1 / merhaba. / emine ayaS. / atmış dörT, _ atmış beş. / oKula moKula gitmedim, biz _ işlân güçlân uğraştıK. ineK baK, yük Taşı, büyüklerlá bile. /ocaK köyü. / he. / nazara yani inanmayacasın diyelim bu nazar boncuKlarını da 2 yasaKladiler, diyelim da önceden nazar bocuğu takaydiler, önceden çocukların böyle ziflan bile yapıştırdiler 3 gáfalarına, habile şey ederdiler saçını, yüzine. önceden nazar işi çoğ var _ idi. çocuklarda böyle ablaK güzel diyelim 4 çayır biçiryuK salıncak yapmışuK çocuğu ya yanından geÇti birisi, baKtı çocuğa salıncak Kopti, uşak vurdi yirmaKa. ondan sora amcamın _ iki Tane çocuğu nazardan yürekleri çatladı. / öldiler tâbi. önceden diyelim biz 5 olmadan _ ama çocuklar haşindi çocuklar _ ufaK _ insanlarda. onlar boylı posli, amcam _ onlar bóbam _ onlar. / çoK 6 büyük diyelim, amcam vardı, benim o da otuS seKiz yaşında mi öldi? yani KırKa yaKın, genÇ şeyde gitTi, haule ama omuzlarının _ eni iki metre, bi metre var _ idi. yani böyle büyük _ insan dal Taban. bizim bóbamın tarafı 7 öyle şeydir yâni. / boylı keresteli. / kimse Kalmadı bi tek bi halam kaldı üç Tene halamdan. aKşam gittiK halama, işte o da allaha şükür benden _ iy. / kimi insanlar böyle cins çoK _ iş var. Kaynanam genÇ _ öldi, genÇ dediğün o 8 da gene genc _ öldü, büyük gaynım _ onun Peşine biraz yaşlı _ öldi, benim beyim _ elli bir yaşında _ öldi, ebir fransadaki 9 gaynım _ elli iki yaşında _ öldi, üç gaynım _ öldi, bi tanesi duriy şindi. / halamın Kocasida o bóbasına çekti, seksen yaşına Kadar yaşadı ama iki bi sene bi sene maKinaya bağlı Kaldı. halamın _ oğli da elti uşak bu arada, öyle ne 10 biliyim _ esKiden çok çekmişuK. bóbam _ almanyada çocuklar diyelim kardeşler _ ufaK, hepsinlân ben _ ilgilenmişim. ineKler _ ahırda . / vār. / ben diyelim yomrada _ endim, çayır biçer, orda gaynım _ almış beş dönüm 11 yer, o çayırı götürür, Kamyonla gapiya yıkardık, tosun düşTi pantiye oni zor Kurtardık, pantiyi mantiyi Kırdık yani çıkardıK. nazara inanmaycasın, buna ama öyle yani. öyle her tarafTan baKayle bi Kamyon çayır TökduK 12 gapiya yıkardıK. / nazar deyerdi böyle ineKlerimizin _ allaha şükür tayfaya bi şey _ olmazdı yâni. tosun diyelim 13 gitmiş bi yaşını dönmiş, bi şey yoğ KaKtıK çayırı

ğapiya yıktığımız günü arka ısti pantiya düşTi. pantidan **14** çıkaramayız, büyük tosun. /
pantiyi Kırdık, çıkardıK onı ordan, sora hep yaralandi. nazar diyırım işTe, bizim hocamız
vardi, allah rahmet etsin, rahmetli oldu, yani nūman hoca esKi hocamız, yani öyle
hocalar yoK şindi **15** daha. o hoca derdi ki “yani mezarlığın yarısı gözden dersám başım
ağırmaz.” göz vardır. / vardır. / nazar **16** boncuğunu şindi diyelim çoluK çoÇuKlara
esKisinler nazar boncuğunu çoK severlerdi. gızların Kollarına takardık, **17** hayvanlari
püsÇüllerdiK, boncuk böyle püksül takardık boynuzlara, yaylaya yola çıkardık ya
süslerdiK ineKleri öyle çıkardıK yola dağ yoluna girerdiK. / onlan süslerdiK, göz
gelmásın diye da tabi yani şey yapılırdı, **18** demeK istiyırım ki o KAda biliyırım yani. /
ben illa çocuKlara takmamışım, bocukTu moncukTu sevmezdim öyle bi şey. / buni yani
ben esKilerden duymışım, o hoÇamızdan da göz derdi yani “yemin etsám derdi başım
19 ağırmaz, habı mezarlığın yarısı gözdendir.” amÇamın çocuKları olardan yengemden
şeyden öyle Konuşulmuş, yúreKleri çatlamış, gözden. şindi böyle bazı insanlar da
diyelim nazar göz deĝen da bellıdır. oni sınaysın, felanci **20** gördi beni, gene bi şey
olacak, herkeS bir deyil, herkesın gözi biĝ deyil. oni bilereK şey etmiy, gözi çarpay yani.
/ onı bilemiysin yani herKes ben diyırım şindi ne Kadar milletın varlığı olsa kendımın
yarım var mi? ona **21** inanırım. ne Kadar busi var, baK uşaKı ne güzel, ineKi ne KAda
güzel. buni hayatta yapamam yani ama böyle **22** yapanlar, meraK edenler var. / var yani.
/ köyde fındıK ayında **23** haşindi çıkayrık, şindi çocuklarda zamani köyıda sevmiyleĝ,
kendım yani haves etdim, oralar şenlık. finduK topladım orda beş, on gün on beş gün
Kadar **24** yedim, içtim, Kalktım, topladım ama şindi gızın çocuKlarını baKayırım.
hemşiredır hastanede, habi Kaşistinde o götürdü beni bu saba (...) onlara sebep çoK
duramayırım, bu sene işte kime izinde miydi? Kaynanasi **25** mi burdaydi? neysá beş, on
gün köyde durdum, fındıK topladım, işte haKan hocaya yardım etTim yani, öyle köyde
hâvesli daha hâvesli durıysin, esKiden durudum, şindi da bi yerden ses geliy korki oliy,
yani daha **26** duramayırım gibi, işTe korkayırım yani. / hı hı. / onı sadece duymışık ĝurani
okumayi gizli okiydiler camede, **27** Kaçaydiler. / onlardan Kaçaydiler diyelim gizli
okurdiler, yasaĝdi yani. / yasaKıdi, istemiydiler demeK yasaKıdi, **28** okumaK öyle ĝuran
muran şey gizlin. / yoK çoĝ duymadım. / işte. / tabi çoK eziyetler, çoK şeyler yapmışler
o zaman. / hiç aklımda hiç dikKat edip da şiy yaptığım yoK. / çoĝ bunlar diyelim
yerlerini yurtlarını biraKmış, **29** başKa tarafa Kaçmış diyelim. / tâbi. diyelim

büyüklerimiz var, çok bunlardan yani Kaçmış, bir şey almamışlar, başka köye gitmişler diyelim. yani çok eziyet etmişler ona onlara, büyüklerimizâ, çok eskilârimiza, **30** dedelerimizin bubalarına diyelim, çok eski öyle duymışım yani. / işte geri döndüler öyle. / esKiden âyşe, fadime, hatiÇe, hava, emine, bunlar şimdi da delmâ takma isimler yani. / erKeKlere da ben hasan, hüseyin, ali, **31** ameT, memmeT yani bular şimdi da şey erKeK hakan hakan ben şey etmiydim, okunur isim okunur, okunmaz mi? bilmiyrim. bubasi Koydi yani. / bilmiyrim. tam araştırmadım, istemedim. Kaynatam istemedi onı, Kaynatam **32** ne koycaydi ona? Kaynatam bi şey dedi da unutTum yâ. ilhan da istemedim, ilhan da bi oğlumun ismi. / oni da bubasi koydi, aslında ilhan ilhâmi daha güzel. / biz de ilhan dedik, öyle allah hayırlısını etsin. / esKi bayramlar **33** haşindiKinden çok güzel idi. / bayram gelir, Kene haşindi da ben bayramda aynı devam ederim. / bayramda yaparım bî tenÇere dolma, diyelim böreK, tatlı (...) yoK ne yapacasın, bulunduğu munduğu hazırlarım, tatlı **34** yaptırırım onlara. şey ederim, bayramda mezarlığa gider, gelirlâr yâ Kardeşlerim, şimdi kimse da Kalmadı, **35** esKiden bubam gelir, beyim gelirdi, şimdi kimse Kalmadı doğru. kardeşlerim geliy işTe, üç Tene erKeK Kardeşim **36** var, benim uşaKlarım, işte akrabalar yani böyle yakın torun morun toplaniyle, ben Kene aynı devam ederim köydeki gibi, köyden beri yomrada öyle durduğum zaman esKiden beri bayram sabahı evde yemeK veririm, hala **37** devam ederim. / onun için. / geliyle evet illa Kavaltıya bana. / geliyle, öyle devam ediyrik inşallah. / he he. esKiden Kaynatam yatalaK, diyelim büyüklerin yanına hep toplanır, giderdiler, bayramda diyelim cameden **38** çıkanlar, Komşılar hep o. haşindi KomşuluK Kalmadı, KomşuluK KalKti, kimse kimselân Konışmay zaten, **39** telefon elinde var mi? tamam bitti. / esKiden uzaKta bi hasta olidi ya diyelim amcamızın bilmem nesi onun **40** Kaynatasi, toplanır o zaman biz köyde bi ineK sağardık ya bi sürü ineK bakardıK, gışın bi Tanesi kısır kalırdı, **41** ona moziKa. / moziKa, he ondan toplardıK birkaç süt, o çok sağılmay ya yeni doğurmamış ya biraz süt olurdi, **42** haşindi ki gibi nerde öyle bol yediresin, kepeKti eKmeKti sade laana yali mısır hudişi onlan etTiği süt toplar, **43** yapardıK bi gavonoz yoğurt, bi da şey biliy misin? ziliktar deriK biz, oni yapardıK bi tabak, bi de yoğurdi alır, **44** hastaya giderdik. o zamanda bakKaldır. / marKetdir ama doğal beslenirdiK yani o zaman gerçekten bundan iy **45** di. gara laana tarladan alırdıK, gışın kar yağardi, böyle küreKlerlân açardıK, laananın tepelerini yukarı çıkardı böyle. onları vurur, keser, ezlerini keser bi sepet toplardıK, bi boy karın istinden. bi sepet çıkarıdıK eve, **46** o ezlerini keser, güzel

temiz yıka silkele onlari, habile böler bi tencere haşlardıK, atardıK ona tereyağni, mısır eKmeKi ile alırdıK bu yana, etTen éyi yerdiK yani. / şindi anlattım onlari ama bilmiyrim, sen onlari bilmezsin, **47** annen bilebilir. / óyle esKi kötü günlerimizi arayrim yani, haşindi ki düzen bana sarmay. / esKi diyrim hau kötü günlerimi arayrim, adamda önündeydi, şindi zor. / en çoğ ben laanayi severin, şindi da laanayi yasaKlamişle biliy **48** misin oni? / hē bizim için en iy yemeK laana. / laana yani. / ē diyelim esKiden mısır çorbası, hau Kırmalı aliysin diyelim hazır, mısır çorbası, laana diyelim et da ineK keser, doldurur, Tuzlardiler, suya KorduK o ayni **49** bugün kesilmiş gibi taze et gibi, o Kadar güzel olurdu ki haşlama o zaman et habından bol yani, milleT keser ineğini. / et sen duymamışsın, esKiden hı. / ama eti Tuzladın mi Koyusun onı suya diyelim bi günde hámán çıkmay, **50** iki gün deyişecesin süreKli suyuni aynı yeni kesilmiş gibi onun tadı buzlukTan daha güzel. büyük bubam onlar esKiden büyük bubam onlar ineği keser, varil tuzlar Koyardiler, bi varil Tuzlardiler, haşindi gibi nerde **51** óyle gaplar, kutiler, diyelim çayırılıKlara gidende bakır guğumleri alır, gider de su alır bi yerden de aPtes alırđıK, Koca guğum ağır da ne gadar küçük olsa, şindi bi sürü pilastiK şeyler var, yenliK ama o zaman doğal **52** idi, yani her şey çoğ güzeldi. / laana çorbasını diyelim yağni mağini yaKay soanını yağni fasıyasını Koyaysın, suyuni Töküp laanayi ince ince doğraysın, ondan sora onı o teK yıKaysın, ezip ezip o aÇi suyu gidiy, ondan sora **53** süzgeçle oni suya tutiP o Kaynadığı zaman fasıyesini Koymuşsın ya oni Tökiysin Kaynamış suya diyelim ayni ne Kadar yapacan ama Kati oluşsa biraz daha eklersın Kaynamış su, ondan sora biraz Kaynadimi inÇelik de **54** çorbalıK çekiy, inÇe yarma yani biliy misin oni? ondan da bi goş atarsın ona, Pişer geri alması da unlı vuriysin ona, soğuk suya tabakta unlı sulaysın bi Kaşık, şey ediyisin düğüm olmasın, düğümlemesın yani óyle **55** Tökiysin Karıştırıp içine. / hē guyruk yağ onı unutTum yani. guyruk yağı ben gene kullanırım. / bunlar yer da sade ha hemşire olan gızla ufaK olan uşak yemez. / biz alışmışıK ona, ben severim, laanalara Korum onı. / **56** he he. / benim düğünüm ne biliyim, bubam almanyadaydi yani oldi haule, aKşamda gına aKşami yapardiler diyelim soraki gün gelin alçakla gızın evinde duğun oliy idi, ordan geliş gızı alır, giderdiler. ondan sora uÇ **57** aKşam istide yeduluKa çağrıdiler onı bubasının evine, orda da ister oyun ister şeyli ama yemeKli yapardi. **58** yemeK dá nasi? büyük gazanlarla yal yapardıK ya büyük yayla gazanları olur, sen bilmezsin annen duriy mi? / onlar büyük

tenÇereleler diyelim bakır tenÇereleler bakır gazanlar, onla bir konposta onla bir sarma işte dolma ē 59 ondan sora tulunma tatlısı. / duğun yemeği, öyle K̄alabalık gelidiler yemeK vėrıldıK̄ yani yėdilikTa. / bilereK 60 yabancı dėyil. / he he bubamın halasına ben gelın gitmişim. / tanıyaraK̄ dėyil ĩstemiydım, zorla morlan ĩoldı yani 61 bubam. / he mecburi oldi, o da çoğ yaşamadı işte (...) öyle allaha şükür zor şey ĩoldi ama o K̄adağ sorun bi şey ĩolmadı. /

Derleme Numarası:15

Anlatan : Mustafa KAYA / Yaşı: 52 / İlkokul Mezunlu.

Derleme yeri : Taşdelen

Konu : Genel Konular

1 / ē şimdi benim ĩismim mustafa, yani asıl ĩismim mustafa ama toplumda kemal ĩolarak söyler, genel ĩolarak mustafa soy ĩisminde kaya. / elli iki yaşındayım. / okuma yazmaK̄ biliyorum, evet ĩilkoK̄ulı beşe K̄adar bitirdik. 2 / ē şimdi köy ĩolarak ē yomra taşdelen köy ĩolarak ĩkametimizde orası. // hoş geldiniz. // sağ ĩolun hocam. ē şimdi kaşüstinde da bunların mahallesinde da oturuyoruz, orda da ĩevimiz var, asıl taşdelende de ĩevimiz var, iki tarafTa 3 da oturuyoruz yani. hē. / hı tabi şimdi çocuK̄Ken örneğen bizim dönemimizde bu beş Taş vardı, beş taş ĩabile atıyorsun, alıyorsun ĩöyle oyun vardı. ē bir de işTe biz ĩerkeK̄ ĩolarak hep misKet ĩoyardıK̄. ē saklanbaç gibi 4 bunlar ĩoluğdu. meselâ bi ağaÇın gerisine girerıldıK̄, herkeS saK̄lanırdı, Kişi aradı onları. / e işte bulduğ zaman 5 o oyunları ben bāya unuttum yani. o zaman ne yapıyoduK̄? ĩonları ya bu gibi oyunlar, e çelik ĩoyunu oynardık. / yani e bi oyunun tepesine şöyle bir şey koyuyorsun, çalı gibi odun gibi bi şey ona şurdan vurduğ zaman fırlayıp 6 gidiyoğ. ē bi de böyle lastikli şeyler vardı, e mesela diyelim ki bez parçasından şöyle yapardıK̄ ĩona oduna, ē (...) lastikli şeyler vardı, böyle tutardın ĩonı şu şekilde buraya taş K̄oyardın, e böyle çekerdın bunu bıraktığın 7 zaman ĩonun ĩağzındaki taş fırlar gider hedefe vurur ĩidi. / yani bu şekilde oyunlar var ĩidi. ē başKa ne şekilde 8 oyunlarımız vardı? işTe böyle tek ĩayaK̄lan taşları bi oda oda ÇizilK̄ taş diye bi şey dėrler bilmem ĩonı siz 9 bilmesiniz. / şöyle bi kâre düşün, şöyle oda oda yapardık ĩonları, şöyle yani bu Çizilğının ĩüstünde kalmamaK̄ 10 şartıyla böyle bi kareli taş burda teK̄ ĩayaK̄ ĩistinde bunu buriye atlıyorsun burdan buriye atlıyorsun, geliyorsun 11 böyle böyle dışarı çıkarıyorsun ĩonı. tabi siz ĩonları bilmesiniz ĩama sana belki farklı gelebilir yani bizim ĩeskiye dayanaraK̄ olan oyunlardır bunlar. / e işTe çoÇuK̄Ken ne yapardıK̄? işte yani bi iy ĩeşyalardan bi ĩev bi 12 K̄ule gibi bir şeyler yapardıK̄ çünkü bu günkü gibi oyuncaK̄ bi şeyler yoK̄tı. / o zaman

nelerlân? taşlarlan işte **13** efendim lastik parçasıyla e terlik parçasıyan veya bi sandalye parçası işte bu tip ev eşyalarınınlan veya taşlan e **14** aaş Çalılarlan, yapraklarınlan böyle bi oyuncak şekil kurardı, bi ev yapardı. /// evciliK. /// he he öyle bi şeyler yapardıK yani pençere yapardıK ona. /// uzun eşeK. /// he yani tabi bu yöre yörede deyişiyor, şimdi bak **15** bunların mesela yöresinde farklı çocuk e oyunları var idi. bizimki farklı sizinki farklı olabilir çünkü bu yöre yöre deyişir. / benim köyümün adı taşdelen köyü. / eski adı hamo yani rumlardan kalma. / şimdi o yeni isim **16** mesela taşdelen köyü olarak mesela hamo mesela galafga diyorlar, galafga e aşaki taraf hamo yukar ki taraf, yani **17** bunlar işte hamo, galafga bunları veren insanlar rumlar ama işte o zaman ki galafga, hamo ne anlama geliyor? / işte şimdi bu iki yeri birleştirip kombine taşdelen olarak verdiler burayı. / ama tabi anlamını bilmiyorum. **18** / e taşdelen ne anlama geliyor? / yok öyle bi. / yok deyil. e çünkü bazı isimler verilen şeylere göre olabilir. / e çünkü karlıova var, mesela geçen adyamandan gelirken orda bi erzurumda dört saat beklediK, ondan sora **19** bizim yolumuzu açtılar ama gerçekten o karlıova adını andırıyor. / yani oranın adı gerçekten hep karlıova fırtınasıyla e o anda orda insan on daKKa yaşayamaz dışarda, orası öyle bi yer. / yani öyle bi şeysi algısı yok, **20** algısı olsa bilmem lazım. / köyümüzde genelde hangi bitkiler yetişir? e tarım olarak mısır, fasulye, patates e **21** patlıcan, salatalık e bazı yerlerde domates biraS olur, olamaz. / yani köy yemeklerinden mi? / ha köy yemeklerinde **22** mi? ha köy yemeklerinde neler olurdu? işte o zamanlar e eskiden şu vardı. mesela laana yemeğini bilsin yani gara laana yemeği vardır. onı yapardiler. e ondan sora e işte çok eskiye dayanırsan mesela o mısırın fırında **23** kurutup da şey yapıyorlar e öğütle onı e Kavut gibi bi şey derler oni yapardiler. ondan sora mısır çorbasi **24** yapardiler, e işte şimdi hala gene var. mesela sırğan yemek yapardiler bildiğim. / var. çoh faydası var. / şimdi **25** sırğanın insanın bağışıklığını güçlendirir, iltihablı kurutur, bağırsakları e iletirir, çalıştırır yani e damar açma **26** açar, mesela damar otu vardır, bildiğin hau şeylerden bak şimdi ben bunu içtiğimde anladım, zaten hissettim. damar otu, guşburnu e bi da o sırğan bunların üçünü birbirine katıyorsun, e kaynatıyorsun suyunu içiyorsun çay **27** gibi. yani gerçekten e yani benim vücútmuda onun deyişikliğini hissediyorsun. yani hafıza kaybına kadar e yani hafızayı yeniliyor. e yani damarlarını açıyor, inçe kılcar damarlar vardır. insanlarda belirli bi yaştan sora işte **28** onlar tıkanıyor. e işte ne oluyor? insanın elini tutaysın, soğuk mesela deil mi? yani kılcar damar çoh inçe insanda damar çok yani bu damarların e bi kısmı zaten belirli yaştan sora e iptal oluy. çalışsa da az seviyede **29** çalışıyor, e / tabi onlara iyi geliyor yani o damar otu çok önemli, onı her insanın kullanması gençlikte kullanısan **30** yaşlılıkta

doğrı daha da iyi olur. beenmeme gibi istemeS ınsan öyle bi şey ıçmeK tadı yoK tuzı yoK gibi şeyleri diyoruz ı ama onlar bizim ılerisi için çok önemli. / kilosunu nasıl tartıyorlardı? eskiden bu Paskül vardı. **31** e şöyle bir demir ı etrafında kiloluK var, e diyer ıucuna da ğanca var, ē o ğancayı he ğanca şu orta noktasında PasKül burda biğ da şurda kiloluK koyma yeri var. kiloluk mesela koyarsın ıoriyá e biğ kiloyu oraya koyarsın ı e **32** buraya da ğancaya takıyosun ıonı e burda o yana bu yana gittiğinde bi şeysi var, ayar noktası var, rakamları gösteriyor. o hanKi tarafa hanKi rakama geldiği zaman e kiloya göre çuvalın e tartımı çıkıyor ortaya. / o şekilde **33** bi de işTe küçüK terazılar vardı, böyle denge küçüK şeyleri da onlan tartardiler. / e evet ı gibi şeylerle tartı olurdu. / asıl mesleğim ben ıilk başladığımda loKantacıydım, aşÇıydım yani. e trabzonlarda bir çok lokantalarda **34** çalıştım. doKsanlı yıllarda yomrada Tükánım vardı, lokantam var ıidi. e işte ondan sora ē doKsanlı yıllardan bi Kaç sene sora diyelim ki doKsan, doKsan beşlerde e bıraktım lokanta işini, inşaat işine girdim. inşaat işinde **35** da e duvardan başladık, yani duvar ıustalığına duvar çıraklığına diyelim ı dönemlerde, o duvar işini öğrendik, ondan sora sıva işine gitdik, sıva işini öğrendik, duvar ı işini öğrendik. ondan sora e şantiyelerinde çalıştım maaş ı**36** olaraK ama çok ı aS zaman çalıştım yani diyelim ki iki üç sene gibi bi şey, ondan sora serbes piyasada senin gibi bi vatandaş geliyor diyor ki benim ıe şu évimın bi odası var, sıvanacaK veya birisi geliyor diyor ki şuraya bir **37** duvar örüleceK e bu şekilde aşakı yuKarı otuz senenin ı üstünde bi piyasa yaptık yani çok şükür şindi inşaatı elektriK hariç hepsini ben kendi adıma yapabiliyorum. / tabi hepsini yapıyorum ı ama tabi ē şimdi hepsini yapmaya **38** KaKtınmi başaramazsın, yetiştiremezsin. e ben genelde e şimdi benim ıekibim var. işTe beş, altı kişi yedi kişi bazen ıon kişi olduğu zamanlar ı olmuştur. e tabi şu an ızladık, yani şu an bu arkadaş ı ile beraber çalışıyoruz. e **39** yani piyasa da bi taşeron gibi diyelim iş yaptık ışa yuKari otuS, otuS beş seneye yaKın. e şimdi de emekli olduK, biraz tempo düştı. / tabi gene çalışıyorum. / tabi tabi. şindi ē örneğen bizde bildiğin tırazi var. bir ıe köşeyi **40** teraziye almak ı için veya bi sıvayı mastarın ızerine Kayup ı duvarda onu harçlan beraber teraziye alabilmen için. / tabi sıvı olan şey. / bi düz yatay ı olan bi göz vardır, biğ de diklemesine şurda olan bi gözü vardır. e bu **41** dikline alan bu yuKarda olan ı ortasında olanda şöyle Kodun, şu masanın ıstını masayı teraziye alısın veya **42** masa gibi herhanKi bir şeyi teraziye alacasın, onı buraya koyarsın veya mermer takıyorsun, mermeri takarken bu **43** şekilde bunun ıstını koyduğın zaman şu şekilde onı ayarlıyorsun yani. bu da o işi yapıyor şu anda. / tabi bunu tam ınlayamazsın, onun bi noktası var, gözü var. Çizgisi

var, iki Tane o iki Çizginin arasında geleceK o **44** dalga yani sū iki Çizginin arasında gelmesi gerekiyor. o tam iki Çizginin arasında geldimi tırazdadır yani. / tırazi **45** tırazi. / ē başka e tırfıl vardır. yani perdah mālāsı diyelim pārdah malası biz ona tırfıl diyoruz bazıları tırfıl diyor bazıları da e perdah mālāsı diyor. işTe bu perdah mālāsı nedir? inÇe sıvayı bu elinde bi küreK vardır, sıva **46** küreği gibi bi şey bi sapı var tutuyorsun harÇi malayla ona koyuyorsun, çekiyorsun onu malayla şöyle düzeltiyorsun, öndan sora o biraz kurudukTan sora onu o perdah malasıyla şöyle döndürerek sırayla böyle **47** çevirdiğin zaman o farklı bir hale geliyor o. ondan sora da ē onun tamamını o çektiğin yere meselâ inÇesini **48** çektiğin yerin tamamını o şekilde tırfillediKTen sora bi miktar sora o belli bir kuruma aşaması vardır. o aşamaya **49** geldiği zamanda onu süngerle beraber bildiğimiz sünger ona sıva süngeri diyorS. o süngerle döndürereK bi duvarı konpile bi duvarı sona Kadar döndürereK şey yaptığın zaman o da onun o üzerindeki ē defoyu alıyor. **50** yani o Çizgi toz kumun fazlalığını boşluğunu alıyor. e tertemiz işte bu masanın üstü gibi sıva çıkıyor. / **51** pürüzsüz hale geliyor yani evet. / hı e işte hortum tırazi vardır. mesela hortum tırazi bildiğin beyaz bi hortum **52** tırazi bir ucunu öriya tutarsın, bi ucunu buraya tutarsın, oraylan eşitlenmesi için içini su dolduruyorsun tabi. yani **53** iki tarafı da açık oluyor onların. e şu şekilde bakıyor birbirine, yani orda bi işaret koyuyorsun en limit nokta bura. onu ordan o su duruyor, bu yanKi aşağı yukarı şey yapıyor yani iniyor çıkıyor iniyor çıkıyor ordaki **54** şeyi ayarlıyor. e suyun limiti nere? mesela diyelim ki orda tam Kafadaysa burda şuralara düşebiliyor, gelebilir **55** yani bu Kot. yani buranın Kotini almak için ordan buriyâ Kot alıyorsun. orda bi limit koyuyorsun, işaret koyuyorsun yani burdan da nereye gidiyosa. / ya yukarı çıkar, ya aşağı iner. tabi o kot farklıdır. / e o da öyle bi **56** hortum tırazi diyelim. e bizim az önce bahsettiğimiz tırazinin şeysi geneli diyelim yani. / keser iki sefer aklıma geldi, söylemedim dedim onu bildiği için söylemiycem. / şimdi keser tabi ki yukarı olacaK. / marka. / **57** yukarı olacaK, en iyisi o. şimdi meselâ beş ona çivi çakarKen keserin iy olmasa vurusun, elini parçalarsın veya çiviye eritirsin, olabilir yani. burda keserin o arkada şeyler vardır, delikli delikli şeyler vardır. bunlar **58** çiviye vurduğın zaman kaydırmaS ama o çoh şey olmuşsa tahrip olmuşsa düzlenmişsa keser çividen kayar ya **59** eline vurur ya çiviye eğitirsin ya artık uğraştırır seni. / ē tabi biz keseri her aşamada meselâ e çatıda keserin ağız biraz daha iy kesmesi gerekiyor. / çünkü alıyorsun bi beş onu şu şekilde çakaÇaksın, ne yapman lazım? şurayı **60** az bi şey yonman lazım. ne yapıyorsun? alıyorsun bunu bi şeye bu şekilde vuruyorsun, burayı kesiyorsun. ondan sora geliyor o da denkleşiyor. yani burda çaprazını alıyorsun orda e bazen ne oluyor. tahta çakıyorsun geliyorsun **61** şurda tahta eğrilmiş az bi şey yontarsın, onu alırsın ordan şeye çakarsın yerine. / yani ē keserin çok

tabi biz iskele akıyoruz mesela. āhşap iskele akıyoruz. / gemi mi? yoĥ öyle bi şey yapmıyoruz. yoĥ . / e gemiyle **62** alâĦalı bi şeyimiz yoĥ . / he tabi çalışanların yanında durdum. o Ħayık damlarında oĦ çalıştığım için ē onlardan **63** yapanlari gördüm ama. / onların işi zor. / zor çünkü o kayığın e şu şekilde şeysi var ya kavıs diyelim, kavisi birlānbir vėremiyorsun tabi o ağa çünkü şey vuriyeler onlara böyle ē ayarlı sıkıştırma şeyleri var. onlarla bir, **64** iki gün bekliyor, o şekilde mengene diyelim yani mengene ile beraber  onlari uzun sürede yapabiliyeler çünkü birlānbir o ağa o kavisi vėremezsın. zaman içinde o mengena ile beraber e şekil  alıyor. o şekilde e yapılması **65** zor olan bi iş e tabi haliyle su da almayacaĦ, aği önemli, tahtası önemli. işte ona vurulacaĦ olan boyalar oĦ önemli e çünkü devamlı suyun içinde olduğu için dayanıklı uzun süre dayanıklı olması gereKiyor. / helal **66** olsun Ħardāşım.

Derleme Numarası:16

Anlatan : Ahmet TEZCAN / Yaşı: 49 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : Tepeköy

Konu : Genel Konular (Bölgeye Verilen Rum Adları / Trabzon'daki Türklere Karşı Ermeni Tehdidi / Eren Bülbül ve Başıçavuş Ferhat Gedik'in Şehit Edilmesi)

1 / ahmeT Tezcan. / ĦırĦ doĦuz yaşıdayın. / biliyorum, evet ilkoĦul mezunuyım. / yomralıyım, sıftere. / köyde yaşam yani şindi köyde yaşam dėyince şindiki yaşam ile önceki yaşam arasında oĥ fark var. / nası bi farklar **2** var? esKiden günlük ihtiyaç giderildi işte odunıydı, e beslenmesiy günlükTü şindi ayni trabzondaki gibi **3** marketTen  alıyorsun, kenara koyuyorsun, yiyorsun yani esKiden öyle dėyildi. esKiden her şey günlüktü, **4** yaĦTığın yaĦacağā bile günlük tedarik  ediyordun yāni. / evet. tabi yani bizim esKiden nası dėyim? hemen **5** köyün karşıсында bacılaĦın gutuva dėrler orāya yerleşmişler, ordan dağalmışlar mahallelere ama rumlardan e **6** ziyade ha bu şey ruslar geldiği zaman rumlardan ziyade ruslar geldiği zaman. tabi köyde şey var, mesela bizim **7** orda hala var. sinamoli, gözna efendime sana söyliyim corciya yırmaĦı bizim esKi çizgi filimden bi hatramızdır **8** ama köyde de öyle bi yırmaĦ olması onlardan Ħalması tabi bizlerde hale da vardır köylerde. tabi tabi bizim mesela şey vardır, ermeni zlmünden şeylerimiz vardır, şehitlerimiz vardır, köyde dört bėş tane şehidimiz vardır. **9** göcacik taşlari deriz, yayla yolunda yolunu kesmiş bunların ve katletmişler ya köye defn etmişler, ordan bilinen şeylerimiz var, bizim şehitlerimiz var. / tabi tabi evet evet ermenilerin mezarı daha fazla. / ayşe, fatma ön planda **10** ayşe, fatma mesela bizim  orda ön

plandadır. benim annem, eşimde ayşedir. / erkek deyince dā temel, ahmet, mustafa. / eski bayramlar, eski bayramlar önceden hazırlık yapılır, en güzel sarmalar sarılır, yöresel yemekler 11 yapılır. yine de öyledir ama eski bayramların tadı başka yani. / bayram namazı e geleneğe nasıl diyelim, bayram deyince şekeriye işte başka harçlıydı. çocuklar için çok önemliydi yani o zaman ki zamanda başka şekerin 12 çok önemli bir değeri vardı. şimdiki gibi değil yani. / örf, adetlerimizde bizim düğünlerde yemekler düğünlerde düğün yemeği farklıdır. onun için ön plana çıkar yani. e gız istemeden ziyade bu yedi yani düğün 13 denince düğünden önce yemek ayla gelirdi yani özel yemekler pişirdi, sarmasıydı. evet evet. / var. ben e aynı zamanda gaziyim doksan altı haziranda kuzey Irak'ta yaralandım, bir ayağımı orda bıraktım, gazi oldum, 14 şimdi de şehit ailesi ve gazinin derneği başkanım. / yani e çok en kolay oyun guşgu. / o nasıldı? işte kaçacasın, saklanacasın, koşacasın, gizlenecesin e ne bileyim yani güzel şeylerdi gerçekten. / tabi tabi köyde 15 genelde atlı gırınca yapılırdı böyle tahtadan ağaçtan bir yerleştirisin onı, bir ucunda biri bir ucunda biri koş babam 16 koş. / yok yok he doğaldı her şey, e erkeklerin en çok oynadığı çelik çomağ. / küçük bir oduna uzunca bir sapı var diyelim vuruyorsun, o şekilde oynanırdı yani. / köyde gışa nasıl hazırlık yapılır? / gıbandan, fındığından 17 ne bileyim her şey hazırlanır ve gışın onlar e peyder pey yenir. yani böyle elma, armut kurutulur. / fındıktan. yok yani bizim böyle mısırımız kendimize yeter, e biraz kalır isa da hayvalar yer onı hani çok bir şey olmaz 18 yani. / fındık olgunlaşması beklenir, eğer yeterli sayıda toplayacak adamın var isä Kendin toplarsın. / genelde ağustosun sonunda yani ağustosun son haftasından Eylülün ilk haftasına kadar sürer bizim ördü. / 19 böyle bazan birisi erkek başlar bir de bakmışsın erkek başlanmış. bir yarıştı yani bir nevi yani fındığın şeyisine 20 bakılmaz ama son zamanda fındık yere düşüp de yerden toplaye yani eskiden öyle deyildi. eskiden erkek 21 yere düşmesini beklemezlerdi yani. toplanır fındık, harmana getirilir, eskiden çubuklarla zulfundan ayrılırdı şimdi. / baya yani bençe randıman olarak da daha iy olurdu yani fındık zulfunda da şey yapıyor yani 22 üç, beş gün sürerdi onu zulfundan ayırmak ondan sora da boş vakti olan insan bir çuval iki çuval seçerdi, nası olsa zaman var yani fındıklar böyle hemen aciliyete göre yani bunu derken de bazı insanların acil olur 23 daha işi sıkı tutarsın yani ama diyer türlü gışa kadar yolu var, yani acil bir durum değil yani çünkü fındığı da birden 24 satsan geçinemezsin. eskiden mesela herkesin Kapısında goynu vardı. o da bir ihtiyaç karşılamak için gerekirse hem de Kendi ihtiyacını karşılardı hem de satardın bir ihtiyacını karşılardın. / tabi tabi o zaman e. / 25 genelde elde seçilirdi, rüzgarlarda güzel rüzgar oldu mu savrulurdu, kurutulur ambara

Ƙoyulurdu, ihtiyaç olunca **26** satılırdı. tabi bizim arazi şartları fındıƘ için biras şeydir böyle bayırdır yani benim heP Ƙullandığım bi şey vardır, bizim orda tavuƘ yuvarlanır. / tabi tabi biraz arazimiz şeydir yani bayırdır, tabi. / şimdi benim asKere **27** gitmem biraz farklı, neden farklı? bu bi sevgiden dolayı e üç günde erKen teslim oldum yani e ayrı bir şey benim için yani ne bileyim, anlatılmaz bi mutluluƘ, üç gün erKen gitTim teslim oldum. / doƘSan beşin **28** ağustos ayında, yani asKerliğim kayseride erciyesde gittiğim zaman asKere iki, üç gün sora erciyes dağına **29** Ƙar yağmıştı. ağustosun yirmi birinde çok iy hatırlarım. bizim asKerliğimiz başından sonuna kadar şeydi yani **30** e gerçekten her insanın isteyip de yapamayacak olduğu bi asKerlik yani. / tabi yani asKer uğurlama var ama ben o kadar Kendimi Ƙaptırmıştım ki yani bir an önce gidip birliğime teslim olmak için üç günde **31** erKen teslim oldum yani o şeyi yaşayamadıƘ, o curcunayı yaşayamadıƘ. / esKi adı sifter yeni adı yeni adı **32** tepököy. / valla esKiler sifter demişler çok da araştırmadıƘ ama sifteden geliyor belki birbirleri ile yomranın en **33** baştaki köylerinden biridir. hatta sifter dağı diye meşur bi dağı da vardır, çevre köylerde Ƙullanır orayı, sifter dağı diye geçer. yomranın bi köyüdür yani. / köyümüzde e en meşhur bitgimiz lahana Peşine mısırımız, gabaƘımız, **34** fındığımız, fasulyemiz fasulyemizde meşhurdur yani. / lahananın ne özelliği var? valla bizim lahanamızdan hamsidan ne biliyim yani yapılmayan bi yemeK yoƘTur yani bizim sulı laanasından tut, Ƙuri laanasından, **35** sarmasından, gavurmasından, haşlamasından, turşısından, çorbasından ki bilemediğimiz şeyleri de var, laana deyip **36** geçmeyelim. / lahana, sulı lahana derler Ƙuri saydığımız gibi. onun haricinde ƘabaƘı, pilavı. bizim orda mesela esKilere gittiğin zaman armut bile pişirilir. armutTan bile yemeK yapılır. omaç derler guymaƘ derler **37** çorbalıƘ lapası, gavut lapası e yöresel yemeKlerimiz. evet evet öyle tabi esKiye baktığın zaman eT bile bizim **38** mutfagımızda köylerde çok boldu yani çünkü kendi hayvanını bakar, kendi hayvanını keserdin yani gerçekten. / tabi tabi hayvancılık esKiye nazaran da çok azaldı. esKiden herkesin beş, on tane iney dört, beş tane Ƙoyunu **39** bizim orda esKiden fazla orman yoƘ idi. bir tona kadar bal yapan insanlar idi. köylerin esKi hali yoƘ, köyler hep orman oldu. / tabi tabi ya şimdi yaz yani gışın hayvanlar e köylerde bakıldığı gibi otlar yani doğa **40** canlanmaya başladığı zaman mezire mezire yükseK daha yükseK az daha yükseK yere taşınır, yayla yoluna **41** yakın olur diyelim ordan aƘşam üzeri yola çıkılarak bir gece bir gündüz yol giderek yaylaya varılırdı ki **42** bunlar bizim güzel şeylerimiz. o yolda hayvanlarla geçeli gündüzlü yürümeK ayrı bi elencesi var idi. / tabi **43** doğal olarak o şeyleri görüyorsun, şey yapıyor hayvanda sizden önce fark ediyor. onun telaşlanmasından sizde şey alıyorsunuz o şeyisini. / tabi tabi esKiden çocukluğumuzda düğünden ziyade

yemeK aKla gelirdi. özel 44 maKarnalar yapılırdı, ğavurmalar özel olurdu, sarmalar evde yapılan sarmalar mesela fasulyası, mısır ğırması olur ama düğünlerde içine et Koyulduĝu için ayriyetTen sen senin evinde de yapılırdı ama o düünde farklı 45 olurdu, düĝünden ziyade bi yemeKli buluşma olurdu yâni. / iki ayaK denen kemenÇe ile oynanan bi oyun o 46 oynanırdı. / evet evet. horon iki ayaK derler iki ireli bi geri hesabı yöresel bi oyun vardır yani. / genelde horon 47 yani. / genelde biri véfaT edince yaKın komşuları yemēKni taşır, işte bizim orda yaKın zamana ğadar kabirler Komşiy tarafından açılırdı ama tabi o şeyler bitti tabi şindi ücreti Karşılığında açılıyor. her türlü şeyi yapılırdı, 48 işte cenaze denilince Komşun her türlü yardımına Koşacaksın, gerekirse işini yapacaksın, cenazede ayrı bir şey 49 vardır yardımlaşma. / ya esKiden kıyafet farklıydı dediĝin zaman esKiden her çocuKun bi pantolu bile yoKtu. 50 ben çok iy hatırlarım çocuKluğumuzda piçama giyerdik, annem bize piçama dikerdi. ben on üç, on dört yaşlarında pantolla tanıştım. / eren bizim yavrumuz diyelim, eren ē her trabzonlu gibi vatanını seven, kaĝraman bi 51 genÇ ama burda şunu hiç unutmayalım ki erene siper olan bi feraT gedik komutan var. / KırK bir yaşında KırK bir mermi ile KırK birinci doğum gününde KırK bir mermi ile şehiT oldu. / ferat gediK de gerçekTen 52 vatanını seven, başarılı bir Komutanımızdı. / tabi tabi bölgede o dönemde şeye de uygun diyelim yardım ve 53 yataklıK yani şöyle bi şey vardır, bunlar yardım ve yataklıK olmayan hiçbir yerde barınamazlar. işte e ister 54 istemez maçKa bölgesinde de bi desteK almışlar ki o bölgede konuşlanmışlar ki ve uzun zamandır fâliyetde 55 bulunup e ferat gediK Komutanda gerçekTen çok akıllı, zeki olduĝu için onları orda belki o an da şehid oldu 56 ama onların orda deşifre olmasını sağladı. / daha sonra da hiçbir tanesi Kalmadı, türk silahlı Kûvetleri hepsini 57 teK teK aldı. / amin. ailesinlen da görüşürüz, feraT Komutanın ailesinlen da görüşürüz. / ben teşekkür ederim. / helal olsun.

Derleme Numarası: 17

Anlatan: Ali KILIÇ / Yaşı: 41 / Lise Mezunu.

Derleme yeri: Ocak

Konu: Genel Konular

1 / merhaba hocam. / ali Kılıc. / KırK bir yaşındayım. / evet evet biliyorum. / hocam lise bitirdim en son ben, lise mezunuyum. / hocam ben şu an yomra merkeSde yaşıyorum. / ben köy işi şöyle deyim ben ocaK 2 köyündenim, anne tarafı özdilden, babannem kıraTlı mahallesinden gelme e ben de oymalı mahallesinden 3 evliyim, dolayısıyla dört mahalleye hakim tam yomralıyım diyebilirim. dört köy bağlantımız var

şu anda yani. / **4** köyde artık çok eskisi kadar gidemeseK de köy benim için çok kıymetli, köy bende çok önemli yeri var. haftada bir gün ben köye gitmediğim zaman kendimi nefes alamıyor hissediyorum. köyde gidip bağda bahçede **5** uğraşmak, fındık bahçesinde tarlada uğraşmak toprakla uğraşmak bana her zaman iyi geliyor ama en çok sevdiğim şeyde gidip köye yaşlılarla eski insanlarla sohbet etmeK oluyor. unutulmaya yüz tutmuş **6** geleneKlerimizi göreneKlerimizi onlar tekrar hatırlatıyor bize. biz de yeni nesillere geleceK nesillere elimizden **7** geldiği kadar aktarmaya çalışıyoruS. ben o yüzden köy hayatına alışkınım, zor bi çocukluK zor bi gençlik **8** dönemi geçirdim. e okula köyde gitTİM. eskiden bir metre Karda okula gitTiğimiz zamanları da hatırlıyorum. **9** şimdi öyle kar olmuyor. buzun üstünde kayarak okula gittiğimiz zamanları da hatırlıyorum. e zordu ama neşeli **10** eylenceli günlerdi. arıyor muyuz o günleri? arıyoruS. tabi yoKluK vardı, her şey böyle bol deyildi, her istediğimizi alamıyoruS. ders çalışma ortamı böyle uygun deyildi, evin bir odasında soba yanardı. diyer odalar **11** soğuktu, uyumaK bile zordu ama KalabalıKtıK. e bi iş olduğu zaman bütün mahalleli toplanır, o işi beraber yapardıK. e yani komşuluK bağları insan ilişkiler o zamanlar eski zamanlarda çok daha iydi. o yüzden köy **12** benim için çok kıymetli hiçbir zaman köyü aklımızdan çıkarma şansımız yoK. ordan kopma şansımızda yoK. e **13** köyleri çok seviyorum bu anlamda. / şöyle e tabi o zaman macillik dönemi deyilir, deyiliyor. eskilerimiz benim dedemden annemden dinlediğim gadarıyla onların bi büyüKleri zaten artık babaları anneleri falan e **14** yerlerinden köylerinden göç etmek zorunda kalmış. hatTa göç ederken ölenler, bebeği doğanlar, bebeği doğup **15** ölenler e yerinden yurdunlar olanlar bunlar hep anlatılırdı. heP kaçmış başKa bölgelere şehirlere başKa bölgelere göç etmişler. e tabi o zamanlar yiyeceK sıkıntısı bi de üzerinde bu muacirlik dönemi gelince e çok zor **16** şartlarda geçinmişler. bunları biS yaşamadıK ama dinlediK büyüklerimizden. dedelerimiz, annelerimiz, babannelerimiz deyil da onların bi büyüKleri bunları yaşayıP gördiler. kılık dönemleri olmuş, tabi o zaman bi **17** ekmeği on kişi bölüşüp yiyebiliyordu ve birbirlerine sen hanKi siyasi partidensin hanKi görüştensin sormuyorlardı, **18** bir sofranın etrafına toplanabiliyorlardı ancak bolluk artınca bereket artınca değerini bilmiyoruz artık dönemde insanlara birbirini böyle siyasi bakmaya başladı. düşünceler fikirler değişTi, ayrımcılık başladı. e hiç **19** zorluK yaşamıyoruS biraz ona bağlıyorum bunu. o rumların döneminde o insanlar işte mecburen birbirine kenetlendi. herhalde kaç gün yolculuk yaptılar, yerlerini terk etmek zorunda kaldılar. dolasıyla o birlik bütünlük **20** yıllar boyu devam etti ama çok zor günler geçirdiklerini biliyorum. dedemden, annemden dinlediğim kadar bunları

söyleyebilirim. / yāni aslında tabi yomrada da karadeniz bölgesinde de genelde āyşe ve fatma meşhurdur **21** yani. bizim küçüKluğumuzde de bu devam _etti bóyle ayşe, fatma hatta fadime falan _ olur ama günümüz şartlarında o algının _artıK kırıldığını düşünüyorum. şimdi insanlar _artıK hiÇ _olmayan _isim _arıyor çocuklarına. **22** bazen sırf hiç _olmayan bi isim _olsun diye e hiç _anlayamadığımız değüşüK _isimler ortaya çıkıyor, buluyorlar. dolasıyla ayşe, fatma diyebilirim _ama günümüzde şu an bu algı kırıldığını düşünüyorum. / çocuKKen körebeyi **23** hatırlıyorum, ē bóyle topla can _ oynardıK, e ÇiziK taş herhalde dēyilirdi küçüKKen _ öle kalmış _aKlımda seKseK _ oynardıK, misKet _ oynardıK ama benim _en çoğ bóyle hatıramda kalan sevdiğim büyüklerimiz bóyle **24** dedem _alırdı bana bi tane kamyon bóyle arabayı çoK severdım, o zaman ben bóyle kamyon tabi dedem kamyon **25** şoförü olduğu için sonra otobüs şoförlüğüne geçti, sevrıs atTı yıllarca esKi şoförlerdendir. onun yanında büyüünce şoförlüğe özentı oldu bende. o yaylaya gidiP, gelirdi. yaylaya yük getirirdi insanlara. o kamyon _almıştı **26** bi tane, onu hiç _ unutmuyorum büyüK biş kamyondu. onu bóyle yüklerdım, yük _ayarlardım _ona küçüK _odun parçalarıyla iplerle bağlardım _aynı büyüKlere özenirdım. çayırlar bóyle küçüK küçüK Çayır balyaları **27** yapardım kendimce, kamyonu yüklerdım. yollar yapardım _ öyle köydeki tıraflarda bóyle e o kamyonla beraber **28** yaylaya yük getirir gibi dedeme özenmişTım _o zamanlar. yine kamyonla yaylaya yük taşırdım yani çocuK _ **29** aKlıyla işte o ğadar. o kamyonla şoförlüK _onu çoK seviyordum yani o zamanlar şu an _aKlıma o geldi, en belirgin **30** olaraK o kaldı aKlımda. / yani karadenizin geçim kaynağı şu an biraz sıkıntılı. e fındık dışında yoK gibi. / toprağımızda arazilerimiz çoğ _engebeli bayır _olduğu için e çoK her şeyin yetiştiğı bi toprağımız yoK . burda her **31** meyve her sebSe mälesef _olmuyor. e dolasıyla köylerden de artıK _uzaklaşınca yeni nesil şehirde büyümeye başlayınca e esKiden mesela KaşıKçılıK, demirÇiliK, KalaycılıK gibi bī sürü mesleğimiz da artıK dedelerimizi **32** kaybedince esKilerimizi kaybedince onları da kaybetTiK. en az on tane belki daha fazla mesleK gurubunu biS bıraktıK yapmadıK şehre inince. dolayısıyla mesleK _ azaldı, e bunları biz bıraktıK bu sefer _ işÇılıK _iş bulma **33** konusu daha sıkıntılı bi hal aldı. bugün bi KaşıK yapan yoğ bi sepet yapan yoK KalayÇılıK yapan yoğ bugün bi balta, öraK, keser, kazma bunları yapan yoğ. onlar da bi iş yükünü alıyor mesela bunları da bırakınca fındıKta **34** esKisi gibi artıK küresel _ısınma olabilir belki nedeni e insanın kendiyile zarar vėrdiğı taş _ocaKları, hes projeleri olabilir. bunlardan dolayı da e çoK yaygın _olan burda fındığımızda artıK son dönemlerde az _olmaya **35** başladı, çıkanda çoK randıman vėrmemeye başladı. dolayısıyla bi geçim sıkıntısı sorunumuz _oldu. trabzonda öyle **36** çoK _önemli fabriKalarımızda yoğ yāni karadeniz

bölgesinde yoK . o yüzden geçin daha zor ve insanları gurbete artıK sevk  etmeye başladı bu durum, ben de yaşadım  aynı durumu, insanlar genelde yurT dışına şehir **37** dışlarına heP gurbeTlerde çalışmaya gidiyorlar. dolayısıyla geçim Trabzonda şu anda o bağlamda daha zorlaşmaya başladı diye düşünüyorum. işallah köylere biraz daha döneriz, esKilerimizden kalan meslekleri **38** devam  ettiririz ama şu anda zor gibi görünüyor  yle bi eğilim yoK benim gözlemlerime göre. / fındıK  . / fındıK **39** tenmuz   ayında bazen   olabiliyor şehirlerde daha sıcaK yerlerde ama ağustosSa sarkıyor, tenmuSun sonu ağustosun başı gibi şehirlerde başlıyor  ama köylerde yükseK kesimlere  ıkıldı daha geç   oluyor. bu bazen ağustos **40** sonunu bazen eylül başını bulabiliyo . tabi kurutma konusunda da şehirlerde güneş daha iy  alıy , köylere biraz yüKseldiKÇe duman, sis   oluyor. dolayısıyla güneş çoK   erken kayboluyor. şehirde daha kolay kuruyup **41** kaldırabiliyorsun. köyde bazen bir  yda fındıKı Kurutamıyorsun. şehirde bu iki, üç güne ğadar  nebiliyor. şehir **42** ve köy   arasındaki en büyüK sıkıntı fındık konusunda bu. toplamāya gelince kimi güçlü olan  erkeKler  zellikle kol sePeti var, kol sePeti takıyor kollarına, bayanlar   için  uvaldan yapılmış bel  antaları var, bi da bizim **43** ğuğar dediğimiz e ğuğar dediğimiz fındıK dalını eğmeye yarayan bazen  odundan son dönemde artTı. demirden yapılıyor bu   iki tarafını eğiyorlar bi tarafına āyanı basıyorsun bi tarafıyla dal  ekiyorsun. yine o ğuğarın  st **44** kısmına  tığına küçüK hortum takıyorlar ki dalı  izmesın. bu da önemli dala zarar vermesın diye. fındıK toplamaK **45** tabi eziyetli  zellikle bizim yöremizde arazimi hep bayır  lduğu için meşaKatli bir iş. başKa olan şehirlerde düz   alanlarda genelde duyuyoruz. fındığın   artıK son döneminde bekletiyorlar, fındık dökülmeye başlıyor, onlar **46** fındığı silkeliyorlar   altTan topluyorlar. bazıları örtü seriyor altına onlar   için tabi daha Kolay  ama bizim arazimiz   engebeli olduğu için bi yağmur yağdığında yerdeki fındığı alıp gidiyor. dolayısıyla bizim   onu bekleme **47** şansımız yoK . o yüzden biz daldan toplamaK zorundayız. bizim bu bölgede daha yorucu oluyor fındıK toplama işi. / yani   şu an çoK hatırlamıyorum  ama atma türkü bizim genlerimizde var. benim  annānemin çoK  atma **48** türküsü destanları var. hatta şiir yazıyorum, bende bu şiir yazma sevgisi ondan kaldı.   köyde böyle bi vefaT   etse **49** ona üzülse onun   için bi ağāt yazardı. söylerdi bana ben yazardım veya hangi torunu varsa yanında. bi mutlu sevindirici biş şey  olsa e ona bi ağıt  ona bi şiir yazardı. hatTa ben  asKere gittiğim zaman bana da yazmıştı, **50** hepsini hatırlamıyorum ama ş le bi d rTlüK vardı.   “alim gitTi asKere, nasi geleceK nasi, o gelmedin silinmez, **51** yüreKlerimin pası.” şimdi bunlar çoK değerli çoK kıymetli yani bu d rTlüKe belki bi kitaP yazılabilir yā o ğadar   önemli çoK şey anlatıyor. günümüzde bu atma türküler   artıK karadeniS türküsü haline geldi. aslında **52** çoğu atma türküdür. baktığınız zaman

çoğu dörtlük şeklindedir. sadece müzikler farklıdır. / müzik farklı müzik 53 yapıyor hepsine ama çoğu karadeniz müzikleri aslında atma türküdür, dolayısıyla bunlar hep geçmişlerimizden bize kaldı, ninelerimizden dedelerimizden bize kaldı. yani çok atma türküleri çok var, tabii dinlediğim şu an fazla 54 aklımda kalan yok . onu hatırladım söyledim ama dediğim gibi atma türkü geleneği bizim düğünlerde de bazen müzik kapatılır teyip kapatılır, bir halka oluşturulurdu. önceden böyle birbirlerine insanlar atma türkü 55 söyleyip bir yandan onun ritmine uyup oynadıklarını ben hatırlıyorum mesela o halkada. dolayısıyla atma türkü 56 kültürü bizde geçmişten beri var. inşallah unutturmadan bu geleneği ileriye doğru taşıyacak çünkü onlar çok şey anlatıyor bize. eskilerin yaşadıklarını anlatıyor. hepsi yaşanmış şeylerdir. hayal ürünü olmadığı için çok 57 kıymetlidir onlar. / başka şu an yok, hazırlıksız geldim hocam şu an atma türkü yok yani. / yani asıl ben ocağın 58 köyündenim ama özde o okul şartları daha iyi olduğu için dedemle annemle kaldım. yani lise bitene kadar hemen hemen özde büyüdüm diyebilirim. orda o yüzden daha çok hatıram var. / özde eskiden adı uz. uz 59 dediler uz. / yani tam şehre olan uzaklığından dolayı çok hakim değilim, şu an eskilerden de çok hatırimda kalmadı. büyüdüğümce artık biz de yavaş yavaş unutmaya başladık maalesef ama uz denirdi özde. / eskiden adı 60 uzdu, uzaklığından şehre olan uzaklığından dolayısıdır ki tahmin ediyorum. e sonra deyişere özde halini aldı. önceden belediye idi şimdi trabzon büyük şehir olduktan sonra mahalle haline geldi. / bu da nüfus kaybına 61 neden oldu. belediyeler taşınınca belediye personeli taşındı, bankalar taşındı. tarım kooperatif, kooperatifler taşındı ve benzeri dernekler kooperatifler. dolayısıyla nüfus azaldı, mahalleye döndü maalesef böyle bir sıkıntımız 62 ortaya çıkmış oldu. / ben teşekkür ediyorum hocam.

Derleme Numarası: 18

Anlatan : Nuran KAZANCI / Yaşı: 54 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : Kıratlı

Konu : Genel Konular

1 / ismim nuran Kazancı. / bin dokuz yüz yetmiş doğumliyim. / elli dört oluyor herhal da. / biliyorum. / beşe kadar. / okul anılarımız çok güzeldi. o zaman öğretmenim bana sarma sardırırdi. derslerim de güzeldi, fena 2 değildi ama çok sarma sardırırdi, bana el becerim yani varmış. / öyle yok öyle değil de biraz da öyle. / Kıratlı 3 köyü. / köyde Kıratlı köyü ocağın köyünün karşısında yaşıyordu. / inanırdık eskiden çok vardı. nazar

şimdi öyle **4** fazla yoħ ama esKiden çoK vardı. / mesela çocuklarımız nazar  almış, ineKlerimiz nazar  almış. öyle bi şeyden çoK diKKat  ederdiler. / ē t vli ineK g sterişli ineK  oldiği zaman nazar  alırdı, s ylerdiler yani. / yasadıħ **5** ineKlerimiz vardı. iki tane goynumuz vardı. tavuKlarımız vardı. biz    c kardeştik işte iki abi var bi da ben. / **6** benim babam goyun  obaniydi. yazın biz yaylıya  ıkardıK. / sarı taşa  ıkardıK. goyun  obaniydi. / benim babam **7** goyun  obaniydi işte. / annem  ev hanımıydı. / ben onlari bilmem ben fazla onlara  arişmadım. / h  ben  arişmadım o zamana. /  yşe, fatma, emine öyle bi şeyler denilirdi. / hasan, hüseyin,  amet, m m t. / bayramlarımız **8** çoK güzel  oliğ idi, çoK heyecanlı olurdi. mezarlara giderduK, büyüklerimiz  ellerini gider  öperdiK. misafirlerimiz çoħ oliğ idi. bayramdan bi  aç gün  nce e temizluK yaparduK  evimizde  apımizi bacamizi temizlerdiK. yani **9** çoK güzeldi çoK güzel geçerdi. / her bayram  için temizluK  e a raba gezme a raba ziyareti hasta ziyareti her şey yaparduK çoK güzel  oludi. lahana yemeğini ğara lahana yemeği, sarması. / veririm, lahana  orbasi laana **10** yemeği ş le olur. istine suyu  orsun, e azcuK tuz  atarduK  içine acı olmazsın diye  aynasın T kerduK lahanayı oriye s z duruduK  ndan sora dibinde b l soğanlı yağ ğuyruK yağ  o zaman ğuyruK yağ  orduK. **11** ğuyruK yağni soani moani güzel  eritirdik sora d kerdiK yarmasını, m s r yarması o zaman vardı. şindi da var. **12** şindi ğene m s r yarması yiyiriz laana yemeKlerinde. bi da fasilye  orduK biraz da su  orduK  ona pişirirdiK çoħ **13** güzel olurdi. dolması da ş yle olurdu, dolması da o zamanda yarma dolması daħa çoK yapılırdı. bol sovanlı yine biraz suda pişirirdiK  onı yarmayı ondan sora güzel sarardıK, bol soğanlı güzel mayd nozlu baharatlı güzel **14** yapardıK. / h  çoK güzel yapardıK. / ben on s kiz yaşında  vlendim. / d ğn m güzel oldi. kır d ğn  gibi oldi. / k yde olmadı,  arşıda oldi da  vin t arasında oldi. / tarasda oldi, ğına ğecesi  apımın  n nde oldi. d ğ nda **15** d ğ nda  vin t arasında oldi,  s  atında oldi. / biz mi? bizim  evlerimiz bitişikti bitişikti. severeK  aldım. işte öyle **16**  c Tane  ocuğum  ldi. / çoK  iyi anlaştım  ayınvalideml n. allah razı olsun, me anı cennet  olsun. çoK  iyi çoK  iyi anlaşduK çoħ beni severdi, ben d  onı severdim. / nası mesela? / geçmişte  ayın  ayınvalidem çoK   **17** iyi bi insandı, beni severdi yani benim dolmalarımı çoħ severdi. yapardıım  ona g nderirdim  lmadığım zaman. o da beni ğızı gibi g r rd .  ndan sora benl n çoK derTleşirdi. yani her sırrını benl n paylaşan bi biriydi yani çoK   **18** insandı. ben de ona aynıydım yani. / ben hastalık  aslım boronşit geçirdim diyelim. bir da burun  ameliyaT oldum. / burnumda tikanıklık vardı. varis  ameliyatı oldum. s n r sıKışması ameliyatı oldum  elimden. başka bi **19** şey  onemli bi şey yoħ  faK tefeK şeyler yani. / sağ  olasın  aynen öyle. / şu an iye gidiyorum inşallah. biraz rahatsızlıKlarım var ama iye gidiyorum inşallah. / sağ  olasın. allah razı olsun. / miskeT  oynarduK, ip atlarduK

20 hep öyle bi şeyler yani ğukğu derduĒ esKiden onlari oynardık. / ip iki iki arĒadaş iki kiři ipin ucuni tutar idi, ěbiri biri ortada atlardi. / bařĒa misKet biri Ēarřida olur idi. ěbürü öbürüne atardi. biri gizlenirdi, ěbiri 21 öbürünü aradi. öyle oyunlar oynardıĒ yani. / vėriyordu, benim annem çoĒ uysal idi. bi şey demeSdi yani. / en küçüĒüm. / hē iki oĒlan bi ĒızdıĒ. benimdá iki oĒlan bi Ēızım var. ben de öyleydım. / esKiden Ēıřa odun e 22 odun keserduĒ keserduĒ yĒĒardıĒ. Ēıř hazırlıĒı yapardıĒ öndan sora fasilya fasilya yapardıĒ, ĒuruturduĒ Ēıřa hazırlıĒ yani ayarlarıĒ bıraĒıdıĒ. un tavada mısır mısır keserdıĒ, un yapardıĒ Ēıřa hazırlıĒ yapardıĒ. her 23 şeyi yapardıĒ yani. / o zaman buzdolabı fazla yoĒti. / yoĒti soradan oldi soradan. / ben beki da bėř alti yaşlarında anca vardi, yani geldi. o zaman yoĒti. / řařırdıĒ televizyon geldi, řařırdıĒ. / mutluluĒtu mutluluĒtu 24 çoĒ yani ē çoĒ mutlu olduĒ. / geĒim kaynaĒı iřte babam Ēoban idi. yaylada Ēoban idi yazın, öndan sora benim babam üniversiteye girdi. üniversitede haTeme olarak Ēalıřti. ordan ĒemeKli oldi. / ĒobanlıĒTan 25 ĒobanlıĒTan bir Ēün köyden Ēarřiya indi, iki Tane abim vardi, olari götürdü Ēalıřmaya bi loĒantaya gitti. orda 26 dedi ki “ sen ne yapıyorsun?” sordi ona o adam “ben Ēobanım.” dedi. “ĒocuĒlarımı Ēoban yapmak istemiyrim.” 27 dedi. “habı loĒantaya alır mısın onlari?” ölarda KüçüKtiler o zaman dedi ki “ onları bıraĒ onları da alırım ama seni üniverşteye Ēoyayım.” dedi ki “benim okumam yazmam yoĒ.” dedi ki “ okumam yazmam yoĒsa 28 habıĒada imza atamaz mısın? şey yapamaS mısın?” “atarım.” dedi. öyle aldılar oni haTemeliĒa, öyle ordan 29 emeKli oldi. allaha şükür, güzel iř güzel o zaman indıĒ trabzona. köyde oturuyorduĒ o zaman o zaman indık 30 trabzona iřde. merkeSde oturuyoruz hē. / řu an mı? / babamın babamda mı? öncekini mi deysın? / hā řu anda Ēayımız var. fındıĒımız var. fasilyemiz oluyor iřte biraz. / fındıĒ ē fındıĒ güzel bi havada yani yāmullu 31 olmayacaĒ güzel dalları Ēekiyorsun aşaya ĒuĒar var. odundan ĒuĒarımız var idi. / o dalı ařaĒıya almaya yarıyor. / he he evet. / sora topluyorsun onı biraz Ēurutuyorsun az bi şey zulufini öndan sora patoSa vuruyoşsun ondan 32 sora tamamen Ēurutup satıyorsun. / yerine göre yani. bizim fazla yoĒ fındıĒumuz Ēayımız daha fazla vardır. / esKiden elde ayıĒlarmıřlar biz ben ona şey Ēetmedim de bize patoS Ēavuřti yani bizim yaşımıza şiyimize. / 33 atma türkü mü? / ne söyliyim şimdi size du baĒayım ne söylesem. “elimizde eKmeĒi oturu da yiyelim, söyleyelim 34 beraber ĒarřılıĒlı diyelim.” öyle yabardiler esKiden. ĒarřılıĒli söylediler. / çoĒ çoĒ benim annem benim annem esKiden düünlere giderdi. annemi almışlar ortaya e herkeS halka şeklinde oynarmışlar. annem ortada 35 oturuP türkü atarmış. çoĒ güzel oynar yani türkü söyledim. ben de türkü çoĒ bilmem, annem gibi bilmem ama e düĒünlerde en önde ben giderdim. elimde bi mendil sallayaraĒ oynardım. / horon çoĒ güzel yapardıĒ 36 he he. / masal. / neyi? /

ha ninni ha “uyusun da büyüsün ninni.” he mi? / hatırladığım bi şey ninni derduK ne biliyim başKa. “uyusun da büyüsün ninni tıpış tıpış yürüsün ninni.” öyle derduK çoÇuKlara he. / kıratlı evet. / **37** yomranın Kıratlı köyü özdiİle az kilometresi az. e ocaK köyünün Karşı tarafıydı. köyümüzün arabadan İendiİyi **38** gibi ğuran Kırsumuz var İdi. ğuran Kırsuna az bi kilometre çıkardık patika yol vardı, ordaydı İvimiz. İimdi araba yolu vurulmuş, Kıpiya o zaman yoKti esKiden. / esKilerden İ öyle verilmiş Kıratlı onİ bilemiyrim yani neden? **39** / köyde misİR, fasilya, fındık İorada yerİşir. / tİze fasulye oluyor, Kıru fasulye oluyor, ikisi dİ oluyor yani misİR İ oluyor, Kıra lahana oluyor, bizim İorda var, lahana olur. pİzi olur, maydİnoz İ olur, marul İ olur. / armut, elma **40** daha çoK İ olur diyelim. bi da eriK İ olur. çoK çoK İ öyle yüksek bi köydür İonun İ için İ olmaz çoK şey. / esKiden **41** hep İeteK giyerduK, pantolon soradan İıktİ. bizim zamanımızda İeteK İeteK vardı yoKti vardı pantolon yoKti. sonradan başladı, herkeS pantol giyinmeye bayanlar. / yoİ köye şey yoK İesKiden İannelerımız mendİl İesKiden **42** peİtemal dİrler ben İona Kıvuİmadım yani. / tartma mı ölçme mi? / tartı tartı dİrduK İonlara tartı. / o nasİdi biliy misin? bi Tane odun vardı, odunun bi yucundan biri tutardı, bi yucundan biri tutardı. arasİndan tartı tartı **43** yapardıK. İyleydi yani. / he ğız İeyizleri her şeyi ğız İeyizi o zaman Kıra lambanın İaltında İİşenin lambanın İ **44** altında İeyizler çoK İ olurmuş, pikeler İ olurdi, o zaman pike yoKti. pike yoİti. Kıryola İetekleri vardı, yastıKlar vardı. sabunluK, lifler yere sermeye paspaslar İ olurdi. esKi zaman paspasları. / yaptıK. / ben çoİ lif yaptım. **45** sabunluK yani ondan sİra İember İyasi ondan sora paspaslar, dantel dantellerde vardı bizde, İİleme vardı. İİleme **46** İİlerdıK, dantel İİlerdıK İondan sora Kıryola İetekleri İİlerdıK. çoK vardı esKiden. dolap bezi İİlerdıK. / dİğünlerde köİek köİek İ oynardıK bi de halay İ oynardiler. ondan sora horon horon dediğumuz bi oyun. / köİek **47** habile iki elİnlİn habile yaparsın, İttirİsın ama Kırsında biri olacaK. İbir horonda beİ, altı kiİi ile daİa iyi oynanır. köİek İki kiİiylen de oynanır. / İalıİmıyorum. İv hanımıyım. / cenaze cenazemiz cenazede mi ne **48** yaparlar? / esKiden cenazeler İevde İldükleri zaman İevde bi aKİam yatardiler. sabah KıKardiler cenaze yıKanırdı, **49** İğlen defn olurdu. İİndik cenazeler e İötürüyorlar başKa bir yere gares gassashane mi? bi şey diyorlar oriye diyemedım. oriye İötürüyorlar bi aKİam Kıalıp. / he gasilhane he İriya gidiyor, sabah geliyorsun Kıpiya helallik **50** alınıyor. İİndi öyle. / esKiden mi? / he her İeve yemeK mesela verilir. cenaze sahibi de cenazesinde zeytin, peynir, helva, İtmeK bi masaya Kıor, aÇ İ olan İordan İ alır yer. İvlere de yemeK yani böyle sulİ yemeK getirirler. **51** / bel tarla bellenir, kazma kazİR, kürekte toprağı atar İo yana bu yana, tırımıK da

kermeyi yayar, kerme yayıyorsun ya. / inēn kermesi. / sağ _olasın. Kusura baKma belki hatalarım _olmuştur. / hayırlı günler.

Derleme Numarası: 19

Anlatan : Yılmaz ALPINAR / Yaşı: 73 / Ortaokul Mezunu.

Derleme yeri : Özdil

Konu : Genel Konular

1 / yılmaz _aKpınar. / yetmiş _üç yaşıdayım. / biliyorum. biliyorum. / ilkoKulu da oKudum, ortaokulu da oKudum. / özdiiliyim, yomra sancaK maħallesinde yaşıyorum. özdiilde de yaşıyorum, yaylada da yaşıyorum. / **2** şimdi bizim köydeki yaşam esKi yaşamla şu andaki yaşam arasında çok fark var. yani köylü insanları köylünün **3** yaşama şeklinden _çıkTi, hep şehirli hayatına ulaştı, herkesin şehirde dairesi oldu. şimdi özdiilde bi oKul var. olur **4** idi orda dört yüz, üç yüz talebe şimdi elli tane talebe var, oKul Kapatılacak. mesela özdiil bir yedi yüz haneli bi köydür. Kıratlı iki, ocaK köyü üç onların taşımali öğrencileriyle elli Tane öğrenci var _ orda. / heveT. / ermenilerle **5** çok bahsetmezlerdi da rumlar mesela ruslar burda olduğu zaman e ruslarla beraber Kılanlar ruslar bi azaP _edici sıkinti yaşatıcı pozisyonda insanlar dēyildiler ama ermeniler söylenmeS onların ayarı söylenmez. / yani onlar **6** afedersiniz iş düşmanı sen benim gızımsun onlar iş düşmanı ama şeyler öyle dēyildi. / rumlar ruslar öyle dēyildi. **7** bunları hakkında bilir. haKana bi yer var yaKın rumların oturduğu mühiT _idi. haKın onların köyüyle şöyle Karşı Karşıya aradan bi dere geçer. / anlatığım konu işte başKa bi özverili konu olmamış. / yoħ. biz onların yetiştiği **8** dönemde rumlar gitmişti. bi tane Kādun vardı oymali köyünde o da üç, dört sene falan oldu öleli. / yoK yoK o **9** burda kalmıştı türklerin Kalmıştı. türklän _evliydi, çocukları hep haÇa gitti. / he. / valla bizim bu civarda gız çocuklarına en çok isim ayşe, fatma, emine, münevver, hatiÇe yani bu eskiye dönük _isimleri daha çok severler. **10** şimdi yeni yeni işte dilan şu bu olan isimleri yeniden vermeye devam _ediyorlar. yani eski zamandan beri var da habı son zamanlarda artTi. yani o dediğim isimler unutuldu. / ama esas isimler onlar. / erKeK çocuklarına da o **11** da aynı konu üzerine yani onların hasan, hüseyin, āmeT, memet, ali, veli böyle isimler çok olur _idi. şimdi atacan bilmem ne öyle böyle isimler yani. / bizim orda bayramlar camiden çıkışta bi halka oluşturulur, herkes **12** bayramlaşır, ordan dağıldıktan sora evlere giderler, mezarlıklara giderler, mezarlıktan dönüşte evlerine gider **13** yemeKlerini yerler. Komşularla beraber diyaloKlı olurlar. bayramların vasfi o aynı bizim oranın dünleri da **14** öyledir. / eski o düğün ādetleri şimdi zate yoħ. şimdi evlenecekler Kendi aralarında konuşup anlaşıyorlar babaya, **15** anaya bi yüzeysel bi isteme düşüyor.

başKa bi şey yoK . / benim düğünüm ben halamın gızı ile evliyim. babam, annem gitti, gız Kardeşinden gızını istedi. okeylediler biz dá birbirini KabullendiK. o şekilde düğünümüzün **16** başlangıÇi Kuruldi, birbiriylán diyaloK Kurmaya başladıK ama daha önceden dayı, hala gızlari olma nedeniylen **17** birbiriyle beraber istişareimiz vardı, muhabPetimiz var idi. var idi yani. / kimlen? / görücü usulü görmeden hanımını tanıyıp da almadan alan görmedim duymadım. / yani en azından birbirini böyle Karşılıklı görürler. / ama **18** senin dedığın gibi sade görücü usulü olan var ama onun sonucu yoKtur. / ahlaki yönden ne ben seni tanırısın, ne ben seni. onun için görücü usulü olması eKsiKluK veriyor. / benim geçirdüğüm hastalugum şu bi Kalp Krizi **19** geçirdim. fakültede yatTum on, on iki gün. bana sitent attiler, öndan sora iyi oldum, ondan sora şeker hastasi **20** oldum, onlan da mücadele ediyrim. ilaçlarımı, yiğnelerimi Kendi Kendime vurulurum, birini aramam. / yememe **21** diKKat ederim. / valla bizim çocukluğumuzda oynadığımız oynadığımız oyunlar şu anda zate yoK. / mesela **22** şu Kadar uzunluKta bileğim gibi bi odun yaparduK, ona tuS oyunu derdiK tuS bir şey dikerduK böyle ona atarduK. kim vurur isa o kazanırdi. vuramayan kazanamazdi. bi ikincisi da çeliK oynarduK, deyneKle beraber **23** şu Kadar bi çeliK yaparduK, o çeliğe vururduK, arkadaş vurduğumuz yerden alır buraya deyneK dikerduK ordan buraya atardi. vurur isa o oyunu kazanırdi, vuramazsa Kazanamazdi. / gış için mali var isá malının yiyeceğini **24** teğmin etmenin peşinde olur. yaprak toplar, çayır biçer efendim altına sereceği yaprağı hazırlar. bu gibi hazırlıklar olur. insanların yiyeceği de tarlaların toplanması ambara Kor. serander vardır. biz de esKiden **25** yiyecekleri muhafaza etme yeri şimdi onlar Kakti. şimdi onlar yoK . yani bizim çocukluK dönemimizde onlar var **26** idi. onlarda muhafaza ederdiK e onlan beraber gışı çıkaracak, idame edeceK yiyeceğimiz olur idi. babam derdi ki rahmetlisi “ bir yıl benim tarlamın yiyeceği KabāK, fasulyási, mısırı çoluK çocukuma yetersá ben her yere **27** gidebilirum, istikbālimi Kazanmaya.” o gibi tutumlar var idi. şimdi onlar yoK . / şimdi ben yapıyorum burda **28** günlük alışverişimi hanıma “alo ne getireyim gelirKen.” “e götür iki kilo mandalina, işte götür bi kilo elma, **29** ekmeği al gel veya bi yoğurt al gel.” / yani şimdi öyle tarla tarlalarımız o esKisi gibi yoK. paylaşı paylaşa **30** babamın vardı diyelim beş dönüm tarlasi bi dönümünü gızlara verdi, dörtT Tane oğullari vardı, birer dönümde **31** oğullarına verdi. onla da ne olur; taze fasulyási, mısırı, KabaK onı yapar. marulini, taze soanini öyle bi şeyler. / **32** şimdi sahil kesiminin insani funduK gelirinlen geçinir, sanayide olan çalışma ile geçinir, sanati olan sanati ile **33** beraber benim gibin mesela ben ayakKabiÇiyim, sen marangoz, ebiri mobilyaÇıdır, ebiri demirÇidir. bu gibi **34** sanatlarla beraber barınarak hayatlarını idame ederler. / benim findığım yoK . / tabi bilirim. findığı hem bilirim **35** hem yetiştirmesini bilirim. /

finduK bi meyve ağaÇi ağaÇ gibidir. kısa boyli ağaÇ büyümez çoğ bóyle. sen dalını aşğ büküP toplayabileceğın dal olur. finduK dali olur, takarsın sepetini onun şèysine gúgar vardır sePette. **36** iki elİnlá funduğunu toplar doldurur sePete döKersın çuvala veya başKa bi sePete onlan taşırsın. / genelde burda ağustoS ayında finduK toplanır. / ondan sora harmanlanur, Kırutulur. KırutulduKtan sonra çuvallanır, finduK **37** sezonu açılır. isteyen Kóparatif vérrir isteyen tmoya vérrir isteyen tüccara vérrir. fiyatı nerde iyi bulursa öriya vérrir. **38** / ben sana doğrusunu söylèyim baK benim funduğum yoK ama bugün sèKsen bèş, doKsan liraya funduğın kilosu satılıyor. zeytin Kaç lira? yani onlarla beraber múkayese étTuğumuz zaman ceviz Kaç lira? / baK şimdiK **39** né fıstığın fiyatını funduK buluyor, né o zeytinin buluyor, né o incirin buluyor bulmuyor. o bakımdan hesaplasaK yeterli dèyildir ama gel bu yanKi aKıla adamın var on dönüm funduKluğú yapar bèş dönüm bèş ton **40** findıK yap bakalım bèş ton funduğın hesabını Kaç lira? doKSan lirada bèş ton finduğú çarp bèş bin kilo. peki dört yüz èlli bin lira o bèş dönüm yerde olan ailenin da var diyelím ki úÇ tane çocuğú. barınır mı? barınamaz mı? **41** / toplansın vérmesın. / toplar. bī ay bi ay o çoluK çoÇuğınla eşıylán hepsiylán gelsin bi yere toplansın. benim olsun ben bir gün yövmiye vérmem. baK rahatsızım ayaKta duramam bir gün aKşama Kadar ben toplarım, onlar **42** şikayetçidir. şimdi ama anlatıKum konuya zeytinle múkayese étTuğumuz zaman finduğın fiyatı ona endeksli olaraK KónuşusaK düşüKTur. // tabi tabi. // / özdil. / şimdi özdilin adı vérdiğú zaman ben var idím. ama oni né **43** sebepten nasıl oldu da vérdiler onı bilemiyorum. / bizím köyümüzün esKi ismi uz meSefor idi. uz meSefor // soradan yani. // bu o zaman soradan o isimler konulduğú zaman mesela burda KálafKa dènilen bi köy var. şimdi **44** oranın adı taşdelen mesela. / tabi ē ocaK köyü var cismi bacilaK esKi ismi bacilaK haKanın köyü. ona sor de ki ona senin köyünün esKi ismi ne? ben nufusta çalıştığım için bizím buranın köylerinin esKi isimlerini yènisini **45** da èskisini da bilebilirim. / yeşilyurt şeyde oranın esKi ismini bilmiyorum. samaruKsa samaruKsa. / samaruKsalı mısın? ha aferün ha ha. / köyümüzde başlı başına yetişen finduK yetişir, mısır yetişir, lahana yetişir, **46** hayvan yiyeceğı şalKam var yetişir, arpa yetişir. (...) yetişir olur. mısırımız hā keza efendim. fasulyá, patateS, KabaK bunların hepsi bizim orda yèter ki gübresi şey gübresi olsun hayvan gübresi asil gübre olsun, suni dèyil. **47** Tadını da bi yerde bulabilecek bi vasfi olmasın. en lezzetli orda olur. mesela şu Kadar bi KabaK oluyor KüçüK bi hafız abi var, benim köyümle habila Karşı Karşıyadır, ūz mahallesi orda yetişen KabaK taT yoğ tuS yoğ **48** yiyemezler. “yılmaS bana bī KabaK Kötür.” dèr. Kötürürüm ona bi KabaK “allah aşKına

dağa yoK mi? bu şeker **49** gibi bu çoK güzel.” ama güney yerde. / toprağdan ama asıl
ineK gübresi goyun gübresi olacaK. / tabi var idi. dayısı tabi var idi. bizim esKiden
yağımız, peynirumuz var elimuzdan hiç eksuK olmaz idi. mal bakarduK. hau **50** saydığım
tarla yiyceKlerinlân onla yêrduK. beyaz eKmeK bulduK mi? beyaz eKmeK bulduK
mi? onî mısır **51** eKmeğine KaturuK ederduK. anladun mi? ne demeK istediğumi. /
yaylacılığumuzda vardı. / tabi. / yayladan **52** getirdüğümüz yağ, peyniri yêrduK,
satarduK. evimizun Kazini Tuzini onla alirduK. / benim var idi KırK Tane **53** goyunum.
teK benim. / ön iKi Tâne Kâra malımız büyüK ineK var idi. buları hep köyde baKarduK,
arazimizde **54** baKarduK. bayburTlinin, êrzurumlunun, Karslinin çayırini almazdıK.
şimdi geÇ ğarajlara al bi Kamyon git. Kendi **55** çayırini bırak oldi orman. / hep orman
oldi. / götürüyoruS yaylaya. / o zaman onlari yürüme alıP giderduK, yürüme alıP
gelirduK. / TaşKöprüyi bili misin? / TaşKöprü dère yuKari gidersun alacaÇayır diye bi
yayla var. **56** bizim yayla oradır. / mayıs mayıs on beş. / toplu giden de olur, toplu giden
de olur, birbirine uyum sağlayamayıp **57** yetişemeyen oluP Kendi Kendine giden olur.
ama şimdi öyle bi şey yoğ. Kaç Tâne malın var? iKi Tâne. bizim on iKi Tâneydi iKi Tâne
var şimdi. / KoyruK arabaya çıKayruK yaylaya indiriyruK hayvan gidiy otlamaya biz **58**
açayruK evi başlayruK düzenimizi sağlamaya. / tâbi. / olmaS olur mi? / ben şeylen
mücadele etmedim ğurTlan. **59** tilKilân etdim tilKi. / mesela bi Taşın gerisinde böyle
yatyordum. o Taşın gerisine sindimki rüzKar vurmasın bana hasTa olmayım diye
uyandım böyle geri baKtım ki tilKi gelmiş böyle sen ben gibi bana yanaşmış. KaKar **60**
KaKmaz dèyneKi dèyneKsiz gezmezduK, dèyneği ona bi atdım, onun bacaKlarına sarıldı
dèyneK o bi cırlaya **61** cırlaya Kaçtı. o macerayı yaşamışım. / yök tilKi saldırmaS. ğurT
saldırır. / onun işi tavuK. / esKiden tiP bi giyim **62** var idi. ona kilâT pântol dèrdiler.
dizden aşasi ayri yuKarisı. / ha o tiP elbiseler giyerdiler. onunda ona göre üstidâ var idi.
ÇePli öyle böyle. yani babam giydi onlardan ama biS hiç giymeduK. / ayaKÇabi da var.
Kabarili **63** ayaKÇabi yapardiler. şu ayaKÇabinın altına Kafali şey çaKardiler şu kösele
yıPranmasın. onlan kat kut kat kut at gidermiş gibi giderdiler. / ğara ğantar. / şimdi bu
diyelim ki şey habu. haburda bi toP var. ordaki toP haburda **64** da bi toP var. haburda
kiloKramlar yazili. buni habırdan aşaa asili bi ğugari vardır habile. takardile çuvalın
ağzını ona Kaldırdiler yuKari o habırdaki şeylen bile ayarlardiler o kiloya göre. / hâ baKti
ki denKeyi tutTi bura **65** tam. baKar ora tutar elinla indirir aşağı baKar kilosuna Kaç kilo
geldi. elli kilo geldi. ordan şey ederdi. bi da Kâra terazi var idi. / o gözlerinde ÇanaK
var, ona kiloluK şeyleri var. / diremleri var, o diremleri Koydiler, e **66** alaÇağı madde de

ēbir gözüne K̄or, tartardiler. / bizim ōrda esKiden düğünlerde türkü söylerler, horon oynarlar, ē 67 eylenÇe yaparlar. mesela saKalli dedē yaparlar. efendīm kimi sePet yüklenir, kimi bilmem nē yapar. onlar aralarında bi oyun çeviriler. öyle oyunlar var idi. ama bunlar onlar ōlmiş şimdi onlar bi şey yapmıyorlar. / gene 68 haşimdi köyde bi oyun olsun gene oni canlandırmaya çalışırlar. / yāv yoĥ oluyor da salon düünü oluyor. / yāv yoĥ bizim ōrda mesela e önÇeden belediyeydi bizim ōrasi belediye binasının altında düğün salonu herkeS oraya 69 gelir. ocaK köyünden da KıraTlıdan da öz dilin ki da düğünler orda yapılıyor. orda ağır layabiliyorsun. Kalabalığı orda idame ettirebiliyorsun. evlerde o Kalabalığı idame ettirmeK mümkün deil. sora esKiden yemeKliydi düünler. 70 / sabaktan başlardı sini K̄uruluP Kaldırılmaya. nē Kadar zaman gelin alınmaya gidileceK diyelim ki yolı yaKundur aKşama doğri. o zamana Kadar yemeK işi devam ēderdi. yemeK işi bitTi düğünÇü toplanır gider 71 Kelini almaya, Kelini gider alırlar yürüme hem dá yürüme. / atTa var. bizim orda at K̄ullanılmazdı. / yoĥ bizim 72 oranın yolları heP eneKli bineKli bayır ya onun için Kelini ata K̄oymazdiler. / bu da masaT PıCaK biletme aleti, pense çivi çekme kerpetin çivi çekme mağzemesi aleti, bunları ayaKkabi derisi Kalıba çekme. / bunun ōadi görüy 73 misin? bu şeker beni nē fena yapTi ya. bunun adı tanarya, bunun adı tornavida bu bunun demiri vardı bi da bizde tórpi. tórpilamaK için. / Kalıba ayaKkabi çeKeÇeği bunun mesleKdeki ismi kerata. not ōal ha ha. bu da 74 ayaKkabi KalıPdān çıkarmaK için ğanÇa. bedava bedava bu Kadar ders verilmēz ha. ama burda bi eKsuKluK 75 yapduK bi çay söyletTimādin bana. /

Derleme Numarası: 20

Anlatan : Türkan ERDOĞAN / Yaşı: 64 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : Kaşüstü

Konu : Bayram Adetleri / Yöreye Ait Yemekler / Düğün Adetleri / Fındık Toplama Hakkında

1 / türKan erdoğan. / KaÇ yaşında almış bir doğumlı. / biliyorum. / gitTim, beşTen çıktım. / onlardan hiçbir şey aslında benim dedem almış şeyi dedēmlan e dedēmin Kardeşi haKkı amcam gitmiş savaşlara ama onlardan hiçbir şey bilmiyrim. / yoĥ. / bayramlarda işTe ğurban bayramında gideriS büyüKlerin ellerini öperiz, biz bize gelir genÇler, biz gideriz büyüKlere işTe ellerinden öperiz. camēye mezarluKa sāba KalKar gideruS. ğurban 3 bayramında sāba KalKarız camēye gider geliriS, ğurbanlarımızı Keseriz. ōndan sora gideriz, ben şimdi gitmiyim 4 bana büyüK olarak genÇler geliy.

gençlerimiz büyüKleri gezer, gelir işte. / esKi bayramlar aynı yine ne biliyim. / esKi bayramlar tâbi daha şindi esKiden daha birliK şindi esKiden daha çok giri çıkma, büyüK KüçüK şindi **5** gitduKçe kesiliy yâni. gitmeK gelmeK işi kimisi tefefonlardan bayramlaşiy, gitmeye de gitmeye gereK duymay. **6** tefefonlardan bayramlaşiy. esKiden daha samimiydi. gitmeK, gelmeK büyüğe Karşı sayKı, sevKi esKiden daha **7** çok idi. şindi yoğ. esekten yoğ yani. şindi yoğ. Karadenizin yemeKleri dolma var, Kara laana dolması, böreK, **8** mısır çorbasi esKiden mısır çorbasi, lahana çorbasi, mısır çorbasi, fasulye yemeKi işte fasulye şey yemeKleri diyelim. şey bilmem guymaKa ne deriS? / guymaK dâ. Kimisi da gaz Kaldıran diy. guymaK diy. normal peynirden **9** yaparız, gaymaKdan yaparız guymaK. esKi şeylerde. / hê bören tarifini vereyim. / tatlımız vardır, Paklava yaparız, burmalı Paklava fındıKtan. bören tarifini bören diyelim bi Kıylıyı tarif edeyim. bi Kıylıya beş Tane **10** yumurta Kıracan, beş yumurta e bir bardaK zeytinyağ, bir bardaK ister su ister süt süt, Tuz az bi limon onun güzel **11** hamuruni yoğuruyoruz. yoğuruyoruz, goloTlayrız. az bi şey Pekletiyoruz. içine da peynir peynir maydânozu dörayrız, peynirle mādânozu onlari güzel açıyoruz, su Kaynatıyoruz, suyuna Tuz atıyoruz, onlari Kaynamış suya **12** teK teK atarız, çıkarıyoruz. tepsileri yağlayrız tepsileri. tepsileri güzel yağlıyoruz. o hamurlari açayrız teK teK, bi Kıylıya da on iKi tane hamur KoyayruK, on iKi tane hamur, onlari teK teK açıyoruz, Kaynamış suya atıP **13** çıkarıyoruz, ordan soğuk suya öndan sora Kıylıyâ. on iKi Tânenin altı taneyi Koyay yerleştiririz, aralarında sarı yağ eritiyoruz, Töküyoruz aralarına. ortasına da peynirle maydânoz güzel doğruyoruz ortasını, üstüne da üç **14** Tâne hamur Kayayrız, suya atıP haşlıyoruz, aralara şey yağ serpiyoruz, on iKi taneyi o Kıylıya yerleştiririz, yüzüne de güzel yağ eritiyoruz, dağlıyoruz. onı at fırına KızarT. kes yemesi çok güzel. / düün. isTemeden mi **15** başlayayım? / he diyelim gız ile çocuK anlaştı mi büyüKler gider isTemeye işTe Allahın emri peyKamberin Kavli ile isterim, verir isa alırıs. kimisi bi Kaç Kere getirir seni üç, dört Kere, kimisi bir de verir. bi Kaç Kere **16** gideris isTemeye işTe isteriz, söz keseriz, öndan sora nişan olırsa nişan yaparız. biraz nişanlı ben beş sene nişanlı **17** durdum. ha ha ha ben beş sene nişanlı beşinci senesiydi ama beş sene nişanlı durdum, beşinci senede düğümüz oldu. işTe öndan sora düün yaparız, eşyalar alırız, ev yerleştiririz, eşyaları alırız. ondan sora işte berbere gider, **18** düğün olur. bizim orda ortaKlaşa yaparız eşyaları. misafir odası, baKır, altın işini erkeK tarafı, gız tarafı da baK **19** ben getirdim, oturma odasını getirdim, yataK odasını getirdim, bi da mutfaKa. misafir odasının da esKiden altın var idi. baKır var idi. baKır, altını da erkeK tarafı yapar. evi yerleştiririz. öndan sora düğünler yaparız. esKi **20** düünler yemeKli yapılırdı dâ. / benim düünüm aKşamdan gelin geldi, aKşamdan onlar yemeK yapTiler. işte çorba,

dolma yemeK çorba, dolma, pilav, süTlaç, böreK, tatlısı. aKşamdan milleT heP yedişdiler. bi aKşam **21** önÇeden da erKeKler eylence yaptiler, iştiler miştiler çaldi, oynadiler. soraki aKşamı heP milleti yedişdiler. saaT **22** işte Kaç idi, unuTum, geldiler Kelin almaya. bizim (...) yaKın aynı áKrabadan. benim Kayinvalidem annemin tēyzesi. benim annānem ile Kayinvalidem gız Kardāř. annemın tēyzesine ben Keln gitTım diyelım. řeylārimız **23** yaKın aynı köyden işte. geldiler gece arabalarlan Kelin almaya işte. aldiler, ādeTTır Kelinin önünü kesiyler yollari. işTe gece gitTım, sabāsi günü da cumalıK. esKiden cumalıK var idi. sabāsi günü da cumalıK oldi. / **24** cumalıK KaKaysın, KaKtı mi Kēne Kelinlık giynıysın, Kelin yapayle seni. o zaman erKeK yoř. ğadınlr toplaniy, **25** ğadınlr toplaniy çalayle oynayle. esKiden şindi yoK, esKiden bi da para şey cumaluK ortada yapayleş, para toplaniy. / diyelım gece beni Kelin aldılar ya o gece Kaldım, sabāsi günü olur cumalıK. bi gece Kaldım, sabaş **26** KalKtım, ğēne gelinliği giydim, habile hafif bi maKıyaj yani evde berbere gitme, evde gelin yaptiler beni, o zaman **27** cumaluK oldi. Kapı çimende heP millet ğadınlr toplandı, oynadiler oynadiler, orta yapTiler, ortada canın ne ister isa on, beş Könlünden ne Keçiy isa orta yapayle para ataysın. cumaluK o toplanan parayla da uÇ cumaluKum **28** da toplandı, o zaman Ki zamanda inÇe bileziKlu dörT Tane inÇe bileziK almışTım. cumaluK da toplanan paraylan esKiden. şindiki düğünler salonlarda oliy yani. benim düğnüm evde oldi anladım mı? / cumalıKım oldi. **29** gız tarafı gelenlere Kēne erkeK tarafı yemeK yediriy. ondan sora aKşama Kadar oynayleş. ondan sora herKes gidiy ēvine aKşam isti cumalıK da ona deyrız. ama şindiki düünler Kelin berbere gidiy, berberden geliy hāman **30** salona. salondan bi gece salonda oliy, herKeS şey. / bana ğına ğecesi yapıldi he. bi gece önceden ğına ğecem oldi. ğēne evde ğına ğecesi yapıldi. o da ğēne ğına ğecesinde çaldıK, oynadıK. ğadınlr çaldı, oynadıler. çalKılı **31** ğına ğecesi. ben gız Kardāřımın ğına ğecesi dá çok güzel oldi. benim Ki ğış idi ya içerde, dışarda bi çimende bi ğına ğecesi olmişTı he. / Kayinvalidelan iydi, çok da iy deyil da ğēne iy sayardı. Kayinvalidem da **32** Kayinvalidem çok Kayinvalidem otuS uÇ yaşında dul Kaldi. he otuS uÇ yaşında benim Kaynatam ölmış. benim **33** beyım beş yaşındaymiş. Kaynatam öldı, beş yaşında, otuS uÇ yaşında dul Kaldi. işte biraz şey ıdı, gelır idi, Kızardı. bize dērdi ki “eřiK oğlı eşiKun ğızlari.” dēr. beş daKKa sonra döner gelır idi. / yoK Karişmazdı. şindi bi **34** yere gidecuK ya hazırlanırdıK giderdiK yanına ki ölen dedım behiÇe abla onun ēvin de o ēv esKi zaman ēviydi, soradan yıKtı, yapTi. esKi zaman odası var idi, fırınli sobası var idi. odasında yatar, sobada ne olsa **35** yapardı. hamsili eKmeK giderdiK Ki u hamsili eKmeKler Pişmiş,

böreK yemeKTe Kayınvalidem çok güzel **36** yemeK yapardı. böreKler yapardı, tatlılar yapar, bi da içli Pide deriS dā içli pāzinin hamuruni şey eder da fırına **37** atar. / hoḥolli Pide inan harika yapardı, giderduK şey gızım içli Pideleri fırın odasin da fırın sobasi var idi. Kendi **38** odasi var, orada yatar, behiÇe ablanın evinde durur idi diyelím. orda içli Pideler, böreK, dolmalar, tatlılar biz dá dērdıK yapma yemá. dērdi “sizlá durmuş olsam ölmüşTím şindi.” canı ne ister isa. yoḥ hazırlanıdıK diyelím bi **39** yere gidecuK, giderduK Kaynanamıza ki felan yere e diyKi “hazırlanmış gelmişsin, mecbur sana giT diycím, gitmá dēsem dá gidecen git dēsem dá gidecen.” öyle yoḥ gitmemize gelmemize hiÇ Karışmazdı. yēmemeze **40** içmemize hiÇ Karışmazdı. / hē var idi. / hē biz yapardıK, benda sūtí onun idi. biz dá yapardıK, ondan sora **41** yaşlandı, yapamadi. ayrı ayrı ineKlerimiz var idi, sağarduK yaparduK hē. ama heP sütünü şeyini verirdım. yağını, **42** sütünü şeyini her şeyini verirdım. yağını, sütünü, peynirini. / fındıK tenmuz da // ağustos, temmuz sonu. // tenmuz sonu ağustoS başı, ağustoSun bir, iKi haftası diyelím. işTe bizim orda usul óyledır, sabah erKenlan saat altı dedi **43** mi biz dala fındıĝa takay. erKenlan biz sePet sePetla toplarız. ğuĝarlı sePetlerimizi saat altı dedi mi fındıKluĝa gideriz. biraz toplarız, doKuzda sabah Kahvaltımız doKuzde ondan sora bir, iKi evliyin yemeKimiz işte gider **44** toplarız. fındıĝu işte dala takar, kimisi şey ile toPlar, beliná şey bağlar. biz sePetlán toplarız. işte dali güzel çeKeriz, **45** taKarız (...) bizim iKi Kişi bi dalın o yansında bir bu yansında sePeti doldururuz işte. / sonra işte çimene Tökeriz, çimende de biKkaç Kün Kurur, çeviririz. iKi, üç Künde bir onı harman KüreKinlan çeviririz, Kurur. **46** ondan sora toplarız PatoSa atTırırız. PatoSa atTırırız. ondan sora teKrar Tāneyi Kuruturuz. çuvallar yallaḥ ama **47** bizim şey bizim çoḥ yeteceK Kadar. bu sene ne Kadar oldı, üç yüz yirmi kilo oldı. / yerlerimiz heP gitTi işTe, köyde bi evimizin altı fındıKluK Kaldı. yerlerde gitTi. / ğız çoÇuK en çoḥ fadime, āyşe, āyşe, fadime, zeyneP, **48** āsiye, faTma, ayşeKül. erKeK çoÇuĝuna da aPdullaḥ, isiyin, osman, isiyin, mēmēT, hasan, hüseyin, osman, mēmēT yani óyle. helal olsun.

Anlatan : Havva İSKENDER / Yaşı: 69 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : Kayabaşı

Konu : Düğün Adetleri / Türkü / Çocuk Oyunları

1 / söyledim hâva isKender. / ben atmış doKuş. elli alti doğumluym. elli beş. / gitTim. beşinci sınıfa Kadar gitTim. / yomrada Kayabaşı babamın köyi, KömürÇi köyi Kocamın köyi. / yavrucuKum baK şindi cumaluK ğına gècesi 2 ğıza yapıyoruz. sabahTan _erKeK düünü. erKeK babasının evinde yemeKler yeniyor. güveyi de tıraş ediyorlar, tıraşa çıKarırlar, masayí Kurarlar, silahlar atılır, damaTí tıraş yapayleğ. 3 çoh güzel âdeTler var idi. ondan sora 3 tıraş bitiyor, ondan sora Keliyle ğızın evine. ğızın evinde davulli, zurnali alıyorlar. yoh isa normal KelîP Kelini 4 alıP böbasının evinden döniyleğ erkeK evine. aKşamdan yatıyorlar işte neysa sabah KaKayle ğarıların düğün Küni. orda erkeK yoh, söraki Küni cumaluK diyorlar. yani ğadınlarn Küni. tamam anlatabildim mi? / tabi Ki ğına 5 gècesinde zilli Çan diye oyun yaParduK. bi ğadını giydirdiK, yatırdıK aşğ ayaKlarını yuKari TiklerduK, bağlarduK. öndan sora biri türKi söyler o deyneKlerle ayağındaki Tefi çalar. “lilişan lilişan ğocan Keldi duydun 6 mi?” vurur. ondan sora dersan Ki “ğocan öldi duydun mı?” yatırır ayaKlarına. ha ha ay allahım yaraPí. çoh güzel oyunlar vardı. ondan sora biğ ğadın giyerdi erkeK elbisesi, biri giyerdi ğadın elbisesi. onlarda biyiKlarına işte 7 kómür sürerduK. eylence işte ğına gècesi ğarıların gècesi. ondan sora ğınalar yaKılıyor işte bitiyor düğün, çoh 8 güzeldi ğınalar, çoh eskiden düünler tabi Ki güzeldiler. şindi yoh. nerde? giT salona çık eve. / ö haşindi deşen 9 aklımda Kalmaz. atma türKi tabi bilirim. bilmem olí mi? / nasí söyleyim? hanKisini? ha ha allah ne biliyim. çoh türKiler var. “Kaynanaların hasí lambur yunbur arKasi düz tarlayı semintur ayaKlarının pasí.” / “Kaynanam 10 Kuri KazuK yazuK Keline yazuK Kaynanamın Kötüne çifte çatallı KazuK.” ha Kaynanaların başı böyüKTu. / 11 çoh. // ö büyüK yarasí. // // en derin yarasini açtın. // // yā ne bileyim, allah rahmeT eylesin, onlari demeyelim, 12 ölmüş gitmişler, bizi beKliyer. çekduK işte dünya meşakati uşuğum bizim zamanımızda bu Kadar bolluK yoh idi, geçim zordi, olsun. onlarda çoh çekmişTi, o da çekTirdi. biz çekTirmiyρίζ nedir? şimdi rahatluK var. 13 Allahıma şükür, herKeS hayatını yaşasın. / çoh güzel hazırlıK yapardı, mesela benim düğnümde benim ānam, 14 babam çoh güzel çeyiz eşya yaptiler. misal oğlan tarafı yapar yataK odasını, anne dá yapabildiği Kadar hani 15 babanın Kudreti var isa benim babamın

var idi, Koltuğumi falan her şeyimi yapti babam benim. Kayınpederim **16** de sımarlama yataK odası yaptırdı bana trabzondan. allah rahmet eylesin. ondan sora giysilerimizi ayaKkabımızdan al şemşiyemizden, terliğimizden iki, üç KaT giysimizden KelinluK bile giymişim, berbere bile **17** giTmişim. allah rahmet eylesin. allah var şindi. / efendim. / o hem da nāsi, benim çeyizlerimlān ğızıma piKe Tiktırdım çeyizlerimlān. / tabi. (...) o zamanda Kayrola etekleri var idi. Kayrolara işlemeden, dantelden etekler **18** asıyoruz. Kaç Tane altı Tāne bütün yasTıgım vardı, uzun yasTıK. iki Tāne küstüm vardı, KırlıTler vardı, heP işleme. tabi canım. şimdi yoĥ onlar. şimdiKi ğızlar tenPel. / tabi ben o zaman Ki zamanda oda taKımı danTelimi **19** bile ToKuTmuşTum, yani yataK odama serdım, her şeyim oldi. KoltuKlarımı, masamı o zaman da tabi Ki var. nasıl yoĥ? / baK nirvana var idi. bilme sen gidiyor musun? bizim yukarda armuTluKta ligarba şenliğine belediye **20** başkanımız sağ olsun onı o ĥoronı hala oynatıyor nirvanayı. nirvana vardı, aKlımda gitTi, dur onı diyemiycem. sıra ĥoron var idi, bi de (...) var idi. / o hem da nāsi. biz dōrT ğız Kardeş ĥoron başı. / hem **21** oynamışım hem tenÇere bile çalmışım. en sonKi tenÇereyi istanbolda eltimin oĝlına ğına yaptıK, e tenÇereyi **22** çaldım, rahmetli annane, amÇamın hanımı hem da onları bī güzel oynatTım ama sesim yoĥ Ki uzun müddeT **23** söyliyim, sesim yoĥ rahatsızım. tabi türKüde söylerduK esKiden tenÇereye vururduK, türKüyü söylerduK, o **24** zamanın yöresine göre türKi söylerduK, hā de Ki şimdi biliy mısın? unutTum gitTi. / tabi canım bahÇem var. her **25** şeyi TiKiyırız, laanamızı, bezelyemizi, marul, sovan ğısa. salataluK, biber, PatlıÇan benim var. yazın Kelin benim köyüme, benim yerim çok güzeldir. bi Kere findiğumuz var, bağı bahÇemiz var, Kapılarım heP çiçek. / **26** beş Taş var idi, saKlanbaÇ var idi, ÇızıK Taş var idi. misal oKula gitTım, beş sene Kayabaşı oKula, ben **27** KüçüKTen beri toP oynamayı da severdım. toP bile oynardım. çoĥ esKiden yaylalara giderduK, çeliK oynardıK, **28** heP KaruşuK ūşaklarla ğızlarlan. yayla düz ya ova çeliK oyunı oynardıK. bi direKimizde bi KüçüK çubuK çeliK KorduK, vururdun uzaĝa uçururdun, kim uzaĝa uçurur İsa o İy oynay. çok oyunlar var idi. fotuK Taş var idi, **29** beş Taş var idi, saKlanbaÇ var idi, ÇızıK Taş var idi, çeliK oynardıK. sen ne deysin? şindi olsa o esKi oyunlar. / işte oni diyorum, bi deyneKi yere diKiyorsun, deyneKin uÇu düz oluyor ya oraya bi KüçüK ne Kadar desem **30** sana Kaç santım desem? on santım Kadar KüçüK Kene deyneKin çubuK Koyaysın, tutTuriysin onı, arKuri **31** uzatiysin duriy orda, öndan sora bi deyneKle onı vuriysin, fırlatıysin. ne Kadar uzaĝa fırlarsa ebir arKadaşının **32** fotuĝu var hau yanda o fotuĝu gidiP eşeliysin. sen nerelisin? / e sen buralısan nasıl bilmiysin bu oyunları? /

köyünüz néresi? / yeşilyurT néredír ğız? / ha ha aslında vardı. né biliyim. bizim yomradan yuKari çoğ güzel. biz 33 yomranın köyleri, né biliyim. sizin örda yoK mı? bizim burda oynanır yani çocuKlar. benim annem çöK güzel fotuK Taşı oynardı. herKesi yenerdi. / yāni. / sāğ ol inşallah dönersiniz o esKi oyunlara. / hādi Kōlay Kelsin. / sağ 34 ol, allah razı olsun.

Derleme Numarası: 22

Anlatan : Gülten TUĞRAN / Yaşı: 45 / Ortaokul Mezun.

Derleme yeri : Özdil

Konu : Genel Konular

1 / mēraaba. / adım gülten tūran. / KırK bēş yaşındayın. / eveT, ortaokul mezunuyum. / özdil yavuz selim maħallesi. ha ha. / var. ē benim annemin dayısı e rumlar bunnu bunnu bi arKadaşıyla çobanlıK yaparken bunları 2 yaKalıyorlar, iKi arKadaşı alıP getiriyorlar, hatTa o dayının atTı elinde bi Kaması ağÇa saPlanıyor, orda aylar 3 sōra bulunuyor o orda ÇaKılı bī şeKilde, onları bi yere getiriyorlar, hatTa onlar yaKın bi yerde, onlara işKenÇe 4 yapıyorlar, işKenÇe seslerini duyanlar oluyor yāni, yēdi günde onların canını alıyorlar yani. yēdi gün onlara işKenÇe yaparaK yani onları öldürüyorlar. he onu annemin anlatTığı bi şey yani. gerçekten yaşanmış yani. 5 gerçekten annānemin Kardeşi yani. hā orda öldürüyorlar iKi arKadaşı ama günlerÇe işKenÇe yapıyor işTe. bi 6 hafta, yēdi gün örda işKenÇe yapıyorlar. Çığlık bağırma seslerini duyanlar oluyor. yani onların onlara yaptıkları şeyi. / ē yani onları dinlemedim ama işKenÇe yapmışlar. / rumlar gāliba. rumlar mı? ermeniler mi? 7 tam bilmiyorum ama şeyler işKenÇe görenler yani o zamanlar yani her yere yerleşiyorlar. insanlara çok zulum 8 yapıyorlardı. yani o şeKilde yani. / bi de mesela şey var mesela. e annānemin babası yine bunları bi arKadaşı ile alıyorlar, Kötürüyorlar böyle yayla yoluna, onlara böyle bi şeyler yükletiyorlar iKisine, geçe vaKtı bunları 9 Kötürüyorlar, işte nēreye gitTiKlerini bilmeden gidiyorlar bunlar, onları şey yaparaK Kötürüyorlar KorKutaraK, 10 öndan sōra bi yere Kadar geliyorlar, demeK bi merhameT mi geliyor onlara né oluyorsa onları salıyorlar ama gecenin yarısı, yani KorKuyorlar zāTen iKi Kişi biraKıyorlar bunları gidin diye, bunlar KorKa KorKa tabi onların 11 elinden Kurtuluyorlar. ordan āşağ iniyorlar, inerKen annemin dedesi yolda gelirKen istifra yapıyor, öndan sōra diyer arKadaşı geliyor diyor Ki yani onun için diyor Ki “ödünü ğustu.” diyor. “baKalım né Kadar 12 yaşayacaK.” diye söylüyü. gerçekten o KırK günün içinde KırK gün yaşar dēler dā. / o KorKudan sonra KırK 13 gün içinde ölüyü. / he he. yani böyle hikāyeler hani dinlediğim şeyler. / yaşanmış. evet. / aynen. / ē yani

öz dil de eskiden televizyon açılmazdı diye radyo öyle şeyler açılmazdı, şimdi öyle bi şey yoħ. biz eskiden 14 öyleydi. mesela biri ölse, bi Komşumuz ölse günlerÇe televizyon açılmazdı. / he he yani. / he he aynen kırk 15 ğuran oğutulur aynen. / devam ediyor aynen. / var. çünkü ğuran her zaman oğutulması gereKiyor yani benÇe. 16 aynen yāni öyle. / eskiden ilişKiler çoħ güzeldi, mesela bizim çoğuğluğumuzu şu an mesela benim ğızım 17 yařayamıyō, biz çocuğluğumuzda mesela amca çocuğlarımız yani ē Komşularımız mesela arĖadařlarımız heb 18 toplanırdığ, ē otururduğ, muhabPeT ēderdiĖ, sohbeler yapardığ, e böyle çay şeyleri yapardığ ama bağıyorum şimdi ğızıma hiÇ hayatTan bi zevĖ almıyor sanKi. / evet. eskiden çat Ėapı gidilirdi, heÇ Kimse hani 19 şey yapmazdı, şimdi bağıyorsun hani gidemiyorsun hani, en tanıdığın en şey olduğun birine bile ē daveT etmeden gidemiyorsun. / eskiden öyle dēildi mesela, çat Ėapı giderdin, ē yani güzel Karşılanırdın, yani böyle 20 birbirine sayĖı vardı, sevKi vardı. / bayramlar çoħ güzeldi, eski bayramlar işte böyle toPlanılırdı, gidilirdi, 21 herkesle bayramlaşılırdı, güzeldi. çoħ güzeldi bence. / ēvet. ayne. yine biz gidiyoruz, köylerde mesela hani gidiP 22 ē şey yapıyoruş yine. / he he aynen. / evet. aynen. ziyareT ediyoruz. / ē emine, āyře, fatma ē o tiP isimler yani genelde. / erKeKlere mesela hasan, hüseyin ē ādem öle bi şeyler var. / bilmiyorum Ki, öz dil mesela. / he he çoħ. / 23 aynen he he. / yani yoħtu herhalde. / ē benim bi tane yēngem vardı, öle şey bağlardı beline, ne dēlerdiler ona? / he he çoĖhā mı dēler? onu beline bağlardı. / çoĖhā hı hı. / böyle bağlardı onu beline, püsKülleri vardı, onu 24 biliyorum. / hē hē aynen aynen onu giyerdi, bi da peşTemal vardı, bağlardılar onu çoħ mesela. / e böyle ÇizKi 25 ÇizKi dā onlardan vardı, onu bağlardı bellerine. / beyaz, kahverenKimsi şeysi vardı, ÇizKi ÇizKi ēteklerini giyerlerdi, onu da bellerine bağlardı arĖadan. // ĖuşaĖ var mıydı? // ĖuşaĖ he ĖuşaĖ da vardı. / o dönemde 26 çoğ dantel vardı mesela danteller hı hı. öndan sora ne vardı? ē böyle çoraP örülürdü, çeyizlerde böyle örme çoraPlar. ē patiğ. / kaldı ama. / var. iKi tane ğızım var benim de. / e şey sağladığım annemden ne var? mesela 27 annem secÇāde örüyor, onlardan sağlamışım onlardan var, bāya örmüş. e öndan sora ē ne var? efendim. / yani öle bi şeyler yani öle bi şeyler var. / ben helal ediyorum. kolay gelsin. /

Derleme Numarası: 23

Anlatan : Perihan HATİPOĞLU / Yaşı: 45 / Lise Mezunu.

Derleme yeri : Kömürcü

Konu : Genel Konular

1 / perihan hatiPoğlu. / kırĖ beş. / ēvet. / hala oğuyorum, ağığöğretim ünivēsTe. / kömürcü maħallesi. / şindi biz nēden inağlara girdiğ? bātıl inanĖlara. / var. / batıl

inanÇ _ olmuyor _ o. / o dinimizde de yeri var, yani **2** ğuraní Kerim de batıl inanÇ _
olduĝunu düşünmüyorum. / evet. / şindi geldi ama onu ben sana nasíl _ anlatayím? o **3**
Kadar çoK ki. / çoçuĝumla ilgili bi tane anlatayím mesela, bayramda bāya K̄alabalıK̄ bi
ortama girdim, çoCuĝum baya rahatsızlandı, e K̄onuşması bōle bayK̄ın gibi doK̄tora
getirdim ama hani doK̄tor bütün hani beyin şeysi falan **4** bī sürü bi şey çeKti dedi ki
“tıPben hiÇbir şey bulamadıK̄ çoCuĝuna.” ama tıPben bulamadıK̄ları ama çoçuĝum
bōyle babası oK̄uyaraK̄ falan götürdüK̄, iyleşTi. / evet. / çoK̄ güzel. onu anlatamam. heP
beraber köye gitmemiz **5** lazım. / tarlam var, ineKim var, tavuK̄um var. / valla sabah beş
buÇuK̄ta K̄alK̄ardım, bu sene altı buÇuK̄ta K̄alK̄ıyorum, çoçuĝumu hazırlıyorum, oK̄ula
gönderiyorum, évimin _şini toParlıyorum, āhıra gidiyorum, **6** ineKlerimi yediriyorum,
tavuK̄ları yediriyorum, bahçeye gidiyorum. çoK̄ hızlı oldu di mi bu? ha ha ha / bahçeden
7 sebSeleri topluyorum, buraya pazara geliyorum. / güzel. būrda da süT satıyorum, işTe
Ketirdiĝim sebSeleri satıyorum, arK̄adaşlarla güzel bir _ ortam hem de. / işTe öle. teKrar _
aK̄şam _ üstü eve gidiyoruz. yine aynı şey **8** yedir, içir. ahırdaKileri yedir, évdeKileri
yedir. öle bitiyor yāni. / çoK̄ _esKi yemeKler çoK̄ K̄almadı ama yani **9** genÇlerde. esKiye
baKarsaK̄ laana çorbası, mısır çorbası işTe bōle sārma yani laana sarması onun gibi. / ne
K̄adar **10** güzel şimdi onlar _ K̄adar _ uzun Ki. / şimdi hanKisinin tarifi? mısır çorbası çoĝ
K̄olay mesela. mısır yarmasını suyla bişirüP sadece tuzla. o K̄adar basiT. yoĝurTla
yiyorsun yani. / laana yemeĝi tarifi vērirsem çoĝ _ uzun. **11** / hani bōyle lahanasını inÇe
inÇe K̄ıyiyōsun, önÇe mısır yarmasını, fasulyesini böyle K̄abaĝın suyuyla K̄oyarız, ateşe
ocaĝa Pişsin diye sōnra lahanasını inÇe inÇe K̄ıyarız, doĝrarız yani keseriz sonra
içindeKi o mısır yarması **12** PişinÇe laanasını eKleriz, onla da bāya Pişer, ē o pişKin şeye
Keldi mi içindeKi K̄abaĝını falan mısır _nu ile ezeriz böyle güzelcene yine onun _çine
K̄atarız, sonrasında yaĝını, salçasını bōlÇa K̄arabiberini en son _ eKleriz, **13** şimdi
anlatTım basit gibi oluyor _ ama güzel bir yemeK. / zor _ evet. yani hemen _olabileceK
deyil yani bir, iKi saatTe Pişen bi yemeK. yani onun gibi çoK̄ güzel yemeKleri var
K̄aradenizin. / ne K̄ada güzel. çocuK̄Ken ne **14** oynuyorduK̄? toPraK̄la çamurla. ĝışın
K̄arla işTe. / var da şindi çoĝu unuttum ben. vardı. tabi ki de. ÇızıK̄ he evet. **15** ÇızıK̄
Taş dērdüK̄ mesela bilmem biliyor musunuz? yerde Çızarduk̄ bir, iKi, üç, dōrT K̄are
falan. / ÇızıK̄ Taş dērdüK̄ galiba. evet ÇızıK̄ Taş _onu oynardıK̄. / evet. şöyle küçüK̄ kare
kare, küP küP _üstüne bir, iKi, üç, dōrT **16** yazardıK̄. sōra iKi tane yan yana beş, altı
sonra sēKiz, doK̄uz, on gibi. teK̄ _ayaK̄ _üstünde giderdiK̄. iKi tane teK̄ _ayaK̄, iKi tane
geri dönerdiK̄, işTe diyelim taşı önÇe biri atTıK̄sa dönerKen _alı atlardıK̄, sōra iKiye
atardıK̄, **17** taşı her gittiĝimizde sonra iKiden _ alır iKi K̄utuyu üstünden _ atlardıK̄

basmadan. sonra teKrar baştan üçe atardıK, sōra geri üçüncü şeyden taş atardıK, o taşı
 K̄arenin içinden alırdıK yine geri atlardıK. yani o K̄arenin **18** içine o taşı atacāsın.
 K̄arenin içine atamazsan yanıyōdun diyer Kişiyeye sıra geçiyordu. öle hatırlıyorum. / var.
 bī sürü var ama şimdi. // çok konu olacaK ama baK ben köydeyKen tamam ben her
 yaz köye gelirdim. fotuK **19** diye bi oyun vardı. // hē fotuK Taş. // fındıKlardan böyle şey
 yapar dağaltırıK, onu anlatsana çok tarihi bi şey yani onun mesela şeyini yaptılar, mangala
 mı? tarzı bi şey. oyun yaptılar onu. // KaÇ KaÇtı? fosuKlar üç üç mü **20** oluyordu ama?
 beş beş, altı altı. /// teK olacaK, ya beş ya yedi ya üç. /// de mi? üç de oluyōdu beş de
 oluyōdu. /// K̄uyu da K̄uyu. /// şöyle beş tane K̄uyu açılıyor, mesela beş tane K̄arşı tarafın
 önüne açıyorduK. hePsinin içine **21** altı taş mı KoyuyorduK beş mi? altı taş mı
 KoyuyorduK içine beş taş mı KoyuyorduK fosuK taşTa? // ona sen beş taş de. // beş taş
 ayrı bi şey ama beş taş oynardıK, elimizin altı üstü ayrı bi oyun. fosuK taş dēriz ama
 o **22** vardı, şindi taşın sayısını bilemiycem ama böyle fosuKların hePsini içine dizerdiK
 mesela hePsi böyle çift olunca **23** ē K̄arşı tarafa gelince alırdıK mesela. teK olunca mı
 alırdıK? çift olunca mı? /// çift olunca. /// çift olunca alıyorduK. K̄arşı tarafın
 fosuğuna çift Taş geliyosa mesela. on oluyosa on iki oluyosa o taşları biz alıyorduK.
24 teKrar mesela dağıtıyorduK bölüyorduK. /// kazanan oluyordu yani. /// bi da beş Taş
 dediğimiz var. beş Taş atarız yere. böyle ataraK hepsini elimizde toPlarız. öle bi tane var.
 /// taşlar üst üstē öndan sora lastiK atar oni **25** bozardıK. /// çok eski
 çocuKluğumuzdaki oyun. sen bāya yeni nesil Kaldın. /// şöyle taş üstüne taş diziyordun.
 ona tombala. evet. /// tahta arabalar vardı. tahta. /// yaK̄arÇa vardı, toPla oynardıK
 mesela havaya **26** atardıK, ismini çağırırdıK, ondan sora Kaçardı. erKeKlerin çoğ
 farklıydı mesela misKet vardı. /// saKlanbaÇ var mıydı? /// saKlanbaÇ tabi ki de
 vardı annesi öle körebe falan vardı. bi dā şey otururduK yā şöyle “al satarım **27** bal
 satarım mı?” nē arKasından söyler. /// mendil ile beraber. /// mendil ile bera “al satarım
 yağ satarım usTam ölmüş ben satarım.” // K̄oni şey edecem ama ben yazdan yaza
 gelirdim mesela çoğ severdim babannem **28** ile köye çıkımayı, en büyüK hevesimiz
 ineği vardı, iki tane ineği vardı, biz o ineği dışarı çıkaracağı zaman iPini biz turalım da
 biz onu gezdirelim, olatmaya evden Küçük bi Küçük çıkın yapardıK. eKmeK, peynir
29 alırdıK. işTe giderdiK boş çimenlik yerimiz vardı, ineKorda otlardı, biz onu
 beklerdiK. hani şey köye gelen **30** çocuKlar olaraK da güzel, babannen sobada eKmeK
 yapardı da nē biliyim çoğ güzel anılarımız vardı. // biz **31** köyde yaşayan çocuK olaraK
 KüçükKlüğümüzü anlatırsaK vālla bulaşığı da yemeği de biz ha ha ha. / di mi? /// **32** eyer

oyun _ isa toprahtan bebeK yapardıK. //// çamürdan _ eveT yāni. ben geÇen ğızım çamurdan yapıyōdu, suyla **33** taşıdı çamūr yaptı. nēydi? seramiK yapıyordu o ama. biS çölmeK falan yapıyōduK. o seramiK yapıyō. / bizim çocuKluğumuzda çoĥ bizim _ ādeTlerimiz dā annemler _ anlatır. / anneminKinler de daĥa şey varmış _ esKiden **34** mesela. / ūindi isimleri aklıma gelmiyor. ğız biliyor musunuz? çarşafın altına girermişler de şey yaparmışlar ya **35** düğünlerde. //// nē yaparmışlar? //// biri yatarmış çarşafın altında ayaKlarını falan diKermiş. //// onu bilmiyorum. **36** //// ne? düğünlerde yaparmışlar, ğınalarda falan. bi de “abıdıK gubidiK tivisTa gel.” ūarKısı varmış mesela esKiden. // o annemlerin genÇliĝi eveT. // o annemlerin genÇliĝi işTe. bizim çocuKluğumuzda düünlerde çoĥ şey **37** yoK. // ēlli altı doğumlu annem, ben on beş yaşında olsa ātmış altı yani yētmışlerde diyim o zamanlarda. // / ben çoĥ bilmiyorum da düünler ōle yapılrımış. gelin cuması yapılrımış. /// gelinin. /// ben _ o Kadar _ esKi nesil **38** dēyilim. yoK. cumalıK dēyil iKi, úÇ gün düün yapılrımış, geline cuma yapılrımış, işde cumada mı gidermişler **39** damaT ēvine? gidermişler. sōraki güne kadınlar günü dērler. ĝarılar günü ha ha. ĝarılar günü. eveT. / (...) / ēşin. / **40** oldu. valla biz çoK kültüre dayalı bī şey yapmadıK mesela. biz de şey bizim kültürümüzde bindallı falan yoK mesela. ben ōle şeyler yapmadım. Çünkü bizim kültürümüzde olmadığı için. o sōradan bizimkilere taKılmıū. **41** gençliK ūindi bindallı şeysinde. ē benimKisi düğün gibi yani düğün havasında. / hē baya kına gēcesi havai fişekli, **42** sazli, sözlü. / ū çoĥ var _ ama benim _ aklımda hiç yoK _ atma türkiler. yōk _ ama inanın ki çoĥ var. / yoK canım ne masalı git yat _ aūa. ha ha. //// her gün bi masal zaten. //// bi oda bi mutfakta büyüTmiş çocukluğumuzda. **43** uyku saatinde herKes gitsin yatsın _ aūa. / rica ēderim. ne dēmeK.

Derleme Numarası: 24

Anlatan : Fatma KELEū / Yaşı: 60 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : Çamlıca

Konu : Genel Konular (Yöresel Yemekler ve Tarifleri / Kına Gecesi / Düğün Adetleri)

1 /mēraba. / fatma keleş. / atmış. / evet. gitTim. / beşe Kadar. / çamlıca. / evet. / evet. / yani onlarla ilgili ē bōyüKlerimizden duymuşuz. türklerle çoĥ eziyeT _ etmişler, çile yapmışlar _ ama çoK detaylı bilgim yoĥ _ onların **2** haKKında. / esKiden _ āyşe, faTma, asiye ē o gibi isimler genelliKle, çounluKla o isimler kullanılırdı. / ali, osman, hasan, hüseyin o adlar _ ömer. evet. / bayramda uyandıĝımda annelerimiz bizi yeni kıyafetler giydirdi. **3** öndan sora maĥallemizdeKi bōyüKlere el _ öpmeye giderdiK,

bayramlaşmaya giderdik. öle ondan sora gendi **4** aramızda arKadaş çevremizle oyunlar oynardık, öle eylesirdik. o şekilde olurdu bayramlarımız. / evet. el **5** öpmeye giderdik daha sonra e arKadaşlar arasında eylesenÇe yapardık. / evet. / karadenizde yemeK lahana **6** yemeKleri, nohuT yemeKleri, et haşlaması, hamsi, balık yoğunluk yani çoğunlukla e onlar garyana olur, hamsi **7** guşi olur. / guymaK, muhlama biz deriz muhlama. evet. bu tür yemeKlerimiz. / guymaK nasıl yapılır? iki çeşit **8** guymaK var. biS bi KaymaKtan yapıyoruz, bi de tereyağıyla barabar mısır unu, peynir ile barabar yapıyoruS. iki **9** çeşit guymaK var. Kaymağā eritiriz yani tavada Kaynatırız onu, öndan sora mısır unu Koyarız, onu biraS **10** gavurduKtan sora suyunu eKleriz, o şekilde ondan sora bunu böle tavanın içinde dönecek şekilde yağını üstüne **11** dökecek, bizim asıl guymağımız o. / diyeri de hemen hemen onun gibi sadece ona peynir söradan ekliyorsunuz, onu KaymaKla yapmıyorsunuz, tereyağla yapıyorsunuz. / düün adetleri isteme işi de içinde mi? / he. genelde ayle **12** büyüKlerinin tavsiyesiyle olurdu. “falancanın kıızı bizim oğlana uygundur.” gibi öle başlardı. hani böle e daha çoğ **13** büyüKlere Kalırdı bu iş. öndan sora işde ayleler önÇe Konuşurdi. ondan sora çocuklarında fikri alınırdı. o şekilde düün. / vardı. vardı. mesela. / evet. aKra olaraK deyil köyümüzden Kaçanlar çoğ olmuşTur. / tabi ki **14** sonunda çok pişman oluyorlar. hem ayleler arasında e anlaşmazlık oluyor daha söradan hem de işde cahil **15** oldukları için sağlıklı karar veremiyolar. genelde oluyor pişmanlık. / evet. / kınalarda bizim ördä geline bi özel kıyafet giydirilir. yani atıyorum ya siyah olurdu ya beyaz olurdu ya kırmızı olurdu. o kıyafetle barabar **16** işde arKadaşlar arasında eylence e o şekilde bi kınamız olurdu. / evet. / öndan sora düğün işde düünler yemeKli **17** olurdu. e silah atılırdı. öndan sora oyunlar oynanırdı. o şekilde gelinin yanında iki tane yenge giderdi. / o yenge işi mesela en yakını amÇa eşi ya hala varsa hala onların ikisi da yoğsa onlara en yakın komşularından **18** geline yanında iki tane yenge giderdi. / yoğ. hiç yoğ. / hiç yoğ. hiç yoğ. şindi yoğ. / giderlerdi işde o düün günü **19** biterdi, aKşamdan eylence meylence bitdikten sora gelini gitTiği evde bırakır dönerlerdi, sabağdan cumalığına giderlerdi, o cumalık da gene aynı kına gibi bi eylesenÇe. / evet. gene yemeK ikramları. o şekilde cumalıkta öyle **20** biterdi. / evet. öle bi şeyler vardı. mesela ayaKkabisını saklardılar, havaya atardılar. öndan sora işde bir nevi şu asker uğurlama gibi bi şeyler yapardılar. öndan sora o şekilde yani. / o şekilde eylenceler oluyordu. evet. / daha **21** çoğ benim çocuğlüğümde gama dördiler ona. şöle mesela Pıçain diyim sana iki Kati büyüklüğünde oni iki Kişi oynardı orta yerde. şöle arkadan birbirine hani salları gibi vurur gibi yapardılar ama tabi vurmazdılar. o şekilde **22** bi oyun olurdu.

horon oynanırdı. o şekil yāni ēylencemiz o şekil. / kadın kadınlar da işde şimdi biS ona esgiden körÇek dērdiK. yani aynısı şey ē ne diyorlar ona şimdi körÇek oyununa? gene körÇek işde. yani o 23 şekilde oynanırdı kadınlarda. yine horon oynardılar. / müziği güzel sesi olan çalardı. / erkeklerde kemenÇe var 24 idi. hanımlarda işde sallama bi oyun vardı. o sallamanın gendine has bi şeyi vardı yani ē nası diyim onu. ğaydāsı vardı diyim. onu o bayan çalardı. o sesi güzel olan bayan. kadınlar oynardı. / yoĥ. yoĥ. öle bir şey ben 25 görmedim, öle bir şeye şahit olmadım. yoĶ. hı hı. o şekilde yāni. / evet. fındığım yoĶ, fındıklığımızı satdıĶ. / karadenizin çay, fındıĶ işde bağ bahçe. bağında bahçesinde ne oluyorsa işde o şekilde geçim Kaynağı onlar. / 26 evet. / marul, maydānoz, lahana, mısır, fasulya o şekilde. / ben teşekkür ederim. / saol.

Derleme Numarası: 25

Anlatan : Ebru PEKŞAN / Yaşı: 42 / Lise Mezunu.

Derleme yeri : Namıkkemal

Konu : Genel Konular

1 / ebru pekşan. / Kırık iki. / evet. ē lise. / yomra namıkkemal. eski ismi meSona. / evet. karadenizdeki yemekler lahana yemeği, lahana sarması ē mısır ekmeği, Kuru fasulyesi, hamsi ğuşu, ğayana, ğuymaĶ, melemen böyle 2 şeyler var yāni. / mesela ğayana. taze soğanı inÇe inÇe doğruyosun, maydānozu da aynı şekilde ē üzerine nāne, 3 yumurta, un, mısır unu biraz beyaz un hamside gideliyorsun. bu şekilde hamur haline getirip Kızartıyorsun. / he 4 he evet. aynen. / ya eski düünler annemin anlattığına göre eskiden cūmalık diye bī şey varmış, gelini alıyormuşlar, ē gelin evinde de bi düün oluyormuş, cuma cūmalık dedikleride erkek evinde oluyormuş. çok 5 fazla bilgim yoĥ. anlatılanlardan o ğadar. bi de düğün sōrası yēdi gün sōra gelin baba evine gelmiş. hatTa enişteye böyle atma türki atılmış. “enişte gel içeri souĶ girer yüreğine yumurta Kırmasını göyacağım önüne.” 6 diye bi türkü böyle söylerlermiş. / böyle yani. / yō öyle bi şey aklımda kalan. aslında anlatmıştır belki ama şu an. / yoĶ. evet. / anneler çelik çomaĶ çoĥ oynarmışlar. / erkek oyunu da olsa nē de olsa köy yerinde hePsi birlikte 7 oynarmışlar. / saĶlanbaÇ, tonbala o tarz şeyler. / taştan oyunlar bilmiyorum. kendilerinÇe bi şeyler üretirmişler. eveT. / galiba öyleymiş ama çok da bi bilgim yoĶ şu an. / varmış. varmış ama yāni şu an çoĥ fazla 8 bilgim yoĶ. anlatılan yani çevrede varmış. / evet. evet. özellikle o namıkkemalde bizim mahallede varmış yani. / o kadar

bilmiyorum. / öle bir bilgim yok. / hayır. hayır. / valla çoğ şu an günümüzdeki isimlerden bile var **9** şaşırđım. / eşimin yengesi mesele nufusTa ismi iclalmış. / ben duydum şaşırđım ama zehra diye **10** sesleniyomuşlar. / sadece kimlik de iclal. / yā olmuş. aynen aynen. / erkekler çoğ u ibrahim, āmeT, mēmed, ismāil, **11** haĶĶı. / yani o tarz isimler. aynen. / fındık. fındık bahçesine girersin, beline sepetini bağlarsın, sōra bi dalı aşığ çekiP toplamaya başlāyısın. öyle. / o topladıklarını çuvala göyarsın. / sonra topladığın çuvalları Ķapıya **12** taşırısın. / serersin harmana ē yayarsın onı öriya güneşTe gurur, sōra patosa verirsin, Tane haline gelir, onu da **13** ġurutusun, sonra çuvallarsın. / evet. sonra satarsın. / fındık yani ei işine göre para etmiyor açıkçası. / aynen. / biS **14** toplatıyoruz. yani toplattığım topladığımda zaten toplama parası veriyoruz. bize ġalan bi şey yok. / aynen zarar ama tabi ki yerimiz dalında bırakamıyosun. / onla eşim ilgileniyor ama e hepsi gitTi diyelim yāni. çok **15** az bi şey Ķalıyo bize. / evet. aynen. / var. var. bahçemizde var. / maydānoz, fasulye, lahana ya hepsini mısır yani her şey oluyō. ne diKersen oluyor aslında ama. / hayvan yok. / annem baĶarmış. / ineK baĶarmış. / he he. / **16** Ķapıda köpeği var. öyle yani. / zor tabi hayvan baĶmaĶ. / yani annem baĶtığı zaman tabi ekonomiĶ olaraĶ çoğ zorluyodu. sadece ē yerden aldığı otları baĶılmıyor hayvan. tabi ki yem alıyo onlara. / zor oluyo tabi ki. / ben **17** teşekkür ederim. / çok saol. teşekkür.

Derleme Numarası: 26

Anlatan : Erol PALA / Yaşı: 56 / İlkokul Mezunu.

Derleme yeri : Kaşüstü

Konu : Genel Konular

1 / erol pala. / elli altı. / ilkokul mezunuyum. biliyorum. / yomra kaşüstü mahallesi. / buranın geçim kaynağ fındık. / yani onun mevsimi geldiğinde dalından tek tek topluyosun. ē ondan sōra seriP harman deriS, harmanda **2** kurutuyosun, ondan sora satışa sunuyosun onu. / ilk fındık toplayışım benim ē çocuğtum nası deyim on dört, **3** on üç yaşlarında günlüğe yemiye deriS, yemiye gitmişiz, hiç unutmadığım odur. ē o dönem ve aldığın bi paranın yemiye deeri de vardı. şimdi şimdi bin lira da alsan o zamanki zamanı tutmazdı. / been ne yaptın dersin **4** ē şu anda hatırlamıyorum ne yaptığımı da yani çoğ sevinmiştim paramı aldığım gün. günnüğ işi bittikten sora parayı alırsın toPlu halde ama hatırladığım Ķadarıyla elbise almıştım kendime ve bitmede bitmemişti. belki bi **5** yıl o harçlığımla durmuştum belki. toplamda da toplamda da çalıştığım yedi gündüyüdi gündü. / eşim benim **6** aĶrabam oluyo. çocukluğumuzdan beri

báraberdik ama öle görücü usulú falan deyil. severeK yani büyüKler karşı 7 çıkSa da çıkSa da biz istediğimiz için evlendiK. böyle görücü usulú bu sana uygundur benim mantıgımda hâlla daha öle bi şey yohtur. yani isteyen isteyeneni alır mantığı vardır bende. alır deyil her ikki taraf isteyeceK. zoraki 8 alır diye bi şey yoK. her iki taraf istediKten sora ona büyüKler engel olamaz. ben görüÇü usulúyla bizim dönemimizde o da var idi yanni. görüÇü usulúyle evliliK ama bizde bende öle bi şey yohtu. / istemeyen 9 akırabamdan istemeyenlerde oldu ama yâni bi engel olmadı desem doğru olur. / eveT. / teK tük olurdu. esgiden 10 vardı. dörüdür. hayır. hayır. hayır. / yoK şahit olduğum çoğ oldu ama ne öyle bi olayın içinde bulundum ne de desteKlerim yani. fikir olaraK desteK çıkımmama tanıdığım çoğ oldu. zoraki alan oldu veya anne, baba 11 karşı çıkıP iki tarafın anlaşaraK kaçtığını bilirim. öle çoğ olmuştur. bu günümüzde az. günümüzde zati evliliKler de azaldı. esgisi gibi deyil şimdi maddiyata dayandı evliliKler. / biz de bu yere ÇizKi, Çamura ÇizKi 12 ÇiziP ÇiziK dâşi dârdiK bizim dönemimizde dörT, beş kare oluşuP hâbile teK ayak üzerine daş sürterdiK, 13 misKeT veya teKme dârdiK birbirini acıtmayacaK şekilde çoÇuKluğumdan bahsediyorum, o gibi oyunlar 14 oynardıK, çelik oyunu oynardıK, hayvan yyardıK, hayvanlarda o dönemlerde beklerdiK. şimdi yoK. hayvancılığ 15 da biTTi. önnarı oynar. çocukluğumda önnarı daha hatırladığım zâti yoht. sapan yapardıK, dörT teKerli aħşap lastiKden arabalar yapardıK ve öna çok aħşapı sevdiğim için bugün mesleğim marangozluK. yani geçimimi 16 marangozluKla karşılıyorum. yaklaşık kırık beş senedir marangozluK yaparım. öle fındık mındık. / nēyin? / şeyin arabanın mı? yoht tahta arabası dârdiK. haşindiK şeyde bu rizenin bi bölgesinde bi şe diyolar ama ben 17 çocuKluğumdan beri habı beş senedir ona öle bi isim uydurmuşlar. tahta arabası dârdiK biS o dönem ona ama 18 özelliKle bugün bilmem ne oKforT bi şe diyolar ona. öle bi şe bizde yohtu. bizim dönemimizde yohtu yanni. / evet. / sön beş yıldır hasTa olmuşum. / ē yâni son beş yıldır az da olsa kalP rahatsızlığım var, damar tıkanıklığı 19 var bende. başKa bi hatırladığım evet şey fıTıKTan fıTıKTan da bi ameliyaT asKerde geçirdim. / şimdi biS buraya geleli yêtmiş sene oldu tam olaraK bu kaşisTüne ama biz zâti bu yeri rumlardan satın aldıK. adam 20 rāhmeTli oldu. onlardan alındı bu yer. gızından alınmış. babamlar gızından almış. gızı istanbula göç etmiş. 21 baskıdan dolayı büyüK bi ihtimalle yanniS kalınÇa daha ne olsun? niye gitsin burdan? bu aldığımız arazi akırbaba 22 birden almışTıK. rumların öle yani bu bölgede benim tanıdığım rum birebir hiÇ yoKtur ama duyduğum o dediyim gibi yani. ben hiÇ görmedim ama rum rum bi türk vatandaşından burası alınmış. bu

arazi. / bu köyün **23** yüzde ellisi da rum udi. rum udi. yani nası diyim saa taşındı gitTi, bıraKtı gitTi. bi şekilde azaldı. şu anda bu **24** köyde rum diye yoğ. yani kimliğine ne yazıyosa bilmem da o şekilde rum olan yoğ. / o dönem zāti Kılanlar o **25** Kılanların var idi. bu yeri aldığımızın vardı da o yeri Kıldı. diyerleri o yüzden gitmişti zāti. duyduğumu anlatıyorum. ama dağa sōra onlarda ölüP gidinÇe haliyle çou çeKiP gitTi. erKeKleri zāti ya öldü. bī şe oldu. bi **26** şekilde gitTi. ğadınlarda bıraKtı giTTi öldü. bu köyde iKi, üç vaKıf vardır. rumlardan Kaldığını dērler. şu tokinin **27** hastanenin yeri diyelim doKsan dönüm yüs on dönüm başKa yerde var. onların rum bayanlardan evlenmeyiP de vaKıflara bağışladığı söylenir. ölmeden önÇe vaKfa bağışladığı söylenir. / bir şey dēyil ğızım. yardımcı **28** olabildiysem ne muTlu bana.

4. SÖZLÜK

A

- aaş : Ağaç (15/14).
- ablaK : 1. Yüz hakkında güzel, parlak, yakışıklı; 2. Açık, enli, geniş (14/3).
- abi : Ağabey (6/48).
- ağât : Ağlama, sızlama, feryat etme (17/49).
- ağru- : Ağrımak (1/6).
- ağostoS : Ağustos (11/59).
- āhşap : Tahtadan, ağaçtan yapılmış (15/61).
- aħır : Hayvanların barındığı üstü kapalı yer (13/57).
- aħlaT : Gülgillerden, kendi kendine yetişen ve üzerine armut aşılana bir ağaç (4/25).
- aiyle : Aile (10/10).
- altūn : Altın (1/44).
- amele : İşçi olma, ırgatlık (11/95).
- ambar : İçine erzak veya eşya konan yer (16/25).
- amāliyaT : Ameliyat (6/39).
- anÇa : Anca (9/46).
- apartuman : Apartman (3/1).
- aPtes : Abdest (14/51).
- aravere aravere : Rumların hayvanları bir araya toplamak için çıkardıkları sesler (4/5).
- arazi : Yerler, topraklar; yer, toprak (26/21).
- aşa : Aşağı (12/42).
- āşa : bk. aşā (23/42).
- aşā : bk. aşā (15/53).
- aşÇı : Aşçı (15/33).
- ateşli : Çocuk oyunu (6/54).
- ayam : Hava (8/40).
- azcuK : Azıcık (18/10).

B

bádava	: Bedava (9/44).
bārabər	: Beraber, birlikte (11/11).
başğa	: Başka (1/21).
bağzán	: Bazen (13/5).
badum	: Batum (4/21).
bacılaQ	: Trabzon ilinin Yomra ilçesine bağlı Ocak mahallesinin eski adı (19/44).
baQKal	: Bakkal (7/23).
baraQa	: Tek katlı iğreti bina, kulübe (12/26).
beyaS	: Beyaz (12/50).
bel belle-	: Bellemek, toprağı belle karıştırmak (18/51).
been	: Bana (26/3).
bēşParnaQ	: Beşparmak Dağları (6/16).
birlānbir	: Bir anda, ansızın (15/64).
bişir	: Pişir (23/10).
bōba	: Baba (11/29).
boyuQ	: bk. büyüK (6/2).
boylı posli	: Boylu boslu (14/5).
bostan	: Salata (8/57).
boydaş	: Aynı boyda olan kimseler (6/57).
bōyle	: bk. bōle (1/11).
bóle	: bk. bōle (5/3).
bōle	: Böyle (4/19).
böyük	: bk. büyüK (1/81).
bōyük	: bk. büyüK (4/16).
bular	: Bunlar (14/31).
büüK	: bk. büyüK (26/21).
büyüK	: Büyük (2/5).

C

camè	: Cami (14/37).
cánaze	: Cenaze (11/82).
candarma	: Jandarma (12/54).
celdi	: Geldi. (1/1).

- corciya yıрмаK : Yomra bölgesinde Tepeköy mahallesinde bulunan ırmağa Rumların verdiği ad (16/7).
- curcuna : Gürültü, şamata, karışıklık (16/31).
- Ç**
- Çarliston : Yeşil biber (1/75).
- ÇeyiS : Çeyiz (3/15).
- çeyran çarp- : Cereyan çarpmak, elektrik akımına maruz kalmak (12/29).
- çeliK çomaK : Çocuk oyunu (16/16).
- çember : Kadın başörtüsü (18/45).
- çeKerti : Çekerdi (5/2).
- ÇiziK Taş : Çocuk oyunu (8/51).
- çõ : bk. çoK (7/4).
- çoğ : bk. çoK (25/7).
- çoğ : bk. çoK (3/11).
- çoK : Çok (1/1).
- Çoşara : Trabzon ilinin Ortahisar ilçesine bağlı bir mahalle, Sayva (4/19).
- çounluKla : Çoğunlukla (24/2).
- çölmeK : Çömlek (23/33).
- D**
- danTel : Elde ve makinede yapılan örgü (21/18).
- dana : Sığır yavrusuna verilen ad (6/33).
- daKKa : Dakika (15/19).
- darTi : Tartı (6/41).
- daTli : Tatlı (9/33).
- dambara : Müzik, ses (8/39).
- dane : bk. dene (8/1).
- dersán : Dersen (11/3).
- déyil : Değil (18/2).
- dèmeS : Demez (4/45).
- déyemeS : Diyemez (4/13).
- déyişig : Değişik (1/20).
- deyiş- : Değişmek (8/6).
- dene : Tane (8/65).
- doKtor : Doktor (8/13).
- domuS : Domuz (6/36).

dōri	: Doğru (6/30).
dóşurduK	: Topladık (12/83).
duriy	: Duruyor (21/31).
dunbala	: Çocuk oyunu (4/46).
düün	: Düğün (25/3).
dūūn	: bk. düün (20/14).
dúğún	: bk. düün (12/14).
E	
êbir	: Öbür (11/50).
êhtiyaÇ	: İhtiyaç (2/15).
êhil	: Bir işte usta olmak, o işte maharetli, becerikli, yetenekli kimse (11/80).
ei	: İyi (25/13).
ēlence	: Eğlence (16/42).
émice	: Amca (11/35).
êl-	: Ölmek (11/73).
ênce	: Önce (14/2).
éndidi	: İndirdi (1/57).
erazi	: Arazi (6/44).
êrmeni	: Ermeni (6/5).
esehten	: Doğru, sahih (20/7).
étmá gitmá	: Etme gitme (8/43).
évi	: Evi (7/2).
êyle	: Öyle (5/6).
éy	: İyi (12/17).
êz	: Öz (14/46).
F	
fesk _ét-	: Bozma, kaldırma, iptal etme (12/14).
fıtuK	: Fıtık (26/19).
fındıK	: Fındık (6/28).
fırla-	: Fırlamak (12/43).
fotuK	: Çukur (1/63).
fosuK taş	: Çocuk oyunu (23/21).

funduğ	: bk. fındıK (8/57).
funduğÇi	: Fındık alıp satan, fındık üreten kimse (6/27).
furun	: Fırın (5/33).
G/Ė	
ġan	: Kan (12/43).
ġal-	: Kalmak (1/18).
ġada	: Kadar (12/97).
ġabuġ	: Kabuk (9/42).
ġarmaġarıŝıK	: Karmakarışık (11/39).
ġaban	: Dik ya da eġimli yokuŝ (16/16).
ġafa	: Kafa (14/3).
ġari	: Kadın (9/46).
ġavut lapası	: Darıdan yapılan bir yemek (16/37).
ġantar	: Kantar (19/64).
ġanca	: Kanca (15/31).
ġayde	: Çalgı (2/16).
ġavur	: Kâfir (1/13).
ġalafga	: Taşdelen mahallesinin eski adı (15/16).
ġaynana	: Kayınvalide (10/38).
ġayana	: Kaygana (24/6).
ġaç	: Kaç (1/12).
ġazma	: Kazma (12/78).
ġapi	: Kapı (14/12).
ġaful	: Fındık ocaġı (1/17).
ġına	: Kına (5/16).
ġırk	: Kırk (1/30).
ġiŝi	: Kişi (1/42).
ġor	: Koymak (10/51).
ġoŝ	: Bir avuç (14/54).
ġoyun	: Koyun (18/6).
ġoca	: Koca (10/38).
ġomŝu	: Komşu (11/67).
ġoyarım	: Koyarım (7/13).
ġöcaciK taş	: Yomra bölgesinde yer alan taŝlara verilen ad (16/9).

ğozna	: Yomra bölgesinde kullanılan yer adı (16/7).
ğoloT	: Hamuru küçük top şekline getirmek (20/11).
goğatıra	: Guatra (2/11).
göy	: Gök (12/43).
ğumul	: Yığın (4/12).
ğurT	: Kurt (6/34).
ğukğu	: Çocuk oyunu (18/20).
ğugar	: Fındık dallarını aşağıya çekmek için kullanılan bir ucu kısa birucu uzun çatal şeklinde ağaç dalı (19/35).
ğulağ	: Kulak (9/23).
guymaK	: Kuymak (24/7).
gugum	: Güğüm. İçine su veya sıvı şeyler konan bakır kap (6/20).
gucuK	: Küçük (4/47).
ğuş	: Kuş (4/53).
gúSel	: Güzel (5/9).
günize	: Gündüz (8/63).
günnüg	: Günlük (26/4).
H	
hamsi guşı	: Hamsi ile yapılan yemek (4/54).
haymana	: Ankara'nın güneyinde yer adı (7/26).
haşlama	: Sulu et yemeği (24/6).
haşlaması	: Suda kaynatarak pişirmek (16/35).
harman	: Düzlük alan (26/1).
haman	: Hemen (4/10).
haves	: Heves (8/28).
haşlí	: Sıcak (5/9).
hamo	: Taşdelen mahallesinin eski adı (15/16).
has	: İyi (24/24).
haule	: Ha böyle (8/4).
haTeme	: Hademe (18/24).
hemşo	: Hemşehri (9/26).
hiPerTansiyon	: Hipertansiyon (5/25).
hoÇa	: Hoca (14/18).
horon	: Horon (21/20).

I

ısırgan : Çeşitli hastalıklara karşı kullanılan bitki türü (2/17).

İ

ih̄tiyatlıKa : İhtiyatlığa (11/74).

iki ayaK : İki ileri bir geri yöresel oyun, horon. (16/45).

iKKi : İki (1/35).

insız : Sessiz, ıssız (1/68).

inÇe : İnce (25/2).

inēn : İneğin (18/51).

iP _atlardıK : Çocuk oyunu (2/11).

ir̄z düşmani : Namusuna kasteden kimse (19/6).

isTine : Üstüne (4/46).

istanböl : İstanbul (12/27).

īy : İyi (7/4).

K

Ḳāve : Kahve (12/96).

kavīs : Yay biçimi (15/63).

ḲaPi : Kapı (1/1).

kanaviÇe : El işi, işleme (3/15).

Ḳaddar : Kadar (3/1).

ḲafḲaS : Kafkas (4/9).

Ḳaštiler : Kaçtılar (5/4).

ḲabaḲ : Kabak (5/7).

Ḳama : İki yüzü keskin, bele takılan bıçak (6/11).

Ḳarí : Kadın (6/18).

Ḳardāşım : Kardeşim (12/48).

Ḳatana : Yük veya savaş atlarına verilen ad (11/9).

Ḳalifer : Kalorifer (6/37).

Ḳavaltı : Kahvaltı (7/6).

ḲavḲa : Kavga (11/10).

ḲaḲar : Kalkar (11/87).

ḲalP : Kalp (8/14).

Ḳara Ḳantar : Büyük ağırlık birimi (11/96).

ḲalafḲa : Taşdelen mahallesinin eski adı (19/43).

azini	: Gazını (19/52).
azu	: Toprağa akılan, sivri, uzun sıvık veya odun (21/10).
ağat	: Kağıt (11/76).
Kelir	: Gelir (3/19).
k�remiT	: Kiremit (10/48).
kemene	: Kemee (16/45).
kerme	: Hayvan gübresi (18/51).
Kelin	: Gelin (3/6).
Kidiy	: Gidiyor (3/19).
ompile	: Komple (15/17).
konposta	: Komposto (14/58).
k�rek	: K�ek (24/22).
kösele	: Ayakkabı tabanında kullanılan hayvan derisi (19/63).
K�rmadıK	: Görmedik (6/5).
K�r�şuru	: Görüşürüz (4/30).
�vetleri	: Kuvvetleri (16/56).
uyma	: Kuymak (10/3).
k�l�r	: Bezelye ailesinden gelen ve yaprağı t�ketlenen bir eşit bitki (2/17).
K�zel	: Güzel (4/32).
K�n	: Gün (1/3).
L	
laana	: Lahana (11/93).
lambaza	: ocuk oyunu (6/54).
leSsetli	: Lezzetli (4/56).
ligarba	: Yaban mersini (21/19).
loanta	: Lokanta (18/25).
M	
maydonoS	: Maydanoz (10/35).
m�şı	: Maaşı (6/26).
maalesi	: bk. mağalle (11/100).
mağalle	: Mahalle (3/11).
mali	: Malı (8/64).
m�cillik	: Muhacirlik, g�menlik (17/13).
maa	: Maa (9/10).

mācir	: Muhacir (6/1).
māzeme	: Malzeme (12/27).
mahsül	: Mahsul topraktan elde edilen şey, ürün (11/3).
mastar	: Sıva veya beton düzeltmeye yarayan uzun ve düz tahta (15/40).
meḥtiP	: Mektup (10/21).
meSefor	: Özdil (19/43).
mengená	: Mengene (15/64).
mısır yarması	: Mısır tanelerin öğütülmesiyle elde edilen gıda türü (23/11).
mısır ğırması	: Mısır çorbası (16/44).
mısır hudişi	: Mısır koçanının dış kısmı (14/42).
milletiynan	: Milleti ile (4/17).
moziKa	: Doğurmadığı halde süt veren inek (14/41).
muhlama	: Mıhlama (10/3).
mukâyese	: Mukâyese (19/42).
muhtar	: Muhtar (12/71).
muhabPetimiz	: Muhabbetimiz (19/17).
N	
nasi	: Nasıl (17/50).
nasiP	: Nasip (5/14).
nédur	: Nedir (11/37).
nebeTÇi	: Nöbetçi (4/19).
nirvana	: Yomra ilçesinde oynanan bir horun türü (21/19).
O	
oḥusun	: Okusun (1/3).
oḥıysin	: Okuyorsun (9/31).
ōha	: Hayvanları bir araya toplamak için çıkarılan ses (4/5).
oksiŞen	: Oksijen (12/41).
oKudi	: Okudu (1/4).
ōlar	: Onlar (4/17).
oliyi	: Oluyor (11/60).
ōmaÇ	: Oğmaç, mısır ekmeği ve tereyağının karıştırılması ile oluşan yemek (16/36).
ónÇeTen	: Önceden (6/6).
ōnnarı	: Onları (26/15).
oní	: Onu (6/2).

ōrda	: Orada (1/1).
orīya	: Oraya (12/74).
ōuz	: Oğuz (19/47).
óyle	: Öyle (6/34).
oyle	: bk. óyle (7/38).
óylē	: bk. óyle (4/31).
Ö	
ölisan	: Ölüyorsan (1/3).
ōle	: bk. óyle (26/16).
önÇe	: Önce (7/12).
örgü	: Örülen şey (3/2).
P	
pāli	: Pahalı (6/43).
panti	: Koyun veya ineğin saman, ot yedikleri yerin adı (14/11).
PasKül	: Baskül (15/31).
papaS	: Papaz (9/25).
patoS	: Tarım aleti, harman makinesi, patoz (2/13).
patiK	: Ayağa giyilen ve yün iple örülerek yapılan ayakkabı biçiminde çorap (22/26).
Paklava	: Baklava (20/9).
pantol	: Pantolon (12/50).
peştamal	: Doğu Karadeniz Bölgesi'nde kadınların beline veya başına bağladıkları dokuma kumaş (18/42).
peşkir	: Havlu (12/44).
PıçaK	: Bıçak (1/54).
piçama	: Pijama (16/50).
Puhla	: Buğuda pişirmek (10/5).
püsÇül	: Hayvanların boynuzlarına, başına takılan süs (14/17).
püsKülleri	: Püskülleri, püskülü olan (22/23).
R	
rahmeT	: Rahmet (2/11).
rómork	: Römork (12/27).
rüzKār	: Rüzgar (19/59).
S	
saa	: Sana (26/23).

sapan	: Çocukların kuş avlamak için kullandıkları, ağaç dalından yapılmış Y biçiminde çatalın adı (26/15).
sahaPlandım	: Sahiplendim (4/26).
Saman	: Zaman (4/26).
samarusKa	: İki su ve Yeşilyurt mahallelerinin eski adı (6/52).
semaveri	: Çay demlemek için yapılmış, bakır, ayaklı ve musluklu çay pişirme kabı (13/53).
sekiz	: Sekiz (11/6).
secÇāde	: Seccade (22/27).
seKseK	: Çocuk oyunu (17/23).
seramiK	: Seramik (23/33).
sırğan	: Isırgan otu (1/76).
sırander	: Dört direk üstüne yapılmış meyve, sebze kurusu, tahıl saklanan kiler, serender (12/83).
símarlama	: Ismarlamak (21/16).
sohPet _ét-	: Sohbet etmek (17/5).
soan	: Soğan (25/2).
souK	: Soğuk (25/5).
sōra	: Sonra (5/16).
Ş	
şenliK	: Hareketli, canlı (14/23).
şekker	: Şeker (6/40).
şinTi	: Şimdi (8/13).
şiy	: Şey (2/2).
sóyler	: Söyler (9/21).
şóyle	: Şöyle (7/40).
şoförü	: Şoförü (17/25).
şōle	: bk. şöyle (18/10).
T	
Taħa	: Daha (6/3).
tarasda	: Terasta (18/14).
tāvli	: Beside son noktaya gelmiş hayvan (18/4).
tezeK	: Hayvan dışkısı (4/48).
Tef	: Musiki alet (21/5).
tenPel	: Tembel (21/18).

Tenesini	: Tanesini (1/33).
temmuS	: Temmuz (2/12).
televiSyon	: Televizyon (5/34).
tırmıK	: Seyrek dişli bir tarak şeklinde tarım aleti (18/51).
tirfil	: Perdah malası (15/45).
Tik-	: Dikmek (21/17).
Tök-	: Dökmek (14/55).
Tükán	: Dükkanı (1/3).
türbent	: İnce ve seyrek dokunmuş bezden yapılmış başörtüsü (1/79).
U	
uğari	: Yukarı (6/9).
urum	: Rum (12/10).
uşaK	: Çocuk, evlat (14/55).
uzun eşeK	: Çocuk oyunu (15/14).
uz	: Özdil mahallesinin eski adı (17/58).
Ü	
üÇ	: Üç (1/1).
üniversTe	: Üniversite (6/53).
V	
vèrmáS	: Vermez (6/28).
vèrsín	: Versin (8/21).
Y	
yarmaÇa	: İri ve kalın biçiminde, uzunlamasına çıkarılmış odun (4/29).
yazuK	: Yazık (9/45).
yasadıĥ	: Yaşadık (18/4).
yanKın	: Yangın (6/16).
yarma	: Çorba yapmak için değirmende öğütülen mısır (8/30).
yèvmiye	: Yevmiye (6/43).
yırmaK	: Irmak (16/8).
Z	
zaTen	: Zaten (6/9).
zate	: bk. zaTen (19/21).
zuluf	: Fındığı saran yeşil kabuk (2/13).

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada Yomra yöresi ağzının ses bilgisi ve söz varlığı incelenmiştir. Araştırmanın veri tabanını, Yomra yöresine bağlı 11 farklı yerleşim biriminden derlenen 26 ses kaydının çözümlenmesiyle elde edilen metinler oluşturmaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda Yomra yöresi ağzına ilişkin şu tespitlere ulaşılmıştır:

Yomra yöresi ağzı, ünlü varlığı bakımından Türkiye Türkçesi ağzlarının genel karakteriyle uyumlu biçimde oldukça zengin ve çeşitlilik gösteren bir yapı sergilemektedir. Türkiye Türkçesinin ölçünlü dilinde a, e, ı, i, o, ö, u, ü olmak üzere sekiz temel ünlü bulunmaktadır. Yomra yöresi ağzında ise bu temel ünlülere ek olarak, farklı fonetik değerlere sahip 25 ara ünlünün varlığı tespit edilmiştir. Yöre ağzında görülen bu ünlü çeşitliliği; kaynak kişilerin vurgu ve tonlama özellikleri, seslerin birbirleri üzerindeki etkisi, çevresel ses koşulları ve genel fonetik eğilimler gibi çeşitli etkenlerin sonucunda ortaya çıkmıştır.

Türk dilinin tarihî dönemlerinde ve bazı çağdaş lehçelerinde görülen kapalı e (è) ünlüsünün, Yomra yöresi ağzında belirgin bir kullanım alanına sahip olduğu saptanmıştır. Bu ünlünün, özellikle genişletici ve daraltıcı nitelikteki ünsüzlerin etkisiyle yaygınlaştığı görülmektedir.

Türk dilinin hem tarihî hem de çağdaş lehçelerinde karşılaşılan birincil (aslı) ünlü uzunluklarına ise Yomra yöresi ağzında rastlanmamıştır.

Yöre ağzında çeşitli ses olaylarının etkisiyle kalınlık–incelik uyumunun yer yer bozulduğu tespit edilmiştir. Bu duruma yol açan başlıca etkenlerden biri, çok heceli kelimelerin sonlarında görülen i'leşme eğilimidir. Söz konusu eğilim, kelime genelinde ünlü uyumunun ihlal edilmesine neden olmaktadır.

Yomra yöresi ağzı, ünsüz varlığı açısından da zengin ve çeşitlilik arz eden bir yapı göstermektedir. Yazı dilinde yer alan temel ünsüzlerin yanı sıra, tonlulaşma, tonsuzlaşma ve süreklileşme gibi fonetik süreçler sonucunda ortaya çıkan ara ünsüzlere de yöre ağzında farklı sıklıklarla rastlanmaktadır. Ayrıca kaynak kişilerin vurgu ve tonlama özellikleri, sesler arasındaki etkileşim ve genel fonetik eğilimler, farklı fonetik değerlere sahip ünsüzlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda, yazı dilinde bulunan 21 ünsüz dışında, Yomra yöresi ağzında 19 ara ünsüz tespit edilmiştir.

Yomra yöresi ağzında /k/ ve /k̄/ ünsüzlerinin ya korunduğu ya da yazı diline yakın bir biçimde tonlulaştığı görülmektedir. Bununla birlikte, yörede yaygın olan tonlulaşma

eğilimine bağlı olarak yarı tonlu /k/ ile tonlu bir arka damak ünsüzü olan /g/'nin kullanımının da oldukça yaygın olduğu belirlenmiştir.

Akıcı ve yarı ünlü olma özellikleri nedeniyle ağızlarda kolaylıkla düşebilen /y/ ünsüzünün, Yomra yöresi ağızında özellikle belirli sözcüklerin iç sesinde düşme eğilimi gösterdiği tespit edilmiştir. Bu düşmenin ön seste daha sınırlı, iç ve son seste ise daha yaygın olduğu görülmektedir.

Yazı dilinde /öyle/ ve /böyle/ biçiminde kullanılan sözcüklerin, Yomra yöresi ağızında bazı Kuzeydoğu Grubu ağızlarında da görüldüğü üzere farklı fonetik varyantlarla yaygın biçimde kullanıldığı belirlenmiştir.

Yazı dilinde şimdiki zaman eki olarak kullanılan /-yor/ eki ile özellikle Batı Grubu ağızlarında yaygın olan /-yo/ biçimi, Yomra yöresi ağızında sınırlı bir kullanım alanına sahiptir. Bununla birlikte, yöre ağızında şimdiki zaman bağlantı ünlüsünün /-i-/ olduğu ve ekin /-y/ biçimindeki kullanımının dikkat çektiği görülmektedir.

Yöre ağızında iki ünlü arasında bulunan ön damak /g/ ünsüzünün, yazı dilinde olduğu gibi sızıcılaştığı tespit edilmiştir.

Son olarak, yazı dilinde tamamen ekleşerek biçimsel varlığını büyük ölçüde yitiren ek-fiilin, Yomra yöresi ağızında çoğunlukla korunduğu ve kalınlık–incelik uyumu bakımından kelimelerle genel olarak uyumlu bir kullanım sergilediği belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Akgül, M. (2022). Yomralıların Yaylaları ve Yomra'da Yaylacılık. İçinde M. A. Bal, *Dünden Bugüne Yomra*, Yomra Belediyesi Kültür Yayınları, 377-387.
- Asav, Ü. (2011). *Trabzon İli Mera Alanlarındaki Önemli Yabancı Ot Türlerinin Yaygınlığı İle Bunların Üzerindeki Fungal Etmenler ve Etkinliklerinin Saptanması*. Doktora Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Buran, A. (2008). *Çağdaş Türk Yazı Dillerinde ve Türkiye Türkçesi Ağızlarında İkincil Uzun Ünlüler*. (1. Baskı), E. Alkaya, S. Kaan Yalçın ve M. Şengül (Haz.), Ankara: Turkish Studies.
- Buran, A. ve Oğraş, Ş. (2003). *Elazığ İli Ağızları*. Elazığ: Kültür Kurultayı.
- Bostan, M. H. (1993). *XV-XVI. Asırlarda Trabzon Sancağında Sosyal ve İktisadi Hayat*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Bilgin, M. (2002). *Doğu Karadeniz Tarih-Kültür-İnsan*. Trabzon: Serander Yayınları.
- Bal, M. A. (2022). *Dünden Bugüne Yomra*. İstanbul: Yomra Belediyesi Kültür Yayınları.
- Caferoğlu, A. (1964). Anadolu ve Rumeli Ağızları Ünlü Değişmeleri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 12, 1-33.
- Demir, N. (2006). *Trabzon ve Yöresi Ağızları I-II-III*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ertav, İ., Yazıcı, E. ve Ergül, H. A. (2006). *Trabzon'un Şirin İlçesi Yomra*. Trabzon: -.
- Erkan, H. Y. (2022). Yomra'da Folklor ve Müzik. İçinde M. A. Bal, *Dünden Bugüne Yomra*, Yomra Belediyesi Kültür Yayınları, 393-401.
- Ergin, M. (2009). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım.
- Ercilasun, A. B. (2002). *Kars İli Ağızları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gabain, A. V. (2007). *Eski Türkçenin Grameri*. (M. Akalın, Çev.) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülensoy, T. (1988). *Kütahya ve Yöresi Ağızları*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Korkmaz, Z. (1961). uçun~üçün~için v.b. Çekim Edatlarının Yapısı Üzerine. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 9, 31-35.
- Korkmaz, Z. (2000). *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2007). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2023). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Kürüm, M. (2021). *Bayburt ve Yöresi Ağızları (Giriş-İnceleme-Metinler-Sözlük)*. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Karahan, L. (2022). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Karaağaç, G. (2012). *Türkçenin Dil Bilgisi*. Ankara: Akçay Yayınları.
- Karagöz, İ. (2006). *Trabzon Yer Adları*. Trabzon: Derya Kitabevi.
- Korkmaz, S. (2022). Yomra'nın Doğal Güzellikleri. İçinde M. A. Bal, *Dünden Bugüne Yomra*, Yomra Belediyesi Kültür Yayınları, 271-276.
- Mintslov, S. R. (1991). Trabzon Yöresinin İstatistiği Üzerine. *Ankara: Trabzon Vakıf Yıllığı*, 49-54.
- Özek, F. (2016). *Kemaliye Ağzı (Giriş-İnceleme-Metinler-Sözlük)*. Ankara: Kesit Yayınları.
- Öksüz, A. A. (2022). Yomra'nın Tarihi Yapıları ve Mekanları. İçinde M. A. Bal, *Dünden Bugüne Yomra*, Yomra Belediyesi Kültür Yayınları, 239-248.
- Sağır, M. (1995). Anadolu Ağızlarında Ünsüzler. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 43, 391-409.
- Sağır, M. (1995). Anadolu Ağızlarında Ünlüler. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 43, 377-390.
- Siler, A. (1994). XIX. Yüzyılda Trabzon'un Kaza ve Nahiyelerinin Ekonomik Durumu 1869-1905. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 9, 266.
- Şimşek, A. (2020). Trabzon İli Yomra İlçesi Ağızları Üzerine Bazı Dikkatler. *Kesit Akademi Dergisi*, 6(25), 665-674.
- Turgut, G. (2003). *Rize İli Ağızları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tekin, T. (1988). *Orhun Yazıtları*. Ankara: Türk Dil Kurumları Yayınları.
- Umar, B. (2000). *Karadeniz Kapadokia'sı (Pontus)*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- [https:// www.yomra.bel.tr/](https://www.yomra.bel.tr/) (Erişim Tarihi: 17 Temmuz 2025).

EKLER

Ek 1. Kaynak Kişi Listesi

- KK-1 Fatma ÇİÇEK
- KK-2 Ayşe ALKAN
- KK-3 Feride PALA
- KK-4 Helime DİŞLİ
- KK-5 İrfan ALİYAZICIOĞLU
- KK-6 Cengiz ÖZTÜRK
- KK-7 Yıldız PALA
- KK-8 Pamuk BORAN
- KK-9 Necati YILDIRIM
- KK-10 Nejla PALA
- KK-11 Hasan AYAS
- KK-12 Rüstem Ali YAZICIOĞLU
- KK-13 Müzeyyen PALA
- KK-14 Emine AYAS
- KK-15 Mustafa KAYA
- KK-16 Ahmet TEZCAN
- KK-17 Ali KILIÇ
- KK-18 Nuran KAZANCI
- KK-19 Yılmaz ALPINAR
- KK-20 Türkan ERDOĞAN
- KK-21 Havva İSKENDER
- KK-22 Gülten TUĞRAN
- KK-23 Perihan HATİPOĞLU
- KK-24 Fatma KELEŞ
- KK-25 Ebru PEKŞAN
- KK-26 Erol PALA

Ek 2. Metinlerde Kullanılan İşaretler

/ : Derlemeyi gerçekleştiren kişinin sorduğu soruları gösterir işareti.

//.....// : Kaynak kişinin dışında aynı ortamdaki ikinci kişinin gerekli görüldüğü için metne alınmış konuşmalarını gösterir işareti.

///...../// : Kaynak kişinin dışında aynı ortamdaki üçüncü kişinin gerekli görüldüğü için metne alınmış konuşmalarını gösterir işareti.

ÖZ GEÇMİŞ

Seda Alemdağ, 2007 yılında Atatürk İlköğretim Okulu'ndan, 2011 yılında 88. Yıl Cumhuriyet Anadolu Lisesi'nden mezun olmuştur. Lisans eğitimini 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamlamıştır. 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi bünyesinde Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı'nı başarıyla tamamlamıştır. 2022 yılında Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans Programı'na kabul edilmiş olup, yüksek lisans eğitimine halen devam etmektedir.